Arnavutluk Emek Partisi Tarihi-2

BORA yayınları

Arnavutluk Emek Partisi Tarihi 2
BORA yayınları

ARNAVUTLUK
EMEK PARTİSİ TARİHİ
2.

Kapaktaki Resim:

«Bir Elinde Kazma
Bir Elinde Tüfek»
Arnavutluk heykeltraşı
Hektor Dule'nin eseri

Çeviren:

SELAHATTİN SÖNMEZ

BORA
yayınları

3/II

YÖNETİM YERİ:

Cağaloğlu Yokuşu
Cemal Nadir Sok.
Akşam Hanı, 18
İstanbul

YAZIŞMA ADRESİ:

P.K. 78 Tophane
İstanbul

DİZGİ:
Doğuş Matbaası

BASKI:
Doyuran Matbaası

BASKI TARİHİ:
Ağustos 1975

Arnavutluk Emek Partisi Tarihi

Cilt II

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÜLKENİN YENİDEN İNŞASI VE SOSYALİST DEVRİMİN İLERLEMESİ MÜCADELESİNDE ARNAVUTLUK KOMÜNİST PARTİSİ

(Aralık 1944 - 1948)

★

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

PARTİNİN GERİ BİR TARIM ÜLKESİ OLAN ARNAVUTLUĞU BİR TARIM - SANAYİ ÜLKESİ HALİNE GETİRME MÜCADELESİ

(1948 - 1955)

★

BEŞİNCİ BÖLÜM

ARNAVUTLUK EMEK PARTİSİ VE SOSYALİZMİN İKTİSADİ TEMELİNİN İNŞASINI TAMAMLAMAK İÇİN VERDİĞİ MÜCADELE

(1956 - 1960)

BORA
yayınları

İÇİNDEKİLER

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÜLKENİN YENİDEN İNŞASI VE SOSYALİST DEVRİMİN İLERLETİLMESİ MÜCADELESİNDE ARNAVUTLUK KOMÜNİST PARTİSİ (Aralık 1944 - 1948) 9

1. DEMOKRATİK HALK İKTİDARININ SAVUNULMASI VE SAĞLAMLAŞTIRILMASI 9
Dünyadaki Güç Dengesinin Sosyalizm Lehine Köklü Bir Şekilde Değişmesi 10
Ülkenin Yönetilmesinde Karşılaşılan Güçlükler 13
Esas Mesele: Halk İktidarının Korunması ve Sağlamlaştırılması 16
Arnavutluk Demokratik Cephesi 19
Dış Siyaset 22

2. KİTLELERİN ÜLKENİN YENİDEN İNŞASI İÇİN SEFERBER EDİLMESİ. İLK İKTİSADİ VE SOSYAL DEĞİŞİKLİKLER 24
Kendi Gücüne Dayanmak 25
Sosyalist Ekonomi Sektörünün Kurulması 28
Tarım Alanındaki Eski İlişkilerin Ortadan Kaldırılması 31

3. PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜNÜN BİR BİÇİMİ OLARAK HALK DEMOKRASİSİ DEVLETİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ 33
Halkın Partinin Yolunu İzlemedeki Kararlılığı 34
Arnavutluk Halk Cumhuriyetinin İlanı 37

4. PARTİMİZİN DEVRİMİN DEĞİŞTİRİLMESİ VE SOSYALİZMİN İNŞASINDA İZLEDİĞİ YOL. OPORTÜNİST EĞİLİMLERİN YOK EDİLMESİ 39
Arnavutluk Komünist Partisi Merkez Komitesinin Beşinci Genel Toplantısı 40
İktisadi ve Sosyal Dönüşümlerin Derinleştirilmesi 43
Berat Genel Toplantısının Çalışmalarının Gözden Geçirilmesi Üzerine Tezler 49
Partinin İç Hayatını Normalleştirme Çabaları 52
Sınıf Mücadelesinin Yoğunlaştırılması 54
İktisadi ve Sosyal Yapıdaki Değişiklikler ve Ekonomimizin Sosyalist Gelişmesinin İlk Sonuçları 59

5. YUGOSLAV REVİZYONİSTLERİNİN DÜŞMANCA MÜDAHALESİNİN BOZGUNA UĞRAMASI. KOÇİ ÇOÇE GRUBUNUN PARTİ DÜŞMANI FAALİYETİNİN MAHKUM EDİLMESİ 65
AKP'nin Yugoslav Müdahalesine Karşı Direnmesi 66
Yugoslav Yönetiminin Marksizm Düşmanı ve Arnavutluk Aleyhtarı Tertiplerinin Açığa Çıkarılması 73
AKP Merkez Komitesinin Onbirinci Genel Toplantısı. Yugoslav Müdahalesinin ve Koçi Çoçe'nin Düşmanca Faaliyetinin Yenilgiye Uğraması 78

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

PARTİNİN GERİ BİR TARIM ÜLKESİ OLAN ARNAVUTLUĞU BİR TARIM - SANAYİ ÜLKESİ HALİNE GETİRME MÜCADELESİ (1948 - 1955) 85

1. ARNAVUTLUK KOMÜNİST PARTİSİNİN BİRİNCİ KONGRESİ: PARTİNİN VE ÜLKENİN HAYATINDA TARİHİ BİR DÖNÜM NOKTASI 85
Sosyalist Temelin İnşasında İzlenecek Ana Yönler 86
Halk İktidarının Daha Da Güçlendirilmesi ve Demokratlaştırılması 89
Arnavutluk Emek Partisi Tüzüğü 91

2. İŞÇİ SINIFI İLE KÖYLÜLÜK ARASINDAKİ BAĞLARIN GÜÇLÜKLERE KARŞI MÜCADELE İÇİNDE SAĞLAMLAŞTIRILMASI 95
Partinin iaşe ve İkmal Meselesiyle İlgili Siyaseti 96
Yeni İaşe ve İkmal Sisteminin Uygulanmasında Karşılaşılan Güçlüklerle Mücadele 100
İç ve Dış Düşmanların Planlarının Yerle Bir Edilmesi 105

İDEOLOJİK VE ÖRGÜTSEL BİRLİĞİN KORUNMASI VE GÜÇLENDİRİLMESİ. İKİ YILLIK PLANIN TAMAMLANMASI 109
Parti Çizgisinde Yapılan Tahrifat ve İhlallerin Ortadan Kaldırılması 109
Partinin İkinci Milli Konferansı 111
1949 1950 Yıllarını Kapsayan İki Yıllık Planın Gerçekleştirilmesi 114
Sınıf Düşmanıyla Uzlaşma Eğilimlerine Karşı Mücadele 115
Tarımı İçinde Bulunduğu Gerilikten Kurtarma Çabaları 120

4. AEP'NİN İKİNCİ KONGRESİ. ARNAVUTLUĞUN BİR TARIM SANAYİ ÜLKESİ HALİNE DÖNÜŞTÜRÜLMESİNE İLİŞKİN GÖREVLER 122
Birinci Beş Yıllık Plan Kararları 123
Partinin Siyasi Önderlik Yönteminin Geliştirilmesi 126
Bir Elde Kazma Bir Elde Tüfek 128

5. PARTİNİN SANAYİ VE TARIM ARASINDAKİ ORANSIZLIĞIN AZALTILMASINA VE HAYAT ŞARTLARININ DÜZELTİLMESİNE İLİŞKİN FAALİYETİ 130
Sanayi ile Tarım Arasındaki Oransızlığın Nedenleri 130
Tarımın Geliştirilmesi ve Emekçi Halkın Hayat Şartlarının Düzeltilmesi İçin Alınan Tedbirler 133

6. İDEOLOJİK ÇALIŞMANIN GÜÇLENDİRİLMESİ VE PARTİNİN MARKSİST LENİNİST ÇİZGİSİNİ REVİZYONA TABİ TUTMA ÇABALARININ BOZGUNA UĞRATILMASI 138
İdeolojik ve Siyasi Eğitimin Daha Yüksek Bir Düzeye Çıkarılması 139
Revizyonizmin Sızmasına Karşı Partinin Uyanıklığı 141
Birinci Beş Yıllık Planın Gerçekleştirilmesi 149

BEŞİNCİ BÖLÜM

ARNAVUTLUK EMEK PARTİSİ VE SOSYALİZMİN İKTİSADİ TEMELİNİN İNŞASINI TAMAMLAMAK İÇİN VERDİĞİ MÜCADELE (1956 1960) 153

1. AEP'NİN ÜÇÜNCÜ KONGRESİ. TARIMIN KOLLEKTİFLEŞTİRİLMESİNİN HIZLANDIRILMASI TALİMATI 153
Sovyetler Birliği Komünist Partisi 20. Kongresinin Revizyonist Yolu 153
AEP'nin Çizgisini Revizyona Tabi Tutma Çabalarının Yenilgiye Uğratılması 158
Partinin Marksist - Leninist Yolunu Sürdürmedeki Kararlılığı 161

İkinci Beş Yıllık Planın Talimatları 163
2. AEP'NİN ULUSLARARASI KOMÜNİST HAREKET İÇİNDEKİ ESAS TEHLİKE OLAN MODERN REVİZYONİZME KARŞI MÜCADELESİ 166
Uluslararası Komünist Hareket İçinde Revizyonizmin Yeniden Canlanması 166
AEP'nin Devrimci Enternasyonalist Tutumu 169

3. PARTİNİN KÖYLÜK BÖLGELERDE SOSYALİST İLİŞKİLERİN KURULMASI VE İKİNCİ BEŞ YILLIK PLANIN TAMAMLANMASI UĞRUNA YÜRÜTTÜĞÜ MÜCADELE 179
Tarımın Büyük Çapta Kollektifleştirilmesi Çalışması 179
İç Kaynakların Değerlendirilmesi İçin Kitlelerin Seferber Edilmesi 182
Tarımın Kollektifleştirilmesinin Genel Olarak Tamamlanması 185
İkinci Beş Yıllık Planın Zamanından Önce Tamamlanması 190

4. REVİZYONİST GÖRÜŞLERİN VE SOVYET YÖNETİCİLERİNİN BÖLÜCÜ FAALİYETLERİNİN ELEŞTİRİSİ 193
Uluslararası Revizyonizmin Daha Da Yayılması 193
Modern Revizyonizmi Teşhir Etmek ve Yıkmak İçin Verilen Tavizsiz Mücadele 195
AEP'nin Bükreş Toplantısında Takındığı İlkeli Marksist - Leninist Tutum 197
Sovyet Yönetiminin Saldırılarına Karşı AEP'nin Kararlı Tutumu 199
İkinci Moskova Toplantısında AEP'nin Kruşçev Revizyonistlerini Eleştirmesi 202

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÜLKENİN YENİDEN İNŞASI VE SOSYALİST DEVRİMİN İLERLETİLMESİ MÜCADELESİNDE ARNAVUTLUK KOMÜNİST PARTİSİ

(Aralık 1944 1948)

1. DEMOKRATİK HALK İKTİDARININ SAVUNULMASI VE SAĞLAMLAŞTIRILMASI

Arnavutluk'ta kurulan halk iktidarı ve devlet üzerindeki önderliğin Komünist Partisinde olması, anti-emperyalist demokratik halk devrimini iktisadi, sosyal ve kültürel alanlarda sonuna kadar sürdürmenin gerekli siyasi şartlarını yarattı. Bu, devrimin kesintisiz gelişmesini ve sosyalist devrime derhal geçilerek sosyalist nitelikteki iktisadi ve sosyal değişikliklerin gerçekleştirilmesini mümkün kıldı.

Milli Kurtuluş Savaşında kazanılan zaferlerin korunabilmesi, savaşın yol açtığı yıkımın ve geçmişten miras kalan geriliğin bertaraf edilebilmesi, işçilerin sömürü ve sefaletten ebediyen kurtulabilmesi ve ekonomi ve kültürümüzün hızla gelişmesi şartlarının yaratılabilmesi ancak bu yolda ilerlemekle mümkün olabilirdi.

Halk devriminin daha da geliştirilmesi için Partiyi bekleyen görevler, İkinci Dünya Savaşını izleyen iç ve dış şartlar tarafından belirlenmekteydi.

Dünyadaki Güç Dengesinin Sosyalizm Lehine Köklü Bir Şekilde Değişmesi

Arnavutluk yabancı istilacıları kovduğu sırada, İkinci Dünya Savaşı hâlâ devam etmekteydi. Savaş, ancak Hitler Almanyasının 9 Mayıs 1945'te, militarist Japonya'nın da 2 Eylül 1945'te kayıtsız şartsız teslim olmasıyla sona erdi.

Dünyada büyük değişiklikler olmuştu. Sovyetler Birliğinin insan ve malzeme kaybı diğer ülkelere oranla çok daha büyük olduğu halde, siyasi ve askeri bakımlardan savaştan çok daha güçlü çıktı. Otoritesi ve uluslararası itibarı büyük ölçüde yükseldi.

Kapitalist sistem temelinden sarsılmış ve zayıflamıştı. İkinci Dünya Savaşının patlak vermesiyle başlayan kapitalizmin genel buhranının ikinci aşaması daha da büyük boyutlara ulaşmıştı. Bu buhranın başlıca göstergesi, Avrupa ve Asya'daki emperyalist cephede yeni gedikler açan bir dizi devrimin zafere ulaşmasıydı.

Bu devrimlerin sonucu olarak, Avrupa ve Asya'daki birçok ülkede yeni halk demokrasisi rejimleri kuruldu. Yeni kurulan demokratik hükümetler, sosyalist gelişme yoluna girilmesinin temellerini atan bir dizi siyasi, iktisadi ve sosyal değişikliği gerçekleştirdi. Çin'de halk devrimi yeni bir hız kazandı. Bu ülkelerin kapitalist sistemden kopmaları, İkinci Dünya Savaşının çok önemli sonuçlarından biriydi. Bu durum, dünyadaki güç dengesinde sosyalizm lehine köklü bir değişiklik yarattı ve savaştan sonraki yeni uluslararası durumu belirleyen temel özelliği oluşturdu.

Anti-faşist halk savaşının kurtuluşçu niteliği, Sovyetler Birliği'nin bu savaştaki tayin edici rolü ve birçok ülkenin kapitalist sistemden kopması, milli kurtuluş hareketine ve sömürgeciliğe karşı harekete büyük bir hız kazandırdı. Emperyalist devletlerin sömürge ve bağımlı ülkeler üzerindeki hakimiyeti sarsılmaya başladı. Emperyalizmin sö-

mürge sisteminin çözülme süreci yaygınlaştı. Asya'da ve Afrika'da birçok yeni bağımsız devlet doğdu.

Geri kalan sömürge ve bağımlı ülkelerde bile emperyalist boyunduruğu sarsan kurtuluş hareketleri yükseldi.

Sömürge sisteminin çözülme süreci, kapitalizmin genel buhranının ikinci aşamasının bir diğer önemli göstergesiydi. Bunun sonucunda, dünya sosyalist devriminin dolaysız yedek gücü olarak sömürge halklarının ve ezilen halkların milli kurtuluş hareketinin önemi büyük ölçüde arttı.

Dünyadaki sosyal ve siyasi güçlerin bu yeni mevzilenişi sosyalizmin dünya çapında zafer kazanması için daha elverişli şartlar yaratarak devrimci harekette yeni bir çığır açtı.

Savaşın sona ermesiyle birlikte, başlıca kapitalist ülkeler arasındaki güç dengesi de değişti. Bu ülkelerin iktisadi ve siyasi gelişmelerindeki eşitsizlik daha da derinleşerek dünya kapitalist sistemindeki güç dengesinin altüst olmasına yol açtı.

Savaştan sonra Almanya, Japonya ve İtalya geçici olarak dünya pazarının dışına atıldılar. Ekonomileri ağır zarara uğradı ve dağıldı. Fransa eskiden olduğu gibi büyük bir emperyalist devlet olmaktan çıktı. Sömürge halklarının kurtuluş savaşının indirdiği darbeler altında İngiliz imparatorluğu sarsılmaya başladı ve İngiliz emperyalizmi geriledi.

Savaştan daha güçlü çıkan, sadece Amerika Birleşik Devletleri oldu. ABD iktisadi ve askeri gücünü büyük ölçüde arttırmış ve kapitalist dünyanın başlıca merkezi haline gelmişti.

Emperyalist devletlerin, sosyalist ve demokratik güçlerin büyümesine ve sömürgeciliğe karşı kurtuluş hareketinin gelişmesine göz yummayacakları açıktı. Nitekim emperyalist ve gerici güçler ile sosyalist ve demokratik güçler arasında amansız bir mücadele başladı.

Böylece dünya savaşının yol açtığı düşmanlıklar sona

erdiğinde, anti-faşist ittifak içinde savaşın hedefleri ve niteliği konusundaki çelişmeler daha da berraklaştı ve zamanla derinleşti. Dünyadaki iki sosyal sistem arasındaki zıtlık gitgide şiddetleniyordu. Dünya, hedefleri ve amaçları birbirine taban tabana zıt olan iki kampa bölünmüştü: anti-emperyalist demokratik kamp ve anti-demokratik emperyalist kamp.

Demokratik kamp, Sovyetler Birliği ve halk demokrasisi ülkelerinden oluşuyordu ve başında da Sovyetler Birliği vardı. Bu kamp, bütün uluslararası demokratik hareket ve işçi hareketi tarafından, halkların bağımsızlığı, demokrasi ve hürriyet uğruna savaşan bütün ilerici insanlık tarafından destekleniyordu. Bu kampın hedefi, dünya barışını, halkların bağımsızlığını, demokrasiyi ve sosyalizme doğru ilerlemeyi gerçekleştirmekti. Bu hedefe ancak emperyalizme karşı mücadeleyle ulaşılabilirdi.

Başında ABD'nin bulunduğu emperyalist kamp ise, kapitalist ülkelerdeki gerici sınıflara ve bütün anti-demokratik güçlere dayanıyordu. Bu kampın hedefi, eski kapitalist düzeni korumak, devrimci işçi hareketini ve milli kurtuluş hareketini bastırmak, halk demokrasisi ülkelerinde kapitalist rejimi yeniden kurmaktı. Amerikan emperyalistleri büyük iktisadi ve askeri güçlerine dayanarak dünyada kendi tahakkümlerini kurmaya çalışıyorlardı. Bu amaçla, başında ABD'nin bulunduğu emperyalistler Sovyetler Birliği'ne ve bütün sosyalist, hürriyetine düşkün ve barışsever güçlere karşı azgın bir düşmanlık kampanyasına giriştiler. Uluslararası gericilik dolaysız silahlı müdahaleye başvurdu ve Yunanistan'daki demokratik halk hareketini kanla boğdu; Fransa'daki, İtalya'daki ve diğer yerlerdeki demokratik işçi hareketine ağır darbeler indirdi. Emperyalist devletlerde siyasi hayatı faşistleştirme eğilimi belirdi.

Emperyalist kamp ve özellikle ABD, stratejik planını gerçekleştirmek amacıyla açıkça saldırgan bir siyaset izlemeye, ekonomilerini askerileştirmeye ve böylece yeni bir dünya savaşına hazırlanmaya başladılar. Bu siyaset ve

bundan doğan tedbirler, iktisadi ve askeri alanları ve ideolojik mücadele de dahil olmak üzere hayatın bütün belli başlı alanlarını kapsıyordu. «Truman Doktrini» ve «Marşal Planı» bu siyasetin somut ifadeleriydi.

Amerikan emperyalistleri, Sovyetler Birliği'ne ve halk demokrasisi ülkelerine karşı girişmeye hazırlandıkları saldırgan savaşta ve aynı zamanda sömürge halklarının kurtuluş hareketini bastırmada kullanmak amacıyla birçok yabancı ülkeye çok sayıda asker yolladılar ve askeri üsler kurdular. Ellerinde tuttukları geçici nükleer silah tekelini, halkları yıldırma aracı olarak kullandılar.

ABD'nin dünya hakimiyeti için izlediği saldırgan siyaset, ideolojik alandaki amansız bir saldırıyla bir arada yürütüldü. Anti-komünizm, bu kampanyanın odak noktasıydı. Emperyalist propaganda, Sovyetler Birliği'nin ve komünizmin sözümona hür dünya için bir tehlike teşkil ettiğini iddia ederek dünya emekçi kitleleri arasında geniş ölçüde yayılmış ve yayılmakta olan sosyalist fikirlere set çekmeye ve onları ortadan kaldırmaya çabalıyordu.

Ülkenin Yönetilmesinde Karşılaşılan Güçlükler

İstilacıların kovulması ve halk iktidarının kurulmasıyla birlikte, Arnavutluk Komünist Partisi ülkeyi yönetme görevini üstlendi. Bu görev, kurtuluş savaşını yönetme görevinden daha kolay değildi, ama Partimiz bunu da başarıyla yerine getireceğine kesinlikle inanıyordu. Bu inanç, Partinin milli kurtuluş savaşı sırasında edindiği tecrübelere, devrimi sonuna kadar sürdürmedeki kararlılığına, siyasi çizgisinin halk kitleleri tarafından kararlılıkla desteklenmesine ve ülkenin her yanında görülen büyük devrimci coşkunluğa dayanıyordu.

Ama Parti bu yolda birçok güçlüğün üstesinden gelmek zorundaydı.

Ülkemiz kurtulduğu zaman acıklı bir durumdaydı. Arnavutluk, savaşta çok büyük zarara uğramıştı. Ekonomisi

temelinden sarsılmıştı. Büyük küçük bütün köprüler havaya uçurulmuş, karayolları, limanlar ve telefon şebekesi işlemez hale getirilmişti. Elektrik enerjisi yoktu, madenler çalışmaz durumdaydı ve yıkılmaktan kurtulan yeni fabrikalar bile ham madde yokluğundan dolayı çalışamıyordu. Bütün ülkede işsizlik yaygındı.

Tarım da çok kötü bir durumdaydı: toprakların bir kısmı işlenmemiş bir haldeydi; büyük baş hayvanların üçte biri, özellikle de yük hayvanları yok edilmişti.

Mal yokluğu ve ulaşım araçlarının bulunmayışı yüzünden, ticaret tam bir durgunluk içindeydi. Hiç bir malî kaynak yoktu; bankadaki altın rezervi istilacılar tarafından yağma edilmişti; enflasyon görülmemiş bir dereceye varmıştı. Halk, kısa, giyecekten, yiyecekten ve barınaktan yoksun olarak giriyordu. Bütün ülke kıtlık ve salgın hastalık tehdidi altındaydı.

İç ve dış gericiliğin halk iktidarına karşı yürüttüğü mücadele bu durumu daha da zorlaştırıyordu. Kurtuluştan sonra devrilmiş sınıflar ile yabancı emperyalist burjuvazi arasında sıkı bir karşı-devrimci ittifak kurulmuştu.

Kurtuluştan sonra, yeni hükümeti tanımaya hazırlanma bahanesiyle Arnavutluk'ta kalan ABD ve İngiliz heyetleri, casusluk, komplo ve sabotaj merkezleri haline geldiler. Bütün gerici güçleri birleştirmeye ve halk iktidarını yıkmak üzere mücadeleye sevketmeye çalıştılar. Devrilmiş sınıflar faaliyetlerini esas olarak komplolar tezgâhlama ve silahlı ayaklanmaya hazırlanma üzerinde yoğunlaştırdılar. Onların başlıca silahlı desteğini, bütün ülkedeki ve özellikle kuzey bölgelerindeki kaçak savaş suçlularından oluşan çeteler meydana getiriyordu. Bunlar güvensizlik yaratmaya, köylülüğü yıldırmaya ve kanun ve düzenin kurulmasını engellemeye çalışıyorlardı. Komünistlere ve halk iktidarının savunucularına karşı tedhiş hareketlerine giriştiler. 1945 Ocağında gerici güçlerin kalıntıları Koplik'e saldırdılar, ama birkaç saat içinde bozguna uğratıldılar. Ocak-Şubat ayları içinde Kelmendi dağlarına sığınan gerici çeteler tamamen yok edildi.

Gerici burjuvazinin ve toprak ağalarının temsilcileri, «kralcı», «sosyal-demokrat», «hıristiyan-demokrat» ve benzeri adlar altında gizli gruplar kurdular. Bunlar, Tiran'daki İngiliz ve ABD heyetleri tarafından yönetiliyordu. Devrilmiş sınıflar, ekonomimizi yıkmaya ve baltalamaya çalıştılar. Demokratik Cepheye sızmış olan bazı unsurlar da bunlara yardım etmekteydi.

Kurtuluştan sonra Arnavutluk halkı, Milli Kurtuluş Savaşının bütün müttefikleriyle Arnavutluk arasında normal devlet ilişkilerinin kurulmasını istiyordu. Ama ABD ve İngiltere'nin yönetici çevreleri her türlü yola başvurarak bu ilişkilerin kurulmasını engellediler, halk iktidarına baskı yaptılar ve iç gericiliği halk iktidarına karşı savaşmaya kışkırttılar.

ABD ve İngiliz emperyalistleri, silahlı müdahaleye de kalkıştılar. 1945 Ocağında Tiran'daki askeri heyetlerini genişletmeyi ve Mayıs-Haziranda Askeri İrtibat Heyetine mensup 1500-1700 kadar subay ve teknisyenin Arnavutluğa getirilmesini talep ettiler. Bunlar güya, yapılan «yardım»ın bölüştürülmesini denetleyeceklerdi. Bu talepler, Demokratik Arnavutluk Hükümeti tarafından reddedildi.

Emperyalistler, Arnavutluğa silahlı müdahale yolunu açabilmek için kralcı-faşist Yunanistan'dan da yararlandılar. Kurtuluştan hemen sonra, doğrudan doğruya ABD ve İngiltere tarafından kışkırtılan Yunanistan hükümeti Güney Arnavutluğu ilhak etme yolundaki eski iddialarına destek kazanmak amacıyla yaygın bir kampanya başlattı, sınırda sistemli provokasyonlar düzenledi ve İngiliz kuvvetlerinin kıyılarımıza yapacakları çıkarmayla birlikte yürütülecek bir silahlı saldırı için çok yönlü hazırlıklara girişti. Ülkemizi tehdit eden bu yeni tehlike karşısında, halkımız Parti etrafında saflarını sıklaştırdı ve anavatanın bağımsızlığını ve toprak bütünlüğünü ne pahasına olursa olsun korumaya hazır olduğunu ifade etti.

Bu şartlarda Partimizin karşı karşıya bulunduğu acil görev, halk iktidarının korunması ve sağlamlaştırılmasıydı. AKP Merkez Komitesi şöyle diyordu:

> «Her savaştan ve devrimden sonra en önemli ve en çetin mesele, iktidarı ele geçirmek ve elde tutmaktır. Bizim için de, bizim Partimiz için de en önemli mesele, iktidar meselesidir: bu bizim temel meselemizdir. İşte bu yüzden, bugün esas hedefimiz, iktidarı güçlendirmek ve bu sayede zaferden zafere, reformdan reforma koşmaktır.»(1)

Bu hedefe ulaşmak için, yeni iktidarın uygulayıcısı olarak Milli Kurtuluş Konseyleri iktidarının siyasi temelinin sağlamlaştırılması özellikle önemliydi. Eğer konseylerin halkın kendi kendini yönetiminin tam yetkili organları haline gelmeleri isteniyorsa, bunların canlandırılmaları ve her bakımdan iktidar sahibi olabilmeleri, «siyasi, iktisadi ve sosyal alanlarda atılan her ileri adımın itici gücü» haline gelebilmeleri için çalışmalarının yeniden düzenlenmesi zorunluydu. 1945 Mayısında bütün ülkede yapılan mahallî iktidar organları seçimleri işte bu amaca hizmet ediyordu.

Seçim kampanyası sırasında Parti, yeni iktidarın halkçı niteliğini ve görevlerini kitlelere daha da iyi kavratabilmek için yaygın bir siyasi çalışma yürüttü. Gericiliğin, devletin «iktidarsız» olduğu yolundaki propagandasını ve konseylerin yönetimini devrilmiş sınıfların «tecrübeli» temsilcilerine teslim etme emellerini teşhir etti.

Mahallî iktidar organlarına, savaşta sınanmış, kararlı, halkın menfaatlerine sadık ve halkın güvenini kazanmış kişiler seçildi.

---

(1) AKP Merkez Komitesinin Genelgesi, Aralık 1944, Merkezi Parti Arşivleri.

Bunun yanı sıra, Parti, gerek biçim, gerekse öz bakımından yeni olan devlet cihazının tamamen yeniden inşasını örgütledi. Yeni bir temel üzerinde iktisadi ve sosyal kurumlar ve halk mahkemeleri kuruldu; halk polisi teşkil edildi; Devlet Güvenlik Organları yeniden örgütlendi ve sağlamlaştırıldı.

Parti yeni devlet organlarına en iyi kadrolarını atadı. Bu kadrolar yöneticilik tecrübesinden yoksun oldukları halde, devrimi sonuna kadar sürdürmeye ve Parti çizgisini harfi harfine uygulamaya kararlıydılar. Bu yüzden de, çalışma süreci içinde yöneticilik sanatında ustalaşacaklardı.

Devlet organlarına, eski yönetimde görev almış ve burjuva kültürüne, alışkanlıklarına ve zihniyetine sahip oldukları halde, Parti ve halkla siyasi bakımdan birleşmiş olan kimseler de atandı. Bunlar, yeni devlet organlarının yönetilmesine yardımcı oldular, ama aynı zamanda bilinçsiz bir şekilde yeni cihazın çalışma biçim ve yöntemine eski cihazın çalışma biçim ve yönteminin unsurlarının girmesine de yol açtılar. Bu, yönetimde çalışan Parti kadrolarını etkiledi ve iktidarımızın devrimci niteliğiyle uyuşmayan örgütsel çalışma biçimlerinin yayılmasına yol açtı.

Devrimin ve iktidarın temel silahlı gücü, Milli Kurtuluş Ordusuydu. Devrilmiş sınıflar ve yabancı gericiler, Milli Kurtuluş Ordusunu, halk iktidarı aleyhindeki emellerinin karşısına dikilen en büyük engel olarak görüyorlardı. Düşmanlar, Arnavutluğun hiç bir tehlikeyle karşı karşıya bulunmadığı, dolayısıyla da devletimiz ve ülkemizin ekonomisi için ağır bir yük teşkil eden ordunun terhis edilmesi gerektiği görüşünü yayarak, Milli Kurtuluş Ordusunu ortadan kaldırmayı amaçlıyorlardı!

Partimiz, ordunun korunmasını ve sağlamlaştırılmasını, devrimimizin hayati bir meselesi, halk iktidarının ve ülkemizin hürriyet ve bağımsızlığının savunulmasının vazgeçilmez şartı olarak görüyordu. AKP, bu yüce görevi ye-

rine getirebilmesi için ordumuzun mükemmelleştirilmesini, modernleştirilmesini ve

> «bütün değerli nitelikleri kendinde toplayan ve halkı ve nice fedakârlıklara katlanılarak ve kan dökülerek kurulmuş olan halk iktidarını koruma görevini... layıkıyla yerine getirebilecek örnek bir ordu»(1)

haline getirilmesini istedi.

Halk ve devlet, halk ordusu için her türlü fedakârlığı yapmakta tamamen haklıydılar.

Merkez Komitesinin talimatlarına uygun olarak, ordu modern savaş sanatında ustalaşmak üzere sistemli bir eğitime başladı. Ordu komutanlarının ve komiserlerinin askeri ve siyasi yeteneklerini arttırmak üzere okullar ve düzenli eğitim kursları açıldı. Zorunlu askerlik hizmeti kabul edildi.

Ordumuzun sağlamlaştırılması ve modernleştirilmesinin yanı sıra, Parti, bir halk ordusu olarak ordumuzun görevleri konusunda savaşçıların yüksek düzeyde bir bilince sahip olmalarını sağlamak, devrim davasına olan bağlılıklarını derinleştirmek, milli kurtuluş savaşı ruhunu korumak ve daha da geliştirmek üzere geniş çaplı ve çok yönlü bir siyasi çalışmaya girişti. Ordu saflarına eski partizan savaşçılarının yanı sıra, gerekli siyasi olgunluğa sahip olmayan çok sayıda yeni asker katıldıkça, ordu içindeki siyasi çalışma daha da vazgeçilmez bir hale gelmekteydi.

Partinin aldığı tedbirler sayesinde, ordu yeni halk iktidarının sağlam teminatı haline geldi.

Ülkeyi faşistlerin ve hainlerin bütün kalıntılarından tamamen temizlemek, acil bir görevdi. Parti, bütün halkı

---

(1) Enver Hoca, Milli Kurtuluş Ordumuz, Kasım 1944. Arnavutluk Milli Kurtuluş Ordusu Genel Kurmayı ve Yüksek Komutanlığı Belgeleri, Tiran, 1966, s. 339.

seferber ederek bu görevin yerine getirilmesini büyük bir siyasi hareket haline getirdi. İktidar organları ve askeri müfrezeler köylülerin desteğiyle gericilerin silahlı çetelerini yok ettiler. Devrimci halk mahkemeleri, savaş suçlularına hak ettikleri cezaları verdi. Bu davalar, sümürücü sınıfların izlediği ihanet çizgisine karşı ülke çapında bir mahkumiyet kararına dönüştü. Bu davalar sadece iç gericilere değil, aynı zamanda onların emperyalist efendilerine de ağır darbeler indirdi.

Arnavutluk Demokratik Cephesi

Partinin önündeki yeni tarihî görevler, ancak Millî Kurtuluş Savaşı sırasında gerçekleştirilmiş olan halk kitlelerinin Parti etrafındaki birliği korunduğu ve daha da sağlamlaştırıldığı takdirde yerine getirilebilirdi.

Yeni şartlarda, Parti, milli birlik şiarını ileri sürdü. Bu birlik, milli kurtuluş savaşına faal olarak katılmış olan geniş halk kitlelerinin yanı sıra, gerici şefler tarafından kandırılmış ya da tarafsız kalmış oldukları halde, artık yeni toplumumuzun inşasına katkıda bulunabilecek herkesi kapsamalıydı.

Hayat, bu birliğin korunmasının ve güçlendirilmesinin, ancak Milli Kurtuluş Savaşı sırasında kurulmuş olan cephe temeli üzerinde mümkün olacağını göstermişti. Geniş halk kitlelerinin savaş birliğini sağlayan ve düşmanlara karşı elde edilen zaferde tayin edici bir rol oynayan Milli Kurtuluş Cephesi, devrimci bir örgüt olduğunu eksiksiz bir biçimde ispatlamıştı. Bu alanda Parti, kendi önderliği altındaki cephede halk kitlelerinin birlik geleneğini daha da geliştirebilmesini mümkün kılan değerli tecrübeler kazanmıştı.

Halkı bölmek ve halkın elde ettiği zaferleri boşa çıkarmak amacıyla gerici bir «demokratik» parti kurmaya çalışan iç ve dış düşmanların çabalarını bertaraf etmenin

en uygun ve demokratik yolu, Milli Kurtuluş Cephesinin daha da güçlendirilmesiydi.

Arnavutluk Komünist Partisi 1945 Ağustosunda Milli Birlik şiarı altında Milli Kurtuluş Cephesinin Birinci Kongresini topladı. Kongre, artık **Arnavutluk Demokratik Cephesi** adını alan cephenin görevlerini ve onun daha da güçlendirilmesi için gerekli tedbirleri tesbit etti.

Cephe, hürriyet ve milli bağımsızlığı koruma, ülkeyi yeniden inşa etme, ülkenin sosyalizm yolunda iktisadi, sosyal ve kültürel gelişmesini sağlama mücadelesinde halk iktidarının temel dayanağı olacaktı. Cephenin görevi, geniş halk kitlelerini seferber etmek ve siyasi bakımdan eğitmek ve Arnavutluk halkının AKP etrafındaki siyasi birliğini güçlendirmekti. Halkın iradesini dile getiren Demokratik Cephenin Birinci Kongresi, Kurucu Meclis seçimleri için çağrıda bulundu. Permet Kongresinde demokratik halk devleti kurulduğuna ve artık ülke de kurtarılmış olduğuna göre, Kurucu Meclis siyasi rejimin biçimini onaylamalı ve yeni bir anayasa kabul etmeliydi. Bu görev, Arnavutluk Milli Kurtuluş Kongresinin daha 1944 Ekimindeki ikinci Toplantısında tesbit edilmişti.

Kongre ve Demokratik Cephenin yeni konseyleri için yapılan seçimler, bu örgütü canlandırdı ve ülkemiz hayatında oynadığı rolü arttırdı.

Ne var ki, Demokratik Cepheye ilişkin Parti çizgisi, Seyfullah Maleşova'nın oportünist tutumu ve Yugoslavya Komünist Partisi yönetiminin müdahalesi tarafından kösteklendi. Cephenin kapıları, «sekter eğilimlere karşı mücadele» yaftası altında, düşman unsurlara ardına kadar açıldı. Gericilik, cepheyi içerden baltalamak ve elde ettiği mevzilerden halk iktidarına karşı mücadelesini sürdürmek amacıyla, bu imkânı kötüye kullandı ve kendi adamlarını cepheye soktu. Ama Partimizin ve geniş halk kitlelerinin uyanıklığı, cephe içindeki gerici unsurların düşmanca faaliyetinin karşısına aşılmaz bir engel olarak dikildi.

Cephedeki önder güç, işçi sınıfıydı. Artık sayıca çoğalması ve yüksek bir sosyalist bilince sahip bir sanayi proletaryası haline gelmesi için işçi sınıfının önünde geniş ufuklar açılmıştı. İşçi sınıfı, daha 1945 Şubatında kendi meslek örgütlerini (sendikalarını) kurmuştu. Parti, sendikaları, işçilerin ve memurların komünist eğitiminde önemli bir rol oynamakla ve «Demokratik Cephenin ve halk iktidarının temel direği»(1) haline gelmekle görevlendirmişti.

Milli Kurtuluş Savaşının en ağır yükünü omuzlamış olan emekçi köylülük, Demokratik Cephenin en geniş temelini oluşturdu. Halk iktidarının kurulmasıyla birlikte, emekçi köylülerin yüzlerce yıllık özlemleri gerçekleşmiş, yani toprak sahibi olmalarının ve yoksulluk ve gerilikten kurtulmalarının bütün şartları yaratılmıştı.

Demokratik Cephe içinde çalışan Arnavutluk Anti-Faşist Gençlik Birliği ve Arnavutluk Anti-Faşist Kadınlar Birliği, kitlelerin seferber edilmesinde ve siyasi eğitiminde Partinin güçlü araçları olarak önemli bir rol oynayacaklardı.

Artık ülkemizin yeniden inşası ve sosyalizmin kurulması için girişilecek yeni savaşlarda en önde yürümek, halkın en canlı ve en devrimci kesimi olan Arnavutluk gençliğine düşüyordu. Anti-Faşist Gençlik Birliğinin ikinci Kongresinde konuşan Enver Hoca Yoldaş, gençliğin oynadığı önemli role değinerek şöyle dedi:

> «Umutlarını sizlere bağlamış olan Demokratik Hükümet, her zaman en önde yürüyeceğinizden, savaşa nasıl şevkle atıldıysanız, çalışmaya da aynı şekilde şevkle atılacağınızdan; kendi yararınız ve halkın menfaati uğruna büyük bir şevkle öğreneceğinizden ve kendinizi eğiteceğinizden, halkın çıkarlarının çe-

(1) AKP Merkez Komitesinin, Birinci Sendikalar Kongresinin hazırlık çalışmaları üzerine talimatları, 2 Eylül 1945. AEP Temel Belgeleri, Cilt I, s. 254.

likten kalkanı olan ordumuzu güçlendireceğinizden ve ona yardımcı olacağınızdan ve uğrunda onca kan döktüğünüz halk iktidarını savunacağınızdan emindir...»[1]

Arnavutluk kadınları, savaşa fiilen katılarak ve katkıda bulunarak, ülkemizin siyasi ve sosyal hayatının gelişmesi için önemli ve gerekli bir etken olduklarını ispatlamışlardı. Savaş sırasında kadınların kurtuluşuna doğru atılan ilk adımlar, tüm kadın kitlelerinin kesin kurtuluşu için bir temel teşkil etmeli ve böylece kadınlar yeni toplumun inşasında büyük bir güç haline gelmeliydi. Parti, Demokratik Hükümet tarafından Berat toplantısında kabul edilmiş olan kadın-erkek eşitliğinin gerçek hayatta da uygulanmasını istedi. Bunun gerçekleşmesi için Merkez Komitesi, Partiye, kadınların siyasi düzeyinin yükseltilmesi için bıkmadan usanmadan çalışılması, kadınların eğitim ve kültür-sahibi olmalarının sağlanması, kadınların Parti üyeliğine alınmasında gösterilen sekterliğin ve kadınların sorumlu mevkilere getirilmesinde gösterilen tereddüdün yok edilmesi talimatını verdi. Kadınların ülkenin iktisadi hayatına, öncelikle de üretim çalışmasına faal bir şekilde katılmaları da onların kurtuluşunda önemli bir rol oynayacaktı.

Dış Siyaset

Ülkedeki halk iktidarının güçlendirilmesi, onun uluslararası durumunun da güçlendirilmesini gerektiriyordu. Arnavutluk halkı, verdiği savaşla ve anti-faşist ittifakın ortak davasına yaptığı katkılarla, ilerici halklar arasında şerefli bir yer kazanmıştı. Artık Arnavutluk, emperyalist büyük devletlerin bir pazarlık aracı olmaktan çıkmış, hür ve bağımsız bir devlet olarak uluslararası alandaki yerini almıştı.

Sovyetler Birliği'yle ve diğer halk demokrasisi ülke-

---

(1) «Başkimi», 17 Nisan 1945.

leriyle dostluk, Demokratik Hükümetimizin dış siyasetinin temeliydi. Aynı zamanda hükümetimiz, Arnavutluğun hürriyet ve bağımsızlığına saygı gösteren ve Arnavutluğun iç işlerine müdahale etmeyen bütün ülkelerle dostça ilişkiler kurulmasından ve işbirliği yapılmasından yana olduğunu belirtti. Arnavutluk, anti-emperyalist demokratik kampın diğer ülkeleriyle birlikte, kalıcı bir barış, emperyalizmin saldırgan savaş kışkırtıcılığı siyasetinin teşhir edilmesi, halklar arasında dostluk ve halkların hürriyeti ve bağımsızlığı uğruna savaştı.

Parti, Sovyetler Birliği ve diğer halk demokrasisi ülkeleriyle bütün alanlarda dostluk ve yakın işbirliğini, Arnavutluğun hürriyet ve bağımsızlığının teminat altına alınması ve yeni demokratik Arnavutluk Devletinin uluslararası durumunun güçlendirilmesi açısından çok önemli bir dış etken olarak görüyordu. Parti, Uluslararası alandaki siyasi ve manevi desteği ve Sovyetler Birliği'nin iktisadi yardımını, halk iktidarının önündeki görevlerin yerine getirilmesi bakımından olağanüstü önemde bir dış etken olarak değerlendirdi. Aynı zamanda Parti, yeni Yugoslavya'yla dostluk ve işbirliği ilişkilerinin kurulmasına da büyük önem verdi. Çünkü faşist saldırganlara karşı verdikleri ortak savaşta omuz omuza çarpışmış olmaları, Yugoslavya ve Arnavutluk halklarını birbirine sımsıkı bağlamıştı.

Arnavutluk Komünist Partisi, Yunanistan'daki olayların gelişmesini kaygıyla izlemekteydi. Yerli ve yabancı gericiler, faşizme karşı ortak savaşta Arnavutluk halkının birlik halinde olduğu Yunanistan Milli Kurtuluş Cephesine karşı azgınca bir saldırı başlatmışlardı. Parti ve Demokratik Arnavutluk Hükümeti, gericiliğe karşı direnmek ve demokrasiyi kurmak için verdikleri haklı mücadelelerinde Yunanistan'daki ilerici güçlere yardımda ve destekte bulunarak enternasyonalist bir tutum takındı.

Arnavutluk Komünist Partisi, milli bağımsızlık ve toprak bütünlüğüne saygı, iç işlerine karışmama ve karşılıklı iktisadi yarar temeli üzerinde kapitalist ülkelerle de nor-

mal devlet ilişkileri kurulmasını savundu. Demokratik Hükümetimiz, bu temel üzerinde, ABD, İngiltere ve diğer ülkelerle olan ilişkilerini normalleştirmeye çalıştı, ama ABD ve İngiliz emperyalistlerinin saldırgan siyasetiyle karşılaştı.

ABD ve İngiltere'nin takındığı düşmanca tavır yüzünden, Arnavutluk, Birleşmiş Milletler Örgütünün kurulması için düzenlenen San Fransisko Konferansına davet edilmedi. İtalya ve Almanya'dan alınacak savaş tazminatlarıyla ilgili Londra ve Paris Konferanslarına da çağrılmadı. Aynı şekilde Arnavutluk, İtalya'yla yapılacak olan barış antlaşması taslağının tartışmalarına da davet edilmedi. Oysa savaş sırasında onca fedakarlık gösteren Arnavutluk bütün bu toplantılarda hak ettiği yeri almalıydı.

ABD ve İngiltere, ülkemizin bağımsızlık ve egemenliğini tehdit ettiler. İftiralara başvurarak, küçük yeni Arnavutluğu, Balkanlarda barış ve güvenliği bozan bir ülke olarak göstermeye çalıştılar. Ne var ki, ABD ve İngiliz emperyalistlerinin, yeni Arnavutluk Devletinin uluslararası durumunu sarsmak için giriştikleri bütün entrikalar başarısızlığa uğradı.

Arnavutluk Komünist Partisi önderliğindeki Arnavutluk halkı bütün emperyalist baskıları kararlılıkla geri püskürttü. Arnavutluk halkının bağımsızlığını ve meşru haklarını yiğitçe savunması, tuttuğu yol ve anti-emperyalist demokratik kamp içinde yer alması, onu demokrasi ve barışın boyun eğmez savaşçılarından biri haline getirdi ve yeni Arnavutluğun uluslararası durumunu güçlendirdi.

2. KİTLELERİN ÜLKENİN YENİDEN İNŞASI İÇİN SEFERBER EDİLMESİ. İLK İKTİSADİ VE SOSYAL DEĞİŞİKLİKLER

Savaştan sonraki feci durumda, en acil meselelerden biri de, ülkenin tüm iktisadi ve kültürel hayatının yeniden inşası ve düzene sokulmasıydı.

Bu meseleyi çözmek için büyük ölçüde maddi ve mali kaynak gerekiyordu. Arnavutluk Komünist Partisi, bu kaynakları bulmak meselesiyle karşı karşıyaydı.

Kendi Gücüne Dayanmak

ABD ve İngiliz emperyalistleri, Arnavutluk'taki güç iktisadi durumdan yararlanmak amacıyla, «yardım» önerisinde bulunmakta birbirleriyle adeta yarış ettiler. Arnavutluk Komünist Partisi, bu köleleştirici «yardım»ı kesinlikle reddetti ve ülkeyi, Sovyetler Birliği ve diğer halk demokrasisi ülkelerinin verecekleri dostça yardımın yanısıra, her şeyden önce kendi gücüne dayanarak inşa etme yolunu seçti.

Parti, ülkemizin yeniden inşası ve iktisadi ve kültürel gelişmesi meselesini, bütün halkın meselesi haline getirdi. İşçiler, köylüler, aydınlar ve kadınlar gönüllü çalışma için takımlar, müfrezeler, taburlar ve tugaylar kurdular. Ülkemizin dört bir bucağını görülmemiş bir çalışma şevki kapladı. Savaştan zarar görenlerin acılarını dindirmek üzere, onlara para, yiyecek ve giyecek verildi; halk, elindeki son lokmayı bile onlarla paylaştı. Sovyetler Birliği'nin buğday yardımı sayesinde, hükümetimiz halkın günlük ekmeğini sağlayabildi.

Teknik araçlardan ve kadrolardan tamamen yoksun olan ve son derece güç şartlar altında bulunan halkımız, her şeyden önce yıkılan köprülerin ve bozulan karayollarının yeniden yapımı ve haberleşme hatlarının hızla yeniden kurulması için canla başla çalıştı.

1945 yılında, işçilerin çabaları sayesinde, bazı fabrikalar, enerji santralları ve madenler çalışır hale getirildi. Parti, devletin de geniş ölçüde yardımıyla, köylüleri ekilebilir toprakları işlemeye, yakılıp yıkılmış evleri yeniden inşa etmeye seferber etti. Eğitim ve kültür kurumları çalışmaya başladı. Özellikle köylük bölgelerde yeni okullar açıldı. Büyükler arasında geçmişin uğursuz mirasların dan biri olan cehaletin yok edilmesi için yaygın bir

okuma yazma kampanyası açıldı. Eski öğretmenler ve özel kurslarda yetiştirilen binlerce yeni öğretmen bu kampanyaya gönüllü olarak katıldı.

Yeniden inşa çalışması sırasında, çeşitli alanlardaki teknik kadro yetersizliği ciddi bir durum teşkil ediyordu. Bu nedenle, teknisyenler ve işçiler için yetiştirme ve geliştirme kursları açıldı.

Yeniden inşa çalışmalarının en ağır yükünü gençlik üstlendi. Gönüllü çalışma tugaylarına ilk katılanlar, şehir ve köylerdeki genç kadın ve erkekler oldu. Yolların yeniden yapımında, havaya uçurulmuş köprülerin ve yakılıp yıkılmış evlerin yeniden inşasında, eğitim ve kültür ışığını yayma kampanyasında, gençler hep en öndeydiler.

Kapitalistler savaş vurgunculuğu yaparak, büyük bir kısmı altın ve ticaret malı olmak üzere, büyük miktarlarda sermaye biriktirmişlerdi. Devletimiz, bu kazançların önemli bir kısmının devlete devredilmesini ve halkın ihtiyaçları ve ülkenin yeniden inşası için kullanılmasını akla uygun ve gerekli gördü. Bu nedenle, 1945 Ocağında, Savaş Kazançlarını Olağanüstü Vergilendirme Kanunu çıkartıldı. Bununla, müterakki bir vergi sistemi getiriliyordu. Kanunda aynı zamanda, bu vergileri ödemeyenlerin bütün mallarına tazminatsız el konulması da öngörülüyordu. Bu tedbir, aynı zamanda kapitalistlerin ekonomik gücüne de bir darbe indirmekteydi.

Bütün yörelerde, kâr ve vergi miktarını tesbit etmek üzere özel komisyonlar kuruldu. Halk iktidarının, ordunun ve kitle örgütlerinin temsilcileri, Parti örgütlerinin doğrudan rehberliği altında kurulan ve çalışan bu komisyonlara katıldılar.

Tüccarlar, fabrikatörler ve bu vergiye tabi tutulan herkes, kendilerine düşen vergiyi ödememek için her türlü yola başvurdular. Mal ve altın stoklarını gizlediler. Bu tedbirleri «halkın soyulması» olarak göstermeye çalıştılar ve halkın sırtından elde ettikleri servetlerini kurtarmak için her türlü hileye başvurdular. Merkez Komitesi, Parti ör-

gütlerine, hiç bir taviz vermemeleri ve kanunun harfiyen uygulanması için kararlılıkla mücadele etmeleri talimatını verdi. Bu konuda gösterilecek en küçük bir gevşeklik, sadece halk iktidarının otoritesinin sarsılmasına yol açardı.

Halk kitlelerinden destek gören komisyonlar, tüccarları ve diğer kapitalistleri kanuna uygun olarak vergilerini ödemeye zorladılar. 1945'te, savaş kazançlarından alınan olağanüstü vergilerden elde edilen gelir, devlet bütçesi gelirinin yarısına yaklaşıyordu.

Vergilerini ödemeyen bütün kapitalistlerin mallarına el konuldu. Devletimiz bu tedbirler sayesinde büyük miktarda çeşitli türden mal biriktirerek devlet tarafından işletilen ilk mağazaları açtı. Bu olay, ticaret alanında sosyalist devlet sektörünün doğuşunu belirliyordu.

Savaş Kazançlarını Olağanüstü Vergilendirme Kanunun yanı sıra, daha birçok devrimci tedbir alındı. Gıda maddelerine ve ülkenin yeniden inşası için gerekli olan diğer maddelere el konulmasına ilişkin bir kanun çıkartıldı. Geniş halk kitlelerince desteklenen özel komisyonlar, istifçileri ve vurguncuları araştırmaya başladı. Bir sabit fiyat sistemi kabul edildi. Fiyatlar bizzat halk tarafından denetleniyor ve vurgunculuğa ve karaborsacılığa karşı amansız bir kampanya yürütülüyordu. Tahılın özel olarak toplanması ve satılması yasaktı. Tahılın toplanması ve satılması devlet tekeline alınmış ve tahıl alım satımında tek fiyat tesbit edilmişti. Savaşın yol açtığı enflasyonu belli ölçülerde durdurmak ve eski kağıt para dolaşımını denetim altına almak için eski banknotlara damga vurulup değerleri değiştirildi. Dış ticaretin devlet denetimine alınması, bu tedbirleri daha da güçlendiriyordu. Dış ticaret üzerindeki devlet denetimi daha sonraları devlet tekeline dönüştürülecekti.

Böylece mali meseleler geçici olarak çözüldü ve bir yandan burjuvazinin iktisadi durumu zayıflatılırken, diğer yandan da ülkenin yeniden inşası ve iktisadi hayatının düzene sokulması kolaylaştırıldı.

Eski sosyal ve iktisadi temel üzerinde, halk devriminin yeni siyasi iktidarını korumak mümkün olamazdı. Gerek yeniden inşa görevleri, gerekse devrimin daha da ilerletilmesi görevleri bu eski temel üzerinde başarıyla yerine getirilemezdi.

Her şeyden önce, bankalardaki, madenlerdeki ve sanayideki kilit noktaları hakimiyeti altına almış olan yabancı sermayeye son vermek gerekiyordu. Yerli sömürücü sınıflar da hâlâ güçlü ekonomik mevzileri ve temel üretim araçlarını ellerinde tutuyorlardı. Her iki grup da, yeniden inşa çalışmalarını baltalamaya, iktisadi hayatı bozmaya ve halk iktidarına karşı güvensizlik yaratmaya çalışıyordu. Arnavut ve yabancı tüccar ve müteşebbisler kasden mallarını piyasadan çekerek fiyatların yükselmesine yol açıyor ve karaborsayı teşvik ediyorlardı. Fabrika ve atelyelerini kapatarak işçileri işsiz bıraktılar ve vurgunculuğa, özellikle de tahıl vurgunculuğuna giriştiler. Bu durum, iktisadi hayatı altüst etti ve emekçi halkın hayatını zorlaştırdı. Bu şartlarda, eski iktisadi temelin yıkılması daha da zorunlu oldu.

Bu meselenin köklü çözümü, derin iktisadi ve sosyal değişikliklerin yapılmasını ve yeni bir sosyalist ekonomi temelinin inşasını gerektiriyordu.

Kurtuluştan sonra en acil sosyal ve iktisadi görevler, demokratik, anti-emperyalist ve anti-feodal nitelikteki değişikliklerin gerçekleştirilmesiydi. Bu, sonuna kadar sürdürülen halk devriminin kaçınılmaz ve mantıki sonucuydu.

Ne var ki, halk iktidarının proletarya diktatörlüğünün görevlerini yerine getirmeye başladığı bu yeni siyasi şartlarda, Parti sosyalist nitelikteki meseleleri çözmeye başlamak için, bütün bu demokratik dönüşümlerin sonuna kadar gerçekleştirilmesini bekleyemezdi; nitekim beklemedi de. Arnavutluk'taki sınıf güçleri dengesi, demokratik nitelikteki hızlı değişikliklerle sosyalist nitelikteki değişikliklerin aynı anda gerçekleştirilmesini mümkün kılmaktaydı.

Bütün bu değişiklikler içinde en önemli ve en tayin edici olanı, temel üretim araçlarının millileştirme yoluyla kamulaştırılmalarıydı.

Temel üretim araçlarının millileştirilmesi doğrultusunda alınan ilk ön tedbir, üretim ve bölüşümün devlet denetimi altına alınması oldu. Bu, 1944 Aralığında gerçekleştirildi. Devlet denetimi aynı zamanda bir çeşit işçi denetimiydi. Halk ekonomimiz için önem taşıyan yerli ve yabancı işletmeleri de kapsamaktaydı.

Denetim, devletin atadığı komiserler tarafından uygulanıyordu.

Parti organlarının ve devlet komiserlerinin yardımıyla işçiler üretimin örgütlenmesine ve işletmelerin yönetimine, canlı bir şekilde katıldılar. Böylece üretimin yönetilmesinde kendi güçlerini sınama ve tecrübe edinme imkânını buldular. İşçilerin denetimi sayesinde, işletmelerin üretim kapasitesi, ham madde ve yakıt kaynak ve rezervleri değerlendirildi. Bu, işçilerin işletmeleri devralmaları ve millileştirildikleri anda onları yönetmeleri için gerekli zemini hazırladı.

1944 Aralığında madenler ve siyasi kaçakların mülkleri millileştirildi. Bir ay sonra, Arnavutluk'taki İtalyan ve Alman Uyrukluların Mülklerine El Koyma Kanunu yürürlüğe girdi. Bu kanuna uygun olarak, Milli Banka ve diğer bankaların yanı sıra yabancı kapitalistlerin hisse sahibi olduğu şirketler de hiç bir tazminat ödenmeden, halkın ortak mülkiyeti olarak Arnavutluk Devletine aktarıldı. 1945 Nisanında, bütün özel ulaşım araçlarına sabit bir tazminat ödenerek el konuldu.

Bu önemli millileştirme tedbirleri sayesinde, ekonominin kilit noktaları, emekçi kitlelerin hizmetine verilmek üzere devletin eline geçti. Yabancı sermayenin iktisadi mevzilerinin yok edilmesi, emperyalist devletlere iktisadî bağımlılığa son verdi ve böylece ülkenin siyasi bağımsızlığı daha da sağlamlaştırıldı.

1945 yılında alınan millileştirme tedbirleri biçim bakımından genellikle demokratik nitelikteydi; ama iktisadi

ve sosyal muhtevaları, bu sınırları aşan değişiklikleri yansıtmaktaydı. Millileştirmeler emekçi kitlelerin çıkarlarına uygun olarak yürütüldü ve millileştirilen üretim araçları tamamen ve doğrudan doğruya emekçi kitlelerin hizmetine verildi. Dolayısıyla bu millileştirme tedbirleri, özünde, temel üretim araçlarının kamulaştırılması anlamına geliyordu ve sosyalist bir niteliğe sahipti. Bu millileştirmeler temeli üzerinde, devletin sosyalist ekonomi sektörü oluşturuldu.

Emekçi kitlelerin ülkenin yeniden inşası çalışmalarına ve ülkenin siyasi, sosyal ve devlet hayatına daha da geniş çapta katılmalarının sağlanmasında sendikalar özel bir rol oynadı. Partinin rehberliği altında sendikalar, halk iktidarının önündeki görevlerin yerine getirilmesinde önemli bir etken oldular. Özellikle üretimin ve verimliliğin arttırılması, işçilerin yaşama ve çalışma şartlarının düzeltilmesi ve meslekî ve siyasi eğitimlerinin sağlanması için büyük çaba harcadılar.

1945 Temmuzunda şehirlerde işçiler ve memurlar için tüketici kooperatifleri kurulmaya başlandı. Bunlar, kitlelerin ilk iktisadi örgütleriydi. Ticaret alanındaki devlet sektörünün gelişmesinin başlangıç aşamasında, emekçi halkın ihtiyaç maddelerinin düzenli olarak sağlanmasında ve vurgunculuğa ve karaborsacılığa karşı savaşta büyük rol oynadılar. Tüketici kooperatiflerinin kurulmasının yanı sıra Parti, zanaatkârları da kooperatiflere katılmaya ikna etmek için büyük çaba harcadı.

Sosyalist ekonomi sektörlerinin kurulmasıyla birlikte, işçilerin ve memurların yararına önemli tedbirler alındı. Sekiz saatlik işgünü kabul edildi. Yaş ve cinsiyet ayırımı gözetilmeksizin eşit işe eşit ücret ilkesi ve on beş günlük ücretli yıllık izin hakkı uygulamaya konuldu. İşsizlik hemen hemen bütünüyle ortadan kaldırıldı.

Bu devrimci zaferler, işçilerin yaşama şartlarını bir hayli düzeltti ve ülkemizin sosyalist bir temel üzerinde iktisadi ve sosyal gelişmesinde yeni zaferlere giden yolu açtı.

Tarım Alanındaki Eski İlişkilerin Ortadan Kaldırılması

Tarım alanındaki en çetin ve en acil mesele, eski tarım ilişkilerinin ortadan kaldırılmasıydı. Bu mesele, emekçi köylülük ile büyük toprak sahipleri arasındaki uzlaşmaz çelişmenin köklü çözümüne, yani henüz gerçekleştirilmemiş olan en büyük demokratik değişikliğe yakından bağlıydı. İşçi sınıfı ile emekçi köylülük arasındaki ittifakın sağlamlaştırılacağı esas alan artık buydu. Dolayısıyla Parti, tarım siyasetinde bu meseleye özel bir önem verdi.

1945 Ocağında, ödenmemiş olan bütün eski toprak kiralarını iptal eden ve 1944-1945 yıllarının kiralarını da yüzde 75 oranında indiren bir kanun çıkarıldı. Ama bu, bütün yoksul köylülüğün onayını alamayan yarım yamalak bir tedbirdi ve bu yüzden de sözkonusu kanun tam olarak yürürlüğe konulmadı.

Bu sırada, eskiden özel mülkiyete ait olan tüm sulama sistemi millileştirildi ve köylülüğün ortak kullanımına verildi. Emekçi köylülerin ve emekçi kitlelerin yaşama şartlarını kolaylaştırmak amacıyla, kurtuluştan önceki bütün faizli borçlar feshedildi.

Ne var ki, Arnavutluk Komünist Partisi bütün bu tedbirlerin sadece hafifletici tedbirler olduğunun ve esas meseleyi, yani toprak meselesini çözmediğinin bilincindeydi. Arnavutluk Komünist Partisi, savaş sırasında köylülere toprak meselesini çözmek için mücadele edeceğini vaat etmiş ve daha o sırada birtakım ön tedbirler almıştı. Kurtuluştan hemen sonra Parti, «Toprak işleyenindir!» şiarını attı. Bu şiarın harekete geçirdiği köylüler, kapsamlı bir devrimci toprak reformunun uygulanmasında ısrar ettiler.

1945 Ağustosunda, Toprak Reformu Kanunu çıkarıldı. Bu kanuna göre, devlet mülkiyetindeki topraklar, dini kurumların mülkleri ve belli sınırları aşan bütün özel topraklar müsadere edilip dağıtılacaktı. Bu sınırlar şöyle tesbit edilmişti: eğer toprak sahibi bizzat çalıştığı örnek

bir işletmeye sahipse 40 hektara kadar; eğer toprak sahibi toprağı kendisi işliyor ya da işletiyorsa 20 hektara kadar; toprak sahibi toprağı kendisi işlemiyorsa, ama iki yıl içinde işlemeyi taahhüt ediyorsa 7 hektara kadar.

Ekilebilir toprakların çok kısıtlı olduğu Arnavutluk şartlarında, özel mülkiyete 20-40 hektar kadar toprağın bırakılması çok fazlaydı. Bu kadar toprakla oldukça çok sayıda toprak ağası köylük bölgelerdeki durumunu korumaya devam etti; zengin köylülerin (kulakların) ekonomik gücü zerre kadar etkilenmedi; buna karşılık, birçok yoksul köylü topraksız kaldı. Toprak Reformu Kanunundaki bu eksiklikler, doğrudan doğruya Seyfullah Maleşova'nın ve Yugoslavya Komünist Partisinin diğer temsilcilerinin oportünist tutumlarının etkisinden kaynaklanıyordu.

Tesbit edilen sınırları aşan topraklar hiç bir tazminat ödenmeden müsadere ediliyor ve hiç bir ücret alınmadan topraksız ve az topraklı köylülere dağıtılıyordu ve onların mülkiyeti haline getiriliyordu. Her aile reisine 5 hektara kadar toprak ayrılıyordu. Toprağın satılması, satın alınması ya da kiralanması yasaktı.

Müsadere edilen toprakların bir kısmı dağıtılmadı ve kamu mülkiyetine dönüştürüldü. Bu topraklarda kurulan devlet çiftlikleri, tarım alanında sosyalist devlet sektörünün doğuşunu belirledi. Ayrıca ormanlar, akarsular, su kaynakları ve bütün yeraltı zenginlikleri halkın ortak mülkiyeti ilan edildi.

Parti, Toprak Reformu Kanununun çıkartılmasından önce ve sonra, özellikle köylerdeki komünistlerin ve emekçi köylülerin bu reformun hedeflerini kavrayabilmeleri için bir hayli çalışma yaptı.

Parti, gericilerin bu toprak reformunun uygulanmasını kösteklemek, köylülerin şevkini kırmak ve halkı Demokratik Hükümetin yetersiz olduğuna inandırmak için her türlü yola başvuracakları yolunda uyarıda bulundu. Merkez Komitesi, toprak reformunun sadece köylülere toprak vermeyi değil, aynı zamanda köylüleri yüzyıllardır süregelen feodal baskı ve sömürüden tamamen kurtarmayı ve onları

Parti etrafında daha sıkı bir şekilde birleştirmeyi amaçlayan büyük bir siyasi eylem olarak kabul edilmesi gerektiği talimatını verdi.

Parti, toprak reformunun hızlı ve doğru bir biçimde uygulanmasını sağlamak üzere yoksul köylü komiteleri kurdu. Bu komiteler, devlete, büyük toprak sahiplerine ve halk düşmanlarına ait toprakların tam olarak tesbit edilmesinde ve az topraklı ya da topraksız köylü ailelerinin listelerinin hazırlanmasında önemli bir rol oynadılar. El konulan toprakların dağıtılmasına ve özellikle de toprak reformuna daha başından karşı çıkan toprak ağalarının ve diğer gerici güçlerin düşmanca faaliyetlerinin açığa çıkarılması ve bu faaliyetlere karşı mücadele edilmesi için emekçi köylülerin seferber edilmelerine yardımcı oldular. Yoksul köylü komitelerinin kurulması ve bu komitelerin toprak reformunun gerçekleştirilmesi için yürüttükleri bütün faaliyetler, yoksul köylülüğün siyasi sınıf bilincinin yükselmesine büyük ölçüde yardımcı oldu.

3. PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜNÜN BİR BİÇİMİ OLARAK HALK DEMOKRASİSİ DEVLETİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ

1945 Eylülünde Anti-Faşist Milli Kurtuluş Konseyi tarafından çıkarılan Kurucu Meclis Seçimleri Kanunu, Demokratik Cephenin Birinci Kongresinin Kurucu Meclisin toplanması yolundaki talebini kapsıyordu.

Bu kanun uyarınca, 2 Aralık 1945'te yapılacak olan seçimler demokratik, serbest, genel, eşit, doğrudan ve gizli oyla olacaktı. On sekiz yaşını doldurmuş olan kadın erkek bütün Arnavutluk yurttaşları oy kullanma hakkına sahiptiler. Milli Kurtuluş Ordusu savaşçıları ise yaş haddi gözetilmeksizin oy kullanma hakkına sahiptiler. İşbirlikçi hükümetin eski bakanlarına, savaş suçlularına ve medeni haklarını kaybetmiş olanlara ise oy kullanma hakkı tanınmıyordu.

Halkın Partinin Yolunu İzlemedeki Kararlılığı

Kurucu Meclis seçimleri, Partinin en önemli siyasi eylemi ve Partinin siyasi olgunluğu, örgütsel yeteneği, kitlelerle olan bağlarının sağlamlığı ve halkın Partinin yolunda ilerlemedeki kararlılığı açısından büyük bir sınav olacaktı. Bir bütün olarak AKP, «Halk Cumhuriyeti» şiarı altında bu yeni siyasi savaşı kazanmak için seferber olmuştu.

Kurucu Meclis seçimleri meselesinin tartışıldığı Dördüncü Genel Toplantıda, seçim kampanyası sırasındaki Parti çalışmalarından söz eden Enver Hoca yoldaş şöyle dedi:

> «Anavatanı istilacılardan ve hainlerden kurtaranların, aynı zamanda ülkelerinin iktisadi ve sosyal hayatını yönetmeye, yeniden inşa etmeye ve geliştirmeye de muktedir olduklarını, halk somut olarak görmelidir. Komünistler, seçim kampanyasından büyük bir tecrübe kazanmış olarak çıkmalı, seçim kampanyası onlar için bir okul olmalı ve onları önümüzdeki önemli meseleleri çözmek için cihazlandırmalıdır.»(1)

Parti, Kurucu Meclis seçimlerinin, oy kullanma hakkına sahip olan herkesin katıldığı büyük bir halk oylamasına dönüştürülmesi ve Demokratik Cephenin kesin zaferinin sağlanması talimatını verdi. Bu talimata uygun olarak Arnavutluk Komünist Partisi, Demokratik Cephe adına tek bir aday listesi sunmayı kararlaştırdı. Ama Seyfullah Maleşova'nın oportünist sapmaları sonucunda, bu listeye gericiliğin bazı temsilcileri de dahil edildi ve Katolik din adamlarına seçimlerde ittifak önerildi.

Yerli ve yabancı gerici güçler, seçim kampanyasından kendi amaçları uğruna yararlanmaya çalıştılar. Seçim

---

(1) Enver Hoca, AKP Merkez Komitesi Dördüncü Genel Toplantısına Rapor, 17 Ekim 1945. Merkezi Partl Arşivleri.

kanununun maddelerinden yararlanan gericiler, ilk başta cepheye muhalif bir blok olarak kendi aday listelerini sunmayı kararlaştırdılar. Halktan destek görmedikleri için bu ilk çabaları boşa çıkan gericiler taktik değiştirerek seçimleri boykot etmeye karar verdiler. Gericiler, güya «demokrasi olmadığını», «tek parti diktatörlüğü olduğunu» ve «seçim kanununun anti-demokratik olduğunu», çünkü «adaylığını koymak isteyen bütün yurttaşlara eşit hak tanınmadığını» iddia ederek halkı oy kullanmamaya çağırdılar. Gericiliğin başlıca sözcülerinden biri ve Arnavutluk Milli Kurtuluş Konseyinin bir üyesi olan Cerc Kokoşi, gürültülü bir şekilde Demokratik Cepheden ayrıldı. Gerici Katolik din adamları tarafından yönetilen illegal bir örgüt olan «Arnavut Birliği», seçimleri boykot çalışmalarında özellikle etkindi. Bu örgüt, amacına ulaşmak için, kaçak savaş suçlularıyla işbirliği yapmaktan ve tedhiş eylemlerine başvurmaktan bile çekinmedi.

Gericiliğin Demokratik Cephe içinde kalan diğer temsilcileri, kendilerini açıkça muhalefet edecek kadar güçlü hissetmiyorlardı. Cephe bayrağı altında Kurucu Meclise seçilmeyi tasarlayarak, seçimler sona erinceye kadar cephe içinde kalmayı kararlaştırdılar. Daha sonra bir grup kuracaklar, legal bir «muhalefet» örgütleyecekler ya da bağımsız bir parti kuracaklardı.

Yerli gericiliğin düşmanca faaliyetleri doğrudan doğruya ABD ve İngiliz emperyalistleri tarafından kışkırtılıyor ve düzenleniyordu. Seçimlerde Demokratik Cepheyi yenilgiye uğratmak için başvurmadıkları yol kalmadı. Cepheye ve Arnavutluk Komünist Partisine karşı bir propaganda kampanyasına giriştiler ve Demokratik Hükümetten, Tiran'da bulunan askeri heyetlerindeki subaylarının seçim kampanyasını serbestçe denetlemelerine izin vermesini vb. talep edecek kadar ileri gittiler. Demokratik Arnavutluk Hükümetinin tanınması meselesini ayrı bir baskı aracı olarak kullandılar. ABD ve İngiltere, ancak, «seçimlerin serbestçe yapıldığına ikna oldukları» ve «yabancı muhabirlere seçimlerin yürütülmesini denetleme hürriyeti tanındığı tak-

dirde» Arnavutluk Hükümetini tanıyacaklarını ilan ettiler. Bu, Arnavutluğun iç işlerine müdahale teşebbüsünden başka bir şey değildi; çünkü aslında yukarıda sözü edilen şartlar, seçim kanununda ve halk iktidarının bütün bir mühteva ve faaliyetinde zaten mevcuttu.

ABD hükümeti daha başka şartlar da ileri sürdü. Bu defa da, ABD ile Arnavutluk arasında 7 Nisan 1939'a kadar yapılan bütün anlaşmaların tanınmasını istedi.

ABD ve İngiltere hükümetleri, Demokratik Arnavutluk Hükümetiyle normal diplomatik ilişkilerin kurulduğunu ilan ettiler. Ama bu, halk iktidarına yöneltilmiş ve yerli gericiliği cesaretlendirmeyi amaçlayan siyasi bir manevradan başka bir şey değildi. Aslında seçimlerden sonra da Arnavutluk'la diplomatik ilişki kurmadılar.

Arnavutluk Komünist Partisi, emperyalistlerin bütün yeni teşebbüslerini kararlılıkla bertaraf etti ve Arnavutluğun iç işlerine müdahalede bulunulmasına izin vermedi. İç ve dış gericiliğin niyetlerini ve taktiklerini teşhir etmek üzere yaygın bir propaganda çalışması yürüttü ve düşman güçlerini tecrit etmeyi başardı; böylelikle, halkın AKP etrafındaki siyasi birliğini daha da sağlamlaştırdı.

Seçim kampanyası bütün canlılığıyla yürütüldüğü bir sırada, ülkemiz için çok büyük önem taşıyan bir olay meydana geldi. 1945 Kasımında, Sovyetler Birliği Hükümeti Demokratik Arnavutluk Hükümetini resmen tanıdı. Demokratik Hükümet SSCB, Yugoslavya ve Polonya tarafından tanındıktan sonra, birbiri ardı sıra Bulgaristan, Çekoslovakya, Fransa ve diğer ülkeler tarafından da tanındı. Bu, Arnavutluk'taki halk iktidarının uluslararası durumunu güçlendirdi ve halk kitlelerinin ülkelerinin geleceğine olan güvenini sağlamlaştırdı.

2 Aralıktaki seçimlere oy hakkına sahip olanların hemen hemen yüzde 90'ı katıldı ve bunların da yüzde 93'ü oylarını Demokratik Cephenin adaylarına verdi. Bu, Arnavutluk'ta yapılan ilk demokratik seçimdi. Bu seçim, halkın, Demokratik Cephenin ve Partinin siyasi eğitimi için büyük bir okul oldu.

Seçimlerde gericilik bozguna uğrarken, Arnavutluk Komünist Partisi ezici bir zafer kazandı. Hür ve egemen Arnavutluk halkı, bu zaferle, Partinin siyasetini tamamen onayladığını ve Partinin gösterdiği yolda hiç sapmadan ilerlemekte kararlı olduğunu ifade etmiş oldu.

Arnavutluk Halk Cumhuriyetinin İlanı

Halk, Kurucu Meclis toplantısından önce, kendi seçtiği temsilcilerinden halk cumhuriyetini ilan etmelerini istedi. Kurucu Meclis 11 Ocak 1946'da halkın iradesine uygun olarak oybirliğiyle Arnavutluğun bir Halk Cumhuriyeti olduğunu ilan etti ve başında Enver Hoca yoldaşın bulunduğu yeni hükümeti seçti.

Parti, hükümet tarafından hazırlanan Anayasa tasarısını bütün halkın tartışmasına sundu. İki aydan fazla süren tartışmalar son derece verimli oldu. Halk kitlelerinden gelen öneriler, Anayasanın devrimci muhtevasının güçlendirilmesine değerli katkılarda bulundu. 14 Mart 1946'da Kurucu Meclis yeni Anayasayı kabul etti. Görevini tamamlayan Kurucu Meclis, Arnavutluk Halk Cumhuriyetinin en yüksek iktidar organı olan Halk Meclisine dönüştürüldü.

Yeni demokratik Anayasa, elde edilen tarihî zaferleri belirtiyor ve halk iktidarının kurulmasından sonra ülkenin siyasi ve iktisadi düzeninde meydana gelen değişiklikleri onaylıyordu. Ülkenin sosyalizm yolundaki ilk gelişme sürecini yansıtıyor ve daha da ileri iktisadi ve sosyal değişiklikler için yeni ufuklar açıyordu.

Anayasa, en başta, halk iktidarının yapısı ve faaliyetlerinin temel ilkesini şöyle tesbit etmekteydi: **iktidar halktan doğar ve halka aittir.**

Anayasa, temel sosyal üretim araçlarının halkın ortak mülkiyetine, kooperatif mülkiyete ve özel mülkiyete tabi olduğu ilkesini ilan etti. Özel sektör, devlet denetimi altındaydı. Devlet, halkın hayati çıkarlarını savunmak ve halkın refah düzeyini yükseltmek üzere, ülke hayatını ve ülkenin iktisadi kalkınmasını genel bir plana göre düzenle-

yecekti. Bunu gerçekleştirebilmek için devlet, emekçi kitlelerin doğrudan katılmasına dayanmak zorundaydı.

Sosyal ve iktisadi düzenimizin temeli, kamu mülkiyeti ve sosyalist ekonomi sektörü (devlet ve kooperatif sektörleri) olacaktı. Anayasa, sosyalist ekonominin kesintisiz gelişmesini ve güçlenmesini sağlamak amacıyla, devlete, genel sosyal çıkarlar gerektirdiğinde özel mülkiyeti kısıtlama ve müsadere etme hakkı tanımaktaydı. Buna göre, ekonominin bütün dalları ya da tek tek iktisadi işletmeler millileştirilebilecekti. Kapitalist tekellerin, tröstlerin ve kartellerin kurulması yasaktı.

Anayasa, çalışmayı herkes için bir şeref ve ödev olarak görüyordu. Her yurttaşın emeğine ve yeteneğine göre ücret alacağı ilkesini ilan etmekteydi.

Anayasa, doğrudan, genel, eşit ve gizli oy usulüyle serbest seçim ilkesini savunuyordu. Seçmenler, çeşitli devlet organlarındaki temsilcilerinin yetkilerini feshetme hakkına sahiptiler. Bütün yurttaşlara toplantı, örgütlenme, söz ve vicdan hürriyeti tanınıyor ve bu hakların korunması ve uygulanması için gerekli tedbirler sağlanıyordu.

Arnavutluk Halk Cumhuriyetinin ilk Anayasasının temel ilkelerinden bazıları işte bunlardı. Anayasanın kabul edilmesiyle birlikte, bir proletarya diktatörlüğü devleti olarak demokratik halk düzeninin siyasi örgütlenme süreci daha da mükemmelleştirildi.

Genel anlamda bir proletarya diktatörlüğü olan Arnavutluk Halk Cumhuriyeti, bazı özel niteliklere de sahipti. Bu nitelikler şunlardı:

Halk iktidarı, milli kurtuluş savaşı içinde ve istilacıların ve ülkenin gerici sınıflarının devlet cihazının tamamen parçalanmasıyla kurulmuştu.

Milli Kurtuluş Konseylerinin hemen ardından kurulan halk konseyleri, proletarya diktatörlüğünün siyasi temeli olmuştu.

Proletarya diktatörlüğünün en yüksek ilkesi olan işçi sınıfı ile emekçi köylülüğün ittifakı, devrimimizin siyasi ordusunu oluşturan Demokratik Cephe içinde sağlanmıştı.

Kurulduğu andan itibaren halk iktidarının başında tek bir parti vardı: ülkedeki tek parti olan Arnavutluk Komünist Partisi. AKP, siyasi, iktisadi ve sosyal hayatın bölünmez önderliğini elinde tutuyordu.

Proletarya diktatörlüğü, Milli Kurtuluş Savaşı sırasında bir anti-emperyalist demokratik devrim olarak başlayan ve ülkenin kurtarılmasından sonra durmaksızın bir sosyalist devrime dönüşen halk devriminin doğrudan bir sonucuydu. Devrimin ilk aşamasında Partinin stratejik hedefi, milli bağımsızlığı gerçekleştirmek ve halk demokrasisi düzenini kurmaktı; devrimin ikinci aşamasındaki stratejik hedef ise, proletarya diktatörlüğünün bir biçimi olarak halk demokrasisi devletini güçlendirmek, kapitalizmin ekonomik temelini ortadan kaldırmak ve sosyalist bir toplum inşa etmekti.

Bu iki aşama, tek bir devrimin birbirini tamamlayan halkalarıydı. Birinci aşamadaki görevlerin tamamlanması, ikinci aşamanın zorunlu ön şartlarını yarattı. İkinci aşamanın kökleri birinci aşamadaydı ve onun içinden doğmuştu. İlk aşamada tamamlanamamış olan demokratik değişiklikler ikinci aşamada gerçekleştirildi.

4. PARTİMİZİN DEVRİMİN DERİNLEŞTİRİLMESİ VE SOSYALİZMİN İNŞASINDA İZLEDİĞİ YOL. OPORTÜNİST EĞİLİMLERİN YOK EDİLMESİ

1945 yılında yapılan değişiklikler, Arnavutluğun sosyalizm yoluna girmesinin ilk iktisadi ve sosyal temellerini hazırlamıştı. Şimdi mesele, bu yolda daha da hızlı bir şekilde ilerlemekti. Bu da, başlatılmış olan değişikliklerin tamamlanmasını ve sosyalist insanın ana yönlerinin tesbit edilmesini gerektiriyordu.

Ne var ki, bu meselenin çözümü, Parti çizgisinin uygulanmasında beliren oportünist görüşler ve tutumlar tarafından kösteklendi. Bu oportünist görüş ve tutumların baş savunucusu, Parti Merkez Komitesi Siyasi Bürosu üye-

si Seyfullah Maleşova idi. Seyfullah Maleşova'nın oportünizmi, devrilmiş sınıfların ve özellikle de ABD ve İngiliz emperyalistlerinin Demokratik Hükümet ve AKP yönetimi üzerinde uyguladıkları ağır baskılara teslimiyetinin doğrudan bir ifadesiydi.

Maleşova'nın oportünist eğilimleri, Siyasi Büronun 1945 Aralığındaki toplantısında eleştirildi ve şiddetle mahkum edildi. Ama Seyfullah Maleşova, hiç bir destek görmediği halde, kendi görüşlerini inatla savunmaya devam etti.

Arnavutluk Komünist Partisi Merkez Komitesinin Beşinci Genel Toplantısı

Arnavutluk Komünist Partisi Merkez Komitesinin Beşinci Genel Toplantısı, Partinin devrimin derinleştirilmesi ve sosyalizmin inşasında izleyeceği yola ilişkin meseleleri çözmek üzere 1946 Şubatında yapıldı.

Genel toplantıda, Parti çizgisine, Seyfullah Maleşova'nın siyasi ve iktisadi alanlarda ileri sürdüğü baştan aşağı oportünist görüşler tarafından ciddi bir şekilde zarar verildiği belirtildi.

Seyfullah Maleşova, Arnavutluk'ta kurulan yeni demokratik düzenin bir burjuva demokrasisi düzeni olması gerektiği görüşünü savundu. O, sınıf mücadelesinin gevşetilmesini istiyor, devrilmiş sınıfların gücünü olduğundan büyük görüyor ve Partinin ve halkın gücüne güvenmiyordu. Özel kapitalist sektörün faaliyetine ve onun denetimsiz ve sınırsız gelişmesine tam bir serbestlik tanınmasını savunuyor ve şehirlerdeki ve köylerdeki kooperatif sektörünün desteklenmesine karşı çıkıyordu. Özünde, sosyalizmin inşasına karşıydı ve kapitalizmin serbestçe gelişmesinden yanaydı.

Dış siyaset alanında, emperyalizmden korkuyor ve onun gücü karşısında eğiliyordu. Arnavutluğun hürriyet ve bağımsızlığının kaderini, halk iktidarının kaderini, ABD ve İngiliz emperyalistlerine verilecek siyasi ve iktisadi taviz-

lere bağlı görüyordu ve onlara boyun eğmeye her zaman hazırdı. Sovyetler Birliği ile ABD ve İngiltere arasında hiç bir ayırım yapılmamasını, onlarla olan ilişkiler konusundaki tavrın aynı olmasını istiyordu.

Sağ oportünist görüşleriyle Seyfullah Maleşova, yerli burjuvazinin ve emperyalistlerin çıkarlarının Parti içindeki sözcüsü ve savunucusu olmuş ve onların bir uşağı olup çıkmıştı. Eğer bu görüşler teşhir edilmeseydi ve bu görüşlere karşı mücadele verilmeseydi; Parti çizgisi ve Arnavutluk'ta sosyalizmin inşası tehlikeye düşecek ve engellenecekti. Bu görüşlerin yok edilmesi, acil ve hayati bir meseleydi.

Bu fikirler, Beşinci Genel Toplantıda kesinlikle red ve mahkum edildi. Seyfullah Maleşova hatalarında diretince, genel toplantı kendisini Siyasi Bürodan ve Parti Merkez Komitesinden çıkardı.

Seyfullah Maleşova'nın oportünizminin teşhir edilmesi, Merkez Komitesinin, sosyalist devrimin siyasi, iktisadi ve ideolojik alanlarda yoğunlaştırılması doğrultusunda Partiye rehberlik edebilmesini mümkün kıldı. Merkez Komitesi, sosyalist inşanın ana yönlerini genel hatlarıyla tesbit etti.

Her şeyden önce, sanayi, ülke içindeki toptan ticaret ve tüm dış ticaret tamamen devletin eline geçmeliydi. Şehirlerde ve köylerde üretici ve tüketici kooperatifleri kurulmalıydı. Devlet, özel sektörü kesin bir şekilde denetlemeli ve kapitalist unsurları sürekli olarak kısıtlamalıydı.

Enver Hoca yoldaş, Partinin iktisadi alanda izleyeceği yolu şöyle ifade etti:

> «Her şey devlet sektörünü güçlendirmek için; özel sermayeye karşı amansız mücadele; üretici ve tüketici kooperatiflerine mümkün olan en fazla devlet yardımının yapılması.»(1)

---

(1) Enver Hoca, AKP Merkez Komitesi 5. Genel Toplantısına Rapor, 21 Şubat 1942. Merkezi Parti Arşivleri.

Üretici güçleri ve doğal kaynakların işlenmesini geliştirmek amacıyla, esas olarak madenlerin işlenmesi temeli üzerinde ağır sanayinin kurulması ve hafif sanayinin inşası doğrultusunda genel bir yön tayin edildi.

Köylük bölgelerdeki eski ilişkilerin daha önceden başlamış bulunan tasfiyesi konusunda, toprak reformunun sonuna kadar sürdürülmesi ve tarımın kollektifleştirilmesine bağlanması kararlaştırıldı. Bunların yanı sıra, örnek devlet çiftlikleri kurulacaktı. Devlet, emekçi köylülere para ve iş aletleri vererek yardım edecek ve zengin köylüleri kısıtlayacaktı. Tarımın makinalaştırılması, tek yanlı niteliğine son verilmesi, yeni ekin türlerinin yaygınlaştırılması, hayvancılığın geliştirilmesi ve toprakların sulanabilir ve ekilebilir hale getirilmesi, köylük bölgelerdeki üretici güçlerin geliştirilmesinin ana hatları olarak tesbit edildi.

Sosyalist devrimin tamamlayıcı bir parçası olarak eğitim ve kültür alanlarındaki devrimin yoğunlaştırılması için, Beşinci Genel Toplantıda eğitimin şu ilkeler temelinde yeniden düzenlenmesi gerektiği belirtildi: eğitim ve kültür ayrıcalıklı bir azınlığın tekelinde kalmamalı, geniş halk kitlelerinin malı haline gelmeliydi; okullar eski anlayıştan kurtarılmalı, yeni bir devrimci ruhla donatılmalıydı. Ama hepsinden önemlisi, cehaleti yok etmek gerekiyordu.

Devleti ve devlet ekonomisini yönetmek üzere Marksist-Leninist ideolojiyle silahlanmış, yetenekli teknik ve profesyonel kadroların yetiştirilmesi, ülkenin sosyalist inşası bakımından tayin edici önem taşıyordu.

Partinin dış siyaset alanındaki baş görevi, ülkenin hürriyet ve bağımsızlığını savunmak, SSCB ve diğer halk demokrasisi ülkeleriyle dostluğu sağlamlaştırmak ve dünya barışını güçlendirmek için mücadele etmekti. Beşinci Genel Toplantı, milli bağımsızlık ve demokratik halk düzeni için esas tehlikeyi teşkil eden ve ABD ve İngiliz emperyalizmine karşı kesin, kararlı ve ilkeli bir tavır takınmak gerektiğini önemle belirtti.

Halk iktidarı, her zaman, sosyalist gelişmenin yeni görevlerinin üstesinden gelecek tayin edici bir silah ola-

rak kalmalıydı. Beşinci Genel Toplantıda, iktidarın yalnızca öz bakımından değil, aynı zamanda yönetim cihazının yapısı ve bileşimi bakımından da demokratlaştırılması gerektiği belirtildi. Devlet organlarına bürokratik yöntemlerin girmesini önlemek için, devlet organlarında çalışmakta olan eski yönetim görevlilerinin sürekli denetim altında tutulması zorunluydu. Demokratik Cepheyi güçlendirmek üzere, cephe saflarındaki düşman unsurların köklü bir şekilde temizlenmesi emredildi.

Nihayet, en önemli görev, yani devrimi yoğunlaştırma ve sosyalizmi inşa görevi, Partinin güçlendirilmesini ve Partinin ülkenin tüm hayatındaki yönetici ve örgütleyici rolünün daha yüksek bir düzeye çıkarılmasını zorunlu kılmaktaydı. Bu amaçla, 1945 Ekimindeki Dördüncü Genel Toplantıda alınan Partinin Birinci Kongresinin toplanması kararı bir kere daha benimsendi. Kongrenin 25 Mayıs 1946'da toplanması kararlaştırıldı. Ne var ki, Yugoslavya Komünist Partisi yönetiminin müdahalesi yüzünden bu karar uygulanamadı ve kongre belirsiz bir süre için ertelendi.

İktisadi ve Sosyal Dönüşümlerin Derinleştirilmesi

Merkez Komitesi Beşinci Genel Toplantısının talimatları, o sırada taslağı halk arasında tartışılmakta olan Arnavutluk Halk Cumhuriyeti Anayasasına hemen yansıdı.

Toplantıdan sonra, yeni bir millileştirme dönemi başladı. Esas olarak yerli burjuvazinin mülkiyetinde olan enerji santralları, inşaat malzemeleri sanayii, tüm hafif sanayi ve gıda sanayii devlet mülkiyetine geçirildi. 1946 yılı sonunda, şehirlerdeki temel üretim araçları kamu mülkiyetine geçirilmişti ve toplam sanayi üretimi hacminin yüzde 87'sini devlet sektörü oluşturmaktaydı. 1947 sonlarında ise, özel kapitalist sanayi tarafından yapılan üretim hemen bütünüyle tasfiye edilmişti.

Temel üretim araçlarının sosyalist kamulaştırılması, burjuvazinin iktisadi hakimiyetine son verdi. Proletarya

diktatörlüğünün iktisadi temellerini hazırladı. Üretimdeki sosyalist ilişkiler ve sanayi, ticaret, ulaştırma ve maliye alanlarındaki sosyalist ekonomi sektörü, işte bu kamulaştırma temeli üzerinde kuruldu. Millileştirilen işletmeler, sosyalist işletmeler haline geldiler. Bu işletmelerde, insanın insan tarafından sömürüsüne son verilmişti.

Arnavutluk'ta temel üretim araçlarının millileştirilmesi, hızla ve tazminat ödenmeden gerçekleştirildi. Bu, Milli Kurtuluş Savaşı sırasında ve savaştan sonra meydana gelen ve burjuvazinin siyasi hakimiyetini sona erdiren derin sınıf farklılaşmasının bir sonucuydu. Bu durum aynı zamanda, burjuvazinin iktisadi temelinin tasfiye edilmesinin önüne dikilen engeli de ortadan kaldırdı.

Kamulaştırmayı hızlı bir şekilde gerçekleştirmenin güçlükleri de vardı. İşçi sınıfı ve devlet, üretim araçlarını devraldıklarında henüz onları verimli bir şekilde örgütlemeye ve yönetmeye tam olarak hazır değildiler. Tecrübeli ve devrime sadık mühendislerin ve teknisyenlerin sayısı azdı. Ama gene de, işçilerin iyi örgütlenmeleri ve siyasi bakımdan her yönde hazırlanmış olmaları ve ayrıca kapitalist işletmeler üzerinde kurulmuş olan devlet denetimi sayesinde, millileştirme iktisadi karışıklıklara ve zarara yol açmadan yürütüldü.

Sosyalist devlet sektörünün yanı sıra, kooperatif sektörü de kuruldu ve geliştirildi. 1946 yılında, şehirlerde birçok yeni tüketici kooperatifi, köylerde de birçok yeni ticaret kooperatifi kuruldu. Partinin çağrısı üzerine, kendi başına çalışan zanaatkarlar sosyalist kooperatifleşmeyi benimsediler. 1946 yılı sonlarında, el sanatları kooperatifleri zanaatkarların yarısından fazlasını kapsamaktaydı.

Halkın ekmek ikmalinin sağlanabilmesi için 1946 Haziranında tahılın satın alınması, tedarik edilmesi ve satılması devlet sistemi kapsamına alındı. Bu tedbir, özel tüccarların halkın ekmeğini vurgunculuk aracı olarak kullanmaları ihtimalini ortadan kaldırdı.

1946 Temmuzunda para reformu gerçekleştirildi ve her ailenin mübadele edebileceği azami yeni banknot mik-

tarı tesbit edildi. Bu tedbir sayesinde, para kaynaklarının büyük bir kısmı kapitalist unsurların elinden alınmış ve enflasyonun emekçi kitleleri etkileyen vahim sonuçları bertaraf edilmiş oldu.

Gıda maddelerinin daha eşit ve daha düzenli bölüşümünü sağlamak için, 1946 Eylülünde vesika sistemi getirildi. Bu sistemde, ekonominin en önemli kollarında çalışan işçilere, nüfusun geri kalan kesimlerine oranla daha fazla gıda maddesi payı ayrıldı. Bu sistemin zaafı ise, işçiler ya da memurlar için ayrılan pay ile devlet hesabına çalışmayan kapitalist unsurlara ayrılan pay arasında hiçbir ayırım yapılmamasındaydı.

Gıda maddelerinin kısıtlı olduğu bir zamanda vesika sisteminin konulması zorunluydu. Bu sistem, emekçi kitlelerin başlıca ihtiyaçlarının sağlanmasını teminat altına aldı ve vesikaya bağlanmış gıda maddelerinin spekülasyonunun yapılması yolunu kapadı. Parti, vesika sisteminin, elverişli iktisadi şartlar yaratılır yaratılmaz kaldırılacak geçici bir tedbir olduğunun bilincindeydi.

Sosyalist sektörün kurulması ve yaygınlaşması sonucunda, imkanlar arttı ve ülkenin tüm iktisadi hayatının planlı bir şekilde yönetilmesi ve düzenlenmesi zorunlu hale geldi. 1946 Ağustosunda, Genel İktisadi Devlet Planı ve Planlama Organları Kanunu kabul edildi. 1945'te kurulmuş olan Planlama Komisyonu yeniden düzenlendi ve 1947 yılı genel iktisadi planının hazırlanması çalışmaları derhal başladı.

Toprak Reformu Kanununda 1946 Mayısında yapılan değişiklikler, bu kanuna daha da derin bir devrimci muhteva kazandırdı. Topraklarını bizzat işlemeyen kimselerin sahip oldukları bütün topraklar, bağlar, zeytinlikler, bahçeler, binalar ve tarım araçları müsadere edildi. Topraklarını kendileri işleyen bütün çiftçilere ve toprak sahiplerine ise ancak 5 hektar toprak bırakıldı. Ne şekilde olursa olsun toprak alım satımı ve toprağın ipotek edilmesi yasaklandı.

Bu değişiklikler sonunda, «toprak işleyenindir» ilke-

si tam olarak uygulandı, büyük toprak mülkiyeti kaldırıldı ve kulakların (zengin köylülerin) iktisadi durumuna bir darbe indirildi. Bu değişiklikler, emekçi köylüler arasında yeni bir coşkunluk dalgası yarattı ve reformun uygulanmasına daha canlı bir biçimde katılmalarını sağladı.

Bu değişiklikler sömürücü sınıfların şiddetli muhalefetiyle karşılaştı. Büyük toprak ağaları ve zengin köylüler, toprak reformunun gerçekleştirilmesini kösteklemek için ellerinden geleni yaptılar. Toprak reformuyla kendilerine verilen toprakları almamaları için köylülerin kulağını büktüler ve onlara «Hükümet büyük devletler tarafından tanınmayacak ve halk iktidarı pek yakında yok olacak,» diyerek gözdağı verdiler. Gerici din adamları verdikleri vaazlarda, toprağın «kutsal» olduğunu ve «ona el süren»in Tanrı tarafından cezalandırılacağını» söylediler. Özellikle de yoksul köylü komitelerine, devlet cihazına ve tarım organlarına sızmış olan bazı burjuva teknisyenler ve devrilmiş sınıfların temsilcileri düşmanca faaliyetlere giriştiler. Toprak ağalarına ve zengin köylülere en iyi toprakları ayırmaya ya da verilmesi gerekenden daha fazla toprak vermeye kalkıştılar. Zengin mülk sahipleri, köylülere dağıtılacak olan hayvanlarını öldürmeye ve tarım araçlarını parçalamaya başladılar. Hattâ bazı durumlarda, Parti ve devlet militanlarına karşı açıktan açığa tedhiş eylemlerine bile giriştiler. Reformun baltalanmasını tezgahlayan Tiran'daki ABD ve İngiliz heyetleri, özellikle Mizeke'de bunlara doğrudan doğruya yardım ettiler.

Toprak reformunun tam olarak uygulanması için seferber olan tüm Parti, yoksul köylü kitlelerini ayağa kaldırdı ve sınıf düşmanlarına karşı amansız bir mücadele başlattı. Şehirli işçiler de köylülerin yardımına koştular. Reform 1946 Kasımında bütün Arnavutluk'ta başarıyla tamamlandı. Köylüler, nesiller boyunca üzerinde çalıştıkları ve ter döktükleri toprağın gerçekten efendisi oldular. Parti, onların yüzyıllardır özlemini çektikleri şeyi gerçekleştirdi.

Reform sırasında 173 bin hektar toprağa, 474 bin zey-

tin ağacına ve 6 bin yük hayvanına el konuldu. El konulan toprakların yüzde doksanı (155 000 hektar), zeytin ağaçlarının yarısı ve yük hayvanlarının tümü, 70 bin topraksız ya da az topraklı köylü ailesine bedelsiz olarak dağıtıldı.

Toprak reformu, köylük bölgelerdeki iktisadi ve sosyal ilişkilerde yapılan ilk devrimdi. Toprak reformu, özünde, köylük bölgelerdeki tarım ilişkilerinde yapılan demokratik bir değişiklikti. Arnavutluk'ta büyük toprak mülkiyetine son verdi ve feodal kalıntıları ve toprak ağası sınıfını ebediyen ortadan kaldırdı. Özel toprak mülkiyetinin kısıtlanması, toprağın alınıp satılmasının, kiraya verilmesinin ya da ipotek edilmesinin yasaklanması sayesinde, köylülük içindeki kutuplaşma önlendi ve köylülüğün zengin köylüler tarafından sömürülmesi büyük ölçüde sınırlandırıldı. İşte bu yüzden, toprak reformu aynı zamanda güçlü antikapitalist nitelikte unsurları da içeriyordu. Bunun nedeni de, reformun proletarya diktatörlüğü tarafından gerçekleştirilmesiydi.

Bu durumda, toprak reformu, emekçi köylülerin küçük toprak mülkiyetini korumasına ve orta köylülerin sayısını arttırmasına rağmen, aynı zamanda köylük bölgelerde kapitalizmin gelişme alanını da daralttı.

Toprağın kendilerine dağıtılması ve toprak ağalarının ve tüccarların boyunduruğundan kurtarılmaları köylülerde, toprağın daha iyi işletilmesi ve tarımdaki üretici güçlerin daha hızlı geliştirilmesi için bir istek ve ilgi uyandırdı.

Toprak reformunun uygulanması, tarım ilişkilerinde köklü değişiklikleri ancak iktidarı ele geçirdikten sonra işçi sınıfı ve onun partisinin gerçekleştirebileceğini gösterdi.

Toprak reformu, işçi sınıfı ile emekçi köylülüğün ittifakını iktisadi bir temel üzerinde daha da güçlendirdi; böylelikle, işçi-köylü ittifakına dayanan halk iktidarını da güçlendirmiş oldu. Emekçi köylüler Parti etrafındaki saflarını sıklaştırdılar ve Partinin siyasi çizgisinin doğruluğu-

na olan inançları daha da derinleşti. Bütün bunlar, Partinin köylük bölgelerde yavaş yavaş sosyalist değişikliklere girişmesi için çok önemli bir destek oldu. Arnavutluk Komünist Partisinin köylüler arasında kollektifleştirme fikrini yayma çalışmaları, 1946'da tarım üretim kooperatiflerinin kurulmasıyla sonuçlandı. İlk kooperatif, Mizeke bölgesinde Krutye'de kuruldu.

Bütün bu iktisadi ve sosyal değişiklikler, kültür devriminin gelişmesini kolaylaştıran yeni şartlar yarattı. Sosyalist insanın yeni görevleri, kültür devriminin hızlı adımlarla gelişmesini gerektiriyordu. Kültür devrimi ifadesini, her şeyden önce, 1946 Ağustosundaki eğitim reformunda buldu. Bu reformla, eğitim genel, serbest, eşit ve layik oldu ve anadilde yapılmaya başlandı. Okullar tamamen devlete bağlandı ve eğitimde birlik sağlandı. Ücretli eğitim kaldırıldı. İlk öğrenim bütün Arnavutluk Halk Cumhuriyetinde zorunlu sayıldı. Okul öncesi eğitim, mesleki öğrenim ve yetişkinlerin eğitilmesi sistemleri konuldu. Yeni bir muhtevaya sahip olan yeni planlar, programlar ve ders kitapları hazırlandı. Her köyde bir ilkokul açıldı. Bütün bunların yanı sıra, okuma-yazma kampanyası yoğunlaştırıldı.

Kültür devriminin ve genel olarak sosyalist devriminin temel bir meselesi de, yeni aydınların yaratılmasıydı. Arnavutluk aydınlarının sayıca çok az oldukları bir zamanda bu meselenin çözülmesi hayati bir önem taşıyordu. Bu amaçla, birçok halk çocuğu daha yüksek öğrenim görmek üzere yurt dışına, özellikle Sovyetler Birliği'ne gönderildi. Devlet, içinde bulunulan iktisadi güçlüklere rağmen, uzmanlara çalışmaları, yaratıcı faaliyette bulunmaları ve geçimlerini sağlamaları için elverişli şartlar yarattı. İnşa çalışmaları, eğitim çalışmaları ve Partinin samimi desteği, birçok eski kadronun yeniden eğitilmesini, Marksist-Leninist ideolojiyi kavramasını ve Partinin önder rolünü benimsemesini mümkün kıldı.

İktisadi, sosyal ve kültürel alanlardaki yeni sosyalist değişikliklerin yanı sıra, düşman unsurların halk iktidarı organlarından ve Demokratik Cephe örgütlerinden temiz-

lenmesine başlandı. Özellikle halk konseyleri ve cephenin yönetim organları için yapılan yeni seçimler, bu temizliğin gerçekleştirilmesine yardımcı oldu.

Çıkarılan özel kanunlarla, mahalli iktidar organlarının hakları ve ödevleri genişletildi ve Devlet Denetleme Komisyonu kuruldu. Bu komisyon aracılığıyla, emekçi kitlelerin devlet organları ve onların çalışmaları üzerindeki denetimi arttırıldı.

Yeni devrimci tedbirler sayesinde, Demokratik Cephe kendi sosyal bileşimini daha ileri bir düzeye ulaştırdı. Artık cephe, tamamen emekçi kitlelerin bir siyasi örgütü haline gelmişti.

Sosyalist değişiklikler ve kitlelerin devrimci atılımı, savaş sırasında yerle bir edilmiş olan temel işletmelerin 1946 yılında yeniden inşa edilmelerini mümkün kıldı. O yılın sonlarında sanayi ve tarım üretimi 1938 yılı düzeyine erişti. Ayrıca, esas olarak gönüllü çalışmaya dayanılarak yeni projelere de girişildi. Gençliğimiz, Kukes-Peşkopya karayolunu inşa etti. Malik bataklığı kurutuldu, yeni sulama ve drenaj kanalları açıldı, vb... Ülkenin yeniden inşası için girişilen coşkun çalışma sırasında, emekçi kitlelerin inisiyatifi ve yaratıcı çalışması geliştirildi, sosyalist yarışma örgütlendi ve çalışmaya karşı yeni tavrın bir ifadesi olarak hücum tugayları hareketi doğdu.

Berat Genel Toplantısının Çalışmalarının Gözden Geçirilmesi Üzerine Tezler

Merkez Komitesi Beşinci Genel Toplantısı, sosyalist inşanın ana yönlerini tesbit ettiği ve oportünizme ağır bir darbe indirdiği halde, bu oportünizmin kaynağını ortaya çıkarıp yok etmedi. Bu oportünizmin kaynağı, Berat İkinci Genel Toplantısının hatalı görüşlerinde ve yönelimlerinde yatıyordu. Bu toplantıda, Yugoslavya'nın iç işlerimize müdahalesi mahkum edilmedi, ya da buna karşı çıkılmadı ve Parti içinde birlik ve kollektif yönetim yeniden sağlanmadı. Dolayısıyla, Partinin ve ülkenin bütün haya-

tına Merkez Komitesinin ve Siyasi Büronun önderlik etmesi, büyük engellerle karşılaştı. Yugoslavya revizyonistleri Arnavutluk Komünist Partisi içindeki ajanları vasıtasıyla, Bakanlar Konseyi Başkanı olarak kendisini tamamen devlet işlerine vermesi gerektiği bahanesiyle, Genel Sekreteri Parti çalışmalarının yönetiminden almak için her türlü çabayı harcadılar. Gerçekte, Partinin bütün yönetimi, Merkez Komitesi Örgütlenme Sekreteri Koçi Çoçe'nin elinde toplanmıştı. Böylece, bir Parti-devlet ikiliği yaratılmıştı. Ama aslında, Koçi Çoçe, Parti yetkilerini kendi elinde toplayarak devlet yönetimini de ele geçirmeye kalkıştı. Öyle bir sistem kurmuştu ki, emirler, kararnameler ve kanunlar ancak Koçi Çoçe tarafından imzalanan Merkez Komitesinin özel talimatları yayınlandıktan sonra yürürlüğe konulabiliyorlardı. Bu çalışma yöntemi, devlet organlarının rolünü büyük ölçüde zayıflattı, bürokrasiyi besledi ve meselelerin hızla ve doğru bir biçimde çözülmesini köstekledi.

Bu durumda, Partinin, genel çizgisinin saflığını koruyabilmesi ya da sosyalizmin inşası ve hürriyet ve milli bağımsızlığın savunulması gibi büyük görevlerini başarıyla yerine getirebilmesi için hiçbir teminat kalmamıştı.

Berat İkinci Genel Toplantısının vardığı sonuçların ve kararların doğruluğuna hiçbir zaman inanmamış olan Enver Hoca yoldaş, bunların yeniden incelenmesi ve düzeltilmesi gerektiği sonucuna vardı. Ancak bu yapıldığı takdirde, yönetimde birlik yeniden sağlanabilir, Siyasi Büro ve Merkez Komitesi Partinin ve ülke hayatının önder organları olarak görevlerini normal bir şekilde yerine getirebilir ve Beşinci Genel Toplantıda sosyalist inşa konusunda yayınlanan talimatların uygulanması teminat altına alınabilirdi.

Bu amaçla Enver Hoca yoldaş, 1946 Haziranında, Siyasi Büroya Merkez Komitesi İkinci Genel Toplantısı çalışmalarının yeniden incelenmesiyle ilgili özel bir rapor sundu.

Bu rapordaki başlıca tezler şunlardı:

— İkinci Genel Toplantı çalışmaları için yapılan hazırlıklar, Partinin iç hayatının kurallarını ciddi olarak ihlal etti. Genel Toplantıdan önce tartışılmak üzere Siyasi Büroya getirilmiş olan meseleler yoldaşça ve komünist bir tavırla ele alınmadı; derinliğine bir Marksist-Leninist tahlil yapılmadan, serbestçe fikir alışverişinde bulunulmadan, duygusal ve önyargılı bir biçimde, Siyasi Büro dışında karara bağlandı. Ve bir «darbe» şeklinde ortaya konuldu.

— Berat İkinci Genel Toplantısının görüşleri ve kararları baştan aşağı hatalıydı.

— Milli Kurtuluş Savaşının içinde bulunduğu parlak aşama, Berat İkinci Genel Toplantısı tarafından «gözden kaçırıldı, küçümsendi ve mahkum edildi.»

— Arnavutluk Komünist Partisinin bağımsızlığı ciddi olarak ayaklar altına alındı.

— Bunların başlıca sorumluları, Velimir Stoyniç ve Seyfullah Maleşova idi. «Velimir Stoyniç, Partimiz ve halkımızla alay etti.» Velimir Stoyniç İkinci Genel Toplantının «çalışmalarını yönetti ve teşvik etti.»

— İkinci Genel Toplantının yönelimleri Partimiz içinde vahim sonuçlar doğurdu; eğer devam etselerdi, Partimiz için daha da büyük bir tehlike haline geleceklerdi.

Ancak Enver Hoca yoldaş, Berat'taki perde arkası pazarlıklardan, Yugoslavya Komünist Partisi yönetiminin düzenlediği komplodan ve bu komplonun suç ortaklarından henüz habersizdi. Velimir Stoyniç ile Seyfullah Maleşova'yı başlıca sorumlu olarak görmesinin nedeni, Merkez Komitesinin İkinci Genel Toplantısında Parti aleyhtarı saldırının bayraktarlığını bunların yapmış olmasıydı. Ötekiler, Koçi Çoçe, Pandi Kristo ve Nako Spiru sadece Velimir Stoyniç ile Seyfullah Maleşova'yı destekledikleri için eleştirildiler. Gerçi Enver Hoca yoldaş perde arkası pazarlıklardan habersizdi, ama İkinci Genel Toplantının çalışmalarını Marksist bir gözle tahlil ederek, bu toplantıda Parti çizgisinin haksız yere ve hiçbir sebep olmaksızın mahkum edildiği, Partinin siyasi bakımdan hatalı olmadığı ve Parti çizgisinin doğru olduğu sonucuna varmıştı.

Dolayısıyla, bu genel toplantıda alınan kararların reddedilmesini, tarihî gerçeğin açıklığa kavuşturulmasını ve Partinin bağımsızlığını ve Marksist-Leninist çizgisini tehdit eden tehlikenin önlenmesini istedi.

Enver Hoca yoldaşın bu doğru tezlerine Siyasi Büroda karşı çıkıldı ve bu tezler Koçi Çoçe ve Pandi Kristo tarafından reddedildi. Bu ikisi, bu tezler ayrıntılı olarak tartışıldığı ve onaylandığı takdirde, Parti aleyhtarı çalışmalarının ve Yugoslavya Komünist Partisinin AKP'nin iç işlerine düşmanca müdahalesinin açığa çıkacağından korkuyorlardı.

Nako Spiru ise, kendisinin ve perde arkası tertiplere katılan diğerlerinin faaliyetlerini kamuoyu önünde açıklayacak cesarete sahip değildi. Enver Hoca yoldaşın tezleri ortaya konulunca, Berat'taki hatasının zamanla unutulacağını ve göstereceği çabayla suçunu bağışlatacağını düşünen Nako Spiru, her fırsatta Genel Sekreterin doğru görüşlerini savunmaya başladı. O zamandan itibaren, sosyalizmin inşasına ilişkin Parti çizgisi uğruna kararlılıkla mücadele etti.

Raporda ileri sürdüğü tezler kabul edilmeyince, Enver Hoca yoldaş, hataların düzeltilmesi ve Siyasi Büro içinde birliğin sağlanması için gerekli şartların yaratılması amacıyla, Siyasi Büronun genişletilmesini ve savaşta ve çalışmada sınanmış yeni üyelerin alınmasını önerdi. Ama Koçi Çoçe ve Pandi Kristo bu öneriye karşı çıktılar ve öneri tam olarak benimsenmedi.

Partinin İç Hayatını Normalleştirme Çabaları

Halk devriminin zaferinden sonra ülkede yaratılan yeni şartlar ve Partinin önündeki yeni tarihî görevler, savaş sırasında Parti içi demokrasiye konulan kısıtlamaların kaldırılmasını ve Partinin örgütsel hayatında bütün Marksist-Leninist kuralların uygulanmasını gerektiriyordu. Ne var ki, Yugoslav yönetiminin müdahalesi ve Yugoslavya Ko-

münist Partisinin Troçkist-revizyonist çalışma tarzı ve yöntemlerinin Koçi Çoçe tarafından kopya edilmesi böyle bir şeyin yapılmasını engelliyor, sapmaları güçlendiriyor ve örgütsel çizgideki hataları körüklüyordu. Enver Hoca yoldaş, bu hataları düzeltmek ve durumu normale döndürmek amacıyla, Partinin örgütsel çalışmasının ve Parti ile devlet arasındaki ilişkilerin bir tahlilinin yapılmasını önerdi. Koçi Çoçe bu konuda Siyasi Büroya bir rapor hazırlamakla görevlendirildi. Ama Yugoslavya Komünist Partisi yönetiminin teşvikiyle Koçi Çoçe, bu raporu hazırlamaktan kaçındı ve hiçbir zaman da Siyasi Büroya böyle bir rapor sunmadı. Bundan amaçları, örgütsel meselelerdeki sapmalardan tamamen sorumlu olan Koçi Çoçe'ye yöneltilebilecek bir saldırıyı, Yugoslav yönetiminin müdahalesinin ve AKP'ne zorla benimsetmeye çalıştığı çarpıtılmış çizgin'n açığa çıkmasını önlemekti.

Ama gene de, Enver Hoca yoldaşın ve yönetimdeki diğer yoldaşların ısrarlı talebi üzerine, Merkez Komitesi Partinin örgütsel hayatını normalleştirmek için bazı tedbirler almak zorunda kaldı. Bir Parti Tüzüğü olmadığı için, Partinin iç hayatını, yeni üyelerin alınmasını ve Partinin devletle ve kitle örgütleriyle olan ilişkilerini düzene koyan ayrıntılı talimatlar yayınladı. Ne var ki, bu talimatlarda Parti organları için yapılacak seçimlerden hiç söz edilmiyordu. Daha sonra 1947 Martında Merkez Komitesi, sadece hücre sekreterlikleri için seçim yapılmasını kararlaştırdı. Ama burada bile bütün örgütsel kurallara uyulmadı. Sekreterler açık oyla seçildiler. Parti büroları ve komiteleri için hiçbir seçim yapılmadı.

Partinin iç hayatı için özel önem taşıyan bir olay da, 1946 yılında Parti saflarının temizlenmesi (üye kayıtlarının gözden geçirilmesi) ve üyelik kartlarının dağıtılmasıydı. Bunun sonucunda, toplam üye ve aday üye sayısının yüzde 10'unu oluşturan 1246 kişi Partiden çıkarıldı. Bunlar arasında, Parti üyeliği gibi şerefli bir sıfata layık olmayan birçok kimse vardı. Ama temizlik hareketi, Marksist-Leninist örgütlenme kurallarına tamamen uygun bir biçim-

de yapılmamıştı. Yapılan bir dizi hata sonucunda, Partiden haksız yere çıkarılanlar olduğu gibi, üye olmayı hak etmeyen birçok kimse de Parti içinde kaldı.

Bu temizlikten sonra, Parti üyelerinin sayısı hızla artmaya başladı. Bir yıl içersinde Parti üyelerinin sayısı üç buçuk misli arttı. Bu, bir yandan Partinin otoritesinin arttığını gösteriyor, ama öte yandan da Partiye üye alınırken sadece sayıca çoğalmaya önem verildiği ve nitelik meselesi büyük ölçüde gözardı edildiği için Partinin bileşmini ve militan ruhunu zayıflatıyordu. Böylece, tamamen yabancı, hattâ düşman unsurlar bir kere daha Partiye girdiler. Bu arada özellikle köylük bölgelerde, kadınların Partiye alınması konusunda gösterilen sekter tavır sürdürüldü.

Merkez Komitesi, Partinin örgütsel hayatını normalleştirmek için gösterdiği çabaların yanı sıra, komünistlerin oldukça düşük olan teorik düzeylerini yükseltmek için de tedbirler aldı. Bu, her zamankinden daha da acil bir görev haline gelmişti, çünkü Parti örgütleri Marksist-Leninist teoriyi incelemenin mutlaka gerekli olmadığı kanısındaydılar. Bu amaçla, teorik dersler ve grup çalışmaları yapılmaya başlandı ve tek tek incelemeler düzenlendi. Ayrıca, halk kitleleri arasında ajitasyon ve propaganda yeni biçim ve yöntemler kullanmak suretiyle yaygınlaştırıldı.

Sınıf Mücadelesinin Yoğunlaştırılması

Devrimin yoğunlaştırılması, sınıf düşmanlarının şiddetli direnişiyle karşılaştı. Emperyalistler ve iç gericilik, Arnavutluk'da uğradıkları yenilgiye rağmen ne halk iktidarının varlığını ne de devrimci iktisadî ve sosyal değişiklikleri hazmedemiyorlardı. ABD ve İngiliz hükümetleri Kurucu Meclis seçimleriyle ulaşmayı umdukları hedefi gerçekleştiremeyince, ülkenin içindeki ve dışındaki karşı-devrimci faaliyetler arasındaki sıkı işbirliğine dayanarak Arnavutluk Halk Cumhuriyetine karşı yeni bir komplo hazırladılar. Bu komplo, içerdeki gerici güçlerin bütün kalın-

tlarını yeniden biraraya toplamak ve örgütlemek ve bunları harekete geçirerek ülkede gergin bir durum yaratmak hedefini güdüyordu. Böylece, emperyalistlerin silahlı müdahalesine bahane teşkil edecek ve bu müdahaleyi uluslararası kamuoyuna karşı haklı gösterecek olaylar tezgahlanacaktı.

Emperyalist propaganda halk demokrasisi düzenine karşı çılgınca bir kampanya başlattı ve Arnavutluk halkını bu düzene baş kaldırmaya çağırdı. Yunanistan'da ve İtalya'da, Amerikan ve İngiliz ajanları kaçak Zogo'cuları ve Balli Kombetar'cıları özel kamplarda topladılar ve yakında «komünistlere» karşı ülke içinden ve dışından girişilecek ortak saldırı için onları yoğun bir askerî eğitime tâbi tutarak yıkıcı faaliyetler için eğittiler. İngiliz gemileri, zaman zaman Arnavutluk topraklarına doğru ateş açarak Arnavutluk Halk Cumhuriyetinin kara sularında gövde gösterisi yaptılar.

Bu arada Arnavutluk'daki Amerikan ve İngiliz askerî heyetleri ülke içindeki gericiliği harekete geçirdiler. 1945 Aralığındaki seçimlerde Kurucu Meclis'e temsilci seçilen birçok gericiyi ayrı bir grup halinde örgütlediler. Bu temsilciler, sosyalist değişikliklere açıkça karşı çıktılar ve kanunların çıkarılmasını ve uygulanmasını önlemek için her yola başvurdular. Emperyalist örgütler bu temsilcilere, ülke içindeki gericiliğin bütün kalıntılarını kendi etraflarında toplamak ve halk iktidarına karşı hazırlanan saldırıyı yönetmek görevini vermişlerdi. Hain temsilcilerle «Balli Kombetar» ve «legalite» örgütünün şefleri ve Yunan kralcı faşistleri arasında da bağlar kurmuşlardı.

Amerikan heyeti, özellikle temel inşaat ve üretim dallarını baltalama yoluyla ekonomimizi yıkma görevini üstlenmişti. Onun yönetimindeki yozlaşmış burjuva uzmanlarından oluşan sabotaj grupları bataklık kurutma çalışmalarının yapıldığı Malik'de, köprü inşaat mahallerinde, Kuçova petrol alanında, Rubik bakır madenlerinde ve diğer yerlerde faaliyette bulunuyorlardı.

1946 Eylülünde karşı-devrimci çeteler İşkodra şehri-

ne karşı silahlı saldırıya geçti. Bu saldırının, dış silahlı müdahaleyi başlatmaya hizmet edeceği hesaplanmıştı. Ama evdeki pazar çarşıya uymadı, çünkü gerici çeteler bir gün içinde yok edildiler. İki ay sonra emperyalistler, Arnavutluğa karşı uluslararası nitelikte bir provokasyona giriştiler. Arnavutluk kıyılarında açıkça provokasyon amacıyla dolaşan bir İngiliz savaş filosuna mensup iki gemi, Korfu Kanalında mayınlara çarptı ve hasara uğradı. Daha sonra açıklandığı gibi, bu olayı kasıtlı olarak bizzat İngiliz Komutanlığı düzenlemişti. Amerikan ve İngiliz hükümetleri Demokratik Arnavutluk Hükümetini Korfu Kanalına bu mayınları yerleştirmekle suçladılar ve Korfu olayını, kendi askerî kuvvetlerini Arnavutluğa çıkarmadan önce, kamuoyunu bunun haklı olduğuna ikna etmek için bir araç olarak kullandılar. Bu arada Yunan kralcı-faşist hükümeti, AHC sınırlarında karadan ve havadan yaptığı kışkırtıcı saldırıları sıklaştırdı.

Emperyalistlerin ve iç gericiliğin faaliyetlerini yoğunlaştırması, Arnavutluk'daki halk devrimini tehdit eden tehlikeyi arttırdı. Ancak, artık AKP ve emekçi kitleler iç ve dış sınıf düşmanlarına karşı mücadelede tecrübe kazanmışlardı. Parti, komünistleri ve işçileri uyanık olmak ve her türlü tehlikeye göğüs germeye hazır olmak konusunda eğitmişti. «Temsilciler grubu» ve ülke içindeki diğer düşmanlar halk kitlelerinden en küçük bir destek görmediler. Korfu Kanalı provokasyonu ve gerici unsurların giriştiği tedhiş hareketleri ve sabotajlar, halkın hainlere ve Amerikan ve İngiliz emperyalistlerine olan nefretini daha da arttırdı; Parti'nin, silahlı kuvvetlerin ve bütün işçilerin halk demokrasisi düzenini, milli bağımsızlığı ve Cumhuriyetin toprak bütünlüğünü koruma yolundaki uyanıklığını her bakımdan geliştirdi. Şehir ve köylerdeki işçiler, düşmanları ortaya çıkarmak ve yok etmek için şevkle Devlet Güvenlik organları ve askerî müfrezelerle işbirliği yaptılar. Hainler ve sabotajcılar halk mahkemelerine çıkarıldılar, ve burada yaptıklarının hesabını vererek hakettikleri cezalara çarptırıldılar. Bunlar AHC'ne karşı Amerikan

ve İngiliz Hükümetlerinin tezgahladığı komployu açıklamak ve kamuoyu önünde ihanetlerini kabul etmek zorunda kaldılar.

Aynı zamanda emperyalistler, Korfu Kanalı provokasyonu vasıtasıyla ulaşmaya çalıştıkları hedefi gerçekleştiremediler. Hague Mahkemesi vs. gibi kendi itaatkâr araçları durumundaki uluslararası örgütleri de harekete geçirmelerine rağmen, Arnavutluğun Korfu olayında gerçekten kabahatli olduğuna uluslararası kamuoyunu inandırmayı başaramadılar. AHC Demokratik Hükümeti, bu olayla en ufak bir ilgisinin olmadığını ve bunun AHC'ne karşı düşmanca emeller besleyen İngiliz Hükümeti tarafından düzenlenen bir provokasyon olduğunu bütün dünyaya ispat etti. Bu olayda, bütün uluslararası ilerici kamuoyu, Demokratik Arnavutluk Hükümetinin haklı davasını destekledi ve emperyalistlerin kabahati AHC'nin sırtına yükleme çabalarını mahkum etti.

Arnavutluk halkının, ABD ve İngiltere'nin müttefik gibi değil de, baş düşman gibi davrandıkları konusundaki inancı, ABD ve İngiliz Hükümetlerinin AHC'nin Birleşmiş Milletler Örgütündeki meşru yerini almasını önleme yolundaki inatçı çabalarıyla da kuvvetlendi, ABD ve İngiltere, Arnavutluğun bu örgüte girmesini önlemek için Güvenlik Konseyinde veto haklarını kullandılar.

Amerikan ve İngiliz emperyalistleri, 1946 Temmuzunda Paris'de toplanan Barış Konferansına Arnavutluğun katılmasını önlemek için de her türlü yola başvurdular. Ama amaçlarına ulaşamadılar.

İtalya ile yapılan Barış Antlaşması konusunda Arnavutluk Hükümetinin tutumunu dile getirmek amacıyla, Enver Hoca yoldaş başkanlığındaki bir heyet Paris'e gitti. Heyet şunları talep etti: İtalya, antlaşma tasarısında önerildiği gibi, Arnavutluk devletinin sadece egemenlik ve bağımsızlığına saygı göstermekle kalmamalı aynı zamanda toprak bütünlüğüne de saygı göstermeye zorlanmalıdır; Alman istilacıları tarafından gaspedilen altınlar Arnavutlu-

ğa geri verilmeli ve İtalya savaşta yol açtığı zararlar için tazminat ödemelidir; AHC bir müttefik devlet olarak kabul edilmelidir. Barış Konferansı, Amerikan ve İngiliz heyetlerinin baskısıyla bu meşru talepleri reddetti. Fakat Demokratik Hükümetin kararlı tutumu sayesinde Arnavutluğun talepleri, 1946 Kasımında Müttefik Büyük Devletlerin Dışişleri Bakanları Konseyinde kabul edildi.

Amerikan-İngiliz heyetleri, Barış Konferansında, Yunanistan'ın Arnavutluğa karşı ileri sürdüğü toprak taleplerinin tartışılmasını sağlamaya da kalkıştı ve Arnavutluğun «yenilmiş bir devlet» olarak kabul edilmesini istedi. Ama Arnavutluk heyetinin kararlı tutumu bu teşebbüsü de başarısızlığa uğrattı. Enver Hoca yurda dönmeden önce şöyle dedi:

> «Şunu açıkça belirtiyorum, ne Paris Konferansı, ne Dört Devlet Konferansı ve ne de herhangi bir başka konferans, içinde bir karış bile yabancı toprağı bulunmayan yurdumun sınırlarını tartışma konusu yapamaz. Sınırlarımız tartışılamaz ve hiç kimse onları ihlal etmeye cesaret edemeyecektir... Bütün dünya şunu bilsin ki, Arnavutluk halkı, heyetini, Paris'e hesap vermesi için değil, kendisine o kadar zarar veren ve onlara karşı sonuna kadar amansızca savaştığı ülkelerden hesap sorması için yolladı.»(1)

Arnavutluk Halk Cumhuriyeti'nin uluslararası alanda başarı kazanmasında dost devletlerin, özellikle Sovyetler Birliği'nin sağladığı destek önemli bir rol oynadı.

AKP, kurtuluştan sonraki ilk yıllarda gericiliğe karşı yürütülen mücadelenin tecrübesinden çok önemli dersler çıkarmıştı. Komünistler, pratik içinde, devrimin gelişmesinin ve sosyalizmin inşasının ancak,

«iç düşmanlara ve onların yabancı emperyalist des-

---

(1) Enver Hoca, Paris'te Basın Temsilcilerine yapılan Açıklama, 16 Eylül 1946. «Başkimi», 19 Eylül 1946.

tekleyicilerine karşı şiddetli ve amansız bir mücadele vererek»[1]

gerçekleştirilebileceğini kavramışlar ve aynı zamanda bunu emekçi kitlelere de kavratmışlardı.

Parti, ne önderliği altındaki halk kitlelerinin kazandığı başarılar, ne de düşmanın uğradığı yenilgiler yüzünden kendini sarhoşluğa kaptırmadı. Merkez Komitesi şunu öğretti:

«düşmanın faaliyeti ciddiye alınmalıdır; bu da sürekli bir devrimci uyanıklığı gerektirir.»[2]

İktisadi ve Sosyal Yapıdaki Değişiklikler ve Ekonomimizin Sosyalist Gelişmesinin İlk Sonuçları

Temel üretim araçlarının kamulaştırılması ve toprak reformunun gerçekleştirilmesi, ülkenin iktisadî ve siyasi yapısını sosyalizm yönünde değiştirdi. Ekonomimiz artık şu üç esas biçimden meydana geliyordu: sosyalist biçim, küçük çapta meta üretimi ve kapitalist biçim.

Sosyalist biçim sanayiyi, madenciliği, enerji santrallarını, ulaştırma ve haberleşmeyi, mali sistemi, dış ticareti, ülke içindeki toptan ticareti, parakende ticaret yapan devlet kooperatif işletmelerini, devlet ve kooperatif tarım işletmelerini, makina ve traktör istasyonlarını, ormanları, suları ve yeraltı kaynaklarını kapsıyordu. 1946'nın sonunda bu ekonomi biçimi, ekonominin kilit mevkilerine hakim olmuştu ve toplam sanayi üretiminin yüzde 95'ini meydana getiriyordu.

Emekçi halkın büyük çoğunluğu küçük çapta meta üretiminde çalışıyordu ve bu, milli ekonominin toplam üretim hacminin hemen hemen yüzde 80'ini oluşturuyordu. Ekonominin bu kesimi yoksul ve orta köylüler ile ücretli işçi çalıştırmayan zanaatkârların faaliyetlerini kapsıyordu.

---

(1) AKP Merkez Komitesinin Talimatları, 17 Haziran 1947. Parti Temel Belgeleri. Cilt I, s. 362.

(2) Aynı yerde. s. 364.

Bütün bu kişiler, esas olarak, kendi emekleri karşılığında elde ettikleri gelirle geçiniyorlardı.

Kapitalist biçim köylük bölgelerdeki zengin köylüleri, tüccarları, küçük esnafı ve şehirlerdeki ücretli işçi çalıştıran mülk sahiplerini kapsıyordu. Bunlar, milli ekonominin toplam üretim hacminin yüzde 5'ini meydana getiriyorlardı. Bu biçim esas olarak dolaşım alanında yoğunlaşmıştı. 1947'de özel ticaret, perakende mal ticareti toplam hacminin yüzde 80'ini teşkil ediyordu.

Bu üç ekonomi biçimine uygun olarak üç de sosyal sınıf mevcuttu: işçi sınıfı, emekçi köylülük ve burjuvazi. İşçi sınıfı ve köylülük toplumun iki temel sınıfı haline gelmişti. Siyasi iktidarı ve temel üretim araçlarını kaybeden burjuvazi ikincil bir sınıf haline dönüşmüştü ama kendi sınıf çıkarlarını korumak için halk iktidarına ve ülkenin sosyalist inşasına karşı şiddetli bir mücadele yürütüyordu. Bu mücadelede, burjuvazi sırtını uluslararası emperyalizme dayamıştı.

Parti, yeni iktisadî ve sosyal şartlarda, sosyalist inşa görevlerini yerine getirebilmek için bu inşayı kolaylaştıran ve zorlaştıran temel şartları tesbit etti.

Başlıca elverişli şartlar şunlardı: iktidarın başında ve ülkenin yönetiminde devrimci bir Marksist-Leninist partinin bulunması; şehir ve köylerdeki emekçi kitlelerin Demokratik cephe çerçevesinde Parti etrafındaki sağlam militan birliği; bu kitlelerin iç ve dış düşmanlara karşı mücadelenin ateşi içinde çelikleşmesi; Sovyetler Birliği'nin sosyalizmin inşasında kazandığı tecrübeler; Sovyetler Birliği'nin ve diğer halk demokrasisi ülkelerinin yaptığı siyasi, iktisadi ve manevi yardım ve anti-emperyalist kurtuluş hareketinin desteği.

Başlıca elverişsiz şartlar ise şunlardı: Arnavutluğun yarı-feodal durumdan sosyalizme doğrudan doğruya geçmek zorunda kalışı, halkın kültür ve eğitim bakımından geriliği, mühendislerin, teknisyenlerin ve vasıflı işçilerin bulunmayışı; maddi ve mali kaynak yetersizliği; ülkenin em-

peryalistler ve Arnavutluğa düşmanlık güden komşu devletler tarafından kuşatılmış olması.

Bu şartlar altında Partimiz, sosyalizmi inşa edebilmek için bütün iç kaynakları ve olanakları kullanarak ve harekete geçirerek üretici güçlerin hızla geliştirilmesini temel bir görev olarak tesbit etti. Bu görevin yerine getirilmesi, aynı zamanda, kapitalist unsurların sınırlandırılması ve ortadan kaldırılması, sosyalizmin maddi temelinin yaratılması ve üretimde sosyalist ilişkilerin yaygınlaştırılması için tayin edici bir şarttı.

Ülkenin iktisadi ve sosyal yapısında yer alan değişiklikler Arnavutluk Komünist Partisi'ne, ekonomi ve kültürün planlı gelişmesi için somut tedbirler alma imkânını sağladı. 1947 ve 1948'de yapılan ilk planlar, öncelikle madenciliği ve hafif sanayi dallarını geliştirmek yoluyla sosyalist ekonomiyi sağlamlaştırma amacını güdüyordu. Tarım alanında ise, bu planlar, ekili toprakların genişletilmesini, tahıl üretiminin arttırılmasını ve yeni sanayi bitkilerinin yetiştirilmesini öngörüyordu. Kültür alanında öncelik, eğitimin yaygınlaştırılmasına, cehaletin ortadan kaldırılmasına ve uzmanların yetiştirilmesine veriliyordu.

Ekonominin planlı yönetiminin ortaya çıkardığı görevlerin üstesinden gelebilmek için Parti ve Hükümet 1947 yılında bazı tedbirler aldı. Devlet sanayi işletmeleri kendi kendilerine yeterli bir duruma getirildi. Bu, işletmelerin iktisadi faaliyetinin planlı yönetiminde uygulanan yeni bir yöntemdi. Buna göre işletmeler, gerekli üretim masraflarını, ürünlerinin satışından elde ettikleri gelirle karşılayacaklar ve aynı zamanda birikim için de bir pay ayıracaklardı.

İktisadî işletmelerin bu sisteme geçişi, çalışmanın belirli normlara göre örgütlenmesi ve yapılan işin sosyalist nitelik ve nicelik ilkesine göre değerlendirilmesi ile de desteklendi.

Birikimin ve bölüşümün merkezileştirilmesi için maliye sistemi, bütçe, vergi sistemi ve bankaların görevleri yeniden düzenlendi. Aşağı yukarı tamamen idari nitelikte

olan bütçe, halk ekonomisinin tümünü kapsayan başlıca mali plan haline getirildi. Vergiler de mali niteliklerini kaybettiler. Bütçe gelirinin esas kaynağını iktisadî işletmelerin cirosu ve fazla kârı teşkil ediyordu. Merkez Bankası tek kredi ve muhasebe merkezi haline geldi.

İşçilerin hak ve ödevleri, yeni İş ve İşçilerin Sosyal Güvenliği Kanunu ile düzenlendi. Bu kanun aynı zamanda, işletmelerin yöneticileri ile işçiler arasında yapılacak toplu sözleşmelerin kurallarını, ücret oranlarını, iş ve dinlenme saatlerini de belirledi. Özellikle yirmi yaşın altındaki gençlerin ve işçi ve ana olarak kadınların hakları gözetildi. Yeni kanuna göre, her işçi hastalık ya da iş kazası, yaşlılık durumlarında ve hamilelik ve doğum sırasında devletin vereceği sosyal güvenlik yardımından yararlanma hakkını elde ediyordu.

Sosyalist ekonominin inşasında kooperatif sektörünün rolünü doğru bir şekilde değerlendiren Parti, bu kesimde kendi iktisadi çizgisinden açık bir sapma teşkil eden yanlış eğilimleri mahkum etti.

Zanaatkâr kooperatiflerinde, üretimin genişletilmesi için hiçbir pay ayrılmadan kârın tamamının üyeler arasında bölüşülmesine, spekülasyon ve aşırı kâr peşinden koşma eğilimine son verildi. Çalışma, sosyalist bir temel üzerinde düzenlendi.

Tüketici kooperatiflerinin, bazı durumlarda görüldüğü gibi, kendi ellerindeki malları özel tüccarlara yeniden satmaları kesinlikle yasaklandı. Tüketici kooperatiflerini daha fazla miktarda tarım ürünü almaya teşvik etmek için, bu kooperatiflerle köylük bölgelerdeki alım satım kooperatifleri arasında bir iktisadî ilişkiler sistemi kuruldu.

Alım satım kooperatifleri sadece köylük bölgelere sanayi malları sağlamakla kalmıyor, aynı zamanda şehirlerin düzenli ikmalini sağlamak için tarım ürünlerini satın alıyordu. Bu tedbir, aracıları ve özel spekülatörleri ortadan kaldırdı, köylük bölgelerin ürünlerinin şehir ürünleriyle örgütlü bir şekilde mübadelesini teşvik etti ve üreticinin daha kazançlı çıkmasını sağladı.

Kooperatif sektöründe bu tedbirlerin alınması, iktisadi ve siyasi bakımdan önemliydi. Kooperatif hareketinin doğru ve sağlam bir temel üzerinde ilerlemesine yardımcı oldu ve sosyalizmin inşasında Parti'nin izlediği iktisadi çizgiye karşı çıkan kapitalist unsurların kooperatiflerin yetersizliklerini istismar etmelerine son verdi.

Dolaşım alanında kooperatifleşmenin rolünü ve önemini küçümsememekle birlikte Parti, bunu tarım üretimi alanında kooperatifleşmeye geçmenin sadece ilk adımı ve başlangıç noktası olarak görüyordu. Dolayısıyla, 1947-1948 yıllarında gönüllü katılma temelinde tarım üretim kooperatiflerinin kurulması çalışmaları sürdürüldü.

İlk tarım kooperatiflerinin modern ve örnek birer sosyalist işletme haline gelebilmeleri için ileri bir maddi ve teknik temele ihtiyaçları vardı. Bu amaçla, 1947 yılında ilk makina ve traktör istasyonları kuruldu.

Makina ve traktör istasyonları daha başından, tarımda sosyalist devlet işletmeleri olarak kuruldu. Bunlar köylük bölgelerdeki yeni kooperatif düzenini kurmak ve sağlamlaştırmak amacıyla devletin köylülüğe örgütlü bir tarzda yaptığı büyük yardımın özel bir biçimi olarak kullanılıyorlardı. Makina ve traktör istasyonları, sosyalist tarımın yeni maddi ve teknik temelinin temel taşıydılar. Güçlü bir siyasi ve örgütsel araç oldular. Parti, onlar vasıtasıyla, köylük bölgelerdeki halk arasında kollektifleşmenin gereğinin ve yararının propagandasını yaptı.

Parti'nin ve devletin karşılaştığı büyük bir iktisadi ve siyasi mesele de tahıl işiydi. Bu meseleyi çözmek için halk iktidarı, köylüleri, tohumluk ve kendi ailelerinin yiyecek ihtiyacını karşılamak üzere kanunla tesbit edilmiş miktarın üzerindeki bütün fazla ürünlerini devlete satma zorunluluğunu getiren özel kararnameler yayınlamak zorunda kaldı.

Bu yolla devlet, gerekli tahılı temin etmeyi başardı. Ancak, kararnamelerin uygulanması köylü üreticilerin muhalefeti ve bu muhalefeti kendi yararlarına kullanmak isteyen düşmanların çabaları yüzünden güçlüklerle karşı-

laştı. Öte yandan bu iaşe sistemi, köylüde ekim alanını genişletmek ve tarım üretimini arttırmak yönünde de herhangi bir ilgi uyandırmıyor ve onlar için bu yönde bir maddi teşvik olmuyordu. Bu nedenle, 1948 yılında tahıl iaşe sisteminde değişiklikler yapıldı. O tarihten sonra, her köylü işletmesinin, devlete standart bir fiyat karşılığında belli bir miktar tahıl vermesi zorunluluğu kondu. Köylü bunun dışında kalan fazla tahılı, ister kendisi alıkoyar isterse de zorunlu miktara ödenen fiyattan daha yüksek bir fiyatla devlete satabilirdi. Bu sistem, köylünün tarım üretimini arttırması için belli ölçüde bir maddi teşvik oldu. Ama, meseleyi tamamen çözmedi. Çünkü ya fazla üretimin tamamının zorla satın alınmasına ya da üreticilere, kararnamelerle tesbit edilen miktardan daha fazla miktarda tahıl bırakılmasına sebep olan suistimallere açıktı.

1946-1948 yıllarında tahıl iaşe sisteminde sık sık yapılan bu değişiklikler, sadece tahıl temininde karşılaşılan güçlüklerin değil aynı zamanda şehir ile köylük bölgeler arasında en uygun iktisadî bağların bulunması konusundaki tecrübesizliğin sonucuydu.

1947-1948 yıllarında emekçi kitleler, planları gerçekleştirmek için büyük çaba harcadılar. Bu iki yıl boyunca yeni sanayi projeleri kuruldu, Tiran-Durrés-Pekin demiryolu inşa edildi ve madenlerin üretim kapasitesi arttırıldı. 1948 yılındaki toplam sanayi üretimi 1938 yılındakinin iki katına ulaşmıştı.

Bu sırada tarım üretimi de savaştan önceki düzeyi geçmişti. Yeni sanayi bitkilerinin yetiştirilmeye başlanmasıyla birlikte eski tarımsal yapı yavaş fakat kesin bir şekilde değişmeye başladı. Bataklıkların kurutulması ve arazinin drenajı ve sulanması yolunda ilk adımlar atıldı.

Kurtuluştan hemen sonra Arnavutluk'da gerçekleştirilen demokratik ve sosyalist nitelikteki iktisadî ve sosyal değişiklikler hızla ve derinlemesine yapıldı. Böyle olmasının nedeni bu değişikliklerin, Komünist Partisi önderliğindeki proletarya diktatörlüğünü temsil eden halk iktidarı tarafından gerçekleştirilmesiydi. İkinci neden ise, sos-

yalist devrimin geniş sosyal temeliydi. Parti'nin ve iktidarın ülkenin devrimci bir şekilde değiştirilmesi yolundaki faaliyeti sadece işçi sınıfı ve yoksul köylülük tarafından değil, orta köylülük ve şehir küçük burjuvazisi tarafından da kararlılıkla desteklendi.

Toprak ağalarının ve gerici burjuvazinin 1944 yılında kesin bir askeri ve siyasi yenilgiye uğraması ve halk iktidarının geniş halk kitleleri içinde sağlam bir temele sahip olması, özellikle Amerikan ve İngiliz emperyalistlerinin ısrarlı çabalarına rağmen, devrilmiş sömürücü sınıfların yürüttüğü sınıf mücadelesinin bir iç savaşa dönüşmesini önledi. Kurtuluştan sonra bu sınıflar siyasi, iktisadi ve sosyal alanda da bir diğer önemli yenilgiye uğradılar.

5. YUGOSLAV REVİZYONİSTLERİNİN DÜŞMANCA MÜDAHALESİNİN BOZGUNA UĞRAMASI. KOÇİ ÇOÇE GRUBUNUN PARTİ DÜŞMANI FAALİYETİNİN MAHKUM EDİLMESİ

Yugoslav yönetiminin AKP'nin ve Arnavutluk devletinin iç işlerine kaba müdahalesi olmasaydı, kurtuluştan sonraki ilk yıllarda elde edilen başarılar daha da büyük olacaktı. Yugoslav yönetimi düşmanca faaliyetiyle Arnavutluk'ta sosyalizmin inşasına büyük zarar verdi.

AKP'nin, Sovyetler Birliği ve diğer halk demokrasisi ülkeleriyle kardeşçe ilişkilerin sağlamlaştırılmasını amaçlayan tutarlı enternasyonalist siyasetine dayanan Arnavutluk Halk Cumhuriyeti Hükümeti, 1946 Temmuzunda Yugoslav Hükümetiyle Karşılıklı Yardım ve İşbirliği Antlaşmasını imzaladı. Birkaç ay sonra bir iktisadi sözleşme de yapıldı.

AKP, aynı düşmana karşı ve aynı hedefler uğruna omuz omuza savaşan ve kanını akıtan Arnavutluk halkı ile Yugoslavya halkları arasındaki ittifaka güvenle bakıyordu. Parti, Arnavutluk Halk Cumhuriyeti ile Yugoslavya

Federal Halk Cumhuriyeti arasındaki yakın işbirliği ve karşılıklı yardımlaşmayı, Arnavutluk'ta sosyalizmin inşaası ve ülkenin bağımsızlığının ABD ve İngiliz emperyalistlerinin ve onların uşağı Yunan kralcı-faşistlerinin köleleştirici emellerine karşı korunması bakımından önemli bir dış etken olarak görüyordu.

Bununla birlikte, Genel Sekreter ve Merkez Komitesindeki diğer yoldaşlar, Yugoslav temsilcilerinin Parti'nin ve Arnavutluk devletinin içişlerine yaptıkları müdahaleyi dikkatle izliyorlardı. Ama henüz bu müdahalenin, Yugoslavya Komünist Partisi Merkez Komitesinin onayı ve talimatıyla yapıldığından şüphelenmiyorlardı. Bu yüzden, bir yandan Yugoslav diplomatlarının ve askeri görevlilerinin Arnavutluk devletinin ve Parti'nin iç işlerine karışmasına her fırsatta karşı çıkarken, diğer yandan da iki ülke ve iki parti arasındaki ilişkilerdeki yanlış anlamaları ve engelleri de ortadan kaldırmaya çalıştılar.

Ne var ki bu çabalar, Yugoslav yönetiminin Marksizm düşmanı ve Arnavutluk aleyhtarı tutumuyla karşılaştı. Yugoslav propagandasının «çıkar gözetmeyen kardeşçe yardım» siyaseti olarak göstermeye çalıştığı bu tutumun ardında, AKP'nin ve Arnavutluk Devletinin bağımsızlığını yoketmek emeli vardı.

AKP'nin Yugoslav Müdahalesine Karşı Direnmesi

İktisadi sözleşme temelinde yapılan anlaşmalar 1947 başlarında yürürlüğe girdi. Bu anlaşmaların öngördüğü ilk adım, paraların eşdeğer hale getirilmesiydi. Merkez Komitesi Enver Hoca yoldaş'ın inisiyatifiyle, daha başından bu tedbire ilke olarak karşı çıktı. Çünkü gerçek bir eşdeğere ulaşılmasını önleyen birçok engel vardı. İki ülke arasındaki iktisadi gelişme düzeyi, ücretler ve mal fiyatları eşit değildi. Bunları kısa bir süre içinde eşit hale getirmek imkansızdı. Ne var ki, Yugoslavya Komünist Partisi bu karşı çıkışı yersiz bir şey ve sözleşmenin özüne güvensizliğin bir ifadesi olarak yorumladı.; Yugoslavya

Komünist Partisi'nin uyguladığı baskı üzerine **lek** ile **dinar, dinar** lehine olan tamamen keyfi bir temel üzerinde eşitleştirildi.

Yürürlüğe konan ikinci tedbir, fiyatlarda birlik sağlanmasıydı. Parti ve Arnavutluk Hükümeti, sanayi, tarım ve maddi üretimin diğer dallarındaki temel fonların iki ülkede farklı yapıda olduğu gerçeğine dayanarak bu tedbire de karşı çıktı. Emek üretkenliği ve birim başına emek maliyeti de farklıydı. Yugoslavya Komünist Partisi yönetimi bu etkenleri de önemsiz bulduğunu belirtti. Uygulanan baskı sonucunda, her iki ülkedeki mallar için birbirine yakın birikim normlarının tesbit edilmesi ve bu malların uluslararası pazar fiyatlarına göre değil, iç pazar fiyatlarına göre mübadele edilmesi yolunda bir uzlaşmaya varıldı.

Üçüncü tedbir ise, gümrük birliğiydi. AKP bu birliğin iki ülke arasındaki mübadelenin kolaylaştırılmasına hizmet etmesi için çalıştı. Bu arada Yugoslavya Komünist Partisi anlaşmanın muhtevasını tahrif etti ve baskı uygulayarak bütün Yugoslav işletmelerinin ya da özel tüccarlarının hiçbir sınırlama olmadan Arnavutluk pazarında mal satın almasını ve **dinar**'ın Arnavutluk **lek**'iyle serbestçe değiştirilmesini sağladı. Dolayısıyla Yugoslav firmaları ve özel tüccarları Arnavutluk pazarında buldukları herşeyi satın aldılar. Bunun sonucu olarak Arnavutluk pazarında baş gösteren kıtlık, Arnavutluk ekonomisi ve işçiler için zor bir durum yarattı. Ülkenin yeni bir enflasyon tehlikesiyle karşı karşıya kalmasının ve serbest pazar fiyatlarındaki genel artışın sebebi buydu.

İktisadi planlar arasında koordinasyon sağlamak ve diğer iktisadi anlaşmaları uygulamak amacıyla özel bir komisyon kuruldu. Yugoslav yönetimi bu komisyonun, onu gerçekte Arnavutluk Hükümetinin üzerinde bir üst-hükümet haline getirecek hak ve yetkilerle donatılmasını istedi. Bu talepler AKP Merkez Komitesi tarafından reddedildi.

İktisadi anlaşmalar çerçevesinde ortak Arnavutluk

Yugoslav şirketleri kuruldu. Bunlar, Arnavutluk halk ekonomisinin en önemli dallarını kapsıyordu. Bu şirketler sözümona eşitlik temelinde kurulmuştu. Arnavutluk tarafı, anlaşmalara uygun olarak, ortak şirketlerin sermaye fonuna kendi payının tümünü ödedi. Buna karşılık Yugoslav tarafı kuruluş fonlarına bir kuruş bile yatırım yapmadı. Böylece şirketler, sadece Arnavutluk devletinin yatırımlarına dayanılarak işletilirken Yugoslav tarafı kârların yarısına el koyuyordu.

İki egemen devlet arasındaki ilişkilerin en basit kurallarını dahi çiğneyen bu anlaşmalar, AHC ekonomisini ağır kayıplara uğrattı.

İktisadi anlaşmalara göre Yugoslav Hükümeti, Arnavutluğa 1947 yılında 2 milyar lek tutarında kredi vermeyi vadetmişti. Arnavutluk bu kredinin sadece yarısından azını alabilirken, Yugoslavya kredi karşılığında verdiği malların fiyatını uluslararası fiyatların iki ya da dört katı üzerinden hesaplıyordu. Bütün Yugoslav yardımı, hepsi de modası geçmiş ve çoktan hurdaya çıkarılmış dört küçük fabrikadan ibaretti. Bunun yanısıra, Yugoslav kredisi, Partimize ve Hükümetimize baskı yapmak ve planlı ekonomik gelişmeyi yönetmekten aciz olduklarını iddia ederek onlara karşı güvensizlik yaratmak için kullanıldı. Bütün bunlar, Yugoslav yardımına güvenilerek hazırlanan 1947 yılı planının uygulanmasını çok güçleştirdi. Yugoslav Hükümeti, AHC'ne 1948 yılı için vadettiği yardımı da vermedi.

Planın ihtiyaçlarını karşılamak için hükümetimiz bütün hammadde, inşaat malzemeleri ve tüketim malları rezervlerini kullanmak zorunda kaldı. Bu rezervler de zaten kıt olduğundan ülkemizin iktisadi ve mali durumu bozuldu.

Yugoslavya Komünist Partisi yönetimi, iktisadi alanda önemli mevziler elde etme teşebbüslerinin yanısıra, Arnavutluk ordusuna da hakim olmak amacıyla müdahalesini genişletti. Ordu Siyasi Başkanlığı içinde belli bir mevzi kazandıktan sonra, saldırılarını Ordu Genel Kur-

mayı ve onun Parti'nin doğru çizgisini ve Halk Ordusu'nun bağımsızlığını savunan Başkanı Mehmet Şehu yoldaş üzerinde yoğunlaştırdı. Yugoslavya Komünist Partisinin askerî konulardaki görüşleri ve talepleri de başında Enver Hoca yoldaşın bulunduğu Merkez Komitesinin sağlam kanadının görüşleriyle çatışıyordu.

Yugoslavya Komünist Partisi, AKP Merkez Komitesinin direnişini kırmak amacıyla provokatif bir mektup yolladı. Bu mektupta Yugoslavya Komünist Partisi Genel Sekreteri Tito, AKP Merkez Komitesine açıkça saldırdı ve onu Parti çizgisini tahrif etmekle suçlayarak Arnavutluk'ta «Yugoslav aleyhtarı olan ikinci bir çizginin billurlaşmakta olduğunu» iddia etti. Yugoslav yönetimi bu suçlama vasıtasıyla AKP içinde zayıflayan mevkiini sağlamlaştırmak ve kendi ajanı Koçi Çoçe'nin eline Genel Sekretere ve yönetimdeki diğer sağlam yoldaşlara saldırması için bir silah vermek hedefini güdüyordu. Yugoslavya Komünist Partisi, Parti çizgisinin çarptırılmasının esas sorumlularının Genel Sekreter ve yönetimdeki diğer sağlam yoldaşlar olduğunu dolaylı olarak belirtmişti.

Yugoslavya Komünist Partisi Merkez Komitesinin mektubu siyasi büroda ele alındı. Koçi Çoçe ve Pandi Kristo, Yugoslav yönetiminin suçlamasına ne karşı çıktılar ne de onu açıkça savunmaya cesaret ettiler. Siyasi Büro, bu suçlamayı reddetti. Enver Hoca yoldaşa, Yugoslavya Komünist Partisi Merkez Komitesine cevap vermesi talimatını verdi ve tamamen temelsiz olan bu suçlamanın AKP'nin içişlerine açık bir müdahale olduğunu belirtti.

Bundan sonra durum daha da ciddileşti. Yugoslavya Komünist Partisi yönetimi AKP'ne yaptığı baskıyı ve müdahaleyi arttırdı. Bu amaçla yeni bahaneler yarattı.

1947 yılı başında AKP Merkez Komitesi, devlet organlarına talimatlar yollayarak iki yıllık (1948-1949) bir iktisadi kalkınma planı hazırlamaya başlamalarını istedi. Parti, Arnavutluk'taki somut durumu, yani ülke içi imkânları, yapılmış bulunan incelemelerin derecesini ve dev-

let organlarının kısa vadeli plan hazırlama yönünde kazanmış oldukları tecrübeyi dikkate aldı.

Yugoslavya Komünist Partisi yönetimi bu durumu hiç dikkate almadan, Arnavutluk'ta da tıpkı Yugoslavya'da olduğu gibi beş yıllık bir plan hazırlanmasını ısrarla talep etti. Üstelik Arnavutluğa bir Yugoslav Cumhuriyetiymiş gibi davranarak, Arnavutluk Hükümetine bu planın yönelimi konusunda da tavsiyelerde bulundu. Bu yönelime göre, AHC ekonomisi bağımsız olarak gelişmemeli, tersine Yugoslav ekonomisiyle bütünleşmeliydi. Arnavutluk kendi milli sanayisini yaratıp geliştirmemeli, sadece tarım üretimi ve Yugoslavya'da işlenecek madensel hammadde üretimiyle yetinmeliydi. Bunun karşılığında Arnavutluk, Yugoslavya'dan gerekli sanayi mallarını alacaktı. Bu yönelim Arnavutluk ekonomisini baskı altında tutmak, sömürmek ve onu Yugoslav ekonomisinin bir uzantısı durumuna düşürmek hedefini güdüyordu.

AKP Merkez Komitesi tavsiye edilen bu yönelimi derhal reddetti. Beş yıllık bir plan yapılmasını kabul etti fakat hükümete şu talimatı verdi. Plan, milli ekonomimizi yaratmalı ve geliştirmeli, ülkenin elektrik sorununu çözmeli, tarımın sosyalist çizgide gelişmesini sağlamalı ve Sovyetler Birliği ve diğer halk demokrasisi ülkelerinin sağladığı yardımın yanısıra esas olarak kendi kaynaklarına dayanmalıydı.

Parti, AHC ile Sovyetler Birliği ve diğer halk demokrasisi ülkeleri arasındaki siyasi ve iktisadi ilişkilerin sağlamlaştırılması ve arttırılması için somut adımlar attı. Ama bu adımlar, Arnavutluğu Sovyetler Birliği ve diğer halk demokrasisi ülkelerinden koparmak isteyen Yugoslavya Komünist Partisi yönetiminin muhalefetiyle karşılaştı.

1947 Temmuzunda bir Arnavutluk Hükümet heyeti, Sovyet Hükümetiyle görüşmelerde bulunmak üzere Moskova'ya gitti. Bu heyetin başında Enver Hoca yoldaş vardı. Bu görüşmelerin sonucu olarak Sovyetler Birliği AHC'ne, tarımın traktör ve diğer makinalarla techiz edilmesi-

ni ve çok sayıda önemli sanayi işletmesinin kurulmasını sağlamak amacıyla kredi verdi.

Dostluk, İşbirliği ve Karşılıklı Yardım Antlaşmasını bahane olarak kullanan Yugoslav yönetimi, Sovyetler Birliği ile yapılan anlaşmanın imzalanmasını engellemeye çalıştı. Yugoslavya'nın Moskova'daki temsilcisi, tehdit edici bir tavırla Yugoslav Hükümetinin onayı olmadan hiçbir şey yapılmaması gerektiğini ileri sürerek, Arnavutluk temsilcisinden anlaşmanın bir kopyasının kendisine verilmesini isteyecek kadar ileri gitti. Arnavutluk Hükümeti, içişlerine yapılan bu yeni müdahaleyi protesto etti.

Parti Merkez Komitesinin planın hazırlanmasında hükümete gösterdiği doğru yön ve Arnavutluk heyetinin Moskova'ya ziyareti, Tito'nun AKP'ne yönelttiği ikinci suçlamanın bahanesini teşkil etti. 1947 Kasımında Arnavutluk Hükümetini, Arnavutluk ekonomisini Yugoslav ekonomisinden koparan, kendi kendine yeterli ve gerçeklere uymayan bir beş yıllık plan hazırlamakla suçladı. SSCB'den doğrudan maddi ve manevi yardım alınmasını dolaylı olarak mahkûm etti ve Enver Hoca yoldaşı, açıkça, Moskova'dan döndükten sonra Yugoslavya'ya karşı siyaset değiştirmekle suçladı. Sovyetler Birliğine yönelmeyi, Yugoslav aleyhtarı bir tutum olarak nitelendirdi. AKP, Arnavutluk'ta Yugoslav aleyhtarı bir cephe yaratılmasına izin vermek ve Arnavutluk ve Yugoslav halkları arasındaki ilişkileri bozmakla suçlanıyordu. Ve nihayet, özel olarak Nako Spiru yoldaşa da düşmanla işbirliği yapmak suçlaması yöneltiliyordu!

Bu yeni suçlamalar AKP'ne çok ağır bir darbe daha indirdi. Parti yönetimi içinde karışıklığa yol açtı ve Siyasi Büro'daki gergin durumu daha da derinleştirdi. Bu suçlamalar, Koçi Çoçe hizbinin eline Parti'yi temelinden sarsacak bir silah verdi. Nitekim, Koçi Çoçe, Pandi Kristo ve Kristo Temelko(') Yugoslav tezlerinin en hararetli savu-

(') Kristo Temelko, Yugoslavya Komünist Partisi'nin ihaneti 1948 Haziranında tamamen açığa çıktıktan sonra hatasını kabul etti ve Parti önünde özeleştiri yaptı.

nucuları kesildiler. Koçi Çoçe, Siyasi Büro'nun bazı üyelerini bu suçlamaların ele alındığı oturuma çağırmadı. Hedefi Enver Hoca yoldaşı her türlü destekten yoksun bırakmaktı.

Bunun yanısıra, Yugoslav yönetiminin müdahalesinin nedenlerini ortaya serecek ve asılsız suçlamalarını reddedecek yerde, Koçi Çoçe ve Pandi Kristo, bu suçlamaları desteklediler ve bütün dikkatleri Nako Spiru'nun «ihaneti» üzerine çektiler. Bu, Yugoslav yönetiminin amacını ve AKP'ne ve onun Genel Sekreterine indirdiği ağır darbeyi örtbas etmek için yapılan bir manevraydı.

Durum çok ciddileştiği ve şartlar kendisi için çok zorlaştığı zaman, Nako Spiru yoldaş bunları bir komünisite yaraşacak şekilde göğüsleyemedi ve intihar etti.

Sosyalizm yoluna girmiş olan ülkelerle ilişkileri sağlamlaştırmak amacıyla, Enver Hoca yoldaş başkanlığında bir hükümet heyeti 1947 Aralığında Sofya'ya gitti. Arnavutluk Halk Cumhuriyeti ile Bulgaristan Halk Cumhuriyeti arasında Dostluk, İşbirliği ve Karşılıklı Yardım Antlaşması imzalandı.

Yugoslavya Komünist Partisi yönetimi bu antlaşmanın imzalanmasını önlemeye kalkıştı. Arnavutluk heyetinin bir üyesi olan Koçi Çoçe vasıtasıyla, bu antlaşmanın, Arnavutluğun Bulgaristan'la girişeceği her ortak hareketin önce Yugoslavya'nın onayından geçmesi çerçevesinde yapılmasını sağlamaya çalıştı. Koçi Çoçe'nin bu yoldaki ısrarlı talepleri geri çevrildi. Yugoslav yönetimi antlaşmanın imzalanmasını önlemeyi ya da onun sağlam muhtevasını değiştirmeyi başaramayınca, antlaşmanın önemini azaltmak için elinden gelen çabayı gösterdi.

AKP Merkez Komitesinin 1947 Ekiminde yapılan Genel Toplantısında Merkez Komitesini kardeş komünist partileriyle proleter enternasyonalizmi ilkeleri temelinde ilişkilerin sağlamlaştırılmasından yana olduğu açıklandı. Bazı komünist ve işçi partilerinin 1947 Eylül'ünde yapılan Varşova Danışma Toplantısının Bildirisi ve Kararı oybirliğiyle kabul edildi ve Varşova Danışma Toplantısının bir

sonucu olarak Enformasyon Bürosunun kurulması onaylandı. AKP, karşılıklı tecrübelerden yararlanmaya ve ihtiyaç olduğu takdirde, kardeş komünist ve işçi partileriyle uyum içinde hareket etmeye hazır olduğunu belirtti. Merkez Komitesi, zamanı geldiğinde, AKP'nin Enformasyon Bürosu'na üye olması için başvuracaktı.

Yugoslav Yönetiminin Marksizm Düşmanı ve Arnavutluk Aleyhtarı Tertiplerinin Açığa Çıkarılması

Nako Spiru'nun intiharı Parti'ye ciddi bir şekilde zarar verdi ve Parti yönetiminde zaten mevcut olan gergin durumu daha da derinleştirdi. Bu durum Yugoslav revizyonist kliğinin bu olayı kendi suçlamalarının «doğruluğunun bir kanıtı» olarak kullanmasına ve AKP'nin çizgisine, birliğine ve Genel Sekreterine karşı yeni bir saldırıya girişmesine imkân ver

Bu şartlarda, Yugoslavya Komünist Partisi yönetiminin doğrudan yardımını gören ve Parti «kurtarıcısı» maskesini takan Koçi Çoçe, AKP Merkez Komitesi'nin Sekizinci Genel Toplantısının hazırlığına girişti. Bu Genel Toplantının platformunu Koçi Çoçe'nin Parti Okulunda yaptığı bir konuşmada açık bir biçimde ifade ettiği Yugoslavya Komünist Partisi Merkez Komitesinin Marksizm düşmanı ve Arnavutluk aleyhtarı tezleri teşkil etti. Bu Genel Toplantının hazırlıkları sırasında Koçi Çoçe, Parti'nin doğru çizgisini savunan sağlam ve sınanmış Parti kadrolarına karşı baskıyı arttırdı ve komünist aydınlara karşı bir kötüleme kampanyasına girişti. Kendi yönetimi altındaki Devlet Güvenlik organları vasıtasıyla, kendisine ters düşen ve Sekizinci Genel Toplantı'da mahkum edilecek olan önde gelen Parti kadroları aleyhinde suçlama malzemesi topladı ve icad etti.

İşte tam bu sırada Yugoslav yönetimi, AHC'deki temsilcisi Savo Zlatiç vasıtasıyla AKP Merkez Komitesine «Arnavutluğun Yugoslavya ile federatif bir temelde birleştirilmesi» için Yugoslavya'nın önerdiği planı sundu. Fe-

derasyona «Balkanlardaki diğer halklar ve özellikle Bulgaristan» da dahil edilecekti. Bu plana göre federasyon, «ortak planlar hazırlanması» ve «milli ekonomilerin kaynaştırılması» yoluyla önce «iktisadi ilişkilerde» gerçekleştirilecekti. «Orduların, tek bir orduda birleştirilmesi» de sağlanacaktı. Ve nihayet güya halkların ve partilerin isteği»(1) olan «tek bir devletin kurulması» meselesi incelenecekti. Koçi Çoçe grubu, bu planda öne sürülen tezleri, yapılacak Genel Topiantının hazırlıklarına temel olarak aldı.

Tito'cuların ve onların Koçi Çoçe başkanlığındaki ajanlarının düşmanca faaliyeti, 1948 Şubatında yapılan AKP Merkez Komitesi Sekizinci Genel Toplantısında doruğuna ulaştı.

Aslında Koçi Çoçe ve Pandi Kristo, Parti'nin izlediği sözümona hatalı yolun baş sorumlusu olarak Enver Hoca yoldaşı suçluyorlardı. Parti ve halk düşmanı ilan edilen Nako Spiru casuslukla damgalandı. Genel Toplantıya katılması keyfi olarak engellenen Mehmet Şehu yoldaş, Yugoslavya'ya karşı «düşmanca» faaliyette bulunmakla suçlandı ve Merkez Komitesinden çıkarıldı. Koçi Çoçe, Parti'nin başında sözümona bir hizbin bulunduğu ve bu hizbin «Genel Sekreterin burnunun dibinde» faaliyet gösterdiği masalını uydurdu. Hattâ, hizbin başında bizzat Enver Hoca yoldaşın bulunduğunu da ima etti. Bu, Genel Sekreter'in durumuna ve Parti'nin birliğine indirilen ağır bir darbeydi.

Genel toplantı, Arnavutluk ile Yugoslavya arasında, Arnavutluk Hükümetinin ortadan kaldırılmasına yol açabilecek iktisadî bağların kurulmasını kabul etti. Arnavutluk ordusunun Yugoslav ordusuyla birleştirilmesi fikri ortaya atıldı. Arnavutluğu Sovyetler Birliği'nden koparmak için

---

(1) Savo Zlatiç'in, AKP Merkez Komitesi'ne 5 Aralık 1947'de sunduğu Arnavutluğun Yugoslavya ile birleştirilmesi konusundaki tezleri. Görüşmelerde tutulan notlar. Merkezi Parti arşivleri.

açık bir çaba gösterildi ve Sovyet aleyhtarı eğilimler ortaya çıktı.

Sekizinci Genel Toplantı, Parti'nin yapısındaki ve iç hayatındaki zaafları daha da derinleştirdi. Parti önderliğinin örgütsel yöntemlerinin yerini büyük ölçüde askerî ve polis yöntemleri aldı.

Bu genel toplantıda, Yugoslav yönetiminin baskısıyla AKP Merkez Komitesinin Parti çizgisini savunmadaki direnişi kırıldı. Genel Toplantı Tito'nun 1947 Kasımında ileri sürdüğü suçlamaları kabul etti. Parti'nin doğru siyasi ve iktisadi çizgisi ciddi bir şekilde çiğnendi. Bağımsızlık ve milli egemenlik açıkça tehlikeye düştü. Sekizinci Genel Toplantı, Arnavutluğun sömürgeleştirilmesini amaçlayan Yugoslav planının uygulanması için gerekli zemini hazırladı. Bu genel toplantı, AKP'nin şanlı tarihinde kara bir lekedir.

Genel toplantıdan sonra Koçi Çoçe grubu, Yugoslav planını gerçekleştirmek amacıyla bütün gücüyle çalışmaya koyuldu. Yugoslav revizyonistlerinin baskı ve müdahalesine karşı çıkan önder Parti ve devlet kadrolarının gözden düşürülmesine ve hatta vücutlarının ortadan kaldırılmasına yönelen hazırlıklarını arttırdılar.

Kitle örgütlerinin yönetimi ve faaliyeti hatalı bir yola girdi. Gençlik örgütünü dağıtma eğilimleri ortaya çıktı. Sendikaların bazı görevleri kendilerinden alındı ve sendikalar tamamen bürokratik cihazlar haline getirildi.

Devlet cihazına polis yöntemleri sokuldu. Devlet Güvenlik organları Partiye kumanda eder hale geldi.

AKP'ne artık tamamen boyun eğdirdiklerini düşünen Tito'cular Parti'nin ve Arnavutluk Devletinin içişlerine daha da kaba ve açık bir şekilde müdahale etmeye başladılar. Plan koordinasyon komisyonu, neredeyse ikinci bir hükümet haline getirildi. Arnavutluk-Yugoslav ortak şirketleri düpedüz Yugoslav işletmeleri durumuna geldi. Arnavutluk ekonomisinin Yugoslav ekonomisiyle bütünleşmesini sağlamak üzere Yugoslavya'dan özel bir denetim komisyonu Arnavutluğa gönderildi. Bu bütünleşme, iki ül-

kenin siyasi birleşmesinin sağlanması için bir temel teşkil edecekti. Bu arada Koçi Çoçe grubu, Arnavutluk ile Yugoslavya arasındaki birliği, sözümona Arnavutluk halkının iradesine uygun olarak yürütülen bir hareket olarak göstermek amacıyla Yugoslavya ile «birlik ve kardeşlik» konusunu işleyen geniş bir kampanya açtı.

Yugoslav yönetimi ve Koçi Çoçe hizbi, Parti Merkez Komitesinden ve hükümetten, ordudaki Sovyet danışmanlarının geri yollanmasını ısrarla talep etti. Nihayet AKP Merkez Komitesi Siyasi Bürosunda, Arnavutluk ve Yugoslav orduları yüksek komutanlığının Tito başkanlığında birleştirilmesi meselesini ortaya attılar ve iki ülkenin birleştirilmesi planının kabul edilmesini istediler. Siyasi Bürodaki vahim duruma ve Titocular ile onların destekleyicilerinin olağanüstü baskılarına rağmen bu Marksizm düşmanı ve Arnavutluk aleyhtarı talepler, Enver Hoca yoldaş'ın kararlı ve ilkeli direnişi sayesinde kabul edilmedi.

Emellerinin yakında açığa çıkacağını hisseden ve AKP'nin gösterdiği direnmeyi dikkate alan Yugoslav yönetimi, hedeflerine yıldırma yoluyla ulaşmaya çalıştı. Arnavutluğun Yunanistan tarafından yakın bir saldırı tehdidi altında bulunduğunu bahane ederek bir çok tümenini derhal Arnavutluğa sevketmeye kalktı. Bu şekilde Arnavutluğun işgali bir oldu bitti haline getirilecekti. Bu durum, Tito'cuların, Arnavutluğu ilhak etmede karşılaşacakları direnişin üstesinden gelmelerini sağlayacaktı. Koçi Çoçe ve grubu bu talebi destekledi. Hattâ Koçi Çoçe ve Tito'nun en yakın işbirlikçilerinden olan Ranković, Yugoslav birliklerinin Arnavutluk toprağına ayak basmasından sonra bu girişi Dostluk, İşbirliği ve Karşılıklı Yardım Antlaşması temelinde yapılmış bir hareket olarak ilan etmeyi bile tasarlamışlardı!

Ne var ki, bu Yugoslav tertibi de gerçekleştirilemedi. Enver Hoca yoldaş, bu meseleyi Merkez Komitesine getirdi. Onun önerisi üzerine Yugoslav tümenlerinin Arnavutluğa girmesinin reddedilmesi kararlaştırıldı. Bu tarihi karar, Yugoslav askerlerinin topraklarımıza girmesi-

nin yol açacağı kan dökülmesini önledi ve ülkemizi yeni bir esaretten kurtardı.

Enver Hoca yoldaş, Yugoslav yönetiminin bazı tümenlerini Arnavutluğa gönderme talebinden ve bu talebin AKP Merkez Komitesi tarafından reddedilmesinden J. V. Stalin'i haberdar etti. Zaten daha önce de ona, Tito ve çeşitli Yugoslav görevlilerinin AKP'nin ve Arnavutluk Devletinin içişlerine yaptıkları diğer ciddi müdahaleler konusunda bilgi vermişti.

Parti ve Devlet çok güç anlar geçiriyordu. İşte tam bu sırada AKP, SBKP (Bolşevik) Merkez Komitesinin Yugoslavya Komünist Partisi Merkez Komitesine yollamış olduğu mektuplardan haberdar oldu.

Bu mektuplarda Yugoslav yönetimi, Sovyet aleyhtarı tutumu, kapitalizmin geri getirilmesine yol açan oportünist bir çizgi izlemesi, Parti içi hayatta Leninist kuralları çiğnemesi ve Yugoslavya Komünist Partisi yöneticilerinin küstahlık ve kibirliliği yüzünden sert bir şekilde eleştiriliyordu:

> «Yugoslav Komünist Partisi içindeki bu anormal durum, Partinin hayatı ve gelişmesi bakımından ciddi bir tehlike teşkil etmektedir.»(1)

Bu mektuplar AKP ve Arnavutluk halkı için büyük önem taşıyordu.

> «AKP Merkez Komitesi ile Yugoslavya Komünist Partisi yöneticileri arasında mevcut olan ve Marksizm düşmanı Yugoslav yönetiminin yol açtığı şiddetli çatışmanın en canalıcı anında, Sovyetler Birliği Bolşevik Partisinin Partimize ve bütün diğer kardeş partilere yaptığı yardım halkımızın ve Komünist Partimizin büyük kurtarıcısı oldu.»(2)

---

(1) SBKP (B) Merkez Komitesinin Yugoslavya KP Merkez Komitesine Mektubu, 4 Mayıs 1948. Merkezi Parti Aşivleri.

(2) AKP Merkez Komitesi Bildirisi, 1 Temmuz 1948. Merkezi Parti Arşivleri.

Bu mektupların ışığında, Arnavutluğa yapılan Yugoslav müdahalesinin niteliği ve hedefleri artık Partimiz Merkez Komitesi için oldukça açıklık kazanmıştı.

Enformasyon Bürosunun 1948 Haziranında yaptığı toplantı, Yugoslavya Komünist Partisi yöneticilerinin revizyonist ve şoven faaliyetlerinin maskesinin düşürülmesine çok önemli bir katkıda bulundu. Enformasyon Bürosu, doğru bir şekilde Yugoslavya Komünist Partisi yöneticilerinin Marksizm-Leninizmden uzaklaştıklarını ve revizyonizm yolunu tuttuklarını, sosyalizme ihanet ettiklerini ve burjuva milliyetçiliğini benimsediklerini tesbit etti. Bu tesbitten hareket ederek, Yugoslavya Komünist Partisi yöneticilerinin sosyalizm ve proleter enternasyonalizmi davasına ihanet ettiklerini belirtti.

AKP Merkez Komitesi, Enformasyon Bürosunun «Yugoslavya Komünist Partisindeki Durum Konusunda»ki kararını tamamen onayladı. Özel bir bildiriyle Yugoslavya Komünist Partisi yönetiminin izlediği Sovyet aleyhtarı ve Arnavutluk aleyhtarı ihanet çizgisini mahkum etti.

Merkez Komitesinin bu tutumu bütün Parti tarafından onaylandı. Parti örgütleri yaptıkları toplantılarda, Merkez Komitesine ve Genel Sekreter Enver Hoca yoldaşa duydukları sarsılmaz güveni dile getirdiler.

AKP Merkez Komitesinin Onbirinci Genel Toplantısı. Yugoslav Müdahalesinin ve Koçi Çoçe'nin Düşmanca Faaliyetinin Yenilgiye Uğraması.

Yugoslav revizyonistlerinin düşmanca emellerinin açığa çıkarılmasından sonra, Arnavutluk ile Yugoslavya arasındaki iktisadi ve siyasi ilişkilerdeki her türlü sömürü ve tahakküm niteliğine ve anlayışına son verilmesi gerekiyordu. Bu amaçla AKP, Dostluk, İşbirliği ve Karşılıklı Yardım Antlaşması dışındaki bütün anlaşmaların gözden geçirilmesini talep etti. Ne var ki, Yugoslav yönetimi bu haklı talebe kulaklarını tıkadı. Bu durumda Arnavutluk Hü-

kümeti, AHC ile Yugoslavya Federal Halk Cumhuriyeti arasındaki iktisadi anlaşmaları feshetmek zorunda kaldı.

Yugoslav müdahalesini ve Parti'nin siyasi ve örgütsel çizgisindeki tahrifatı tamamen yoketmek amacıyla, 1948 Eylülünde AKP Merkez Komitesinin Onbirinci Genel Toplantısı yapıldı. Bu toplantıya, Sekizinci Genel Toplantıda haksız olarak Merkez Komitesinden atılmış olan üyeler ve yedek üyeler de katıldı.

Onbirinci Genel Toplantı Parti'nin siyasi çizgisini ve faaliyetini derinlemesine tahlil etti, hataların nedenlerini ortaya çıkardı ve yeni tarihi şartların zorunlu kıldığı bir değişikliği gerçekleştirecek tedbirleri belirledi.

Genel Toplantı, Parti'nin kuruluşundan itibaren izlediği siyasi çizginin doğru olduğunu tesbit etti. Kurtuluştan sonra ortaya çıkan belli tahrifler Yugoslav müdahalesinin sonucuydu. Bu müdahale ve Koçi Çoçe'nin Troçkist faaliyeti, savaştan sonraki dönemde Parti'nin örgütsel çizgisinin genel olarak hatalı bir yola girmesine sebep oldu.

İkinci Genel Toplantının başlıca kararları, Sekizinci Genel Toplantının ise bütün kararları Marksizm düşmanı ve zararlı olarak nitelendirildi ve bu yüzden mahkum edilerek geçersiz sayıldı.

Genel Toplantı, Arnavutluk Partisi ve Devleti ile Yugoslav Partisi ve Devleti arasındaki ilişkileri etraflı olarak ele aldı. Yugoslav revizyonistlerinin AHC'ne karşı beslediği milliyetçi-şoven ve sömürgeci emellerini şiddetle mahkûm etti. Öte yandan Merkez Komitesi, Yugoslavya Komünist Partisi yönetimine aşırı güven duyduğu için özeleştiri yaptı.

Genel Toplantı, Parti'nin, iktidardaki yönetici güç haline geldikten sonra bile yarı-gizli durumda kalmasının hatalı olduğunu belirtti. Parti programının, Demokratik Cephe programının ardına gizlenmesi, Parti üyelerinin üyeliklerini gizli tutması ve AKP'nin talimatlarının Demokratik Cephe'nin kararları olarak yayınlanması vahim hatalar olarak değerlendirildi. Yugoslavya Komünist Partisinden ör-

nek alınan bu yöntemler, Parti'nin bütün ülke hayatındaki önder rolünü zayıflatıyor ve giderek ortadan kalkmasına yol açıyordu.

Bir Parti tüzüğünün olmayışı, Parti'ye, Yugoslav yönetiminin Marksizm düşmanı biçim ve yöntemlerinin rahatça girmesine yol açmıştı. Bunun zararlı olduğu tesbit edildi ve bu temel belgenin hazırlanması ihtiyacı üzerinde önemle duruldu.

Onbirinci Genel Toplantı, Tito'cuları sınırsız bir şekilde desteklediği ve Parti'nin örgütsel çizgisinde tahrifler yaptığı için Koçi Çoçe'yi ağır bir şekilde suçladı. Aynı anda hem Parti'nin örgütsel sekreterliği hem de içişleri bakanlığı görevlerini elinde tutan Koçi Çoçe, mevkiini, Partiyi Devlet Güvenlik organlarının denetimi altına sokmak ve Parti içinde polis yöntemleri uygulamak için kullanmıştı. Bu durum demokratik merkeziyetçiliğin ciddi bir şekilde çiğnenmesine ve ilkeli eleştiri-özeleştirinin yokedilmesine yol açmıştı. Parti'nin yönetici organları seçimle değil, yukardan atama yoluyla işbaşına gelmekteydi. Bunlar, komünist kitlelerin fikirlerine düzenli olarak başvurmuyorlardı. Üyeler, yönetici organlar üzerinde denetimden yoksundular. Çoğu zaman, Parti üyelerinin hakları ayaklar altına alınıyordu. Disiplin, bilinçli olmaktan çok mekanikti. Parti önderliğindeki kollektif ruhun yerini şahsi emirler ve talimatlar almıştı.

Kadroların faaliyetlerinde ciddi zaaflar ve hatalar görülüyordu. Sekterlik, bölgecilik ve kişisel dostluk eğilimleri hakimdi. Kadrolar Parti'nin değerli varlıkları olarak görülmüyorlardı. Kadroların eğitilmesi ve yeteneklerinin arttırılması çalışmaları hemen bütünüyle ihmal ediliyordu. Bütün otorite sahibi eski ve yetenekli kadrolar merkezde toplanmış, buna karşılık mahalli Parti ve devlet organları zayıf kalmıştı. Parti içindeki bu vahim durum, ülkenin bütün hayatında derin izler bırakmıştı. İçişleri Bakanı olarak Koçi Çoçe, sosyalist kanun düzeninin ve işçilerin demokratik haklarının ciddi bir şekilde çiğnenmesine izin vermişti. İçişleri organları ve özellikle de Devlet Güvenlik or-

ganları, hiçbir denetime tabi olmayan tam yetkili organlar haline getirilmişti. Bu organlar, keyfi ve zararlı eylemleriyle halktan kopmaktaydılar. Parti ve iktidar organları, yurtsever küçük burjuvaziye ve aydınlara karşı, birçok durumda, hatalı bir siyasi tavır takınmışlardı. Küçük tüccarlara karşı idarî yollardan alınan ağır iktisadi tedbirler, onların vaktinden önce tasfiye olmalarına yol açtı. Şehir ve köylerdeki orta tabakaların saflarından gelen ve Parti önderliğinde kurtuluş uğruna savaşmış olan yurtseverler, haksız bir şekilde düşman ilan edildiler. Birkaç aydın unsurun düşmanca faaliyeti yüzünden çok sayıda aydın keyfi bir şekilde idam edildi.

Bütün bu hatalar çok ciddi tepkiler uyandırdı, halk kitleleri arasında güvensizliğe yol açtı ve Parti'nin kitlelerle ve Demokratik Cepheyle olan bağlarını zayıflattı.

AKP Merkez Komitesinin Onbirinci Genel Toplantısı, Parti'nin siyasi ve örgütsel çizgisindeki bütün bu tahriflere ve hatalara son verdi.

Nako Spiru yoldaşın itibarını iade ederek onun bir Parti militanı olduğunu ilân etti; Koçi Çoçe'yi, Pandi Kristo'yu ve hizipçi grubun diğer üyelerini cezalandırdı. Sekizinci Genel Toplantıda alınan kararlarla Parti'nin ya da devletin yönetici mevkilerine getirilenlerin daha önceki mevkilerine iade edilmesi, buna karşılık haksız olarak cezalandırılmış olanların itibarının iade edilmesi ve yeniden eski mevkilerine getirilmesi kararlaştırıldı. Parti tüzüğüne aykırı olarak ihraç edilmiş olanlar yeniden Parti'ye alındı.

Onbirinci Genel Toplantı, Parti'nin sosyalist kampa ve dünyadaki bütün devrimci demokratik işçi hareketine ve anti-emperyalist harekete önderlik eden Sovyetler Birliği'ne ve başında J.V. Stalin'in bulunduğu Bolşevik Partisi'ne karşı bir dostluk ve yakın işbirliği siyaseti izlemedeki sarsılmaz kararlılığını bir kere daha belirtti.

Parti, Sovyetler Birliği'ndeki sosyalist inşa tecrübelerini incelemenin ve onu Arnavutluk şartlarına yaratıcı bir şekilde uygulamanın bir görev olduğuna önemle işaret etti.

AHC'nin ve bütün insanlığın baş düşmanlarının ABD ve İngiliz emperyalistleri olduğunu emekçi kitlelere kavratmak, başını Tito'nun çektiği Yugoslav revizyonist yönetiminin Marksizm-Leninizme ve sosyalist kampa ihanetini ve AKP'ne ve AHC'ne karşı düşmanca faaliyetlerini emekçi kitlelere açıklamak üzere, Parti örgütleri, geniş çapta bir propaganda kampanyası yürütmekle görevlendirildi.

Sosyalizmi başarıyla inşa etmek amacıyla Parti, devlet planının gerçekleştirilmesi, ülke ekonomisinin güçlendirilmesi, işçilerin hayat düzeyinin yükseltilmesi, işçi sınıfı ile yoksul köylülük arasındaki ittifakın sağlamlaştırılması ve sömürücü sınıfların ortadan kaldırılması için kitleleri seferber etmekle görevlendirildi.

Partinin tarihî görevini yerine getirebilmesi için, siyasi ve ideolojik eğitimin daha sağlam bir temel üzerinde örgütlenmesi zorunluydu.

> «...Marksizm-Leninizmin temel ilkelerinin kavratılmasını, komünist bilincin yükseltilmesini, iktisadî ve sosyal gelişme kanunlarının öğrenilmesini sağlamak için,»(1)

Siyasi Büroya şu görev verildi:

> «Partiyi, ülkemizdeki sınıf mücadelesinin durumu ve gelişmesi, sınıf güçlerinin yeniden mevzilenişi ve kapitalizmden sosyalizme geçişin somut şartları konusunda daha da derinliğine aydınlatmak üzere ülkemiz gerçeklerinin Marksist-Leninist açıdan bilimsel bir şekilde incelenmesini örgütlemek.»(2)

Onbirinci Genel Toplantıda Parti Merkez Komitesinin yayın organı «Zeri i Popüllit»in («Halkın Sesi») yeniden yayınlanmasına karar verildi.

AKP'nin işleyişini normalleştirmek için Parti'nin der-

---

(1) AKP Merkez Komitesi Onbirinci Genel Toplantısı Kararı. AEP Temel Belgeleri. Cilt I, s. 397.

(2) Aynı yerde.

hal legalleştirilmesi, Birinci Parti Kongresinin toplanması ve örgütsel meselelerde Marksist-Leninist ilkelerin uygulanması kararlaştırıldı.

Onbirinci Genel Toplantı, Partinin hayatında ve ülkenin kaderinde köklü bir değişikliğin başlangıcı oldu. Parti yönetimindeki birliği yeniden sağladı ve Partinin otoritesini çok büyük ölçüde arttırdı. Genel Toplantının basında ilk kez yayınlanan kararları bütün Parti örgütlerini harekete geçirdi, komünistlerin inisiyatifini ve cesaretini arttırdı ve kendi güçlerine olan güvenlerini sağlamlaştırdı.

Partinin, içinde bulunduğu vahim durumdan yeni bir devrimci yükseliş durumuna geçişinin doğal bir sonucu olarak ortaya çıkan tek tük hatalar ve yalpalamalar, Merkez Komitesinin müdahalesiyle önlendi.

Onbirinci Genel Toplantının kararı Parti içinde tartışılırken ortaya çıkarılan bir çok belge ve gerçek, Yugoslav revizyonistlerinin düşmanca faaliyetlerini ve Koçi Çoçe, Pandi Kristo ve onların yakın işbirlikçilerinin suçlarını daha da açık bir şekilde ortaya serdi. Ne var ki, Koçi Çoçe ve Pandi Kristo, Tiran ve Korça'da Partinin faal kadroları önünde yaptıkları özeleştiride hatalarının gerçek kaynağını ve nedenlerini ortaya koyacakları ve böylece bütün Parti örgütlerinin hataları düzeltmelerine yardımcı olacakları yerde, Partiyi aldatmaya kalkıştılar. Bu da, onların, tuttukları yoldan ve Partinin ve Arnavutluk halkının davasına verdikleri büyük zarardan pişmanlık duymadıklarını gösterdi. Yeni gerçeklerin ışığında, onların Parti ve halk önündeki sorumluluklarını yeniden değerlendirmek gerekiyordu.

Yugoslav revizyonistlerinin sosyalist ekonomi sektörü ve sınıf mücadelesi cephesi üzerindeki etkilerinin bertaraf edilebilmesi için çeşitli tedbirler alındı. Tarım işletmelerinin vergilendirilmesiyle ilgili eski kanun düzeltildi. Bu kanun zengin köylüleri destekliyor ve onların zenginleşmesine izin veriyordu. Yeni kanun ise, yoksul köylüleri destekliyor ve köylük bölgelerdeki kapitalist unsurların gelişmesini sınırlıyordu. Köylük bölgelerin sosyalist yönde iktisadi gelişmesini düzene koymak ve hızlandırmak

üzere daha başka kanunlar da çıkarıldı. Tarım kooperatifleri için yeni bir tüzük hazırlandı. Bu yeni tüzük, Yugoslav revizyonistlerinden örnek alınan ve eski tüzüğün kapsamında bulunan kapitalist kooperatifleşme unsurlarını tasfiye etti. Herkesin gelirden elindeki toprağa göre pay alması sistemini kaldırdı ve yaptığı işe göre pay alması sistemini getirdi. Kooperatif üyelerinin elindeki çiftlik hayvanlarının sayısı ve özel topraklar sınırlandırıldı. Tarım kooperatiflerinin iyi bir şekilde örgütlenebilmesi ve işletilebilmesi için devlet denetimi arttırıldı. Böylece devlet organlarının, kitle örgütleri olan tarım kooperatiflerinin yönetimine karışmaması yolundaki hatalı görüşe son verildi.

Bu sırada Partinin ve işçilerin bütün dikkati, AKP Birinci Kongresinin hazırlıkları üzerinde toplanmıştı. Kitleler AKP'nin Birinci Kongresini, iktisadi planı gerçekleştirmiş olarak karşılayabilmek amacıyla yaratıcı çalışmalarına büyük bir hız verdiler. Bütün halkı sarmış olan devrimci coşkunluk dalgası, Kongre hazırlıklarının daha yüksek bir düzeye çıkarılması için Partiye yardımcı oldu.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

PARTİNİN GERİ BİR TARIM ÜLKESİ OLAN ARNAVUTLUĞU BİR TARIM-SANAYİ ÜLKESİ HALİNE GETİRME MÜCADELESİ

(1948-1955)

1. ARNAVUTLUK KOMÜNİST PARTİSİNİN BİRİNCİ KONGRESİ: PARTİNİN VE ÜLKENİN HAYATINDA TARİHİ BİR DÖNÜM NOKTASI

Arnavutluk Komünist Partisinin Birinci Kongresi, 29.137 üyeyi ve 16.245 aday üyeyi temsilen, 563'ü oy hakkına ve 299'u da söz hakkına sahip 862 delegenin katılmasıyla 8-22 Kasım günleri arasında Tiran'da toplandı.

Merkez Komitesinin faaliyet raporunu Genel Sekreter Enver Hoca yoldaş sundu. Raporda, kuruluşundan bu yana Partinin bütün faaliyeti tahlil ediliyor, elde edilen başarılar ve Partinin ve ülkenin geçirdiği dönemler belirtiliyor ve Parti çizgisinin uygulanması süreci içersinde beliren hataların nedenleri ve hangi şartlarda ortaya çıktıkları etraflı bir şekilde açıklanıyordu. Partinin gelecek döneme ilişkin siyaseti, raporda çok açık olarak ortaya konuluyordu. Rapora hakim olan Parti ruhu ve Partinin temel meseleleri konusundaki ilkeli tutum, delegelere doğru bir şekilde rehberlik etti ve Birinci Kongrenin çalışmalarının başarılı geçmesini sağladı.

Birinci Kongre, Yugoslavya'nın düşmanca müdahalesi sonucunda Partimizin siyasi çizgisinde meydana gelen tahriflere karşı sonuna kadar mücadele etmek gerektiğini önemle belirtti ve sosyalist temelin inşasında izlenecek ana yönleri tesbit etti.

Birinci Kongrenin temel iktisadi hedefi, üretici güçleri canlı bir biçimde geliştirerek ülkeyi içinde bulunduğu son derece geri durumdan kurtarmaktı.

Bu görev, özünde, sosyalist sanayileşmeyi ve ülkenin elektriğe kavuşturulmasını kapsamaktaydı. Halk ekonomisi için yepyeni bir maddi teknik temel yaratma, ülke içindeki mal üretimini arttırma, tarımın sosyalist bir temel üzerinde yeniden örgütlenmesinin şartlarını hazırlama, işçi sınıfının denetimini arttırarak onun önder durumunu güçlendirme ve nihayet devrimin kazançlarını koruma ve sosyalizmin inşasını güven altına alma ihtiyacı, sanayileşmeyi kesinlikle zorunlu kılıyordu.

Sosyalist sanayileşme, geçmişten devralınan geriliğin üstesinden gelmek, ekonominin bağımsız gelişmesini sağlamak ve emekçi kitlelerin maddi ve kültürel düzeyinde gözle görülür bir ilerleme kaydetmek üzere, mümkün olan en kısa zamanda hızla gerçekleştirilmek zorundaydı. Bu hedefin gerçekleştirilmesi, her şeyden önce, mevcut sanayinin geliştirilmesi ve yeniden örgütlenmesi ve bir dizi yeni sanayi projeleri ve dalları kurulması yoluyla yerüstü ve yeraltı kaynaklarının kapsamlı bir biçimde işletilmesine bağlıydı.

Birinci Kongre, sosyalist sanayileşmenin yanı sıra, tarımın geliştirilmesine ve içinde bulunduğu geri durumdan kurtarılmasına da büyük önem verdi. Bu hedefe tam olarak ulaşmanın biricik yolu, köylük bölgeleri sosyalist biçimde yeniden örgütlemekti. Kollektifleşme konusunda işlenen hatalar eleştirildikten sonra, Partiye kendisini, «sosyalist tarım sektörünü (devlet çiftlikleri) güçlendirmo-

ye ve köylük bölgelerin tarım kooperatifleri vasıtasıyla ve devletin siyasi, iktisadi ve örgütsel desteğiyle yavaş yavaş, temkinli ve gönüllü bir biçimde kollektifleştirmeye»(1) yöneltmesi talimatı verildi.

Yaygın bir kollektifleşmenin şartları henüz olgunlaşmadığı için, Parti bu alandaki siyasetini şöyle ifade etti: «kollektifleşme için ne çok fazla acele edelim, ne de yerimizde sayalım.»

Tarım işletmelerinin büyük bir bölümünü oluşturan özel çiftlikler geri bir durumdaydı; bu yüzden, tarım üretimini arttırmak amacıyla kendi başlarına çalışan köylülere çok yönlü yardımda bulunulması gerekli görüldü.

Kongre aynı zamanda, köylük bölgelerde özel çiftliklerin hakim olduğu şartlarda kapitalizmin gelişmesi tehlikesinin bir an bile gözden kaçırılmaması gerektiğine işaret etti. Köylük bölgelerdeki kapitalist unsurlara karşı bir iktisadi kısıtlama ve siyasi tecrit siyasetinin uygulanması gerektiğini belirten talimatlar yayınladı.

Köylük bölgelerde bu siyasetin uygulanmasında Partiye şu Leninist slogan rehberlik edecekti: «Yoksul köylülere dayanmak, orta köylülerle ittifak yapmak, kulaklara (zengin köylülere) karşı mücadele etmek.»

Ülkenin sosyalist yönde gelişmesi, ülkenin kültürel geriliğine son verme ve kültürel ve ideolojik devrimi yoğunlaştırma mücadelesinin sürdürülmesini gerektiriyordu. Buna bağlı olarak, eğitimi daha da yüksek bir düzeye çıkarmak ve yurt içinde ve yurt dışında daha yüksek düzeyde kadro yetiştirmek üzere zorunlu eğitimi ve özellikle de mesleki eğitimi uygulamak ve yaygınlaştırmak için mümkün olan bütün tedbirlerin alınması gerekiyordu.

Kongre, Yugoslav revizyonistlerinin ve Koçi Çoçe grubunun eğitim, sanat ve kültür alanına Arnavutluk halkının kültür geleneklerini ve değerlerini inkar etme anlayışını getirme çabalarını eleştirdikten sonra, bu alandaki

---

(1) AKP Birinci Kongresi Kararı. AEP Temel Belgeleri, Tiran, 1960, Cilt I, s. 454.

kültür devriminin gelişmesinin özünü meydana getirecek olan ana yönleri tesbit etti. Eğitim ve kültür halkın malı olmalı ve geniş emekçi kitlelere hizmet etmeliydi. Milli değerler korunmalı ve derin bir sosyalist muhtevayla zenginleştirilmeliydi. Parti eğitim, sanat ve kültür alanında burjuva ideolojisinin etkilerine karşı mücadele etmek ve sağlam bir şekilde Marksist-Leninist bilime dayanmak zorundaydı.

Birinci Kongrede tesbit edilen yön ve görevler, sosyalist inşa uygulamasında görülen tahriflere son verdi; sosyalizmin temellerinin inşasına ilişkin Parti programını tamamladı, billurlaştırdı ve geliştirdi. Bu yön ve görevler, ülkenin iktisadi ve kültürel gelişmesi için hazırlanan uzun vadeli planlarda somut ifadelerini buldular.

Birinci Kongre, ülkenin iktisadi ve kültürel gelişmesine ilişkin iki yıllık 1949-1950 dönemi planının talimatlarını inceledi ve onayladı. Bu dönemde, ekonomimizi daha uzun vadeli planlarla geliştirme aşamasına geçişin şartları hazırlanacaktı.

İki yıllık planda en büyük önem sanayinin gelişmesine verilmişti. Bu dönemdeki tüm yatırım fonlarının yüzde 47'si saniyeye ayrılmıştı. Maden üretiminin, özellikle petrol ve zift üretiminin arttırılmasına öncelik tanınmıştı. Hafif sanayinin gelişmesine ise ikinci derecede önem verilmişti. İki yıllık planda, «Stalin» Dokuma Fabrikasının, Malik Şeker Fabrikasının, Selita Hidro-elektrik Santralının yapılması ve daha bir dizi proje öngörülmekteydi. El sanatlarının daha da gelişmesi ve kooperatifleşmesi, aynı zamanda sanayi malları ihtiyacının giderilmesinde karşılaşılan güçlüklerin altedilmesinde de özel bir rol oynayacaktı.

Tarım alanında ise, ekili arazilerin genişletilmesi, mahsulün arttırılması, sulama ve drenaj şebekesinin ve tarımın makinalaştırılmasının yaygınlaştırılması yoluyla tarım üretiminin arttırılması öngörülüyordu.

Birinci Kongre, sosyalizmin temellerini inşa amacıyla, rejimin daha da güçlendirilmesi ve demokratlaştırılmasının ve Halk Ordusunun ve Devlet Güvenliğinin sağlamlaştırılmasının zorunlu olduğuna işaret etti.

Devletin idari bakımdan bölge ve belediye konseylerine bölünmesi ve bölge konseylerinin esas olarak köylük bölgelerin meseleleriyle, belediye konseylerinin de kasaba ve şehirlerin meseleleriyle ilgilenmesi, ilke olarak yanlış bulundu. Yugoslav revizyonistlerinden örnek alınan bu idari tedbir, köy emekçilerinin şehir emekçilerinden suni olarak kopmasına yol açmıştı. Bu zaafı gidermek amacıyla, bölge konseylerinin kasaba ve şehir konseyleriyle derhal birleştirilmesi talimatı verildi. Böylece, mahalli iktidar organları o bölgenin siyasi ve iktisadi hayatının bütün meselelerini ele alabilecekti.

Devlet ile Parti arasındaki ikilik ve bu ikiliğin sonucu olarak ortaya çıkan ve iktidar organlarının rolünün küçümsenmesine ve zayıflamasına, bürokrasinin artmasına ve meselelerin çözümünün gecikmesine yol açan anormal durum eleştirildi. Halk konseyleri ve onların yürütme organları, rollerini arttırmak üzere, kanunun kendilerine tanıdığı bütün yetkileri kullanacaklardı.

Emperyalistlerin ve onların uşaklarının Arnavutluk Halk Cumhuriyetini yok etmek amacıyla aralıksız olarak sürdürdükleri düşmanca faaliyetler, Partinin ve Arnavutluk halkının daima uyanık bulunmasını ve anayurdun savunma gücünün durmadan arttırılmasını gerektiriyordu. Arnavutluğun sosyalizmi düşman devletlerin kuşatması altında inşa etmekte oluşu, bu görevin önemini bir kat daha arttırıyordu.

Birinci Kongre, Halk Ordusunun her yönden güçlendirilmesi, savaş gücünün ve hazırlığının arttırılması ve daha da modernleştirilmesi için tedbirler alınması gerektiğini belirtti. Aynı zamanda, ordunun askeri ve siyasi eği-

timinin Marksist-Leninist ideoloji, Arnavutluk Milli Kurtuluş Ordusunun tecrübeleri ve ülke şartlarına uygun bir şekilde Sovyet askerlik bilimi temeli üzerinde geliştirilen programlara göre yürütülmesi gerektiğine işaret etti.

O sırada Partinin önündeki en çetin görevlerden biri de, Devlet Güvenlik organlarındaki hataların giderilmesi ve daha önceki yıllarda Yugoslav müdahalesinden ve Koçi Çoçe'nin Troçkist faaliyetlerinden en fazla etkilenen kesim olan bu organların doğru yola sokulması ve daha da güçlendirilmesiydi. Merkez Komitesinin On Birinci Genel Toplantısının ardından, Partinin, Devlet Güvenlik organlarındaki polis yöntemlerinin kaldırılması ve bu organların ağır suçlar işlemiş kişilerden arındırılması için aldığı bütün tedbirler Birinci Kongre tarafından onaylandı. Birinci Kongre, Devlet Güvenlik organlarının çalışmalarının Partinin doğrudan rehberliği ve denetimi altında yürütülmesi ve sosyalist kanun düzeninin savunulması gerektiğine özellikle dikkat çekti.

Aynı zamanda Birinci Kongre, Devlet Güvenlik organlarında yapılan hataların Parti ruhuna uygun bir tarzda tahlil edilmesi yolunda talimatlar yayınladı. Devlet Güvenlik organları, devrimin zaferlerinin savunulmasında son derece değerli bir hizmet görmüşlerdi. Hataların mahkum edilmesi, asla Devlet Güvenliğine duyulan hayati ihtiyaca karşı bir saldırıya dönüşmemeli ve Devlet Güvenlik görevlilerinin toptan mahkum edilmesi şeklini almamalıydı. Parti, hata işlemiş olanlara hatalarını düzeltmelerinde yardımcı olmalıydı. Kongre, Tito ikliğinin ve Koçi Çoçe grubunun açığa çıkarılmasından sonra meydana gelen durumdan sınıf düşmanlarının yararlanmaya kalkışacaklarına ve saldırılarını esas olarak Devlet Güvenlik organlarına yöneltecekleriene dikkati çekti.

> «Parti, Devlet Güvenlik örgütünü mümkün olduğu kadar güçlendirmeye çalışmalıdır, çünkü Devlet Güvenlik Örgütü halk iktidarının değerli bir silahıdır. Parti tarafından yönetilen Devlet Güvenlik Örgütü Partiyi

ve devleti iç ve dış düşmanların yıkıcı faaliyetlerine karşı korur.»(1)

Doğru bir iç siyaset izleyebilmek için aynı zamanda doğru ve ilkelere dayalı bir dış siyaset izlemek gerekiyordu.

Kongre, Yugoslav revizyonistlerinin Arnavutluğu Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkelerden tamamen koparmayı amaçlayan faaliyetlerini ve Koçi Çoçe'nin Parti düşmanı grubunun Yugoslav yönetiminin milliyetçi ve Sovyet aleyhtarı siyasetini körü körüne izleme çabalarını mahkum etti. Kongre, sosyalist devletin tabiatından doğan ve halkın ve anayurdun çıkarlarına uygun düşen Marksist-Leninist bir dış siyaset tesbit etti. Bu siyaset, her şeyden önce, Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkelerle dostluk ve işbirliğine, milli bağımsızlıklarını elde etmek ve korumak için emperyalizme karşı savaşan çeşitli halkların mücadelesine yardım etmeye ve barışı korumak ve komşu devletlerle iyi ilişkiler kurmak için çaba göstermeye dayanmaktaydı.

Arnavutluk Emek Partisi Tüzüğü

Doğru bir siyasi çizginin izlenmesi, ancak örgütsel alandaki her türlü tahrifatı gidermekle ve Marksist-Leninist bir örgütsel çizgi geliştirmekle mümkün olabilirdi. Marksist-Leninist kuralların yeniden geçerli kılınması, Partideki dönüm noktasının tamamlanmasını belirleyecekti.

Birinci Kongrede, Arnavutluk Komünist Partisinin adının **Arnavutluk Emek Partisi (AEP)** olarak değiştirilmesi kararlaştırıldı. Ülkenin ve Partinin sosyal bileşiminin zorunlu kıldığı bu ad değişikliği, Partinin niteliğini ya da hedeflerini değiştirmiyordu. Arnavutluk'ta nüfusun büyük çoğunluğu (yüzde 80 kadarı) köylülerden oluşmaktaydı. Bu durum, Partiye de yansıyor ve Parti üyelerinin ezici

(1) Aynı yerde, s. 456.

çoğunluğunu toprak emekçileri meydana getiriyordu. AEP, Komünist Partisinin devamı olacaktı.

Partinin iç hayatına yön verecek olan kurallar, Kongre tarafından kabul edilen Arnavutluk Emek Partisi Tüzüğünde belirtildi.

Partinin hedefleri Tüzüğün giriş bölümünde genel hatlarıyla formüle edildi: acil hedef, sosyalizmin inşası; nihai hedef, komünizm.

Partinin hem halk iktidarındaki, hem de ülkenin tüm siyasi, iktisadi ve kültürel hayatındaki önder rolü Tüzükte önemle belirtildi.

Partinin, yapısı ve bütün iç hayatı demokratik merkeziyetçiliğe dayanıyordu. Bu temel ilkenin uygulanması, Milli Kurtuluş Savaşının şartları yüzünden sınırlanmıştı. Ülkenin kurtuluşundan sonra ise, Yugoslav revizyonistlerinin müdahalesi ve Koçi Çoçe grubunun faaliyetiyle ciddi bir şekilde ihlal edilmişti. Kongre, bu ilkenin «uygulanması ve gözümüzün bebeği gibi korunması»(1) talimatını verdi.

Tüzük, emekçi kitlelerin Parti etrafındaki birliğini korumanın ve güçlendirmenin vazgeçilmez şartı olarak nitelendirdiği Partinin örgütsel ve ideolojik birliğini teminat altına aldı ve böylece Partinin hedeflerini gerçekleştirmesini sağladı.

Bu temel belge, ilk kez, ülkenin sosyalist inşasında, Demokratik Cephe içinde halkın birliğini sürekli olarak güçlendirmede ve Arnavutluk Halk Cumhuriyetinin savunulmasında bir öncü savaşçı olarak Parti üyesinin görevlerini tesbit etti. Bir komünistin «davranışı ve ahlakıyla örnek bir insan olması», kitlelerle olan bağlarını koruması ve durmadan güçlendirmesi ve kitlelerin önderi olması gerektiğine önemle işaret etti.

Tüzük, Partiye üye olma şartlarını tesbit ederken, ülkenin sosyalizme geçiş dönemindeki sosyal şartlarını temel aldı. Başkalarının emeğini sömüren bir kimse, Parti

(1) Aynı yerde, s. 459.

üyeliğine kabul edilemezdi. Emekçi halkın üyeliğe alınmasında ise, sosyal kökenlerini ve durumlarını dikkate alan kademeli bir şartlar çizelgesi tesbit edildi. Bu çizelgede, işçilere ve köylülere öncelik tanınıyordu.

Tüzüğün kabul edilmesi, yedi yıldır iç hayatını sadece kararlar, genelgeler ve talimatlarla düzenleyen Partinin hayatında çok büyük bir olaydı.

Tüzük, Partinin iç hayatındaki Leninist kuralların herhangi bir şekilde ihlal edilmesini önleyen sağlam bir teminattı. Kongre şu görevi tesbit etti:

> «Partinin Tüzükte belirtilen örgütsel ilkelerine ve kurallarına zarar vermeyi hedef alan bütün eğilimlere karşı mücadele etmek.»(1)

Kongre aynı zamanda Partinin ideolojik çalışmasının yoğunlaştırılmasını kararlaştırdı. Parti içinde çeşitli eğitim biçimleri, Parti Okulunda çeşitli dersler ve tek tek çalışmalar aracılığıyla Marksizm-Leninizmin ve Parti Tarihinin incelenmesi için talimatlar verildi ve somut tedbirler alındı.

Kongre, Troçkist, Parti ve halk düşmanı ve Yugoslav revizyonist yöneticilerin ajanı olarak mahkum edilen Koçi Çoçe ile Pandi Kristo'yu Parti saflarından attı.

Kongre, 21 üye ve 10 aday üyeden oluşan Parti Merkez Komitesini seçti. Enver Hoca, Mehmet Şehu, Hüsnü Kapo, Bekir Balluku, Gogo Nuşi, Spiro Koleka ve diğerleri Siyasi Büroya seçildiler. Enver Hoca yeniden Parti Genel Sekreteri seçildi.

Birinci Kongre çalışmaları yüksek bir düzeyde, sağlıklı bir eleştiri ve özeleştiri ruhuyla yürütüldü. Kongre üyelerinin meselelerin tartışılmasına Marksist-Leninist ilkeler temeli üzerinde geniş ölçüde ve faal olarak katılmaları, Partinin siyaseti ve iç hayatıyla ilgili temel meselelerin doğru bir şekilde çözülmesine yardımcı oldu.

Kongre, Yugoslav revizyonistlerinin müdahalesini ve Koçi Çoçe'nin Troçkist faaliyetini mahkum ederken, öteki

(1) Aynı yerde, s. 463

uca kaymamaya da dikkat etti. Cin Marku'nun kongre çalışmalarını tamamen yanlış bir yöne saptırmak için girişti̇ği çabaları son derece zararlı olarak nitelendirdi ve mahkum etti. Partinin Troçkizme ve revizyonizme karşı açtığı mücadeleyi kötüye kullanan Cin Marku, Partinin bütün önder kadrolarını Troçkizme bulaşmış olmakla suçladı, Koçi Çoçe'yle aynı kefeye konulmalarını ve şiddetle cezalandırılmalarını istedi ve böylece Partinin geçmişte izlediği siyasi çizginin bir bütün olarak reddedilmesini sağlamaya çalıştı. Böylelikle Parti yönetimini değiştirmeyi, «kurtarıcı» kisvesine bürünmeyi ve Partinin başına geçmeyi amaçlıyordu. Partiye karşı ağır suçlar işlemiş olan birkaç kişi de, kendi kişisel sorumluluklarını örtbas etmek ve paçalarını kurtarmak için aynı şekilde hareket ettiler. Enver Hoca yoldaş tartışmalara yaptığı katkılarla, delegelerin Cin Marku'nun ve diğer sağlıksız unsurların gerçek emellerini açığa çıkarmalarına, kafalarının bulandırılmasını önlemelerine ve devrimci ve ilkeli tutumlarını kongre çalışmalarının sonuna kadar sürdürmelerine yardımcı oldu.

AKP Kongresi, Merkez Komitesi On Birinci Genel Toplantısınca Partinin ve ülkenin iç hayatında gerçekleştirilmiş olan değişikliği daha da derinleştirdi ve resmen onayladı. Partiye doğru bir Marksist-Leninist genel çizgi sağladı ve emekçi halkı sosyalizmin temelinin inşası için gerekli bilimsel bir programla teçhiz etti.

Kongre, Marksizm-Leninizmin oportünizme ve Troçkizme karşı zaferiyle sonuçlandı ve Partiyi modern revizyonizme karşı mücadelede büyük tecrübelerle donattı. Partinin birliğini ve Marksizm-Leninizme ve proleter enternasyonalizmine olan bağlılığını güçlendirdi.

Kongre, tesbit edilen görevlerin yerine getirilmesinde Partinin karşılaşacağı büyük iktisadi ve siyasi güçlükleri de önceden gördü. Partiyi bu engelleri göğüslemeye ve başarıyla aşmeye hazırladı.

Kongre belgeleri bütün halk arasında incelendi ve tartışıldı. Emekçi kitleler Parti çizgisini bütünüyle benim-

sediler, geçmişte işlenen hataları cesaretle eleştirdiler ve Partiye olan bağlılıklarını ve onun programını uygulamadaki kararlılıklarını dile getirdiler.

Parti içinde yeni ve sağlıklı bir durum yaratıldı. Ülke yeni bir gelişme dönemine girdi.

2. İŞÇİ SINIFI İLE KÖYLÜLÜK ARASINDAKİ BAĞLARIN GÜÇLÜKLERE KARŞI MÜCADELE İÇİNDE SAĞLAMLAŞTIRILMASI

Parti Merkez Komitesi, Birinci Kongre tarafından kararlaştırılan değişiklikleri yürürlüğe koymak üzere derhal bir dizi acil tedbir aldı. Bütün kanunlar, kararnameler vb. gözden geçirildi. Ülkenin yeni idari dağılımıyla bölgelerin sayısının yarı yarıya azalması sonucunda, Partinin ve devletin güçleri daha az noktada yoğunlaştı. Ayrıca, tecrübeli ve yetkili kadrolar merkezden mahalli Parti ve devlet organlarına gönderildiler. Şehir ve bölge komitelerinin birleştirilmesi, şehirler ile köylük bölgeler arasında yaratılmış olan ayrılığa son verdi.

Partinin ilk kademe örgütleri, üretim merkezleri esasına göre kurulmuştu. Parti, kitle örgütlerini doğru yola soktu. Demokratik Cephe konusunda yapılan hatalar düzeltildi. Demokratik Cephenin örgütsel yapısı ve görevleri doğru bir şekilde tanımlandı ve bu, Arnavutluk Demokratik Cephesinin yeni Tüzüğünde belirtildi. Parti, kongreden sonra bazı komünistler arasında beliren bir eğilime karşı tam zamanında tedbir aldı. Bunlar, kitleler arasındaki siyasi çalışmanın sendikalar ve gençlik ve kadın örgütleri tarafından yürütüldüğünü, dolayısıyla Cephenin dağıtılması gerektiğini ileri sürüyorlardı. Oysa Demokratik Cephe, Arnavutluk halkının Parti etrafındaki birliğinin somut ifadesiydi. Sağlam bir gelenek haline gelmiş olan bu örgütlenme biçimi ülkenin sosyalist inşası ve anayurdun savunulması uğruna mücadelede geniş halk kitlelerinin si-

yasi birliğinin durmadan güçlendirilmesi için en uygun örgütlenme biçimi olarak ortaya çıkmıştı.

1949 Eylülünde İşkodra'da toplanan Gençliğin Birleştirilmesi Kongresi, Arnavutluk Komünist Partisinin Birinci Kongresince verilen talimata uygun olarak, Komünist Gençlik Örgütü ile Halkın Gençlik Örgütünü(1) Arnavutluk Emekçi Gençlik Birliği adı altında tek bir örgütte birleştirdi. Parti, Arnavutluk Emekçi Gençlik Birliğini esas olarak, savaş boyunca ve kurtuluştan sonraki ilk yıllarda gençliğe hakim olan fedakârlık ruhunu geniş gençlik kitleleri arasında canlı tutmak ve daha da geliştirmekle görevlendirdi. Sosyalist inşa çalışmasının en ön safında yer alan ülke gençliğini, yüksek ideolojik ve meslekî teknik eğitime sahip yeni kadrolar sağlamak üzere dikkatini eğitim, kültür ve tekniğe yöneltmeye çağırdı.

Arnavutluk Emek Partisi, Arnavutluk'taki sendikalara, devlet planının gerçekleştirilmesinde olduğu kadar, işçilerin ve memurların komünist eğitiminde de tayin edici bir rol oynamaları talimatını verdi. Bu görevlerin yerine getirilmesi için verilecek mücadelede işçi sınıfı her bakımdan çelikleşecek ve böylece sosyalist toplumun inşasındaki ve Partinin tabanının güçlendirilmesindeki önder rolünü çok daha iyi gerçekleştirebilecek bir duruma gelecekti. Bu talimat, Sendikaların 1949 Ekiminde toplanan İkinci Kongresinde ifadesini buldu.

Partinin İaşe ve İkmal Meselesiyle İlgili Siyaseti

Bir dizi Parti görevini yerine getirmek için o sırada tutulacak esas halkayı teşkil eden en acil mesele, işçi sınıfı ile köylülük arasındaki iktisadi bağları sağlamlaştırmak ve tarım alanındaki üretici güçleri kısa zamanda geliştirmekti. Arnavutluk gibi küçük köylü ekonomisinin hakim olduğu bir ülkede, tarım alanındaki durumu düzeltmeden

(1) «Halkın Gençlik Örgütü», Arnavutluk Anti-Faşist Gençlik Birliğine 1946 Ekimindeki Üçüncü Kongresinde verilen addı.

ve daha da geliştirmeden, gerilikten kurtulmak ve sosyalizmi inşa etmek mümkün değildi. Ham madde ve emekçi halkın ihtiyacı olan gıda maddeleri sağlanmadıkça, sanayi kurulamazdı.

Bu amaca ulaşmak için her şeyden önce, tarımsal ve hayvansal ürünlerin artmasını sağlayacak bir siyasetin yürürlüğe konması gerekiyordu.

Mevcut iaşe ve ikmal sistemi, bu meseleyi çözmek bir yana, köylük bölgelerdeki üretici güçlerin gelişmesinin karşısına dikilen bir engel olmuştu. Köylü, elindeki temel üretim maddeleri, özellikle tahıl ürünlerinin fazlası devlet tarafından sabit fiyatla satın alındığı için, tarım üretimini arttırmaya gereken ilgiyi göstermiyordu. Bu yöndeki bir başka geriletici etken de, köylülerin sanayi mallarını karne karşılığı aldıkları modası geçmiş vesika sistemiydi. Bu şartlar altında köylü, yükümlülüğe tabi olmayan ürünleri alım-satım kooperatiflerine teslim etmek gereğini duymuyordu. Bu ürünleri ya hiç pazara götürmüyor ya da çok aşırı fiyatlarla satıyordu. Bunun yanı sıra, serbest pazarda sanayi malları kıtlığı yüzünden, köylüler vermekle yükümlü oldukları miktarı devlete teslim etmekte tereddüt gösteriyorlardı. Bu durumdan kazançlı çıkanlar ise, zengin köylülerle spekülatörlerdi. Temel ihtiyaç maddelerini vesika kartları sayesinde devletten sağlarken, tarım ve sanayi ürünleri alanında karaborsa yarattılar ve böylece şehirlerdeki ve köylük bölgelerdeki emekçi kitleleri sömürdüler.

Şehirler ile köylük bölgeler arasındaki iktisadi bağlar zayıflıyordu. İşçi, köylüyü bir vurguncu olarak görmeye başlamıştı. Devlet organları, köylülerin vermekle yükümlü oldukları ürün miktarını toplayabilmek için onlara karşı sık sık idari tedbirler almak zorunda kalıyorlardı. İşçi sınıfının köylülükle olan ittifakı tehlikedeydi.

Parti Merkez Komitesi, bu tehlikeyi önleyebilmek ve işçi sınıfının köylülükle olan ittifakını daha da güçlendirebilmek için, köylülere yardım konusunda bir dizi önemli iktisadi tedbir aldı. Bu tedbirler şunlardı: tarım kredile-

rinin arttırılması, sulama ve drenaj şebekesinin genişletilmesi, makina ve traktör istasyonlarının yardımda bulunması vb.. Ne var ki, küçük özel mülkiyetin köylük bölgelerde hakim olduğu şartlarda, bu tedbirler şehirler ile köylük bölgeler arasında sağlam iktisadi bağlar kurma ve bu ittifakı güçlendirme meselesini tam olarak çözemezdi. İşçi sınıfının köylülükle olan ittifakı, esas olarak, ticaret alanındaki iktisadi bağlar vasıtasıyla, sanayi mallarının tarım ürünleriyle mübadelesi vasıtasıyla güçlendirilebilirdi. Bu bağlar köylü için daha elle tutulur ve daha elverişliydi. Parti, 1949 Ocağında Merkez Komitesi tarafından onaylanan **yeni bir iaşe ve ikmal sistemini** yürürlüğe koyarak bu alandaki siyasetini somutlaştırdı.

Bu yeni sisteme göre, köylünün devlete teslim etmek zorunda olduğu miktar, toprağının yüzölçümü ve niteliği tarafından belirlenmekteydi. Köylünün tarımsal ve hayvansal ürün fazlalarının hepsi değil, sadece bir kısmı satın alınacak, geri kalanını köylü istediği gibi kullanabilecekti. Bu sistem, tarım ve hayvancılıktaki üretici güçlerin gelişmesini hızlandırdı. Köylü, devlete teslim etmekle yükümlü olduğu miktarı önceden bildiği için, mümkün olduğu kadar fazla ürün fazlası elde etmek amacıyla mümkün olduğu kadar fazla üretimde bulunmak üzere elinden geleni yapacaktı.

Devlet, bu yeni iaşe sistemi sayesinde, gerekli tarımsal ve hayvansal ürün miktarının büyük bir kısmını sağladı. Diğer bir kısmı da, köylülere kalan fazla ürünün satın alınmasını mümkün kılan yeni ikmal sistemi vasıtasıyla, sağladı. Bu sistem, sanayi mallarının tarımsal ve hayvansal ürünlerle mübadelesini ve şehirlerdeki emekçi halkın temel ihtiyaç maddelerinin sağlanmasını düzene koydu. Yeni ikmal sistemi, üç çeşit pazarın kurulmasına dayanıyordu.

Vesika kartları sistemine dayanan **devlet teminatındaki pazar,** devlet ve diğer kuruluşlar tarafından çalıştırılan emekçilerin ve onların çalışamayan aile fertlerinin ihtiyaçlarını sağlıyordu. Başkalarının emeğini sömürmeyen

bütün özel zanaatkârların temel ihtiyaç maddeleri de devlet teminatındaki pazar tarafından karşılanmaktaydı; bundan amaç, el sanatları malları üretiminin kösteklenmemesi ve böylece şehirler ile köylük bölgeler arasındaki ticaretin yeniden canlanmasına yardım edilmesiydi.

Mübadele pazarında köylüler kendi ürün fazlalarını sanayi mallarıyla değiştokuş ediyor, ihtiyaçlarını böyle sağlıyorlardı. Köylük bölgeler ile şehirler arasındaki başlıca ticaret bağları, alım-satım kooperatifleriydi. Bunların, şehirlerdeki emekçilerle köylerdeki emekçiler arasındaki iktisadi bağların ve ittifakın güçlendirilmesine hizmet edecek önemli iktsadi ve sosyal örgütler haline getirilmeleri gerekiyordu.

Serbest pazar ise, köylülerin ve şehirlilerin öteki iki pazar tarafından karşılanmayan ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlıyordu, ve vesika kartı olmayan kimseler için geçerliydi. Bu pazardaki fiyatlar, öteki iki pazardaki fiyatlardan çok daha yüksekti. Devlet, serbest pazar aracılığıyla, köylülerin ve kapitalist unsurların özel ticaret yoluyla biriktirdikleri paranın mümkün olduğu kadar büyük bir kısmını çekmeyi amaçlıyordu. Bunun yanı sıra serbest pazar köylüyü kendi ürünlerini mübadele pazarı aracılığıyla değiştirmeye de teşvik ediyordu.

Yeni ikmal sistemi, emekçi halk ile asalakları birbirinden ayırıyor, gerek şehirlerdeki gerekse köylük bölgelerdeki üretim çalışmasına daha büyük bir işgücünü seferber ediyor ve daha önceleri düzgün bir şekilde dağıtılmayan ve heder edilen büyük miktarda tahılı bu durumdan kurtarıyordu.

Yeni iaşe ve ikmal sisteminin uygulanması, şehirler ile köylük bölgeler arasındaki iktisadi bağların esas alanı olan devlet ve kooperatif ticaretinin güçlendirilmesini ve canlandırılmasını gerektiriyordu. Ticaretin yeniden düzenlenmesi, bu sisteme uygun bir biçimde gerçekleştirildi. Alınan tedbirler, ticaret örgütlerinin Partinin iktisadi siyasetini daha iyi yürütebilmelerini ve kendi içlerindeki bürokrasiye karşı daha iyi mücadele edebilmelerini amaçlı-

yordu. Yeni ticaret biçimleri aynı zamanda hafif sanayinin yeniden canlandırılmasına ve yaygınlaştırılmasına da doğrudan doğruya yardımcı oluyordu.

Parti, ticaretin düzenlenmesini ve malların adil ve hızlı bölüşümünü geliştirmek amacıyla, kadroların yetiştirilmesine özel bir önem verdi ve şu sloganı ileri sürdü: «Komünistler ticareti öğrenmelidir.»

Aynı zamanda küçük özel tüccarlara ve özel zanaatkârlara karşı da yeni bir tavır takınıldı. Sosyalist ticaret ve sanayinin emekçi halkın bütün taleplerini karşılayamadığı bir zamanda, küçük özel pazarın bir dereceye kadar yeniden canlandırılması ihtiyacı doğdu. Bunun amacı, emekçi halkın ihtiyaçlarının daha iyi karşılanmasıydı. Küçük özel ticaret ve el sanatlarının gelişmesi de siyasi bakımdan önem taşıyordu, çünkü küçük özel tüccarların ve üreticilerin Demokratik Cephe etrafındaki birliğinin güçlendirilmesine yardımcı oluyordu.

Küçük çapta ticaretin ve özel zanaatkârlığın yeniden canlanmasına izin vermek demek, kapitalist unsurların bir çeşit yeniden canlanmasına izin vermek demekti. Ama sosyalist ekonomiye kapitalist sektörden gelebilecek her türlü tehlike, devletin kapitalist sektör üzerindeki sistemli denetimiyle önleniyordu. Ayrıca kapitalist sektör milli ekonomide büyük bir ağırlığa sahip değildi ve sosyalist ekonomiyle rekabete girebilecek durumu yoktu.

Yeni iaşe ve ikmal sistemi sadece mübadeleyle sınırlı değildi. Partinin iktisadi siyasetinin, halk ekonomisinin bütün kollarının gelişmesine doğrudan yardımcı olan önemli ve ayrılmaz bir parçasıydı. Bu sistem, işçi sınıfı ile köylülük arasındaki ittifakın güçlendirilmesi meselesini doğru bir şekilde çözdü.

Yeni İaşe ve İkmal Sisteminin Uygulanmasında Karşılaşılan Güçlüklerle Mücadele

Yeni iaşe ve ikmal sisteminin uygulanmasında önemli güçlüklerle karşılaşıldı. Partinin şehirlerdeki ve köylük böl-

gelerdeki kapitalist unsurları emekçi kitleler yararına sınırlandırma siyaseti, bu sistemde somut ifadesini buluyordu. Yeni kararlar, zengin köylüye ek vergiler yükledi ve spekülasyon yapma imkanını kaldırdı. Zengin köylülerin yeni sisteme daha başından karşı çıkmalarının başlıca nedenlerinden biri de buydu. Köylünün, bu sistemin kendisine sağladığı kazançları henüz kavramamış olmasından ve Partinin bu konudaki propagandasının hâlâ zayıf olmasından yararlanarak, sistemin muhtevasını çarpıtmaya ve köylüleri halk iktidarına karşı çıkarmaya çalıştılar. «Yeni sistem sadece işçiler ve memurlar için iyidir», «devlet, köylülüğü ekmeksiz ve giyeceksiz bıraktı, onun için toprağı işlemeyin», «yoksul köylüler için açlıktan ölme zamanı geldi», «ürünleri teslim etmeyin» gibi sloganlara başvurdular. Birçok köyde okul çocukları ekmek karneleri istemeye kışkırtıldı. Düşmanca faaliyetlerini gizlemek için zengin köylüler, bir yandan kendilerine düşen payı teslim ederken, öte yandan yoksul ve orta köylüleri ürünlerini vermemeye teşvik ettiler. Zengin köylüler tarafından kışkırtılan bazı köylüler planlanan tarım ürünlerini biçmeyi reddettiler ve böyle yapmakla tahıl paylarını vermekten kurtulacaklarını sandılar. Bu yükümlülüklerinin, devşirilen mahsule göre değil, ekilen arazinin yüzölçümüne göre tayin edildiğini anlamıyorlardı.

Köylüler, diğer tarım ve hayvan ürünlerinden ve özellikle etten de bir pay vermeleri gerektiği yolundaki hükümet kararlarının uygulanmasına da karşı çıktılar. Birinci Kongre kararlarını açıklayan bazı Parti görevlilerinin geçmişte yapılan hataları eleştirirken gelecekte hiçbir yükümlülüğün olmayacağı kanısını uyandırmaları da bu bakımdan ters bir etki yaptı.

Hatta bazı komünistler bile zengin köylülerin kurduğu tuzağa düştüler. Yeni sistemin önemini ve genel olarak ekonominin, özel olarak da tarımın gelişmesi için açtığı geniş ufukları kavrayamadıkları için bu sistemin yoksul köylülerin aleyhine olduğunu sandılar. İlk kademe örgütlerinin bazı sekreterleri, bazı komünistler ve halk kon-

seyi üyeleri zengin köylülerin baskısıyla oportünist tavırlara kaydılar ve tarım ve hayvan ürünlerinin toplanması için çıkarılan kararların uygulanmasından ortaya çıkan güçlükler karşısında geriledilər. Bazıları da tereddüde düştüler ve «hükümetin iaşe konusundaki kararlarının haksız olduğu», «tarımın mahvedildiği» ve «köylülerin hoşnut olmadıkları» vb. yolunda görüşler ileri sürerek Merkez Komitesine ve Enver Hoca yoldaşa «şikayet»te bulundular.

Enver Hoca yoldaşın 1949 Martında «Zeri i Popullit»te yayınlanan «köylük Bölgelerin Bazı Meseleleri Üzerine» adlı Açık Mektubu, mevcut durumu değiştirmek açısından büyük önem taşıyordu. Bu mektup, yeni sistemin mutlaka gerekli olduğunu açıklıyor, özellikle tarımın ve bütün halk ekonomisinin gelişmesine sağladığı imkanları önemle belirtiyordu.

Enver Hoca yoldaş zengin köylülerin düşmanca faaliyetleri konusunda Parti örgütlerinin dikkatini çekti. Zengin köylüler, halk iktidarına karşı verdikleri mücadeleyi kendi güçlerine dayanarak sürdürecek durumda değillerdi. Müttefiklere, kendi sloganlarını benimseyecek ve yayacak kişilere ihtiyaçları vardı. Kendi hoşnutsuzluklarını genelleştirmeye çalışmalarının, bu hoşnutsuzluğu bütün köylülüğe mallederek onları halk iktidarına karşı kışkırtmaya çalışmalarının nedeni buydu. Mektup, bütün komünistleri, yeni iaşe ve ikmal sisteminin uygulanması için verilen mücadelenin en ön safında yer almaya, ortaya çıkan güçlükler karşısında boyun eğmemeye ve açıklayıcı çalışmalar yaparak, zengin köylülerin düşmanca faaliyetinin etkilerini köylülüğün saflarından temizlemeye çağırıyordu.

Enver Hoca yoldaş, köylük bölgelerin ilerleme ve refah yolunda gelişmesi konusunda açık bir kavrayışa sahip olmayan, «bizim köylünün bütün istediği, biraz gazla biraz tuzdan ibarettir» diyerek hâlâ geri düşüncelerin esiri olmaya devam eden bazı komünistleri eleştirdi. Köylüyü kendi durumunu düzeltme amacından ve çabasından uzaklaştıran, tarımın gelişmesinin ve köylük bölgelerde

sosyalizmin inşasının ufkunu karartan bu görüşün gerici niteliğini ortaya koydu. Enver Hoca yoldaş şunu belirtti: «Parti, halkı ortaçağa değil, sosyalizme, mutluluğa ve bolluğa götürür. Parti, yarın için olduğu kadar bugün için de çalışır.» Fabrikalar, atelyeler, elektrik santralleri kurulmadan, tarım bütünüyle makinalaşmadan hayat şartları düzelemezdi ve bütün bu hedeflere de, tarım şehirlere gerekli tarım ürünlerini ve sanayiye ham maddeyi sağlayacak duruma gelmeden ulaşılamazdı.

Enver Hoca yoldaş, hatanın kökeninin iaşe ve ikmal konusundaki kararların muhtevasında değil, komünistlerin köylülerle bağlarının zayıf olmasında ve köylük bölgelerde çok yönlü açıklayıcı çalışmaların yapılmamasında yattığını açıkladı.

«Köylük Bölgelerin Bazı Meseleleri Üzerine» adlı Açık Mektup, Partinin ilk kademe örgütlerinin ve Bölge Parti komitelerinin yeni iaşe ve ikmal sistemi ile ilgili Parti Merkez Komitesi kararlarının ve hükümet kararnamelerinin sonuna kadar ve doğru bir şekilde uygulanması için verdikleri mücadeleyi yoğunlaştırdı.

Daha önceleri iaşe görevlerinin bütünüyle yerine getirilmesinin imkansız olduğunu düşünen Parti komiteleri, Enver Hoca yoldaşın Açık Mektubundan sonra bu tavrı silkip attılar ve onu reddettiler. Köylüleri yeni sistemin doğruluğuna ikna etmek ve sınıf düşmanına karşı örgütlü ve daha verimli bir mücadele yürütmek için kapsamlı tedbirler alındı.

Devletin elinde, tarım ürünleriyle değiştirilecek sanayi malları rezervinin yetersiz oluşu da, yeni iaşe ve ikmal sisteminin uygulanmasını zorlaştırıyordu. Ayrıca ticari işletmeler yetersiz olduğu için mallar doğru dürüst dağıtılamıyordu.

Zaaflar, Parti örgütlerinin iktisadi meselelere fazla ilgi göstermemesinden doğuyordu. Birinci Kongreden sonra Parti örgütleri dikkatlerini, doğru bir şekilde ele alınan ve çözülen Parti içi meseleler üzerinde yoğunlaştırdılar; ancak, iktisadi meselelerin halledilmesi için yeterli çaba

gösterilmedi. Üstelik Parti örgütlerinin iktisadi yönetim konusundaki tecrübeleri daha da azdı. Dolayısıyla, inisiyatiften yoksundular ve her şeyi merkez organların çözmesini bekliyorlardı. İktisadi meseleler genellikle acil günlük ihtiyaçlar açısından ele alınıyordu.

Merkez Komitesi bu hatalı tavrı eleştirdi ve Parti örgütlerini, her şeyin kitle toplantıları ve bildirilerle halledilebileceği görüşünü terkederek, dikkatlerini verimli bir örgütlenme ve iktisadi meselelerde güçlü bir siyasi yönetim sağlama üzerinde toplamaya çağırdı. Devlet ve Parti kadroları arasında yayılmaya başlayan, ekonominin esas olarak dış yardımlara dayanılarak geliştirilebileceği yolundaki hatalı görüş de eleştirildi.

Bu şartlarda Parti, kadroların ve emekçi halkın kendi güçlerine olan güvenini arttırmak ve Arnavutluk'ta sosyalizmin inşasında tayin edici etkenin ülke içindeki güçler ve kaynaklar olduğunu, buna karşılık dış yardımın önemli bir tamamlayıcı etken teşkil ettiğini onlara kavratmak için çok yönlü bir çalışmaya girişmek zorunda kaldı.

Parti, emekçi halkın sanayi malları ve tarım ürünleri ihtiyacını karşılayabilmek amacıyla geçmişte ortaya çıkan hataları düzelterek, zanaatkar kooperatiflerini güçlendirmek için tedbirler aldı. Tarım ve hayvan ürünleri üretiminin artmasına yardımcı olmak üzere Bakanlar Konseyi, 1949 yılı güz ekimi için özel krediler tahsis etti ve araziyi yeniden sınıflandırarak iaşe kotalarını yüzde 15 oranında indirdi.

Parti, önündeki büyük görevleri ancak sıkı sıkıya kitlelere dayanarak başarabileceğini açık bir şekilde kavramıştı. Parti, ülkenin karşılaştığı ve karşılaşacağı bütün güçlükleri kitlelere açıkça anlattı ve onları bu güçlükleri cesaretle yenmeye çağırdı. Şehirlerde ve köylük bölgelerde yaşayan binlerce emekçi bu çağrıya cevap olarak Tiran'daki «Stalin» Dokuma Fabrikasının, Malik Şeker Fabrikasının ve iki yıllık plana dahil diğer projelerin inşasına gönüllü olarak katılmak istedi. Halkın sosyalizmi in-

şa etmedeki kararlılığı, büyük bir siyasi harekete dönüşen Birinci Devlet İstikrazı örneğinde de ortaya kondu. Bu olay, halkın Partiyle olan birliğini ve Partinin siyasi çizgisine olan bağlılığını en iyi şekilde gösterdi.

İç ve Dış Düşmanların Planlarının Yerle Bir Edilmesi

Emperyalistler ve Yugoslav revizyonistleri, tarihi bir dönüm noktası olan Birinci Kongreden sonra ülkenin karşılaştığı büyük iktisadi güçlüklerden akla gelen her türlü yola başvurarak yararlanmaya çalıştılar. Onlar, Arnavutluk Emek Partisinin bu güç durumun üstesinden gelemeyeceğini ve Tito'nun ihanetinden sonra coğrafi olarak düşman devletlerle kuşatılmış bulunan Arnavutluk üzerindeki iğrenç emellerini gerçekleştirmek için en uygun anın geldiğini düşünüyorlardı.

ABD, İngiltere, Yugoslavya ve Yunanistan vb. radyo ve basını, Arnavutluk Halk Cumhuriyetini bir «saldırgan» olarak göstererek, ona karşı azgın bir yalan ve iftira kampanyası açtı. Emperyalistlerin ve Yugoslavların gizli ajanları, havadan ve diğer yollarla sürekli olarak Arnavutluk halkını Partiye ve hükümete karşı ayaklanmaya çağıran bildiriler dağıttılar.

Ülkemizin dış düşmanları, propaganda faaliyetlerinin yanı sıra, ülke dışına kaçmış olan gerici Arnavutları toparladılar ve örgütlediler. Emperyalistler ve Yugoslav revizyonistleri, bu unsurları kullanarak yeni yıkıcı örgütler kurdular ve özel konferanslar topladılar. Yüzlerce siyasi kaçak, sabotaj faaliyetlerinde bulunmak üzere Arnavutluğa gönderildi.

Devletin bütün sınırları boyunca karadan, denizden ve havadan sürekli olarak provokasyonlar düzenlendi. Bütün bu faaliyetler, Arnavutluk Halk Cumhuriyetine doğrudan silahlı müdahalede bulunmanın zeminini hazırlama hedefini güdüyordu.

Özellikle casusluk faaliyetleri çok artmıştı. Amerikan,

İngiliz, İtalyan, Yunanlı ve Yugoslav ajanlar birbiriyle bağıntılı planlar çerçevesinde Arnavutluğa karşı faaliyet gösteriyorlardı.

Yugoslav revizyonist yönetimi, Arnavutluktaki ajanlarını Tiran'daki diplomatik heyeti vasıtasıyla harekete geçiriyordu. Bu heyet, yıkıcı faaliyetleri ve iktisadi sabotajları örgütleyen bir merkez haline gelmişti. Propaganda ve tehditlere başvurarak, Arnavutluk yurttaşlarının Yugoslavya'ya geçmesini örgütledi.

Yabancı casusluk merkezlerine bağlı ajanlar, ülke içinde kaçak durumda bulunan suçlularla ilişki kurdular. Bunların yardımı ile terör hareketlerine giriştiler ve aralarında Halk Meclisi üyesi ve Mirdita Bölgesi Parti Komitesi Birinci Sekreteri olan Bardok Biba'nın da bulunduğu, Parti ve devlet militanlarına karşı suikastler düzenlediler. Kooperatif çiftliklerindeki ambarları, köylük bölgelerdeki hükümet dairelerini ve okulları ateşe verdiler.

Tito'cu yöneticiler diplomatik alanda her türlü baskı ve şantaja başvurdular ve Arnavutluk Halk Cumhuriyetini tecrit etmek için ellerinden geleni yaptılar. Arnavutluk ve diğer sosyalist ülkeler arasındaki hava bağlantısını kestiler, Yugoslavya ve Arnavutluk arasındaki Dostluk, İşbirliği ve Karşılıklı Yardım Antlaşmasını tek taraflı olarak feshettiler ve en sonunda da Belgrat'taki Arnavutluk elçilik heyetinin geri çekilmesini istediler. Emperyalistlerin ve revizyonistlerin faaliyetlerinin yoğunlaşmasından cesaret alan ülke içindeki sınıf düşmanları, bir korku ve güvensizlik havası yaratmak için ellerinden geleni yaptılar. «Çok yakında savaş patlayacak», «Hükümetle Merkez Komitesi arasında ayrılık var», «durum pek yakında değişecek» vb. gibi dedikodular yaydılar.

İç gericilik, Partinin Yugoslav yönetiminin ve Koçi Çoçe grubunun faaliyetlerine karşı yürüttüğü kampanyayı da kendi amaçları için kullandı. Geçmişte yapılan hataları kötüye kullanan düşman unsurlar, Parti çizgisinin tümünü hedef aldılar. Reformlardan ve halk iktidarının kanunlarından adil bir şekilde yararlanmış olanlar, kendilerine

haksız muamele yapıldığından yakınmaya başladılar. Yapılmış olan kötülükleri düzeltmek istiyormuş ve güya «halkın iyiliğini düşünüyormuş» gibi görünerek, geçmişteki hataların eleştirisini, Parti eylemcilerine ve halk iktidarının mahallî organlarına karşı bir kampanya haline dönüştürdüler. Bundan amaçları, onları kitlelerden koparmak ve kitlelere karşı kışkırtmaktı. Halk konseylerine seçilen adayların listelerinden komünistlerin isimlerini çıkarmaya çalıştılar. Sınıf mücadelesini yolundan saptırmaya ve Partinin ve halkın darbelerini Devlet Güvenlik organlarına yöneltmeye kalkıştılar. Birinci Kongrede düşmanın, darbelerini tam da bu organlara yönelteceği yolunda bir uyarı yapılmış olması, düşmanın taktiklerinin tam zamanında teşhir edilmesine, Devlet Güvenlik organlarının ve görevlilerinin savunulmasına ve bazı komünistlerin bu yönde yaptıkları bazı hataların düzeltilmesine yardımcı oldu.

İşte bu şartlarda, 2 Ağustos 1949'da top ve uçaklarla desteklenen Yunan silahlı kuvvetleri ani bir saldırıya geçtiler ve Arnavutluk topraklarının 300-400 metre kadar içlerine girdiler. Bu provokasyon, Yunan hükümetinin Korça ve Cirokastra üzerindeki şoven emellerini gerçekleştirmeyi amaçlayan bir saldırıydı. Arnavutluk Halk Cumhuriyeti silahlı kuvvetleri, düşmanı tamamen yokederek bu saldırının üstesinden geldi.

Yunan kuvvetleri Arnavutluk sınırlarına tecavüz ederken, düşmanca faaliyetlerini arttıran Yugoslav hükümeti de Ohri ve Struga bölgelerinde Arnavutluk'un kuzey sınırlarını tehdit eden askeri hareketlere girişti. Aynı zamanda Amerikan, İngiliz ve İtalyan gizli servisleri, ordunun gerisinde karışıklık çıkarmak amacıyla şaşırtma hareketlerine girişerek havadan çok sayıda asker indirdiler. Ülke içindeki gerici unsurlar dağlara çıkmaya hazırdılar. Yugoslav hükümeti onları silahlandırmayı üzerine almıştı. «Balli Kombetar» ve «Legalite» örgütlerinin artıklarından meydana gelen bu gruplar, «isyanlarını» tezgahlamaya fırsat bulamadan Devlet Güvenlik organları tarafından darmadağın edildiler.

Bütün bu olaylar Arnavutluk Halk Cumhuriyetinin, Amerikan ve İngiliz emperyalistlerinin başını çektiği ve desteklediği Yunan kralcı-faşistlerinin, Yugoslav revizyonistlerinin ve İtalyan neo-faşistlerinin birleşik saldırgan faaliyetleri ile karşı karşıya bulunduğunu ispatlıyordu.

Bu güç anlarda Arnavutluk halkı, Partisinin etrafında daha da sıkı bir şekilde birleşti. Arnavutluk halkı, halk devriminin zaferlerini ne pahasına olursa olsun savunmaya kararlıydı. Binlerce kişi gönüllü olarak silahlanmak ve saldırganlara karşı savaşmak istedi. Partinin ve hükümetin bir kararıyla onbinlerce köylü silahlandırıldı ve bunlar Devlet Güvenlik kuvvetleri ve Sınır Muhafızları ile birlikte, şaşırtma hareketi yürüten çetelerin ve suçlulardan meydana gelen çetelerin yok edildiği harekatlara katıldılar. Bütün güçleri ile kendilerini iktisadi görevlerin yerine getirilmesine veren emekçi kitleler, Partiye ve halk iktidarına olan bağlılıklarını gösterdiler.

Enver Hoca yoldaşın 1949 Eylülünde kuzey vilayetlerine yaptığı gezi ve mahalli halkla düzenlediği toplantılar, Partinin kitlelerle bağlarını güçlendirmesinde ve halkın Partiye ve hükümete duyduğu güvenin sağlamlaştırılmasında önemli bir rol oynadı.

Partinin ve halkın olağanüstü güçlükleri yenmek ve emperyalistlerin ve revizyonistlerin faaliyetlerini yerle bir etmek için yürüttüğü mücadele, iktisadi alanda kazanılan bir dizi önemli zaferle taçlandı.

1948 yılına oranla 1949 yılı işe hacmi şöyleydi: Buğdayda yüzde 138,8; mısırda yüzde 255,7. 1949 yılında mal dolaşımı 1947 yılına oranla yüzde 137,7 daha fazlaydı. Bunun sonucunda ürün stokları arttı, köylük bölgelerde yeni üretim kaynakları sağlandı, pazar durumu düzeldi ve emekçi kitlelerin ihtiyaçları daha iyi karşılandı. Şehir ve köy arasındaki iktisadi bağlar ve işçi sınıfının köylülükle ittifakı güçlendi.

3. IDEOLOJİK VE ÖRGÜTSEL BİRLİĞİN KORUNMASI VE GÜÇLENDİRİLMESİ. İKİ YILLIK PLANIN TAMAMLANMASI

Yeni şartlar altında Parti, ancak birliğini koruduğu ve güçlendirdiği ve iki yıllık planın hedeflerine ulaştığı takdirde siyasetini uygulayabilecek ve güçlüklerin üstesinden gelebilecekti.

Parti Çizgisinde Yapılan Tahrifat ve İhlallerin Ortadan Kaldırılması

Parti içi hayattaki dönüm noktasından sonra, Parti çizgisinde yapılan bazı tahrifat ve ihlallerin, disipline aykırı davranışların ve eleştiri ve özeleştirinin kötüye kullanılmasının nedeni, Parti içi demokrasinin yanlış yorumlanması ve emperyalist ve revizyonist baskılardı.

Merkez Komitesi, Parti Tüzüğünün harfiyen uygulanmasını isteyerek, bu eğilimlere son vermek için acil tedbirler aldı.

Luşniya Bölgesi Parti örgütündeki sağlıksız durum düzeltildi. Bu bölge örgütünde hırs, kendini beğenmişlik, mevki düşkünlüğü ve zengin köylülere karşı liberalizm derin kökler salmıştı ve sınıf düşmanları bu durumdan yararlanıyorlardı. Bölge Parti komitesi dağıtıldı, başlıca sorumlular yönetici organlardan ve Partiden uzaklaştırıldılar. Merkez Komitesinin gönderdiği kadrolar bu bölgedeki Parti önderliğini güçlendirdiler.

Parti aynı zamanda, yargı organlarının bağımsız kuruluşlar olduklarını ileri sürerek Partinin denetimini zayıflatan ve yargı organlarının da bir sınıf karakteri olduğunu ve sınıf mücadelesinin dışında hareket edemeyeceğini görmezlikten gelen bazı yargı organı görevlilerinin çalışmalarında kendini gösteren oportünizmi de mahkum etti.

Abidin Şehu ve Niyazi İslami Parti aleyhtarı grubunun açığa çıkarılması da bu sıralara rastlar. Bu gurubun belirleyici özellikleri, burjuvazinin baskılarına boyun eğ-

mek ve Partinin iktisadi çizgisine karşı karamsarlık ve güvensizlik beslemekti. İki Yıllık Planın gerçekçi olmadığını düşünen bu grup, kadrolar ve işçiler arasında teslimiyetçilik ruhunu yaymağa çalışıyordu. Bu grubun üyelerinin bozguncu çalışmaları, bunların yönetici mevkilerde bulundukları sanayi ve özellikle petrol çıkarma ve ulaşım kesimlerinde planın tamamlanamamasında etkili oldu. Bunlar aynı zamanda Arnavutluk halkının tarihinin önemini kavrayamıyorlar, emekçi kitleleri ve özellikle de Arnavutluk işçi sınıfını horgörüyorlardı. Ülkenin savunma gücüne ya da Halk Ordusunun askeri hazırlığına güven duymuyorlardı.

Arnavutluk Emek Partisi Merkez Komitesinin 1950 Şubatında yaptığı toplantı, Parti aleyhtarı grubun görüşlerini ve faaliyetlerini açığa çıkardı ve bu grubun yaydığı teslimiyetçi ruhu yok etmek için çok yönlü tedbirler aldı.

Merkez Komitesinin uyanıklığı, aynı zamanda, Cin Marku ve Necip Vinçani'nin, Partinin siyasetini saptıran ve Partinin Ordu içindeki önderliğini zayıflatan Parti aleyhtarı faaliyetlerini de tam zamanında açığa çıkararak yerle bir etti.

Parti çizgisine aykırı hareketlere bir set çekmek, Partinin birliğini korumak ve güçlendirmek için, diğer bazı tedbirlerin yanı sıra, Parti üyeliğine layık olmayan bazı kişilerin Partiden atılmaları zorunluydu. Bu amaçla AEP Merkez Komitesi, 1950 Ocağında Parti üyelik kartlarının gözden geçirilmesine karar verdi.

Parti üyelik kartlarının gözden geçirilmesi, Parti saflarının temizlenmesine, her komünist hakkında tam ve doğru bilgilerin elde edilmesine ve Parti yönetimiyle ilgili meselelerin düzene sokulmasına hizmet eden önemli bir örgütsel tedbirdi. Aynı zamanda, Partinin bütün iç hayatının güçlendirilmesine yardım etti ve komünistlerin eğitimi için bir okul oldu.

Parti bu temizliği, kendini güçlendirmenin tek yolu olarak görmüyordu. Üyelerinin ve özellikle Parti saflarına vaktinden erken katılmış olan ve ideolojik ve siyasi dü-

zeyleri yüksek olmadığı halde Partiye sadık kalan ve onun çizgisini uygulamakta kararlılık gösteren üyelerin ideolojik ve siyasi eğitimine de büyük bir özen gösterdi. Parti aynı zamanda, komünistlerin eğitim düzeylerinin yükseltilmesi yolunda önemli tedbirler de aldı.

Partinin İkinci Milli Konferansı

AEP'nin 1950 Nisanında Tiran'da toplanan İkinci Milli Konferansı, iki yıllık plan hedeflerine ulaşmayı engelleyen güçlükleri yenmenin ve Partinin önder rolünü sağlamlaştırmanın imkanlarını aramaya hasredildi.

Konferans, Partinin Birinci Kongresinden sonraki iç ve dış durumun bir değerlendirmesini yaptı.

1949 yılında dünyadaki güçler dengesinde barış ve sosyalizm lehine önemli değişiklikler meydana gelmişti.

Çin devriminin zaferi ve 1 Ekim 1949'da Çin Halk Cumhuriyetinin ilanı, büyük Çin halkının parlak bir zaferi ve uluslararası işçi sınıfının Büyük Ekim Sosyalist Devriminden bu yana elde ettiği en büyük tarihi zaferdi. Bu devrim, sömürge sistemine kesin bir darbe indirdi ve kapitalist dünyayı temelinden sarstı. Dünyadaki güçler dengesi, sosyalizm lehine daha da fazla değişti. Çin devrimi, ezilen halklar için büyük bir ilham kaynağı ve dünya devrimci hareketi için muazzam bir çekici güç oldu. Sosyalizm için bir başka zafer de, Demokratik Alman Cumhuriyetinin kurulmasıydı.

Sosyalist dünya sistemi artık yeryüzünün dörtte birinden ve dünya nüfusunun üçte birinden fazlasını kapsıyordu. SSCB, Çin, Arnavutluk, Bulgaristan, Çekoslovakya, Demokratik Alman Cumhuriyeti, Macaristan, Kore Demokratik Cumhuriyeti sosyalist kampı meydana getiriyordu.

Bu şartlarda emperyalistler kesin bir yenilgiyi önlemek için bir yandan sosyalist ülkelere karşı düşmanca faaliyetlerini yoğunlaştırırken, öte yandan da saldırı savaşlarına girişmek için hazırlık yapıyorlardı. Amerikan em-

peryalistlerinin yönetiminde «Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü» (NATO) saldırgan askeri bloku kuruldu. Bu blok, esas olarak Sovyetler Birliği'ni ve halk demokrasisi ülkelerini hedef alıyordu. Emperyalistlerin sosyalist kampa karşı artan yıkıcı faaliyetleri, emperyalistlerin ve revizyonistlerin Arnavutluğa karşı giriştikleri topyekün saldırıyla da doğrudan ilişkiliydi. Düşman, Arnavutluğun sosyalist kamptan tecrit olduğunu ve sosyalist kampın en zayıf halkasını meydana getirdiğini düşünüyordu.

Ancak Arnavutluğun coğrafi bakımdan tecrit edilmiş bir durumda olması, sosyalist kampın Arnavutluk halkını her yönden desteklemesini ve ona yardım etmesini engellemedi. Tam tersine, bu kampın genişlemesi ve güçlenmesiyle, Arnavutluk Halk Cumhuriyetinin hem iç ve hem de uluslararası durumu daha da güçlendi. Arnavutluğun bu güç günlerinde Sovyetler Birliği, Arnavutluğun sosyalist ekonomisini ve savunma gücünü geliştirmek için ihtiyaç duyduğu kredileri arttırmaya hazır olduğunu gösterdi. Diğer sosyalist ülkeler de AHC'ne yardım etmeye hazırdılar.

İkinci Milli Konferans, bu yardımlar karşısındaki şükranlarını dile getirdi ve Sovyet halkıyla, Çin halkıyla ve diğer sosyalist ülkelerin kardeş halklarıyla dostluk bağlarının sağlamlaştırılması için daha fazla çaba gösterilmesini istedi.

Ülke içindeki durumu tahlil eden konferans, önemli ilerlemeler kaydedilmesine rağmen, 1949 yılı planında sanayi üretimi, özellikle petrol çıkarma alanında öngörülen hedeflerin gerçekleştirilememiş olduğuna işaret etti. Bunun çeşitli nedenleri vardı. Yugoslav uzmanlar Arnavutluğu terketmeden önce petrol alanlarındaki gazı boşaltmışlardı. Parti aleyhtarı grubun teslimiyetçi faaliyetleri de geriletici bir etki yapmıştı. Sanayinin yönetimindeki yetersizlik ve yeterli işgücü bulunmaması ise diğer nedenleri oluşturuyordu.

Tarım alanında tespit edilen görevler de tamamlanmamıştı. Tarım Bakanlığının çalışmalarındaki yetersizlik-

lerin bir sonucu olarak, vergilendirme amacıyla toprakların kadastrosunun yapılmasında, tarım istatistiklerinde, ekilebilir hale getirilen toprakların kadastrosunun yapılmasında ve ekilebilir toprakların yeniden dağıtılmasında düzensizlikler ortaya çıkmıştı. Bu durum, tarım ürünleri ekiminin planlanmasını ve devlet tarafından satın alınmasını engellemişti.

Konferans, mevcut durumu düzeltmek ve iki yıllık planı gerçekleştirmek için, 1950 yılı plan hedeflerinin aşılması ve böylece mümkün olan her yerde 1949 yılı açığının kapatılması talimatını verdi.

Konferans, köylüleri milli ekonominin ihtiyaç duyduğu ve devlet planına alınmış olan ürünleri ekmeye ikna etmek için, sabırlı bir açıklayıcı çalışma ve örgütlenme yönünde büyük bir siyasi kampanya yürütmeyi, Partinin tarım alanındaki başlıca görevi olarak tespit etti.

Konferans aynı zamanda, aceleye getirmemekle beraber, kollektifleştirme meselesinin gözden kaçırılmamasına dikkat çekti. Konferans,

> «ovalarda yeni kooperatif çiftliklerinin kurulmasını teşvik edecek bir örnek olmaları için kooperatif çiftliklerinin güçlendirilmesine»(1)

özel bir önem verilmesini istedi.

Konferans Partinin önder rolünü arttırmak amacıyla, çalışma tarzının ve kollektif yönetimin geliştirilmesi, bürokrasiyle mücadele edilmesi ve ekonomi ve devlet meselelerinin siyasi yönetimine büyük bir dikkat gösterilmesi talimatını verdi. Konferans, Parti örgütlerinin bazı durumlarda devlet organlarının ve iktisadi organların yerini almalarını eleştirdi ve Partinin, başka örgütlerin yerine geçerek değil, Parti ruhuna uygun bir şekilde doğru siyasi ikna çalışmaları, sürekli yardım ve denetim yoluyla önder rolünü yerine getirmesini istedi.

---

(1) İkinci Milli Konferans Kararı, 14 Nisan 1950. AEP Temel Belgeleri, Cilt II, s. 31.

Konferans, kitle örgütlerine karşı ilgisizlik gösterilen bazı durumları ve bazı komünistlerin halka yukardan bakan tavırlarını eleştirdi. Partinin kitlelerle bağlarını sağlamlaştırmak, kitle örgütlerini ve halk konseylerini daha da canlandırmak, şehirlerdeki ve köylük bölgelerdeki işçilerin, devlet ve ekonomiyle ilgili meselelerin çözülmesine daha fazla katılmalarını sağlamak için sürekli çaba gösterilmesi gerektiğini önemle belirtti.

1949-1950 Yıllarını Kapsayan İki Yıllık Planın Gerçekleştirilmesi

İkinci Milli Konferans kararları, Parti çalışmalarındaki birçok yetersizliğin düzeltilmesinde ve komünistlerin ve bütün emekçi halkın iki yıllık planın gerçekleştirilmesi için daha da geniş bir şekilde seferber edilmesinde son derece etkili oldu.

İktisadi görevlerin yerine getirilmesi yolunda çalışmalar ilerledi. 1950 yılı planının hedefleri aşıldı. Yıl sonunda sanayi üretimi hacmi, 1938 yılının dört misline ulaşmıştı. Buna rağmen 1949 yılının açığı tamamen kapatılamamıştı. Bunun sonucunda, iki yıllık plan ancak yüzde 91 oranında gerçekleştirildi. Gene de, bu dönemde karşılaşılan olağanüstü güçlükler göz önüne alınırsa, bu büyük bir başarı sayılırdı.

1950 yılında toplam tarım üretimi 1938 yılına göre yüzde 30 oranında arttı. Tarımın kollektifleştirilmesinde de ilerleme kaydedildi. 1948'de sayıları 56 olan tarım kooperatifleri 1950'de 90'a çıktı.

Sanayi ve tarım üretimindeki artış, emekçi kitlelerin hayat şartlarının düzeltilmesini doğrudan etkiledi. 1950 yılında milli gelir 1948'e oranla yüzde 16,8 daha fazlaydı. 1950'de, devlet ticaret sistemine dahil olan malların fiyatlarında önemli indirimler yapıldı.

İktisadi alandaki başarıların yanı sıra, siyasi alanda da önemli başarılar elde edildi. 28 Mayıs 1950'de yapılan Halk Meclisi seçimlerine seçmenlerin yüzde 99'u katıldı

ve bunların yüzde 98'i oyunu Demokratik Cephe adaylarına verdi. Bu, parlak bir zaferdi. Halkın, Partisine duyduğu sevgi ve bağlılığın, anayurdu savunma ve sosyalizmi kurma azminin yeni bir ifadesiydi.

1950 Temmuzunda Halk Meclisi, Arnavutluk Halk Cumhuriyeti Anayasasında bazı değişiklikler ve eklemeler yapmaya karar verdi. Anayasanın kabul edilmesini izleyen dört yıl içinde Arnavutluk'ta meydana gelen sosyal ve iktisadi değişiklikler bunu zorunlu kılmıştı. Anayasaya şu madde eklendi: «Arnavutluk Halk Cumhuriyeti işçilerin ve emekçi köylülerin devletidir.» Bu madde, ülkenin gerçek siyasi ve sosyal durumunu ve proletarya diktatörlüğünün bir biçimi olarak yeni halk demokrasisi devletinin özünü ifade ediyordu. Partinin bütün ülke hayatındaki önder rolünü kabul eden bir diğer madde de Anayasaya eklendi. Bu madde, tarımın sosyalist gelişmesinin desteklenmesini öngörüyor ve «herkesten yeteneğine göre, herkese emeğine göre» sosyalist bölüşüm ilkesini ilk kez açıkça dile getiriyordu.

Parti, devrimci dış siyasetine sadık kalmıştı. Barışı sağlamak ve emperyalist saldırıları durdurmak için bazı tedbirler almıştı. 1950 Temmuzunda Halk Meclisi, dünya barış hareketini desteklemek için Stokholm Çağrısı'na katılmaya karar verdi ve aynı zamanda Amerikan emperyalistlerinin Kore'ye yaptıkları silahlı müdahaleye karşı bir bildiri yayınladı. 1951 Ocağında, savaş kışkırtıcılığını ve saldırı savaşları için yapılan propagandayı, «insanlığa, halklar arasındaki barışa ve anayurda karşı ciddi bir suç» olarak mahkum eden bir kanunu kabul etti.

Sınıf Düşmanıyla Uzlaşma Eğilimlerine Karşı Mücadele

1949'daki yenilgilerinden sonra emperyalistler ve Yugoslav revizyonistleri, ülke içindeki sınıf düşmanlarını var güçleriyle yüreklendirerek, onların karamsarlığa kapılmalarını önlemeye ve onları mümkün olan her yerde demok-

rak halk düzenine karşı eyleme geçmek için kışkırtmaya çalıştılar. Bu amaçla, sınır tanımayan düşmanca propagandalarını, sınır provokasyonlarını, şaşırtma hareketleri düzenleyen ajanlar ve özellikle casuslar göndermeyi sürdürdüler. Şaşırtma hareketleri düzenleyen ajanlar ve dışardan gönderilen casuslar, içerdeki düşman unsurlarla beraber bir dizi yeni terör ve sabotaj eylemine giriştiler, devlet ve kooperatif mallarını çaldılar. Düşmanlar, komünistler ve özellikle de köylük bölgelerdeki komünistler üzerinde doğrudan baskı uygulama taktiklerine başvurdular ve onları teslimiyete zorladılar. Bazı komünistlere tehdit mektupları gönderiliyor, bazıları ise evlerinde düşman ajanlarının baskınlarına uğruyordu. Zengin köylüler evlenme, maddi «yardım» vb. gibi her türlü yola başvurarak komünistlerle yakınlık kurmaya çalışıyorlardı. Parti komitelerine komünistler hakkında çeşitli kışkırtıcı şikayetlerde bulunuyorlar, kendilerine karşı «haksızca» alınan şiddetli tedbirlerden yakınarak, bunların iptal edilmesini istiyorlardı. Düşman unsurlar bazı Parti üyelerindeki küçük burjuva özlemlerinin kalıntılarını besleyerek, onları komünist ahlakı çiğnemeye ve kamu mallarını israf etmeye ve çalmaya teşvik ediyorlardı.

Parti, halk iktidarı ve genel olarak emekçi halk, amansız bir sınıf mücadelesine hazırdı ve sosyalist inşa yolunun önündeki her engeli aşmaya ve her güçlüğü yenmeye kararlıydı. Buna rağmen iç ve dış düşmanların ağır baskıları bazı izler bırakmaktan geri kalmadı. Bunlara Parti saflarında bile rastlanıyordu. Bu baskılar karşısında bazı komünistler yalpaladı, bir kısmı ise teslim oldu. Zengin köylülere ve diğer sınıf düşmanlarına karşı bazı yumuşama, hoşgörü ve taviz verme eğilimlerinin bir sonucu olarak, onlarla bir uzlaşma akımı ortaya çıktı.

Aralarında, Merkez Komitesinin Örgütlenme Meseleleri Sekreteri ve Siyasi Büro üyesi Tuk Yakova'nın da bulunduğu bazı Merkez Komitesi üyeleri bile sınıf düşmanının baskılarına boyun eğdiler. Yakova'nın teslim olması bir tesadüf değildi. O, komünist gruplar döneminden mi-

ras kalan bölgecilik, hırs, sınıf düşmanına karşı küçükburjuva alicenaplığı gibi kötü huylardan hiç bir zaman arınamamıştı. Onun bir komünist olarak gösterdiği faaliyetler her zaman derin bir oportünizm, devrimci uyanıklık eksikliği, görevlerini yapmada gevşeklik ve ideolojik düzeyini yükseltmeye çalışmama gibi hatalarla doluydu.

Arnavutluk Komünist Partisinin 1. Kongresi sırasında Koçi Çoçe'nin faaliyetlerinin mahkum edilmesinden yararlanarak, kendini en çok ezilen komünistlerden biri olarak gösterdi ve Partinin çizgisine karşı olan kendi tavrını geçici olarak gizlemeyi başardı.

Tuk Yakova, Kongreden sonra ve hatta daha önce burjuvazinin baskıları karşısında boyun eğdi ve sınıf düşmanı karşısında aldığı oportünist tavırla Partinin faaliyetlerine ciddi zararlar verdi. Ona göre, sınıf mücadelesi giderek ortadan kalkıyordu. Tuk Yakova'ya göre Arnavutluk Halk Cumhuriyeti, Amerikan emperyalistlerinin ve Yugoslav revizyonistlerinin tehdidi ile karşı karşıya değildi. Çeşitli yollarla, zengin köylülere karşı yumuşak bir siyaset uygulanmasını teşvik ediyordu. Düşman unsurlara kolaylıklar sağlamak ve onları hapisten kurtarmak için devlet organlarına müdahale ediyordu. Gerici katolik papazların düşmanca faaliyetlerini tamamen küçümseyerek, onları türlü yollardan destekliyordu.

Tuk Yakova, Partinin, ağır sanayinin ve özellikle maden sanayisinin gelişmesine öncelik veren iktisadi çizgisine karşı çıkıyor ve petrol sanayisine yapılan yatırımlara karşı olduğunu özellikle belirtiyordu. İktisadi planın bazı bölümlerinin gerçekçi olmadığı fikrini ileri sürüyordu. Bu oportünist ve teslimiyetçi tavırlarıyla Partinin ve kitle örgütlerinin, devlet planını gerçekleştirmek için yaptıkları çalışmaları köstekliyordu.

Tuk Yakova, Partinin örgütsel meselelerinde de bağışlanmaz hatalar işlemişti. Tüzüğü ve Parti kararlarını uygulamaması ve bu konuda tavizler vermesi ve uyguladığı bürokratik yöntemler, kadro siyasetinde, Parti organ-

larının ve örgütlerinin çalışma tarzında ve kitle örgütlerinde önemli zaaflar yaratmıştı. Bu aynı zamanda, Parti üyeliğine kabul kurallarında usulsüzlüklere, disiplinin ihlal edilmesine ve eleştiri-özeleştiri silahının ve uyanıklığın zayıflamasına da yol açmıştı.

Tuk Yakova, Parti kartlarının gözden geçirilmesi işleminin komünist kitlelerin denetimi dışında ve temel Parti örgütlerinin doğrudan katılması olmadan yapılması gerektiğini ileri süren hatalı görüşü desteklemişti.

1951 Şubatında yapılan Merkez Komitesinin 9. Genel Toplantısı, siyasi durumu ve Parti çalışmalarını tahlil ederek, sınıf düşmanına karşı oportünist eğilimlerin nedenlerini tespit etti ve bunlara karşı mücadele yolunu gösterdi. Tuk Yakova'nın Marksizm düşmanı tavrını ve ağır hatalarını mahkum ederek Merkez Komitesi sekreteri olarak taşıdığı sorumlulukları elinden aldı ve onu Siyasi Büro üyeliğinden uzaklaştırdı.

Bu meseleyle ilgili olarak Merkez Komitesi, kendi çalışmasının doğru bir Marksist-Leninist eleştirisini yaptı ve Tuk Yakova'nın sorumsuzluğunun ve oportünizminin etkisi altında düştüğü hataları derhal düzeltti. Kollektif önderliği geliştirmek, eleştiri-özeleştiri silahını güçlendirmek, Genel Toplantının bütün üyelerini hesap vermeye çağırmak ve Genel Toplantı kararlarının uygulanmasını daha sistemli ve sıkı bir şekilde denetlemek için tedbirler alındı.

Bütün teslimiyet ve sınıf düşmanı ile uzlaşma eğilimlerini imkansız kılmak ve sınıf düşmanına daha da ağır darbeler indirmek için, Parti yeni bir şevkle seferber edildi.

Merkez Komitesi şu talimatı verdi:

«Bütün Parti, kazandığımız zaferlerin sınıf mücadelesini gevşetmediğini asla akıldan çıkarmamalıdır. Başarılarımızı gören ve kendi yenilgileri karşısında çaresizliğe düşen düşman, iktidarı yeniden ele ge-

çirme çabalarını arttırıyor ve azgınlaşıyor ve daima yeni ve daha değişik yollara başvuruyor.»(1)

Parti örgütleri daha militan bir hale getirildiler. Merkez Komitesinin siyasi durum ve Partinin çalışması konusunda yaptığı Marksist-Leninist tahlil ve oportünizme karşı aldığı kesin ve ilkeli tavır, komünistlerin, sınıf düşmanına karşı mücadele vermenin ve onunla uzlaşma tehlikesine karşı daha iyi korunmanın objektif bir zorunluluk olduğunu daha açık ve somut bir şekilde kavramalarına yardım etti. Komünistlerin Marksist-Leninist eğitimi için daha kesin kurallar getirildi. Parti, düşmanın Arnavutluk Halk Cumhuriyetine karşı giriştiği yeni saldırı biçimlerini ve manevraları emekçi kitlelere açıklayarak onların devrimci uyanıklığını daha da arttırdı.

Emekçi kitlelerin dikkati, özellikle, orta ve yoksul köylüleri daha geniş saflar halinde mücadeleye seferber ederek zengin köylüleri ekonomik bakımdan kısıtlama ve siyasi bakımdan tecrit etme konusundaki Parti siyasetinin doğru bir şekilde uygulanması üzerinde yoğunlaştırıldı. Zengin köylülerin nasıl açığa çıkarılması gerektiği konusundaki özel talimatlar, bu siyasetin uygulanmasına büyük ölçüde yardımcı oldu. Bu talimatlar, Merkez Komitesinin ve Parti bölge komitelerinin doğrudan rehberliği altında devlet organlarının dikkatli çalışması sonucunda yerine getirildi. Zengin köylüler devletin köylülere yaptığı bütün yardımların dışında bırakıldılar. Onlara daha ağır nakdi vergiler uygulandı. Zengin köylülerin mallarına el konduğu zaman, bunun yüzde 25'inin bedelsiz olarak yoksul köylülere dağıtılmasına karar verildi.

Parti, bir yandan sınıf düşmanıyla uzlaşan tavırlara karşı mücadele ederken, diğer yandan da, kitleler arasında karışıklık yaratan ve onların, siyasi ve iktisadi görevle-

---

(1) Merkez Komitesinin 9. Genel Toplantısının, Siyasi Durum ve Partinin Çalışmaları Üzerine Kararı, 23 Şubat 1951. AEP Temel Belgeleri, Cilt II, s. 55.

rini yerine getirmeye ve düşmana karşı daha can bir şekilde mücadele etmeye seferber edilmelerini engelleyen sekter eğilimlere karşı da hücuma geçti. Partinin siyasetini tahrif ederek, zengin köylülerin sınıf olarak derhal tasfiyesine varan idari tedbirlerin vaktinden önce uygulanmasına izin veren veya daha da kötüsü, orta köylüleri bile zengin köylü sınıflamasına dahil eden bazı Parti komiteleri şiddetle eleştirildi. Parti, sınıf mücadelesinin suni olarak keskinleşmesine yol açan bütün tedbirlere karşıydı; çünkü böyle tedbirler ancak düşmanın işine yarayabilirdi.

Parti emperyalistlerin, Yugoslav revizyonistlerinin ve içerdeki sınıf düşmanlarının yol açtığı güçlükleri yenme mücadelesinde ve oportünizme karşı mücadelede, ideolojik ve örgütsel birliğini korudu ve sağlamlaştırdı, siyasi önderlik ve sosyalist inşa konusundaki tecrübesini zenginleştirdi.

Tarımı İçinde Bulunduğu Gerillikten Kurtarma Çabaları

Tarımın geriliği, ekonominin diğer kollarındaki gelişmeyi doğrudan doğruya engellediği için, Partiyi en çok uğraştıran meselelerden biri olmaya devam etti. 1949-1950 yıllarında alınan tedbirler olumlu etkiler yarattıkları halde, tarımı içinde bulunduğu geri durumdan kurtaramamışlardı. Tarım ağır aksak gelişmeye devam etti. Tarımın ve sanayinin gelişmesi arasındaki oransızlık derinleşti. Bu durum, emekçi kitlelerin tarım ürünleri ihtiyacının karşılanmasında ve saniyeye ham madde sağlanmasında güçlükler doğuruyordu. Tarım kredilerinin ancak yüzde 75'inin kullanılması ve tarım ürünlerine kıyasla sanayi ürünlerinin fiyatlarının yüksek olması, bu konudaki engelleri oluşturuyordu.

Tarımın yavaş gelişmesi ve tarımdaki geriliğin ortadan kaldırılması meselesi, AEP Merkez Komitesinin 1951 Nisanında yapılan toplantısında ele alındı. Ancak bu top-

lantıda mesele, küçük köylü işletmelerinin tarım üretimini arttırma olanaklarını tamamen yitirdikleri şeklindeki hatalı sonuca yol açan tek yönlü bir biçimde ele alındı. Tarımı geri durumundan kurtarmanın temel yönteminin kooperatifleşme olduğu şeklindeki doğru varsayımdan yola çıkan Merkez Komitesi Toplantısı, tarımın büyük ölçüde kollektifleştirilmesine karar verdi. Ancak bu, tarımın bir bütün olarak sosyalist yeniden düzenlenmesinin şartları henüz olgunlaşmadığı için, kollektifleştirme hareketini tehlikeye düşürme ihtimalini içinde taşıyan vaktinden önce alınmış bir karardı. Parti, erken verilmiş olan bu kararı zamanında düzeltti. Merkez Komitesi mayıs ayında tekrar toplandı. Arnavutluğun somut şartlarında esas görevin, köylük bölgelerde kollektifleştirmenin genişletilmesi değil, mevcut tarım kooperatiflerinin sağlamlaştırılması ve üretimi arttırmak için küçük köylü ekonomisinin bütün olanaklarından yararlanılması olduğunu belirtti.

Bütün şartların, olanakların ve durumların doğru bir değerlendirmesini yapan Parti, o günkü şartlarda tarımı ilerletmek için en iyi yolun, şehir ile köy arasındaki iktisadi bağları daha da sağlamlaştırmak, mükemmelleştirmek ve sanayi ile tarım arasındaki oransızlığı gidermek olduğu sonucuna vardı. Merkez Komitesi şu talimatı verdi:

> «Şehirlerle köylerin birbirlerine ancak iktisadi bir temel üzerinde sıkı bir şekilde bağlanabileceğini aklımızdan çıkarmayalım... Ekonomimizi uyumlu bir şekilde inşa etmeliyiz. Sanayiyi ilerletmek istiyoruz, ancak tarımı ilerletmeyi de aynı derecede istiyoruz. Sanayinin gelişmesinin, tarımın gelişmesine bağlı olduğunu unutmayalım.»(1)

1951 yılında köylük bölgelere yapılan yardım arttırıldı. Vergilendirme amacıyla toprakların kadastrosunun ya-

(1) AEP Merkez Komitesi Genel Toplantısı Kararı, 21 Eylül 1951, AEP Temel Belgeleri, Cilt II, s. 110.

pılması ve toprakların sınıflandırılması sırasında yapılan hataların düzeltilmesi için tedbirler alındı. Zorunlu tahıl payı yüzde 25 oranında indirildi ve yıllık geliri az olan özel mülkler vergi kapsamından çıkarıldı.

Sanayi mallarının fiyatlarının tarım ürünlerinin fiyatlarına olan oranı köylüleri üretimi arttırmaya yöneltmediği ve genel olarak onları mübadele pazarlarına çekmediği için Parti, sanayi mallarının fiyatlarının indirilmesine önem verdi. 1951 yılında, sanayi mallarında yapılan yeni bir fiyat indirimi, fiyatlar arasındaki uyumsuzluğu belli ölçüde azalttı.

Aynı zamanda, devletin ve kooperatiflerin ticaretini ve özellikle alım-satım kooperatiflerini daha da güçlendirmek ve geliştirmek için çaba harcandı. Bu, onların, şehir ve köyü iktisadi ve siyasi bakımdan birbirine bağlayan ve kollektifleşme anlayışının köylüler arasında yayılmasını sağlayan güçlü kitle örgütleri haline getirilmesine yardım etti.

Tarımı içinde bulunduğu geri durumdan kurtarmayı amaçlayan iktisadi tedbirler geniş bir siyasi ve örgütsel Parti çalışması ile desteklendi. Partinin temel örgütlerinin sosyal bileşiminin ve faaliyetinin düzeltilmesine önem verildi. Halk konseylerinin ve gençlik ve kadın örgütlerinin çalışmaları da teşvik edildi.

4. AEP'NİN İKİNCİ KONGRESİ. ARNAVUTLUĞUN BİR TARIM-SANAYİ ÜLKESİ HALİNE DÖNÜŞTÜRÜLMESİNE İLİŞKİN GÖREVLER

44.418 Parti üyesini ve aday üyeyi temsil eden oy kullanma hakkına sahip 592 delege ile söz hakkına sahip 142 delegenin katıldığı AEP ikinci Kongresi 31 Mart 7 Nisan 1952 tarihleri arasında yapıldı. Parti üyelik kartlarının gözden geçirilmesi sırasında Parti üyelerinin yüzde 8'i Partiden atıldığı için, İkinci Kongre sırasında Parti üyelerinin sayısı Birinci Kongredekinden biraz azdı.

Kongre, ülkenin iktisadi ve kültürel gelişmesinin artık daha uzun vadeli bir planla gerçekleştirilmesinin tamamen mümkün olduğunu ortaya koydu ve 1951-1955 dönemi için birinci beş yıllık plan kararlarını onayladı.

Kongre tarafından onaylanmadan önce bu kararlar, iki ay boyunca Parti örgütlerinde ve şehir ve köylerdeki işçilerin açık toplantılarında enine boyuna tartışılmıştı. Bu toplantılarda ortaya atılan birçok düşünce ve önerilerin büyük çoğunluğu ilgili organlar tarafından dikkate alınmıştı.

Plan, öncelikle kendi güçlerimize, iç kaynaklara, elde edilen tecrübelere ve kadrolarımızın yeteneklerine dayanıyordu. Aynı zamanda, başta Sovyetler Birliği olmak üzere, diğer sosyalist ülkelerin yardımlarına da dayanıyordu. O zamanlar Sovyetler Birliği tarafından Arnavutluk Halk Cumhuriyeti'ne yapılan yardım esas olarak halk ekonomisinin kendi başına ayakta durabilmesini sağlamak için ülkenin üretici güçlerinin geliştirilmesini amaçlıyordu. Parti, bu yardımı sosyalizmin inşasında önemli bir dış etken olarak değerlendirdi.

Birinci beş yıllık planın temel görevleri şunlardı: **Birinci beş yıllık plan döneminin sonunda Arnavutluğun geri bir tarım ülkesi durumundan kurtarılıp bir tarım-sanayi ülkesi haline getirilmesi için, sosyalizmin iktisadi temelinin inşasının ve üretici güçlerin gelişme hızının arttırılması. İşçi sınıfının köylülükle olan ittifakının güçlendirilmesi ve emekçi kitlelerin maddi durumunun ve kültürel düzeyinin yükseltilmesi.**

Parti, modern sosyalist sanayinin kurulmasını, bu görevlerin yerine getirilmesindeki esas halka olarak nitelendirdi. Aslında ülkenin sanayileşmesi iki yıllık planın uygulanmasıyla zaten başlamıştı, fakat sosyalist sanayinin temellerini atan geniş ve kapsamlı bir program ancak İkinci Kongrede hazırlandı.

Parti, üretim araçlarının üretiminin, sanayinin ve bir

bütün olarak halk ekonomisinin gelişmesinde tayin edici etken olduğu ilkesini doğru bir şekilde ele aldı. Bu ilkeye uygun olarak, farklı ağır sanayi dallarının kurulmasına ve gelişmesine büyük önem verildi; ancak ülkenin iktisadi ve teknik olanakları buna izin vermediği için ağır sanayinin bütün dalları plana dahil edilmedi. Gerekli makinalar, krediler ve mübadele yoluyla sosyalist ülkelerden temin edilecekti. Arnavutluk, doğal kaynakları kendisinde mevcut bulunan ve iktisadi bakımdan en yararlı ağır sanayi dallarını geliştirecekti. Ülkemizin somut şartlarında ağır sanayi esas olarak madenlerden, makina, elektrik ve inşaat malzemeleri sanayilerinden meydana geliyordu. Bu sanayi dallarının mümkün olduğu kadar hızlı bir şekilde geliştirilmesi öngörülüyordu. Maden sanayisi birinci derecede öneme sahipti. Bu sanayi, sanayinin diğer dallarının gelişmesinin ve ham madde işleyen sanayi dallarının ihtiyaçlarının karşılanmasının esas temelini teşkil edecekti. Aynı zamanda, ülkemiz maden ürünlerini ihraç ederek, sanayisi ve tarımı için gerekli olan makinaları ve malzemeleri sağlayabilecekti.

Enerji üretimi sanayisi, sanayinin ve bütün halk ekonomisinin enerji ihtiyacını karşılayacak temeli oluşturmak üzere, Birinci beş yıllık plan döneminde, hidro-elektrik ve termo-elektrik santralleri ile donatılacaktı.

Ülkede kitle tüketim mallarına büyük ve acil bir ihtiyaç bulunduğu için ve ithalatı kısmak amacıyla, esas olarak yerli ham maddelerin kullanılmasına dayanılarak hafif sanayinin ve gıda sanayisinin geliştirilmesine de planda önemli bir yer verildi.

Planın emrettiği sanayi üretimindeki hızlı artışı sağlamak üzere, 1946-1950 arasındaki beş yıla kıyasla üç misli büyüklükte yatırımlar öngörülüyordu.

Sanayinin geliştirilmesi amacıyla İkinci Kongre tarafından tesbit edilen görevlerin yerine getirilebilmesi için başlıca iki engelin aşılması gerekiyordu: Birinci olarak, halk ekonomisinde en fazla ağırlığa sahip olan tarımın gelişme hızının düşük olması ve ikinci olarak da, teknik

kadroların yetersiz ve işçilerin teknik ve eğitim düzeyinin geri olması. Bu engellerin aşılmasına özel bir önem verildi.

1951 yılında toplam sanayi üretimi 1938 yılındakinin dört misli iken, tarım üretimi ancak yüzde 30 daha fazlaydı. Kongre şu talimatı verdi:

> «Sanayinin hızlı gelişimi... tarımın, sanayinin ham madde talebini ve devletin ve halkın tarım ürünlerine duyduğu ihtiyacı karşılayabilecek şekilde, şimdiye kadar olduğundan daha hızlı bir oranda gelişmesini gerektirmektedir.»(1)

Tarımı içinde bulunduğu geri durumdan kurtarmanın tek yolu, köylük bölgelerin sosyalist dönüşümüydü. Ancak mevcut şartlarda, kitle halinde kollektifleştirmeye yönelmek hâlâ mümkün değildi; çünkü köylülerin büyük çoğunluğu tarımda sosyalist sistemin üstünlüğüne henüz tam olarak ikna olmamışlardı ve zaten gerekli teknik ve iktisadi temel de henüz yeterli değildi. İkinci Kongre bu şartlarda, tarımın gelişmesini hızlandırmak için, mevcut tarım kooperatiflerinin güçlendirilmesi gerektiğini, tarım ve hayvancılık işletmelerinin yaygınlaştırılması ve sağlamlaştırılması gerektiğini önemle belirtti. Aynı zamanda, makina ve traktör istasyonlarının ve tarımın makinalaştırılmasının yaygınlaştırılması, devletin emekçi köylülere tarım kredileri biçiminde yapacağı yardım, köylük bölgelere daha fazla miktarda sanayi malı sağlanması ve sanayi malları fiyatları ile tarım ürünleri fiyatları arasındaki oranın daha iyi bir şekilde düzenlenmesi yoluyla şehir ve köy arasındaki iktisadi bağların sağlamlaştırılması da gerekiyordu.

Tarım üretiminin arttırılması, elde edilen üründe artış sağlanarak ve ekilen toprakların genişletilmesi yoluyla gerçekleştirilecekti.

---

(1) AEP İkinci Kongresi Kararı, Nisan 1952. AEP Temel Belgeleri, Cilt II, s. 149.

Tarımın başlıca görevi, tahıl üretiminin arttırılmasıydı. Birinci beş yıllık plan sırasında tarımın gelişmesinin bir diğer özelliği de, sanayi ürünleri ekilen toprakların genişletilmesiydi. Tarımla ilgili görevlerin gerçekleştirilebilmesi için, yatırımların 1946-1950 yıllarına göre iki katına çıkarılması gerekiyordu.

Teknik kadro ve vasıflı işçi sorununun çözümü, kültür devriminin daha da ilerletilmesini ve hızlandırılmasını gerektiriyordu. Birinci beş yıllık plan döneminde okul ağının büyük ölçüde yaygınlaştırılması, toplam öğrenci sayısının 1938 yılına göre yüzde 370 oranında, tarım uzmanlarının sayısının beş misli ve mühendislerin sayısının ise 18 misli arttırılması gerekiyordu. Orta okul mezunu 8.500 teknisyenin ve 54.000 vasıflı işçinin eğitilmeleri gerekiyordu.

Kongre, Kukes, Tropoya, Mirdita, Puka, vb. gibi kuzeydeki bölgelerin geriliğine Partinin dikkatini çekti ve buraların kültürel gelişmesi için özel dikkat gösterilmesini tavsiye etti.

Bu beş yıllık plan, ülkede okuma-yazma bilmeyen hiç kimsenin kalmamasını öngörüyordu.

Sanayi ve tarım üretiminin artması, emekçi kitlelerin hayat şartlarının yükseltilmesini sağlayacak ve vesika sisteminin kaldırılması için gerekli şartları hazırlayacaktı.

Sosyal ve kültürel ihtiyaçlar için yapılan yatırımlar, 1946-1950 dönemine oranla 3-4 kat fazla olacaktı.

Birinci beş yıllık plan, ülkenin hızlı iktisadi ve kültürel gelişmesinde yeni bir aşamayı belirliyordu. Planın gerçekleştirilmesi, sosyalizmin iktisadi temelinin inşasındaki son aşamaya geçmenin gerekli şartlarını yaratacaktı.

Partinin Siyasi Önderlik Yönteminin Geliştirilmesi

Enver Hoca yoldaş ikinci Kongreye sunduğu raporunda, Birinci Kongreden sonraki Parti önderliğinin bilimsel bir tahlilini yaptı ve bu dönemdeki önderlik tecrübelerini özetledi; bu, büyük önem taşıyordu. Bu tahlil

Kongrenin, Parti çizgisinin uygulanmasındaki tahrifleri ve Parti örgütlerindeki zayıf noktaları tespit edip eleştirmesine yardımcı oldu. Sınıf düşmanına karşı oportünist eğilimler; bürokrasi; devlet organları tarafından yapılması gereken çalışmaları Parti komitelerinin kendi tekellerine almaları; sadece kararlar yayınlamaya dayanan çalışma yöntemi; çok az gerçek siyasi çalışma yapılması; bütün komünistlerin ve kitle örgütlerinin yeterince seferber edilmemesi vb. Kongre tarafından eleştirildi. Enver Hoca yoldaş, meseleleri sonu gelmez toplantılarla ve uzun kararlarla çözme eğilimini şöyle mahkum etti:

«Toplantı üstüne toplantı yapıyoruz, bunlar saatlerce, günlerce sürüyor, ama pek az sonuç alınıyor.»(1)

«Bir yığın karar alınıyor, ancak bunların hepsi uygulanmıyor. Sonra da, önceki kararları uygulamak için neredeyse bir o kadar karar daha alınıyor. Daha önce üzerinde karara varılan, fakat unutulan meseleler hakkında da yeni kararlar alınıyor. Bu, çalışmayla ve kararlarla alay etmekten, çalışıyormuş ve kararlar veriyormuş gibi görünüp aslında hiçbir şey yapmamaktan, vakit geçirip çalışmayı engellemekten başka bir şey değildir.»(2)

Kazanılan tecrübelerden hareket eden Kongre, birinci beş yıllık planın gerçekleştirilmesi için en önemli şartı şu şekilde tespit etti:

«Partinin ekonomi alanındaki yol gösterici rolünün geliştirilmesi ve güçlendirilmesi, iktisadi meselelerin siyasi çalışmayla sıkı bir şekilde birleştirilmesi için yapılan çalışmaların geliştirilmesi ve güçlendirilmesi. Kararların uygulanmasının ve Parti ve devlet görevlerinin yerine getirilmesinin sürekli, düzenli ve canlı bir şekilde denetlenmesi. İyi örgütlenmiş bir

---

(1) Enver Hoca, AEP İkinci Kongresine Rapor, 31 Mart 1952, Tiran 1952, s. 42.

(2) Aynı yerde, s. 41.

çalışma yürütülmesi ve bürokrasinin ortadan kaldırılması için mücadele edilmesi.»(1)

Merkezi ve mahalli organlara ve Parti örgütlerine, çalışma tarzlarını ikinci Kongrenin vardığı sonuçlar ve kararlar temelinde gözden geçirmeleri ve düzeltmeleri talimatı verildi. Kollektif önderlik, yönetici organların kendilerini seçen komünist kitlelere karşı sorumluluk duyması ve hesap vermesi, eleştiri-özeleştiri, emekçi kitlelerin sosyalizmin kurucuları ve kitle örgütlerinin de Partinin güçlü araçları oldukları, Parti üyelerinin sistemli Marksist Leninist eğitimi gibi Leninist ilkelerin, genel olarak benimsenen ve propagandası yapılan bir çizgi olarak kalmayıp kararlı bir şekilde ve sonuna kadar hayata uygulanmasının zorunlu olduğu ortaya kondu.

Aynı zamanda Kongre, komünistlere daima uyanık bulunmaları, dışardan emperyalistler ve Tito'cular, içerden de zengin köylüler ve diğer sınıf düşmanlarının baskılarının Parti için yarattığı tehdidi bir an bile akıllarından çıkarmamaları talimatını verdi. Partinin kurtuluştan sonra ve özellikle iki kongre arasındaki dönemde sapmalara ve iç düşmanlara karşı verdiği mücadelenin tecrübelerinden, esas tehlikenin, emperyalist ve revizyonist baskılara teslimiyetten doğan sağ oportünizm olduğu sonucu çıkarıldı.

> «Sağ sapma, yani oportünizm, Partimiz için en büyük tehlike olarak görülmelidir... ancak sol sapma tehlikesi de hiçbir şekilde unutulmamalıdır...
> Burjuvazinin Partimiz üzerindeki baskıları çok ciddi bir tehlike olarak ele alınmalı ve buna karşı sürekli olarak ve şiddetle mücadele edilmelidir.»(2)

Bir Elde Kazma, Bir Elde Tüfek

İkinci Kongre, Partiyi ve halkı, birinci beş yıllık planın gerçekleştirilmesi için verecekleri mücadelede karşı-

(1) AEP İkinci Kongresi Kararı, AEP Temel Belgeleri, Cilt II, s. 411.
(2) Aynı yerde, s. 141.

laşacakları birçok güçlüğü ancak ahlaki, maddi, siyasi ve askeri bakımlardan tam bir hazırlık içinde bulundukları takdirde yenebilecekleri yolunda uyardı.

Çeşitli güçlükler vardı. Bu güçlüklerin gelişme ile ilgili olanları, ülkenin geçmişten devralınan geriliğinden, tecrübe eksikliğinden ve kadroların ve genel olarak işçilerin yetersiz teknik ve kültürel eğitiminden doğuyordu. Bunların üstesinden örgütlenme, disiplin ve kitlelerin Parti çizgisinin doğruluğuna inandırılması ve seferber edilmesi ile gelinecekti.

Aynı zamanda, emperyalistlerin ve Yugoslav revizyonistlerinin Arnavutluk Halk Cumhuriyeti'ne karşı yürüttükleri bitmez tükenmez düşmanca faaliyetleriyle yaratacakları güçlükleri yenmek için, Partinin ve halkın tamamen hazırlıklı olması gerekiyordu. Dış düşmanlar, Arnavutluk demokratik halk düzenini yıkmak için yeni planlar tezgahlıyorlardı. Amerikan emperyalistlerinin kışkırttığı ve yardım ettiği Yugoslav hükümeti, Yunan ve Türk hükümetleri ile birlikte, esas olarak Arnavutluğu ve Bulgaristan'ı hedef alan saldırgan bir Balkan paktını kurmaya hazırlanıyordu.

Bu durumdan hareket eden İkinci Kongre, ülkenin kurtuluşundan sonra halk kitlelerinin faaliyetlerini yönlendiren esas şiar haline gelmiş olan, Partinin şu şiarını ön plana çıkardı: **«Sosyalizmi, bir elimizle kazmayı, öbür elimizle tüfeği kavrayarak inşa edelim.»**(1) Kongre bütün üyelerini, uyanıklıklarını arttırmaya ve halkın Parti etrafındaki birliğinin sürekli olarak sağlamlaştırılmasına büyük önem vermeye çağırdı. Anayurdun savunma gücünü arttırmak, Halk Ordusunu, Sınır Muhafızlarını ve Devlet Güvenlik örgütünü daha da mükemmelleştirmek için hiçbir fedakarlıktan kaçınılmamalıydı.

Amerikan emperyalistlerinin Kore'ye saldırısını ve onların bütün savaş kışkırtıcısı ve saldırgan siyasetini mahkum eden Kongre, halkın emperyalizme ve özellikle Ame-

(1) Aynı yerde, s. 154.

rikan emperyalizmine duyduğu nefretin arttırılması ve ABD emperyalizminin yüzünün iyice açığa çıkarılması için sürekli bir kampanya yürütülmesi talimatını verdi. Emperyalizme karşı verilen mücadele, barışın korunması ve güçlendirilmesinin temel şartı olarak nitelendirildi.

Uluslararası işçi sınıfı ve emperyalizmin boyunduruğundan kurtulmak için savaşan bütün halklarla dayanışma içinde bulunulması da önemle belirtildi. Tesbit edilen diğer bir görev de, Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkelerle dostluğun ve işbirliğinin daha da güçlendirilmesiydi. Kongre, Tito'cu kliğin, emperyalizmin ajanı olarak teşhir edilmesinin mutlaka gerekli olduğuna önemle işaret etti.

Kongre, 27 üye ve 12 aday üyeden meydana gelen Merkez Komitesini seçti. Enver Hoca yoldaş, yeniden Partinin genel sekreterliğine seçildi.

5. PARTİNİN SANAYİ VE TARIM ARASINDAKİ ORANSIZLIĞIN AZALTILMASINA VE HAYAT ŞARTLARININ DÜZELTİLMESİNE İLİŞKİN FAALİYETİ

Birinci beş yıllık planın uygulanması sırasında, önceden tam olarak görülemeyen güçlükler ortaya çıktı. 1951 ve 1952 yıllarında, iktisadi gelişme planı gerçekleştirilemedi. Emekçi halkın hayat şartlarında umulan yükselme sağlanamadı. Bu engellerin esas nedeni, tarımın geriliği ve kalkınma hızının tasarlanandan düşük olmasıydı. Ekili arazi, plana uygun olarak genişletildi, ama verim, özellikle tahıl verimi tasarlanan düzeyin altında kaldı. Hayvancılık da oldukça geriledi. Bu durumda, sanayi ile tarım arasındaki dengesizlik, planda öngörüldüğü gibi azalacağı yerde, arttı.

Sanayi ile Tarım Arasındaki Oransızlığın Nedenleri

Bu durum, Merkez Komitesinde endişe yarattı. Mer-

kez Komitesi, bu meseleyle ilgili olarak özel bir toplantı yaptı ve sanayi ile tarım arasındaki oransızlığın nedenlerini tesbit etti.

Tarımın geçmişten miras kalan geriliği, köylü kitlelerinin eğitim ve kültür düzeyinin düşük oluşu ve köylük bölgelerde küçük özel mülkiyetin varlığı, teknolojinin yaygın bir biçimde kullanılmasını ve Partinin, tarım üretimini arttırma konusunda yarattığı olanaklardan tam olarak yararlanılmasını engelliyordu. İkinci Kongrenin, tarımın daha hızlı gelişmesi ve sanayi ile tarım arasındaki farklılığın azaltılması yolunda verdiği doğru talimat gereğince dikkate alınmamış ve planda tam olarak yansıtılmamıştı. Yatırımlar, küçük özel mülkiyetin varlığı şartlarında tarımın gelişme ihtiyaçlarını karşılamıyordu. Aslında bu yatırımlar, ulaştırma alanındaki yatırımlardan daha azdı. Bu durum, İkinci Kongre tarafından tesbit edilen, beş yıllık planın bitiminde esas olarak verimin arttırılması yoluyla tarım üretiminin yüzde 171 oranında arttırılması görevine uygun değildi.

Öte yandan, sanayi sektöründe de, tesbit edilen kalkınma hızı mevcut olanakları aşmaktaydı. Yeni sanayi projelerinin tamamlanması, ülkenin olanaklarını ve gücünü aşacak ölçüde genişletildi. Büyük projelerden bazılarının tamamlanması için tespit edilen hıza erişilemedi. Bu projelerin gerçekleştirilmesi, yılda ortalama 26.000 kişi gibi çok büyük bir işgücü artışını gerektiriyordu. Bu insan gücünün sağlanması, çok sayıda köylünün tarım alanını terketmesine bağlıydı. Tesbit edilen artışa hiçbir zaman erişilemediği halde, bu durum hem tarım için, hem de sanayi alanında ve özellikle sanayi projelerinin inşasında planın gerçekleştirilmesi için bir engel teşkil etti.

Planlamadaki zaafların yanı sıra, köylüler üzerindeki iktisadi yükler de tarımın gelişmesini köstekleyen bir etki yaptı. Köylülerin elde ettikleri mahsulden devlete satmak zorunda oldukları pay yüksek bir oran olarak tespit edilmişti ve tarımdaki vergiler hâlâ ağırdı. 1950-52 yıllarındaki kuraklık, köylülerin tesbit edilen zorunlu mahsul

paylarını elde etmelerine imkan vermedi. O yıllarda köylüler, tahıl üretiminin, planda tesbit edildiği gibi yüzde 25'ini değil, yüzde 40-50'sini devlete vermek zorunda kalmışlardı.

Kuraklık, tarıma büyük zararlar verdi ve hayvanların sayısında azalmaya yol açtı. Ekili arazinin genişletildiği, tarım çalışmasının çeşit ve hacim bakımından yaygınlaştırıldığı ve tarımda makinalaşmanın yetersiz olduğu bir sırada, ülkedeki tüm çiftliklerin üçte birinde koşum hayvanı yoktu.

Tahıl üretiminde elde edileceği hesaplanan mahsulün alınamamasının bir nedeni de, iyi toprakların bir kısmında sanayi bitkilerinin ekilmesiydi. Bu topraklar, genellikle ya köylülerin talepleri dikkate alınmadan ya da bu bitkilerin yetiştirilmesi için gerekli insan gücü hesaba katılmadan, yanlış bir biçimde genişletilmişti. Dolayısıyla mahsul, bu alanda da hesaplanan hedeflere ulaşmadı.

Sanayi ve tarım ürünlerinin fiyatları arasındaki dengesizlik Partinin aldığı tedbirlere rağmen, tamamen yok edilememişti. Tarım araçlarının fiyatları, tarımsal ve hayvansal ürünlerin fiyatlarına kıyasla yüksek olduğu için köylünün kendi geliri ile bunları alması hemen hemen imkansızdı. Bunun dışında, sanayi ve el sanatları bu araçlar için planlanan miktarları üretemediği için, köylülere bu araçların sağlanmasında da güçlüklerle karşılaşılıyordu.

Tarım için öngörülen gelişmenin gerçekleştirilememesi, kitle tüketim mallarının üretimi için tespit edilen görevlerin yerine getirilmesini doğrudan doğruya engelledi. Bu durum, halkın ihtiyaçlarının karşılanmasını güçleştirdi ve köy ve şehir emekçilerinin hayat şartlarının düzeltilmesini önledi.

Halkın hayat şartlarının düzeltilmesini önleyen daha başka etkenler de vardı. Kâr etme gayretine düşen tüketici kooperatifleri, tarım ürünlerinin birikimini ve dağıtımını ve tarım araçlarının satışını esas olarak serbest piyasa yoluyla yaptılar ve böylece devlet teminatı altında-

ki pazarlar ve mübadele pazarları için gereken malları sağlayamadılar. Köylülüğün saflarından çıkarak şehirlere gelen işçilerin sayısındaki büyük artış, bunların ve ailelerinin konut ihtiyacının karşılanması ve vesikaya tabi malların temin edilmesi için yeni yatırımların yapılmasını gerektirdi. Merkez Komitesi talimatının aksine küçük özel ticareti idari tedbirlerle vaktinden önce tasfiye etme gayretleri de, piyasada bir mal darlığı yaratmıştı.

Bu sırada Parti, bir diğer zayıf noktayı daha tespit etti. Devlet cihazının ve kitle örgütlerinin gereğinden fazla yaygınlaştırılması, devlet bütçesine ağır bir yük oluyordu. Bunun nedeni, kadroların tecrübesinin ekonominin devlet sektöründeki genişlemeden doğan yeni görevleri yerine getirmeye yetmemesi ve bu alanda meydana gelen güçlüklerin idari cihazın genişletilmesi ile altedilebileceğinin sanılması idi. Böyle bir cihaz halk ekonomisi için ağır bir yük oluyor, bu ekonominin idaresini zayıflatıyor ve bürokrasiye yol açıyordu.

Tarımın Geliştirilmesi ve Emekçi Halkın Hayat Şartlarının Düzeltilmesi İçin Alınan Tedbirler

Parti, birinci beş yıllık planın tehlikeye sokulması ve işçi sınıfının köylülükle olan ittifakının zayıflatılması gibi bir rizikoyu göze alamazdı. 1953 Martında Merkez Komitesi, tarımın gelişmesini ve tarımsal üretimin arttırılmasını engelleyen unsurları tasfiye etmek amacıyla bir dizi tedbir aldı. Bunun sonucunda köylük bölgelere yapılan yardım belli ölçüde arttırıldı, programlanmış olan toprak islah projelerinin gerçekleştirilmesi sağlandı, makina ve traktör istasyonlarındaki çalışmalar düzeltildi ve tarım için kadroların eğitilmesine hız verildi.

Ancak zaman, bu tedbirlerin meseleyi bütünüyle çözmeye yetmediğini ve yetmeyeceğini gösterdi. Çünkü bunlar, tarımın gelişmesinin anahtarı olan devletin köylük bölgelere yaptığı yardımların genişletilmesini sağlayacak yeni kaynakları yaratmamıştı. Birinci beş yıllık dönemde tes-

bit edilen yatırım oranları değiştirilmemiş, tarım yatırımları arttırılmamıştı. Çeşitli vergiler ve vermek zorunda olduğu paylar köylüye hâlâ gereğinden fazla ağır geliyordu.

Parti, bu tecrübeden, tarımı geliştirmek üzere tesbit ettiği doğru talimatların uygulanabilmesi için daha derin ve daha iyi hesaplanmış tedbirlere ihtiyaç olduğu, köylük bölgelerdeki meselelerin çözümünün büyük bir siyasi mesele olduğunun herkes tarafından daha açık bir şekilde kavranması gerektiği derslerini çıkardı.

Böylece 1953 yılında Merkez Komitesinin inisiyatifi ve doğrudan rehberliği altında Bakanlar Konseyi, tarım lehinde ve aynı zamanda şehir ve köy emekçilerinin hayat şartlarını düzelten yeni önemli tedbirler aldı.

Birinci beş yıllık planda yatırımların ekonominin ana kolları arasındaki dağılımı yeniden gözden geçirildi. Bazı vakitsiz sanayi projeleri iptal edildi. Diğer bazı projelerin gerçekleştirilmesi yavaşlatıldı. Böylece sanayiye ayrılan yatırımların büyük bir bölümü tarıma aktarıldı, geri kalan kısmı ise daha fazla günlük tüketim maddesinin sağlanmasında ve yeni konutların yapımında kullanıldı. Köylülerin 1949, 1950, 1951 ve 1952 yıllarında ödeyemedikleri tahıl, diğer tarım ürünleri ve hayvan ürünleri paylarının iptal edildiği ilan edildi. Bütün toprak kategorileri için köylülerin ödemeleri gereken paylarda indirim yapıldı. Çift sürmek için öküzü olmayan bütün kooperatif üyelerinin ve kendi başına çalışan çiftçilerin 1952 sonuna kadar olan mali vergi borçları iptal edildi, koşum hayvanına sahip olanların vergi borçları ise yüzde 75 oranında azaltıldı. Kısa bir süre sonra, köylü işletmelerinin vergilerini yüzde 25 oranında indiren bir diğer genel indirim daha yapıldı. Mahalli olarak imal edilen tarım araçlarının fiyatları da indirildi; öte yandan devlet tarafından satın alınan zeytin, tütün, pamuk ve şeker pancarına ödenen fiyatlar yükseltildi.

Aynı zamanda, tarım kredilerinin önemli ölçüde arttırılmasına ve tarım için çok sayıda traktör temin edilmesine karar verildi.

Devlet yönetim organlarında ve kitle örgütlerinde yüzde 30 oranında bir azaltma yapıldı ve idari görevlerde çalışan birçok kadro üretim çalışmalarına nakledildi. Bunlardan birçoğu köylük bölgelere gönderildi.

Küçük özel ticareti tasfiye eden kararnameler iptal edildi ve belli ölçüde canlandırılması için tedbirler alındı. Aynı zamanda, devlet ve kooperatif ticaretini güçlendirmek için de tedbirler alındı. Emekçi halkın hayat düzeyinin yükseltilmesi için çaba gösteren Parti, kitle tüketim mallarını arttırmak amacıyla ağır sanayinin gelişmesini sekteye uğratmadan hafif sanayinin gelişmesine büyük önem verdi. Bu amaca, hem sanayiden sonuna kadar yararlanarak hem de el sanatlarını ve mahalli sanayiyi güçlendirerek ve yaygınlaştırarak ulaşılacaktı. Köylerin sanayi malları ihtiyacını en iyi şekilde karşılamak için, özel zanaatkârlar teşvik edildiler; öte yandan köylerde çeşitli sanatların gelişmesi için de gayret sarfedildi.

Bütün bu tedbirler, Partinin gücünü ve kendi kararlarını tam zamanında ve somut şartlara uygun olarak eleştirici bir gözle yeniden inceleme ve düzeltme yeteneğini ispatlıyordu. Görevleri tekrar tekrar gözden geçirmeden, geçersiz hale gelen kararları geri almadan, sonradan ortaya çıkan boşlukları doldurmadan, Partinin sosyalizmin inşaasında önder rolünü oynayamıyacağı açıktı. V.İ. Lenin sosyalizmin,

> «Bir sürü tekrarlar olmadan, alınan tedbirlerin üzerinden bir kaç kez geçmeden, çalışmaları denetlemeden, tek tek düzeltmeler yapmadan, yeni yöntemlere başvurmadan»(1)

inşa edilemeyeceğini belirtmişti.

Partimiz ve hükümetimiz tarafından 1953 yılında alınan tedbirler son derece önemli olmalarına rağmen, gene de yukardan alınmış tedbirlerdi.

Ekonominin ve özellikle tarımın gelişmesinde sağlanmak istenen ilerleme, işgücünün ve iç kaynakların bütü-

(1) V.I. Lenin, Eserler, Cilt 31, s. 572 (Arnavutça Baskısı)

nüyle seferber edilmesini, kitlelerin devrimci şevkinin ve yaratıcı gücünün en yüksek düzeye yükseltilmesini gerektiriyordu. Bu da ancak, Partinin ekonomi alanındaki siyasi yönetim tarzının köklü bir şekilde düzeltilmesi yolundaki ikinci Parti Kongresi talimatlarının uygulanması ile gerçekleştirilebilirdi. AEP Merkez Komitesinin talimatı şöyleydi:

> «Parti, devlet ve ekonomi alanındaki bütün kadrolar, ekonomiyi ve devleti yönetme yöntemimizde köklü bir değişiklik yapmadığımız takdirde, sanayi ve tarım üretiminde ve tüketim mallarında bir artış sağlama ve emekçi halkın hayat şartlarını düzeltme görevlerimizi başarıyla yerine getiremeyeceğimizi iyice kavramalıdırlar.»(1)

Parti, yönetim yöntemlerini geliştirmek amacıyla çalışmasını, herşeyden önce iki önemli çelişmenin çözümü üzerinde yoğunlaştırdı.

Birinci çelişme, kadroların teknik ve mesleki bakımdan ve eğitim bakımından yetiştirilmelerinin yetersiz oluşu ile halk ekonomimizin yönetiminde duyulan kadro ihtiyacının her zamankinden daha fazla olması arasındaydı. Halk ekonomisinin her yönden gelişmesi, yeni modern sanayinin kurulması ve tarımdaki gelişmenin artan hızı, kadroların eğitim ve kültür düzeylerinin yükseltilmesini, çalıştıkları sektörlerle ilgili yeteneklerinin arttırılmasını gerektiriyordu. «Genel anlamda» yönetime bir son vermek ve ekonomiyi daha somut bir şekilde yönetmek zorunlu olmuştu. Kadroların yetiştirilmesi, ekonomi ve devlet işlerinin hatasız bir şekilde yürütülmesi ihtiyacını karşılayacak biçimde arttırılmalıydı.

İkinci çelişme ise, üretim teknolojisinin yüksek düzeyi ile, gerek işçilerin gerekse mühendislerin ve teknis-

---

(1) AEP Merkez Komitesi Genel Toplantısı Kararı, 18 Nisan 1954. AEP Temel Belgeleri, Cilt II, s. 326.

yenlerin düşük teknik ve mesleki düzeyleri arasındaki çelişmeydi. Arnavutluk'ta karmaşık bir üretim yöntemini içeren ve modern teknolojiye dayanan yeni bir sanayi kurulmaktaydı. Ancak işçilerin, mühendislerin ve teknisyenlerin eğitimleri bunun ihtiyaçlarını karşılayacak durumda değildi. Bu, makinaların verimsiz çalışmasına, emek üretkenliğinin düşmesine ve yüksek üretim maliyetlerine yol açıyordu.

Parti Merkez Komitesi bu çelişmeleri çözmek için, kadroların ve işçilerin eğitimlerini ve yeteneklerini yeniden gözden geçirdi, bu alandaki zayıf noktaları eleştirdi ve onları daha sağlam bir temele oturtmak için tedbirler aldı.

Tarım lehine ve emekçi halkın hayat düzeyinin yükseltilmesi için alınan tedbirler, emekçi kitlelerin devrimci şevkini ve yaratıcı gücünü yükselten bir etki yaptı. Sosyalist yarışma ruhu işçilerin yüzde 90'ını kavradı ve büyük ölçüde köylük bölgelere de yayıldı.

Bu tedbirler, doyurucu ve gözle görülür sonuçlar vermekte gecikmedi. 1954 yılında sanayi üretimi için öngörülen plan hedefleri daha önceki yıllara göre daha büyük oranda aşıldı. Aynı şekilde ekilebilir toprakların alanı ve tahıl üretimi de arttı. Hayvancılıktaki gerileme durduruldu ve sürülerin sayısında önemli bir artış başladı. Emekçi halka, 1953 yılına göre yüzde 27 oranında daha fazla konut sağlandı. Tek bir yıl içinde toplam alışveriş hacmi yüzde 13'den fazla arttı. Şehirler ve köylük bölgeler arasındaki ticari mübadele yaygınlaştırıldı. Bütün bu etkenler, işçi sınıfıyla köylülük arasındaki ittifakı güçlendirdi ve beş yıllık planın bir bütün olarak gerçekleştirilmesinin şartlarını yarattı.

6. İDEOLOJİK ÇALIŞMANIN GÜÇLENDİRİLMESİ VE PARTİNİN MARKSİST-LENİNİST ÇİZGİSİNİ REVİZYONA TABİ TUTMA ÇABALARININ BOZGUNA UĞRATILMASI

AEP Birinci Kongresinden sonra ve özellikle birinci beş yıllık plan döneminde kültürel ve ideolojik devrim her bakımdan yaygınlaştırıldı ve derinleştirildi. Emekçi halkın eğitim ve kültür düzeyi yükseldi. Eğitim ve kültür gerçekten halka maledildi. Bütün ülke geniş bir okul, tiyatro, sinema, kültür evleri ve kültür ocakları ağıyla donatıldı. İlk yüksek öğrenim kurumları kuruldu. Ülkemizde artık her yedi kişiden biri okula gitmekteydi. Arnavutluk halkının geleneksel yurtseverliği yeni bir sosyalist muhtevayla zenginleşmişti. Emekçi kitlelerin Parti etrafında sıkıca birleşmeleri, ülkenin Birinci Kongreden sonra karşılaştığı olağanüstü güçlüklerin yenilmesinde, emperyalistlerin ve Yugoslav revizyonistlerinin Arnavutluk Halk Cumhuriyetine karşı giriştikleri tertiplerin ve yürüttükleri düşmanca faaliyetlerin bozguna uğratılmasında en önemli unsur olmuştu. Arnavutluğun emekçi halkı, yüce enternasyonalizm davasına olan bağlılığını her fırsatta ortaya koymuştu. Arnavutluk halkı Sovyet halkıyla, Çin halkıyla, bütün halk demokrasisi ülkeleri halklarıyla kurduğu tertemiz ve militan dostluk ve emperyalizmin ve sömürgeciliğin boyunduruğundan kurtulmak için mücadele eden halklarla ve işçi sınıfı ile olan devrimci dayanışması ile temayüz etmişti. Bilincinde büyük değişiklikler meydana gelmişti. Emekçi halk, çalışmaya ve sosyalist mülkiyete karşı yeni bir sosyalist tavır edinmiş ve bir çok geri, din, burjuva ve küçük-burjuva ön yargıyı silkip atmıştı. Komünist ahlak halk arasında gittikçe güçleniyordu.

Bütün bunlara rağmen, komünistlerin ve bütün emekçi halkın ideolojik ve kültürel düzeyi hâlâ oldukça düşüktü. Bu, halkın çalışmasında ve hayatında açıkça görülüyordu. Komünist ahlaka yabancı eğilimler, ideolojik ve siyasi çalışma düzeyinin düşük olması, ideolojik düzeyi yükseltmeye karşı ilgisizlik ve eğitim ve kültür alanlarında

karşılaşılan güçlükler karşısında gerileme, ülkede sosyalizmin inşaasını köstekliyordu.

İdeolojik ve Siyasi Eğitimin Daha Yüksek Bir Düzeye Çıkarılması

Üretim alanında ve ekonominin yönetiminde meydana gelmeye başlayan değişiklikler ve sosyalist devrimin zaferlerinin savunulması ve durmadan geliştirilmesi, ülkenin siyasi, iktisadi ve kültürel hayatına kitlelerin faal katkısının daha yüksek bir düzeye çıkarılmasını ve böylece onların sosyalist bilinçlerinin çelikleştirilmesini gerektiriyordu. Şartlar, komünistlerin ve emekçi halkın daha sağlam bir ideolojik ve siyasi eğitimden geçirilmelerini zorunlu kılıyordu. Arnavutluk, büyük iktisadi ve kültürel gerilik şartlarında, sayıca küçük bir işçi sınıfı ve düşük bir ideolojik ve kültürel düzey ile ve küçük burjuva dünya görüşünün emekçi halk arasında derin köklere sahip olduğu şartlarda sosyalist gelişme yoluna girmişti. Arnavutluk, emperyalistlerin ve emperyalist ajanlarının halk ve Parti üzerinde çok yönlü ve kuvvetli bir baskı uyguladıkları ve halk iktidarını devirmek için geniş bir iftira ve tehdit kampanyası yürüttükleri kapitalist kuşatma şartlarında sosyalizmi inşa ediyordu.

Komünistlerin ve emekçi halkın Marksist-Leninist ideolojik ve siyasi eğitimini temel bir görev olarak ele alan Parti Merkez Komitesi, sorunu dikkatle inceledi ve bu eğitimi daha iyi bir şekilde düzenlemek ve daha militan bir temele oturtmak için tedbirler aldı.

Kitleleri ikna etme yöntemi yerine idari yöntemlere başvurma eğilimi eleştirildi. Partinin halk iktidarına önderlik etmesinden, onun emirler yayınlamasını anlayan hatalı görüş mahkum edildi. Köylüleri, kendilerinden istenen tahıl payını vermeye ikna etmek yerine, paylarını vermeyenlerin ürünlerini evlerine taşımalarına mani olmak ya da değirmenleri kapatmak gibi keyfi hareketlere ve kolay çözümlere kaçan bazı komünistlerin yarattıkları durumlar özellikle eleştirildi.

Parti komiteleri, Parti çizgisini ve Partinin aldığı kararların önemini kavratmak için daha yaygın ve daha somut bir çalışma düzenlediler. İkna çalışmaları, iktisadi meselelerle, işletmenin, köyün ya da kurumun planlarının gerçekleştirilmesiyle daha sıkı birleştirilmişti. Emekçi halkın, çalışmaya ve kamu mülkiyetine karşı sosyalist bir tavır takınma konusunda eğitilmesine özel bir önem verildi. Parti, ideolojik ve siyasi eğitim meselelerinin temel halkasını meydana getiren sınıf mücadelesini artık daha da iyi yürütmekteydi. Bu mücadelenin mutlaka zorunlu olduğunu daha da berrak bir şekilde ortaya koyuyor ve «Sosyalist inşa döneminde sınıf mücadelesinin ortadan kalktığı» yolundaki Marksizm düşmanı görüşün, komünistlerin kafalarında yer etmesine izin vermiyordu. Bu görüş, Yugoslav revizyonistleri ve Sovyetler Birliği Komünist Partisi de dahil olmak üzere bazı komünist partilerindeki çeşitli ideologlar tarafından savunulmaktaydı. Merkez Komitesinin görüşüne göre, sınıf mücadelesi bütün sosyalist inşa dönemi boyunca durmaksızın devam edecekti. Çünkü sömürücü sınıflar iktidardan düştükten sonra bile hakimiyetlerini yeniden kurma çabalarından hiçbir zaman vazgeçmezler ve uluslararası burjuvazinin esas amacı, sosyalizmin dünya çapındaki zaferini önlemek ve sosyalist devrimi gerçekleştiği ya da zafere ulaştığı her yerde yok etmektir. Bundan dolayı Parti, emperyalistlerin ve onların uşaklarının amaçlarını ve bu amaçlara ulaşmak için kullandıkları yeni biçimleri teşhir etmek üzere yürüttüğü propaganda ve ajitasyonu daha da güçlendirdi. Parti, bir yandan emekçi halkın sınıf mücadelesinin çeşitli biçimlerini kavramasını sağlarken, öte yandan sosyalist mülkiyetin çalınması, zarara uğratılması ve israf edilmesine karşı mücadelenin de bu biçimlerden biri olduğuna işaret etti.

Partinin elinde güçlü bir harekete geçirici silah olan basın ve radyonun faaliyetlerinin geliştirilmesi için tedbirler alındı. Parti eğitim sistemi yeniden düzenlendi. Marksist-Leninist eserlerin yayınlanması yaygınlaştırıldı. 1952

yılında başlayan J.V. Stalin'in eserlerinin yayınlanmasının yanı sıra, V.I. Lenin'in bütün eserlerinin yayınlanmasına karar verildi. Parti örgütlerindeki görevlilerin, devlet organlarında ve iktisadi organlardaki önde gelen kadroların ideolojik, eğitim ve mesleki düzeylerinin yükseltilmesine özel bir önem gösterildi. İdeolojik ve siyasi eğitim çalışmalarına bütün kadroların ve bütün komünistlerin daha faal olarak katılmaları sağlandı ve böylece bu çalışmanın sadece propaganda ve ajitasyon organlarının görevi olduğu yolundaki tamamen hatalı ve zararlı görüş yok edildi.

Parti, kültür devrimini ilerletmek için, bir yandan onun daha da derinleştirilmesine dikkat ederken, öte yandan sürekli olarak yaygınlaştırılmasını da ihmal etmiyordu. Kitlelerin eğitimi ve kültür düzeyinin yükseltilmesinde en önemli araç olan okulların bilimsel, ideolojik ve siyasi niteliğinin güçlendirilmesine özel bir dikkat gösteriliyordu. Köylük bölgelerde kültürün gelişmesini hızlandırmak için, daha önceki dönemlere kıyasla daha fazla sayıda eğitim kadroları ve daha büyük kaynaklar ayrılmaya başlandı.

Yeni aydınların yetişmesi ve ülkede yeni bilim merkezlerinin kurulmasıyla Parti, halk ekonomisinin temel sorunlarının bilimsel araştırma yoluyla çözülebilmesi için, bilimi üretimle daha sıkı bir şekilde birleştirme görevini ortaya koydu. Arnavutluk tarihi, Arnavutluk edebiyat tarihi ve Arnavutluk dili alanlarında yapılacak çalışmaları teşvik etmek için özel tedbirler alındı.

Bu sıralarda, Parti Tarihi Enstitüsü, Tarih ve Filoloji Enstitüsü, Opera ve Bale Tiyatrosu vb. gibi bir dizi yeni bilim, kültür ve sanat kuruluşları oluşturuldu.

Revizyonizmin Sızmasına Karşı Partinin Uyanıklığı

Parti Merkez Komitesi Nisan 1955 Genel Toplantısında ideolojik ve kültürel çalışmaların sağlamlaştırılması meselesini incelerken, bunu fırsat bilen Tuk Yakova Partinin genel çizgisine saldırmaya ve kendi revizyonist görüş açısını öne sürmeye kalkıştı.

Tuk Yakova'nın Dokuzuncu Genel Toplantıda yaptığı ve İkinci Kongrede tekrarladığı özeleştirinin sahte olduğu ve onun hâlâ Parti çizgisine muhalefet ettiği ortaya çıktı. O, hâlâ Parti yönetimine ve onun Marksist-Leninist çizgisine karşı hoşnutsuzluk ve düşmanlık besliyordu. Partinin oportünizme karşı açtığı kampanyanın ve sınıf düşmanına karşı aldığı tedbirlerin haksız olduğu görüşündeydi. Son yıllarda dünyada meydana gelen olayları kendi Marksizm düşmanı, revizyonist görüş açısından değerlendirerek, Partinin çizgisini değiştirmek için çalışmaya başlamıştı. Bu amaçla, Parti tarafından Marksizm düşmanı faaliyetleri dolayısıyla mahkum edilen unsurlarla yakınlık kurdu.

Tuk Yakova, Partinin bütün siyasi ve örgütsel çizgisinin yeniden gözden geçirilmesini istiyordu; çünkü kendi görüşüne göre bu çizgi derhal düzeltilmesi gereken büyük tahriflerle doluydu! Partinin yönetimine ve özellikle Enver Hoca yoldaşa saldırmak amacıyla, revizyonist Yugoslav yönetiminin, Arnavutluk Komünist Partisini kendilerinin kurdukları ve Arnavutluk halkının Milli Kurtuluş Savaşında elde ettiği zaferlerin kendileri sayesinde kazanıldığı yolundaki malum düşmanca tezlerini yeniden ortaya attı. Partinin, komünist grupların faaliyetleri konusunda kuruluşundan beri yaptığı bütün değerlendirmelerin değiştirilmesini istedi ve özellikle kendisinin de bir zamanlar önderleri arasında bulunduğu İşkodra Komünist Grubunun olumsuz yönlerinin mümkün olduğu kadar örtbas edilmesinde diretti.

Tuk Yakova, Partinin sınıf mücadelesi konusundaki siyasetine karşı çıkıyordu. Sınıf düşmanına karşı mücadelenin ortadan kalktığı görüşünü savundu ve genel olarak çeşitli yollardan ideolojik mücadeleyi ve Parti düşmanı eğilimlere ve belirtilere karşı verilen mücadeleyi önlemeye çalıştı. Böylece Parti içinde oportünist görüşlerle barış içinde bir arada yaşanılmasını kabul ettirmek için çaba harcadı.

Tuk Yakova Parti düşmanlığında, Arnavutluk halkını

«Gegler ve Tosklar» (kuzeyliler ve güneyliler) diye ikiye ayıran gerici sloganı kullanacak kadar ileri gitti.

Tuk Yakova, işledikleri ağır suçlardan ve Marksizm düşmanı faaliyetlerinden dolayı mahkum edilmiş kişileri iş başına getirmek için açıkça Merkez Komitesinin bileşiminde değişiklik yapılmasını istiyordu. Aynı zamanda bütün Parti düşmanı unsurların haklarının ve itibarlarının iade edilmesini talep ediyordu.

Tuk Yakova'nın amacı açıktı: Arnavutluk Emek Partisinin Marksist-Leninist çizgisinin yerine, Yugoslav revizyonistlerininki gibi yeni bir çizgiyi hakim kılmak ve böylece kendisinin «kurtarıcı» ve bu çizginin «kararlı savaşçısı», Partinin başına geçmeyi hak eden kişi olarak kabul edilmesini mümkün kılmak.

Bedri Sipahiyu da Tuk Yakova'nın revizyonist tezlerini benimsedi.

Bedri Sipahiyu, Parti içindeki hayatı boyunca bir çok kere belirgin oportünizmi ve çalışmalarındaki büyük hatalar dolayısıyla eleştirilmişti. Fakat her seferinde teşhir olacağını anlayıp, hatalarını gizlemek için kendisinin Parti yönetiminden alınmasını «talep etmişti». Daima burjuva milliyetçiliğini içinde taşımış ve Seyfullah Maleşova ve Ömer Dişniça'nın oportünist ve tasfiyeci eğilimlerini gizliden gizliye desteklemişti.

Bedri Sipahiyu aynı zamanda Partinin sınıflar ve sınıf mücadelesi konusundaki siyasetine de karşı çıkıyordu. Burjuvazinin baskılarına teslim olmuştu ve sınıf mücadelesine son verilmesini istiyordu. O da Tuk Yakova gibi Partinin genel çizgisinin değiştirilmesinden yanaydı ve Tuk Yakova'nın başını çektiği ve diğer Parti aleyhtarı unsurlardan oluşan Marksizm düşmanı bir yönetimin, mevcut Parti yönetiminin yerini almasını istiyordu.

Parti üyelik kartlarının gözden geçirilmesi sırasında tamamen açığa çıkan geçmişteki siyasi hatalarından dolayı Bedri Sipahiyu, Partinin ikinci Kongresinde Siyasi Büro üyeliğine yeniden seçilmedi. O andan itibaren Partiye

karşı duyduğu nefret daha da arttı ve nefretini kusmak için elverişli zamanı kollamaya başladı.

Tuk Yakova ve Bedri Sipahiyu'nun oportünist faaliyetleri ve görüşleri, Parti Merkez Komitesinin 1955 Haziranında yapılan genel toplantısında hiç tereddütsüz teşhir ve mahkum edildi. Tuk Yakova Merkez Komitesinden ve daha sonra da Partiden atıldı. Bu toplantıda düşmanca tavrını açıkça ortaya koyan Bedri Sipahiyu ise hem Merkez Komitesinden, hem de Partiden derhal çıkarıldı.

Bu kararı alan Merkez Komitesi şu talimatı yayınladı:

> «...Devrimci uyanıklığımızı sürekli olarak artırmalı, oportünizme ve oportünistlere karşı verdiğimiz mücadeleyi yoğunlaştırmalıyız. Onların Partiye ve halka zarar veren bütün faaliyetlerini daha başında yok etmeliyiz.»(1)

Böylece Partinin birliği savunulmuş ve Marksist-Leninist genel çizgisinin saflığı korunmuş oldu. Merkez Komitesi, bütün örgütleri ve komünistleri, Parti saflarında tehlikeli bir durgunluk yaratmaya çalışan ve sınıf mücadelesinin ortadan kalktığını yayan düşmanların görüşlerine karşı mücadeleye hazırladı.

Tuk Yakova ve Bedri Sipahiyu'nun revizyonist faaliyetleri bir tesadüf değildi. Bu faaliyetlerin kökleri, Yugoslav revizyonistlerinin bütün Marksist-Leninist Partilere ve sosyalist kampın birliğine karşı yürüttükleri çok yönlü saptırma faaliyetlerinde yatıyordu. Modern revizyonistlerin Marksizm-Leninizme ve uluslararası komünist harekete karşı hazırlamakta oldukları genel saldırıya yakından bağlıydı.

J.V. Stalin'in 1953 Martında ölmesinden sonra Sovyetler Birliği Komünist Partisi de dahil olmak üzere komünist ve işçi partileri içinde mevzilenmiş olan revizyo-

---

(1) AEP Merkez Komitesi Toplantısı Kararı, 17 Haziran 1955. AEP Temel Belgeleri, Cilt II, s. 419.

nist unsurlar yeniden canlanmaya, kendi partilerinin temellerini kemirmeye ve uluslararası komünist hareketin birliğini baltalamaya başladılar.

Stalin'in ölümünü izleyen ilk yıllarda bu unsurlar durumlarını güçlendirmeye ve iftiralar, entrikalar ve komplolar yoluyla sağlam unsurları tecrit ederek ve önderlik mevkilerinden uzaklaştırarak Partinin dizginlerini ele geçirmeye çalıştılar. Kruşçev bu amaçla sözümona «kişiye tapma» eğilimine karşı kampanya açtı. AEP, kişiye tapma eğilimini «Marksizm aleyhtarı ve zararlı bir uygulama» olarak mahkum etmekle birlikte, Kruşçev'in, AEP'nin siyasi çizgisini değiştirmek ve böylece yönetimde bir değişiklik yapılmasının zeminini hazırlamak amacıyla kurduğu tuzağa düşmedi. Partinin bu meseleyle ilgili cevabı şöyle olmuştu:

> «Kollektif çalışmanın güçlendirilmesi için kollektif bir şekilde hareket etme ve sürekli mücadele ruhu, Partimizin Merkez Komitesinde ve diğer yönetici organlarında daima var olmuştur. Kaya gibi sağlam bir birliğe sahip olan Partimizin Merkez Komitesi, sosyalizme ve komünizme giden şanlı yolda Partiye dirayet ve cesaretle önderlik etmektedir. Ne içerde, ne de dışarda Partimizin çelikten birliğini bozacak hiç bir düşman kuvvet yoktur.»(1)

1954-1955 yıllarında revizyonistlerin Marksizm-Leninizme karşı genel saldırı hazırlıkları büyük boyutlara ulaştı. Onlar faaliyetlerini esas olarak şu üç yönde geliştiriyorlardı: sınıf mücadelesinin ortadan kalktığı görüşünü yaymak; Tito'cu klikle anlaşmak ve onun itibarını iade etmek; halkların barışın savunulması uğrunda verdikleri mücadelenin yerine, emperyalist şeflerle işbirliğini geçirmek.

Bu faaliyetlerin bir sonucu olarak, Macaristan'da ve Avrupa'nın diğer halk demokrasisi ülkelerinin bazılarında

---

(1) AEP Merkez Komitesinin 12 Temmuz 1954 Tarihli Genel Toplantısında Onaylanan Siyasi Büro Raporu. Merkezi Parti Arşivleri.

bir yandan burjuva ideolojisi ve kültürü tamamen serbest bırakılırken, öte yandan da şehirlerdeki ve özellikle köylük bölgelerdeki kapitalist unsurlara büyük tavizler verildi. Buna karşılık Arnavutluk Halk Cumhuriyetinde sınıf düşmanlarına taviz vermek bir yana, tam tersine bunlara karşı verilen mücadele daha da yoğunlaştırıldı.

Modern revizyonistler, Yugoslav yöneticilerinin izlediği yolu kendilerine örnek aldılar ve Tito kliğinin şahsında, Marksizm-Leninizme karşı mücadelelerinin en güvenilir müttefikini buldular. O sıralarda Kruşçev ve sosyalist ülkelerin onu izleyen yöneticileri Yugoslavya'nın dış siyasetini göklere çıkarmaya, «barışı koruma ve barış içinde bir arada yaşamayı gerçekleştirme çabalarını» övmeye başladılar. Kruşçev, Yugoslavya'nın dış siyasetinin sosyalist ülkelerinkinden farklı olmadığını ispatlamaya kalkıştı. Marksist-Leninist partileri Yugoslav revizyonistleri ile birleştiren noktaların, ayıran noktalardan daha fazla ve önemli olduğu yolundaki görüşler yayılmaya başladı. Revizyonist Yugoslav yöneticilerinin itibarının iade edilmesinin mutlaka gerekli olduğunu ispatlamak için ne mümkünse yapılıyordu. 1955 Mayısında Kruşçev, diğer partilerin onayını almaksızın, Enformasyon Bürosunun Tito kliğinin ihaneti hakkındaki kararlarını ve bütün komünist ve işçi partilerinin bu yoldaki değerlendirmelerini reddetmeye ve bir Sovyet Parti ve hükümet heyetinin başına geçerek Belgrad'a gitmeye karar verdi. Kruşçev, kendi tek yönlü, haksız ve keyfi kararlarını diğer partilere zorla kabul ettirmeye de çalıştı. Yola çıkmadan sadece iki gün önce Arnavutluk Emek Partisini bu oldu bittiden haberdar ederek, Enformasyon Bürosunun Yugoslav yöneticilerinin ihanetini teşhir eden Kasım 1949 Kararının iptalini ve Haziran 1948 Kararının değiştirilmesini AEP'nin onaylamasını istedi. Aynı zamanda, kendi yazdığı ve Enformasyon Bürosu toplanmadığı halde Enformasyon Bürosu adına yayınlanacak olan bu konudaki «karar» metnini AEP'nin onaylamasını da istedi. Arnavutluk Emek Partisi Sovyetler Birliği Komünist Partisine büyük bir güven duymasına

rağmen, AEP Merkez Komitesi Kruşçev'in tehlikeli oyunlarını kuşkuyla izliyordu ve 25 Mayıs 1955'de Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesine gönderdiği bir mektupla Kruşçev'in Yugoslavya'yı ziyaretine ve Tito kliğinin itibarının iade edilmesine karşı olduğunu bildirdi. Mektupta şöyle deniyordu:

> «Kanımızca, 23 Mayıs 1955 tarihli mektubunuzun muhtevası ile Yugoslavlara karşı bugüne kadar takındığımız ortak tavrı belirleyen temel görüş arasında önemli bir fark bulunmaktadır... Partimizin Yugoslavlarla, gerek 1948'deki kopmadan önceki, gerekse bugüne kadarki ilişkilerinden edindiği günlük tecrübeler, taktik düzeydeki bazı istisnalar dışında, Enformasyon Bürosunun Yugoslavya meselesiyle ilgili bütün kararlarının muhtevasının tamamen doğru olduğunu en açık ve kesin bir biçimde ve birçok somut olaya dayanarak ispatlamaktadır. Enformasyon Bürosunun 1949 Kasımındaki toplantısında alınan kararların iptalinin onaylanması için önerilen yöntemin doğru olmadığı kanısındayız... Bizim görüşümüze göre, bu kadar önemli bir ilke meselesi konusunda bütün ilgili taraflar ortaklaşa derin bir tahlil yapmadan böylesine aceleci (ve düşünmeden) bir karar alınması ve dahası, bu kararın basında yayınlanması ve Belgrad'da yapılan görüşmeler sırasında açıklanması sadece vakitsiz olmakla kalmayacak, aynı zamanda genel yönelime de ciddi bir zarar verecektir... Önemsiz bazı ayrıntılar dışında, Partimizin Yugoslavya ile ilişkilerindeki bu genel çizgisinin doğru olduğuna inanıyoruz.»(1)

AEP Merkez Komitesi Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesinden bu meselelerin, Enformasyon Bürosuna üye olan partilerin bir toplantısında ele alın-

---

(1) AEP Merkez Komitesinin SBKP Merkez Komitesine Mektubu, 25 Mayıs 1955. Merkezi Parti Arşivleri.

masını ve AEP'nin de görüşlerini belirtmek üzere bu toplantıya çağrılmasını istedi.

Aldığı kararda ısrar eden Kruşçev Yugoslavya'ya gitti ve «Yugoslavya Komünist Partisine ve Yugoslav yöneticilere karşı ağır hatalar işlendiğini»(!) itiraf ederek kendisini Tito'nun önünde küçük düşürdü ve gerçekte onun itibarını iade etti. Bu, uluslararası komünist hareketin tarihinde görülmemiş bir olay, kardeş partilerin ortaklaşa aldıkları kararların açıkça çiğnenmesi ve diğer partileri tamamen hiçe saymaktı.

Kruşçev, Tito kliğinin izlediği çizgide, Amerikan emperyalizmiyle uzlaşmak yolundaki kendi istek ve çabalarının somut bir ifadesini görüyordu. Belgrad'da yaptığı konuşmasında bu isteğini açıkça dile getirdi. Yugoslavya'nın batı ülkeleriyle işbirliği siyasetini «biz tamamen onaylıyoruz» dedi. Bazı Amerikan gazetecileriyle yaptığı görüşmede Kruşçev, barış için verilen mücadelenin sınıf mücadelesinin sınırları dışında siyasi bir kavram olduğunu, barışın korunmasının sosyalist ve emperyalist devletlerin ortak kaygısı olduğunu açıkladı. Kruşçev barış meselesini bu şekilde yorumlamakla, aslında Leninin savaşın kaynağının emperyalizm olduğu şeklindeki herkesçe bilinen görüşünü inkâr ediyordu.

Modern revizyonistler, bir yandan kendi Marksizm düşmanı görüşlerini teori düzeyine çıkarmaya çalışırlarken, öte yandan da kitlelerin barış için verdikleri güçlü anti-emperyalist mücadeleyi felce uğratmaya çalışıyorlar ve barışı sağlamak için esas mücadelenin emperyalist elebaşılarla görüşmeler ve toplantılar yapmak olduğunu yayıyorlardı. Bu çabaların etkisiyle, uluslararası örgütlerin barışın korunması için gösterdikleri faaliyetler 1955 yılında önemli bir gerileme gösterdi. Revizyonistler barış uğruna mücadele etmeyi değil, pasifizmi savunuyorlardı.

Kruşçev dört büyük devlet olan Sovyetler Birliği, Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve Fransa'nın 1955 Temmuzunda Cenevre'de yaptıkları konferansı «devletlerarası karşılıklı ilişkilerde yeni bir dönem, barışın sağlanması yö-

nünde olumlu bir değişiklik» olarak nitelendirdi. Konferansa katılan emperyalist hükümetlerin başkanlarının «barışı sağlamaya çalışan makul insanlar» olduğunu söylüyordu. Gittiği her yerde «Cenevre ruhu»ndan söz etmeye başladı. Bu arada, başta Amerika olmak üzere konferansa katılan diğer devletlerin yöneticileri bu «Cenevre ruhu»ndan, Sovyetler Birliği'nden taviz ve özellikle tek taraflı silâhsızlanma talep etmek için yararlanıyorlardı.

Kruşçev'in etkilediği ve teşvik ettiği revizyonist unsurlar diğer ülkelerde de harekete geçmeye başladılar. Macaristan'da imre Nagy Macaristan İşçi Partisi ve halk iktidarı için büyük bir tehlike haline geldi. Köylük bölgelerin sosyalist gelişmesine, demokratik merkeziyetçilik ilkelerine ve Partinin önder rolüne karşı çıkan Tuk Yakova ve Bedri Sipahiyu da aynı rolü Arnavutluk'ta oynamak istemişlerdi.

O dönemde, Marksizm-Leninizmi savunmak ve revizyonizmin bütünleşmiş bir uluslararası eğilim haline gelmesini önlemek, herkesin her şeyden önce kendi Partisinin Marksist-Leninist çizgisinin saflığını koruması ve Partiyi revizyonist unsurlardan temizleyerek Partinin birliğini sağlamlaştırması anlamına geliyordu.

Tuk Yakova ve Bedri Sipahiyu'nun Parti saflarından atılması ve sağ oportünizmin başının ezilmesi, sadece revizyonizmin yolunu kesmekle kalmadı, aynı zamanda uluslararası komünist hareket içinde beliren sağ oportünizme karşı yaklaşmakta olan mücadeleye Partimizin daha hazırlıklı olarak girmesini de sağladı.

Birinci Beş Yıllık Planın Gerçekleştirilmesi

Partinin ideolojik cephede verdiği mücadele, birinci beş yıllık planın gerçekleştirilmesi için verilen mücadeleye sıkı sıkıya bağlıydı.

Tarımı içinde bulunduğu geri durumdan kurtarmak için alınan iktisadi tedbirler, tarımın planlanmasında yapılan düzeltmeler vasıtasıyla gerçekleştirildi. Bu alandaki

aşırı merkeziyetçilik, çiftliklerin inisiyatifini kısıtlamış ve bir ölçüde de tarımın gelişmesini engellemişti. Yeni planlama yöntemine göre, tarımı geliştirmeyi amaçlayan devlet planı, teslim edilmesi zorunlu olan tarım ve hayvan ürünlerinin miktarını, devlet tarafından satın alınacak olan fazla ürünün miktarını, makina ve traktör istasyonlarının sözleşme uyarınca yapmaları gereken çalışmanın süresini ve buna karşılık yapılacak aynî ödemenin miktarını tesbit ediyordu. Bu arada tarım üretiminin planlanması doğrudan doğruya tek tek devlet çiftlikleri, kooperatif çiftlikler ve özel çiftlikler tarafından, tarım organları ve makina ve traktör istasyonlarıyla işbirliği halinde ve toprağın en verimli şekilde kullanılması ve her bölgedeki iklim şartları gözönünde tutularak yapılıyordu. Yeni yöntem, birçok tarım uzmanını günlük bürokratik işlerle uğraşmaktan kurtardı ve bölgelerdeki devlet kadrolarının tarımın yönetimindeki sorumluluklarını arttırdı.

1955 yılı, sanayi üretimi ve özellikle madencilik için bir dönüm noktası oldu ve üretim merkezlerindeki çalışma yöntemlerinde ve çalışmanın örgütlenmesinde, devletin ve Partinin iktisadi organlarının ekonomiyi yönetmelerinde gözle görülür bir ilerlemeyi belirledi.

Birinci beş yıllık plan başarıyla gerçekleştirildi. 1955 yılında toplam sanayi üretimi hacmi, 1950 yılına kıyasla yüzde 179, 1938 yılına kıyasla ise 11,5 defa daha fazlaydı. Ortalama yıllık artış hızı yüzde 22 idi. Bazı sanayi kollarında, örneğin krom cevherinin çıkarılmasında, makina yapım sanayisinde, kereste sanayisinde, mahalli sanayide vb. planlanan hedefler aşıldı. El sanatları kooperatifleri, beş yıllık planı zamanından on ay önce gerçekleştirdiler. Birinci beş yıllık plan döneminde 150 kadar devlet ve kooperatif fabrikası ve sanayi üretimi işletmesi kuruldu ve hizmete girdi.

Tarımda önemli bir ilerleme kaydedildi. 1955 yılında tahıl üretimi 1950 yılına oranla yüzde 53 daha fazlaydı.

Ekonominin hızlı gelişmesi ve sanayi ve tarım üretiminin artışı, emekçi halkın hayat şartlarının düzeltilme-

sini ve kültürel düzeylerinin yükseltilmesini mümkün kıldı. 1955 yılında piyasadaki toplam mal dolaşımı hacmi, 1950 yılına oranla yüzde 105 daha fazlaydı. Milli gelir yüzde 70 oranında, işçilerin ve memurların gerçek ücretleri yüzde 20 oranında, köylülerin geliri ise yüzde 35 oranında arttı. Beş yıllık plan döneminin sonunda vesika sisteminin kısmen kaldırılmasına karar verildi.

Kültür ve eğitimin gelişmesinde büyük başarılar sağlandı. Okullar yaygınlaştırıldı ve öğrenci sayısı arttırıldı. Kırk yaşına kadar olanlar arasında cehalet fiilen ortadan kaldırıldı.

Birinci beş yıllık planın esas hedefi olan, Arnavutluğu geri bir tarım ülkesi olmaktan kurtararak bir tarım-sanayi ülkesi haline getirme hedefine genel olarak ulaşıldı. Yeni sosyalist sanayinin temeli atıldı, sosyalist tarım sektörü genişletildi, tarımın kollektifleştirilmesinin hızlanması ve ikinci beş yıllık plan çerçevesinde sosyalizmin iktisadi temelinin inşa edilmesi için gerekli şartlar yaratıldı.

Birinci beş yıllık plan döneminde Parti, ülkede sosyalizmin inşasını gerçekleştirmek için devletin ve ekonominin yönetiminde çok değerli tecrübeler kazandı. Kitlelerin seferber edilmesi için yaptığı çalışmalarda ve gerek ülke içindeki gerekse ülke dışındaki sınıf düşmanına ve sağ oportünizme karşı verdiği siyasi ve ideolojik mücadelede de zengin tecrübeler elde etti.

BEŞİNCİ BÖLÜM

ARNAVUTLUK EMEK PARTİSİ VE SOSYALİZMİN İKTİSADİ TEMELİNİN İNŞASINI TAMAMLAMAK İÇİN VERDİĞİ MÜCADELE

(1956 - 1960)

1. AEP'NİN ÜÇÜNCÜ KONGRESİ. TARIMIN KOLLEKTİFLEŞTİRİLMESİNİN HIZLANDIRILMASI TALİMATI

1955 Aralığında Merkez Komitesi, AEP'nin, önümüzdeki beş yıllık dönemdeki yeni görevleri belirleyecek olan 3. Kongresi'nin toplanmasına karar verdi. Merkez Komitesi, Partinin ve halkın karşısına, başarılarla dolu zengin bir bilançoyla ve Marksist-Leninist çizginin uygulanması için verdiği kararlı ve ilkeli mücadeleyle çıktı ve ülkenin sosyalist inşasına giden yolu berrak bir şekilde ortaya koydu. Yeni kongreden önceki hazırlık döneminde AEP, uluslararası komünist hareketin Sovyetler Birliği Komünist Partisinin 20. Kongresinden kaynaklanan hayati meseleleriyle olduğu kadar, Sovyet yönetiminin revizyonist yolu benimsetmek için yaptığı baskıyla da karşı karşıya kaldı.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi 20. Kongresinin Revizyonist Yolu

1956 Şubatında yapılan Sovyetler Birliği Komünist Partisi 20. Kongresinde, üç yıllık hazırlıktan sonra Kruş-

çev grubu, Marksizm-Leninizmin temel ilkelerine ve J. V. Stalin önderliğindeki Sovyetler Birliği Komünist Partisinin izlemiş olduğu Marksist-Leninist genel çizgiye karşı azgın bir saldırıya girişti.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesinin N. Kruşçev tarafından kongreye sunulan raporu, güya «dünya güçler dengesinin sosyalizmin lehine değiştiği şartlarda Marksist-Leninist teorinin yaratıcı bir şekilde geliştirilmesi»ni içeren bir takım sözümona «yeni» tezler öne sürüyordu. Hem Sovyetler Birliğindeki hem de dışardaki kamuoyunu yanıltmak için bu tezler, Marksist-Leninist sözlerle maskelenmişti. Oysa gerçekte bunlar, Marksizm-Leninizmden uzaklaşmayı, onun revizyona tabi tutulmasını ifade ediyordu.

Kruşçev, savaş ve barış konusundaki Leninist öğretileri tahrif etti; «iki sistem arasında barış içinde bir arada yaşama» ilkesini, Sovyetler Birliğinin ve diğer bütün sosyalist devletlerin dış siyasetlerinin genel çizgisi haline getirdi. Lenin, sosyalist bir ülkenin ve bir komünist partisinin dış siyasetinin temel ilkesinin, barış içinde bir arada yaşama değil, proleter enternasyonalizmi olduğunu öğretmişti. Bu,

> «her türlü emperyalişte karşı, ileri ülkelerin devrimcileri ve bütün ezilen halklarla ittifak yapmak»(1) anlamına gelir.

Kruşçev, sosyalist devletleri ve uluslararası komünist ve işçi hareketini şu seçimi yapmaya zorladı: «ya barış içinde bir arada yaşama ya da tarihte bu güne kadar görülen en yıkıcı savaş. Üçüncü bir yol yoktur.» Böylece, Sovyet yönetimi, emperyalizmle ne şart altında olursa olsun barış içinde bir arada yaşama uğruna dünya çapında sınıf mücadelesinden vaz geçilmesi, emperyalist boyunduruğa karşı halkların verdikleri devrimci kurtuluş mücade-

---

(1) V.I. Lenin, «Rusya Devriminin Dış Siyaseti». Eserler. Cilt 25, s. 86. (Arn. Bas.)

lelerinin reddedilmesi ve sosyalist ülkelerin ve uluslararası komünist ve işçi hareketinin halklara yapması gereken her türlü yardıma son vermesi yolunda fikirler yaydı. Halkların barış ve hürriyet meselelerinin çözümünü, dünyanın iki büyük devleti olan Sovyetler Birliği ile Amerika Birleşik Devletleri arasında dostça ilişkiler kurulmasına tabi kıldı. Kruşçev şunu ilan etti: «Biz, barış ve halkların güvenliği için verilen mücadele alanında olduğu kadar iktisadi ve kültürel alanlarda da Amerika Birleşik Devletleri ile dost olmak ve onunla işbirliği yapmak istiyoruz», «amacımız, Sovyet-ABD ilişkilerinde köklü bir düzelmeyi gerçekleştirmektir.»

Böylece, bir yandan, barış ve hürriyetin en büyük ve en azgın düşmanı olan ABD emperyalizminin yağmacı ve saldırgan emellerinden vazgeçtiği ya da vazgeçebileceği, sosyalist ülkelerin ve diğer bağımsız ülkelerin bundan böyle emperyalist saldırıya uğramayacağı yolundaki yanlış fikri yaydı. Ama bunun için, sosyalizm ile kapitalizm arasında ebediyen birarada yaşamayı kabullenmek gerekiyordu, çünkü sosyalizm dünya çapında zafere, «iki sistem —kapitalist sistem ile sosyalist sistem— arasındaki barışçı rekabet» sayesinde ulaşacaktı. Öte yandan Kruşçev grubu ABD emperyalistlerine, ABD'nin çeşitli ülkelerdeki hakim iktisadi ve siyasi durumunun hiç bir şekilde etkilenmeyeceğini ve bu ülkelerin, yakın işbirliği yoluyla ve son derece geniş iktisadi ve askeri kaynaklarını, her türlü propaganda aracını ve Birleşmiş Milletler Örgütü gibi uluslararası örgütleri kullanarak «barışı sağlayacak» iki büyük devlet tarafından dünyanın paylaşılmasını ve tahakküm altında tutulmasını kabul etmeleri gerektiğini hissettirdi!

Sovyet yönetimi, farklı sosyal sistemlere sahip devletlerin barış içinde bir arada yaşaması meselesini, sosyalizme geçiş biçimleriyle birleştirdi. Kruşçev, sosyalizme geçişi, barış içinde bir arada yaşamaya bağımlı kılarak bütün önemi, «barış içinde geçiş»e verdi ve bunu «parlamenter yolla» özdeşleştirdi. Şöyle diyordu: «bugünkü şartlarda işçi sınıfının parlamentoda istikrarlı bir çoğunluk

sağlanması ve parlamentoyu burjuva demokrasisinin bir organı olmaktan çıkarıp halkın gerçek iradesinin bir aracı ve gerçek bir demokrasi, emekçi halk için bir demokrasi organı haline dönüştürmesi imkanı vardır!» Kruşçev, Ekim Devrimi yolunu «sadece o günkü tarihi şartlarda doğru» olan bir yol olarak tanımladı! Bu tezler, sosyalist devrimin ve proletarya diktatörlüğünün inkarı demekti.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi raporu, Yugoslavya'yı, «sosyalizmin inşası süreci içinde, ekonominin yönetimi ve devlet cihazının inşası konularında orijinal ve somut biçimlerin geliştirilmekte olduğu» «sosyalist bir ülke» olarak açıkça övdü. Bu övgü, Enformasyon Bürosunun, Yugoslav revizyonist yönetiminin ihaneti hakkındaki bütün kararlarını yırtıp atıyor ve Yugoslavya'nın tuttuğu, Marksist-Leninist partinin ve proletarya diktatörlüğünün tasfiyesi ve kapitalizmin geri getirilmesi yolunu destekliyordu.

N. Kruşçev'in 20. Kongre delegelerine sunduğu «Kişinin Putlaştırılması ve Bunun Sonuçları» adlı «gizli» raporda, Partiye, devrime ve proletarya diktatörlüğüne daha da ağır bir darbe indirildi. Bu rapor, V. I. Lenin'in ölümünden beri Bolşevik Partisi tarafından izlenen şanlı yolu, «hatalar, vahim tahrifatlar ve korkunç suçlarla dolu» bir yol olarak nitelendirerek karaladı. Bunun bütün sorumluluğunu, otuz yıl boyunca Partiyi ve Sovyet devletini o kadar dirayet ve yetenekle yöneterek dünya çapında öneme sahip tarihi zaferlere ulaştıran ve uluslararası komünist hareket tarafından büyük bir Marksist-Leninist ve devrimci olarak kabul edilen J. V. Stalin'e yüklüyordu. Kruşçev, belgeleri tahrif ederek ve sosyalizm düşmanlarının sözlerini kullanarak, Stalin'i «despot», «zalim», «cahil» diye nitelendirdi ve onu «keyfi zulüm yapmakla» ve «hayattan ve gerçeklerden kopmakla» suçlamak için en adi iftira ve yalanları uydurdu. Aynı zamanda, emperyalist devletlerin ajanları olarak mahkum edilmiş olan sosyalizm düşmanlarının itibarının iade edildiğini açıkladı.

J. V. Stalin'e yöneltilen saldırı doğrudan doğruya onun

devrimci eserine, Marksizm-Leninizmin öğretilerine ve sosyalist düzene indirilen bir darbeydi. Bu saldırı açıkça, Sovyetler Birliği Komünist Partisinin daha önceki kongrelerinde tespit edilmiş olan Marksist-Leninist çizgisinin tasfiye edilmesini haklı göstermek, yeni bir revizyonist siyasi çizgi benimsemek ve Marksizm-Leninizmi revizyona tabi tutmak amacını taşıyordu. Bu amaçların elde edilebileceği zemini hazırlamak için Kruşçev grubunun, Marksizm-Leninizmi son derece kararlı bir şekilde savunmuş olan ve Ekim Sosyalist Devriminin zafere ulaşması, Sovyetler Birliğinde sosyalist toplumun inşası ve İkinci Dünya Savaşından sonra sosyalist kampın yaratılması sonucunda dünyada ortaya çıkan yeni şartlarda Marksizm-Leninizmi daha da geliştirmiş olan Stalin'e kara çalması gerekiyordu. Kruşçev ve şürekası, kişinin putlaştırılmasının Marksizm-Leninizme yabancı ve düşman bir olgu olmasını kötüye kullandılar ve Stalin'in sözümona «putlaştırılmasından» kendi karşı-devrimci revizyonist faaliyetlerini maskelemek için yararlandılar.

J. V. Stalin, kişinin putlaştırılmasına karşı çıkmış ve onu sık sık eleştirmişti; kitlelerin rolünü doğru bir biçimde değerlendirmiş ve Partinin ve Sovyet devletinin kollektif önderliği ilkesini daima yüksekte tutmuştu. Ancak hayatının son yıllarında Sovyet propagandasının kendisine yönelttiği aşırı ve tamamen gereksiz övgüleri kısıtlamak için yeterince tedbir almamıştı. Kruşçev grubu bu olguyu kendi Marksizm ve sosyalizm düşmanı emelleri için kötüye kullandı, Stalin'in güya putlaştırıldığı yalanını uydurdu ve bu yalanı Marksizm-Leninizme karşı mücadelede başlıca silah haline getirdi.

Kruşçev ve grubu, kendi revizyonist yollarının uluslararası komünist hareketin genel çizgisi olduğunu ilan ettiler ve bu yolu bütün komünist ve işçi partilerine zorla kabul ettirmek için ne mümkünse yaptılar.

Yirminci Kongrenin vardığı sonuçlar bütün ülkelerin revizyonistleri için bir ideolojik kaynak oldu. Bunlar, sosyalist ülkelere karşı, komünizme karşı, devrimci kurtuluş

hareketlerine karşı savaşmaları için emperyalistlerin ve gericilerin ellerine verilen güçlü silahlardı. Bu sonuçlardan cesaret bulan komünizm düşmanları, Marksizm-Leninizme ve özellikle devrime ve proletarya diktatörlüğüne karşı azgın bir kampanya başlattılar. Saldırılarını özellikle Sovyetler Birliği ve diğer ülkelerdeki sosyalist düzene olduğu kadar, kapitalist ülkelerdeki komünist partilerine de yönelttiler. Bu konuda Yugoslav revizyonistleri daha da ileri gittiler. Onlar, 20. Kongrenin yolunun kendilerinin zaten uzunca bir süredir izlemekte oldukları yol ile uyum içinde olduğunu söylediler. Uluslararası komünist harekette gergin bir durum doğmaktaydı.

AEP'nin Çizgisini Revizyona Tabi Tutma Çabalarının Yenilgiye Uğratılması

SBKP'nin 20. Kongresi, Arnavutluk'taki Parti aleyhtarı ve düşman unsurları da cesaretlendirdi ve harekete geçirdi. Bunlar, en sonunda AEP'nin Marksist-Leninist yolunu değiştirmek, kaybetmiş oldukları mevkileri yeniden ele geçirmek, yani Sovyetler Birliği ve bazı halk demokrasisi ülkelerinde meydana gelen sürecin aynısını başlatmak zamanının geldiği hakkında büyük umutlara kapıldılar. Tito kliği bu unsurlara, özellikle Tiran'daki Yugoslav elçilik heyeti vasıtasıyla doğrudan yardımda bulundu. Bu heyetin rehberliğinde, durumu değiştirmeyi ve Partinin ve halk iktidarının dizginlerini ele geçirmeyi amaçlayan karşı devrimci bir yeraltı hareketinin örgütlenmesi başlatıldı. Ağır suçlardan dolayı cezalandırılmış olan bazı Parti üyeleri ve emperyalistlerin ve Yugoslav revizyonistlerinin bazı gizli ajanları da bu harekete katıldılar. Parti aleyhtarı ve düşman unsurlar, Partimizin Marksist-Leninist siyasi çizgisinin revizyondan geçirilmesi ve Koçi Çoçe, Tuk Yakova, Bedri Spahiyu ve daha birçok Parti ve halk düşmanının itibarının iade edilmesi için uygun bir ortam yaratılmasına çabalayarak 20. Kongreyi herkesten fazla göklere çıkardılar. «Kişinin putlaştırılmasının» var olduğunu, «Leninist ilkele-

rin» ihlal edildiğini, «kulaklara ve öteki sınıf düşmanlarına karşı katı bir tutum» izlendiğini, «Yugoslavya ile ilişkiler'n düzeltilmesinde tereddüt ve isteksizlik» gösterildiğini iddia ederek Partinin rehberliği altında kazanılan siyasi ve iktisadi başarıları karaladılar. Bunların «J. V. Stalin'in hatalı görüşlerinin ve uygulamasının sonuçları» oiduğunu söylediler ve bu çizginin tasfiye edilmesi ve böyle şeylere izin veren sorumlulara karşı tedbir alınması gerektiğini ileri sürdüler. Tiran'daki Parti aleyhtarı unsurlar da, Tiran şehri Parti Komitesindeki uyanıklık eksikliğinden ve diğer belirgin zaaflardan yararlandılar.

Revizyonistler 1956 Nisan ayında yapılan Tiran şehri Parti Konferansını, Parti çizgisine ve önderliğine karşı saldırıya girişmek için kullandılar. Delege olarak seçtirmeyi başardıkları temsilcileri vasıtasıyla orada kendi anti-Marksist programlarını ortaya koydular. Aynı zamanda, 3. Kongrenin ertelenmesini talep ettiler; çünkü sözümona, çizginin yeniden incelenmesi ve SBKP'nin 20. Kongresinin ruhu içinde yeni hazırlıklar yapılması için daha fazla zamana ihtiyaç vardı! Daha sonra ortaya çıktığı gibi, bütün bunlar perde arkasında Yugoslav Elçilik Heyeti tarafından kotarılmıştı.

Parti aleyhtarı unsurlar, Parti içi demokrasiyi istismar ederek, konferansta gergin bir durum yarattılar. Delegelerin çoğu revizyonist görüşlere karşı çıktı, ama onların arasında da bu iki yüzlü demagojinin ağırlığı altında yalpalayan bazı kimseler vardı.

Merkez Komitesi doğru bir şekilde durumun çok ciddi olduğunu tespit etti ve hemen, Parti ve sosyalizm düşmanlarının bunda parmağı olduğu sonucuna vardı. Enver Hoca yoldaşı konferansa yolladı. Enver Hoca orada revizyonistlerin emellerini açığa çıkardı ve AEP'nin devrimci siyasetinin ve pratiğinin saflığını korumak için Partinin sağlam çizgisini ortaya koydu. Delegeler Partinin bu tutumunu tamamen desteklediler ve düşmanların Partiyi Marksist-Leninist çizgisinden saptırma çabalarını mahkum ettiler. Konferans Parti aleyhtarı unsurları, karşı-devrimci faaliyet-

lerinin amaçlarını ve niteliğini kendi ağızlarıyla itiraf etmek zorunda bıraktı. Revizyonist komplo yenilgiye uğratıldı.

Bu olaydan dersler çıkartan Merkez Komitesi bütün Partiye şu talimatı verdi:

> «...Uyanıklığın bir an bile elden bırakılmasına asla izin verilemez; rehavete kapılarak düşman faaliyetlerine meydanı boş bırakmaya da izin veremeyiz.»(1)

Bu olayla gözleri açılan komünistler, Parti çizgisini korumak ve görevlerini yerine getirmek için daha devrimci bir biçimde savaşmak üzere harekete geçtiler.

Bu arada Kruşçev de, AEP Merkez Komitesine, SBKP'nin 20. Kongresinin sonuçlarının ruhuna uygun olarak genel çizgisini yeniden incelemesi ve 3. Kongresinde yeni bir çizgi kabul etmesi için baskı yaptı. Başlangıçta bu baskı Moskova'da Sovyet revizyonist grubunun bir üyesi olan Suslov vasıtasıyla yapıldı. SBKP Merkez Komitesi adına Suslov, Liri Belişova vasıtasıyla AEP yönetiminin, özellikle Yugoslavya revizyonistlerine karşı alınan tavrı ve Koçi Çoçe, Tuk Yakova ve öteki Parti aleyhtarı unsurlar hakkında verilen kararları yeniden incelemesini talep etti; «Stalin'in putlaştırılmasının etkisi altında» hatalar yapılmış olabileceğini iddia etti. Bu talep, 3. Kongreye katılmak için Tiran'a gelen Sovyetler Birliği heyetinin başkanı tarafından en açık ve ısrarlı bir şekilde tekrarlandı.

Merkez Komitesi Genel Toplantısı oybirliğiyle ve hiç tereddütsüz, Partinin doğru çizgisini revizyondan geçirme çabalarına karşı çıktı ve AEP'nin o zamana kadar izlediği yolu sürdürmedeki kararlılığını dile getirdi.

AEP'nin 3. Kongresinin çalışmaları 25 Mayıs 1956'da başladı ve 3 Haziran'a kadar devam etti. Bu Kongreye Partinin 41.372 üyesini ve 7.272 aday üyesini temsilen, oy kullanma hakkına sahip 670 delege ve söz hakkına sahip 121 delege katıldı.

---

(1) AEP Merkez Komitesinin Bütün Parti Örgütlerine Mektubu, 21 Nisan 1956. Merkezi Parti Arşivleri.

Kongre, Merkez Komitesinin ve bütün Partinin faaliyetini inceledi, Partinin Tüzüğünde değişiklik yaptı ve ikinci beş yıllık plana ilişkin talimatları onayladı.

Partinin Marksist-Leninist Yolunu Sürdürmedeki Kararlılığı

Uluslararası revizyonizmin Marksizm-Leninizme karşı genel bir saldırıya giriştiği ve Kruşçev'in AEP'ne baskı uyguladığı şartlarda temel mesele şuydu: Parti hangi yolda ilerleyecekti? SBKP'nin 20. Kongresinin yolunda mı, yoksa kendi Marksist-Leninist yolunda mı?

Revizyonistlerin taleplerinin aksine,

«AEP Merkez Komitesi Birinci Sekreteri Enver Hoca yoldaş tarafından okunan Merkez Komitesi faaliyet raporunu dinleyen ve tartışan Arnavutluk Emek Partisi 3. Kongresi, Merkez Komitesinin siyasi çizgisini ve pratik faaliyetlerini olduğu kadar, raporda ortaya konan sonuçları ve önerileri de tamamen onaylamaya karar vermiştir.

Kongre, Partinin şimdiye kadar izlediği genel siyasi, iktisadi ve örgütsel çizginin doğru olduğunu memnunlukla belirtmiştir.»(1)

Kongre, Parti aleyhtarı unsurların Tiran şehri Parti Konferansındaki faaliyetlerini ve AEP'nin siyasi çizgisini revizyondan geçirmek için girişilen her türlü çabayı kararlılıkla mahkum etti. Partinin,

«bütün Parti aleyhtarı ve sapmacı, revizyonist, Troçkist, oportünist gruplara ve unsurlara karşı»(2)

aldığı tedbirleri tamamen doğru buldu.

Kongre, Partinin bütün iç hayatında olduğu kadar, Parti aleyhtarı grup ve unsurların cezalandırılmasında da Partinin Marksist-Leninist kıstasları titizlikle uygúladığı sonucuna vardı. Parti kararları, bütün Parti örgütlerince tamamen onaylandı.

---

(1) AEP Üçüncü Kongresi Kararı. AEP Temel Belgeleri, Cilt II, s. 452.
(2) Aynı yerde, s. 481.

Sınıf mücadelesi meselesini, Marksizm-Leninizm ile revizyonizm arasında sürdürülen mücadelenin en önemli meselelerinden biri olarak ele alan Kongre,

> «sınıf mücadelesinin ortadan kalkmakta olduğunu ve devrilmiş sınıfların kendi istekleriyle mücadeleden vazgeçeceklerini sanmanın hatalı olduğu»(1)

sonucuna vardı.

Kongre, komünistlere uyanıklıklarını bir an bile elden bırakmamaları talimatını verdi ve onları,

> «durumun değişmesiyle birlikte, Partinin disiplininin ve uyanıklığının da değişebileceğini, her şeyin yerini oportünist bir yumuşamanın ve sınıf mücadelesinin gevşemesinin alabileceğini, Partiye ve halka karşı işledikleri suçların ve hataların unutulabileceğini ve demokrasi sloganı altında, gerçek demokrasiyi ihlal edebilecekleri zamanın geldiğini sanabilecek»(2)

unsurların ortaya çıkabileceği yolunda uyardı.

Kongre, SBKP 20. Kongresinden sonra uluslararası komünist hareket içinde yaratılan gergin durumu işte böyle göğüsledi.

Kongre, bütün oportünist belirtilere karşı, sağcılık tehlikesine karşı amansız mücadeleyi sürdürmek ve en değerli şey olarak Parti saflarındaki birliği ve dayanışmayı korumak görevini tespit etti.

Üçüncü Kongre oybirliğiyle ve en küçük bir tereddüt göstermeden, Partinin kuruluşundan beri izlenen Marksist-Leninist yolun sürdürülmesini kararlaştırdı.

AEP'nin 3. Kongresinin bütün sonuç ve kararlarına hakim olan devrimci Marksist-Leninist ruh, özünde, SBKP 20. Kongresinin sonuç ve kararlarına hakim olan revizyonist ruhun zıddıydı.

Ne var ki 3. Kongre, SBKP 20. Kongresinin Marksizm düşmanı tezlerini açıkça mahkum etmedi. AEP Merkez Ko-

---

(1) Aynı yerde, s. 481.

(2) Aynı yerde, s. 482.

mitesi, Sovyet yönetiminin bir çok görüşü ve eylemi hakkındaki muhalefetini ve şüphesini SBKP'ne bildirmişti. Aynı zamanda AHC basını, bilinçli olarak, 20. Kongrenin değerlendirmelerine tamamen zıt olan çeşitli değerlendirmeler yayınlıyordu. Ama AEP, SBKP 20. Kongresinin sonuçları hakkındaki muhalefet ve şüphelerini 3. Kongresinde açıkça ifade edemezdi; çünkü o sırada böyle bir hareket, Sovyetler Birliği'ne, sosyalist kampın ve uluslararası komünist hareketin birliğine karşı çılgınca bir kampanyaya girişmiş olan komünizm düşmanlarının işine yarardı. Arnavutluk komünistleri dünyadaki ilk sosyalist devleti ve bütün sosyalist kampı savunmayı daima yüce bir enternasyonalist görev bildiler. Ayrıca o sırada Kruşçev grubunun yeni tezlerinin ardında yatan gerçek emeller henüz pek iyi anlaşılmamıştı.

Esas olan, Arnavutluk Emek Partisinin, Kruşçev grubunun baskıları karşısında ilkelerden herhangi bir taviz vermemiş ve bir çok komünist ve işçi partisinin yaptığı gibi, SBKP 20. Kongresinin revizyonist yolunu kendi çizgisinin temeli haline getirmemiş olmasıydı. AEP, genel Marksist-Leninist çizgisini eksiksiz bir biçimde korudu.

Kongrenin Parti Tüzüğünde yaptığı değişiklikler, onun Marksist-Leninist ilke ve kıstaslarına dokunmadı. Yeni Tüzük, Parti üyelerinin görev ve haklarını daha kesin bir biçimde tanımladı. Partinin örgütsel ve ideolojik meselelerde ve ülkenin sosyalist inşasının siyasi önderliğinde kazandığı zengin tecrübe Tüzük'te ifadesini buldu.

İkinci Beş Yıllık Planın Talimatları

Üçüncü Kongre, 1956 - 1960 yılları için ikinci beş yıllık planın talimatlarını onayladı ve şu temel görevleri tespit etti: **Esas olarak iç kaynakların işletilmesi ve faaliyete geçirilmesi yoluyla mevcut üretim kapasitesinden sonuna kadar yararlanma temeli üzerinde, sanayinin özellikle de maden sanayisinin geliştirilmesi; esas olarak, tarım üretiminin sosyalist yeniden örgütlenmesi yoluyla tarımın hızla**

geliştirilmesi; halkın maddi durumunun düzeltilmesi ve yaşama şartlarının ve kültür düzeyinin yükseltilmesi.

Bu görevlere uygun olarak, ortalama yıllık oranı yüzde 14'ten az olmamak üzere, toplam sanayi üretimi hacminin yüzde 92 oranında arttırılması öngörüldü. Petrol, krom cevheri, kömür ve elektrik enerjisi üretiminin yanısıra, tüketim maddelerinin üretimi de daha hızlı bir oranda geliştirilecekti.

Üçüncü Kongre, tarım ve hayvan ürünlerinin de önemli ölçüde arttırılması talimatını verdi. Ama bütün ülkede sosyalizmin iktisadi temelinin inşasının tamamlanabilmesi ve köylük bölgelerin her yönden hızla kalkınmasının sağlanabilmesi için, tarımın ve bütün halk ekonomisinin temel görevinin, tarımın kollektifleşmesini yaygınlaştırmak olduğunu da belirtti.

Kongre, Merkez Komitesinin 1955 Aralığındaki Genel Toplantısının tarımın kollektifleştirilmesinin hızlandırılması yolundaki talimatını, tam zamanında verilmiş doğru bir karar olarak nitelendirdi. Köylük bölgelerde, sosyalist yeniden örgütlenmenin bu yeni aşamasına geçişin bütün siyasi, iktisadi ve örgütsel şartları yaratılmıştı. Köylü kitleleri, büyük çapta kollektif tarım üretiminin üstünlüğünü anlamışlardı. Vasıflı kadrolar yetiştirilmiş ve teknik tarım araçları yaygınlaştırılmıştı. Parti ve devlet, tarımın kollektifleştirilmesinin yaygınlaştırılmasının getireceği görevlerin üstesinden gelebilecek bir durumdaydı. Merkez Komitesinin 1955 Aralığında verdiği, 1956 yılı içinde kooperatiflerin sayısının iki katına çıkarılması görevinin 3. Kongre öncesinde tamamlanmış olması da, köylük bölgelerin geniş ölçüde sosyalist yeniden örgütlenmesine geçişin zorunlu şartlarının mevcut olduğunu ispatlıyordu.

Bu şartları göz önüne alan 3. Kongre, ikinci beş yıllık plan döneminde, tarımın kollektifleştirilmesinin genel olarak tamamlanması görevini tesbit etti. Kollektifleştirme öncelikle ovalık bölgeleri ve kısmen de dağlık bölgeleri kapsıyacaktı. Dağlık bölgelerde esas olarak tarım kollektifleri ve hayvancılık kooperatifleri kurulacaktı.

Kongre, kollektifleştirme sırasında, köylünün serbest iradesine dayanma Leninist ilkesine kesinlikle uyulması talimatını verdi. Parti örgütlerinin ve hükümet organlarının, kurulmuş olan kooperatiflerin propagandasını yaparak sadece ikna yöntemine baş vurmalarını istedi. Serbest irade ilkesini en ufak bir şekilde ihlal eden her çalışma yöntemi, Partiye yabancıydı ve Parti tarafından mahkum edilecekti.

Devlet, makinalaşmayı arttırarak, daha fazla toprağı tarıma elverişli hale getirerek, toprak ıslah projelerini yaygınlaştırarak, tarım kooperatiflerine her türlü yardımı yaparak tarımın kollektifleştirilmesini destekleyecekti. Planın talimatlarına, emekçi halkın hayat şartlarını sürekli olarak düzeltmek ve kültür düzeyini yükseltmek hedefi hakimdi. Sanayi ve tarım üretimindeki artış, ikinci beş yıllık plan döneminde vesika sisteminin ortadan kaldırılmasını ve günlük tüketim maddelerinin fiyatlarının yıldan yıla indirilmesini mümkün kılacaktı. İşçi ve memurların gerçek ücretleri yüzde 25, köylülerin geliri ise yüzde 35 oranında artacaktı.

Üçüncü Kongre, ikinci beş yıllık plan döneminde mümkün olan en iyi sonuçları elde edebilmek için, komünistlerin ve bütün emekçi halkın,

> «sosyalist insanın şerefli yerinin, savaş cephesinin, maddi ürünlerin üretildiği fabrikalar, inşaat siteleri, devlet çiftlikleri, makina ve traktör istasyonları ve kooperatifler»(1)

olduğunu kavramalarını istedi.

Çalışmalarını tamamlayan 3. Kongre, 43 üye ve 22 aday üyeden oluşan yeni Merkez Komitesini seçti ve böylece merkez komitesinin üye sayısını arttırmış oldu. Enver Hoca yeniden Birinci Sekreterliğe seçildi.(2)

---

(1) Aynı yerde, s. 478.

(2) Parti Genel Sekreteri ünvanı, 12 Temmuz 1954 AEP Merkez Komitesi Genel Toplantısı kararıyla, Partl Merkez Komitesi Birinci Sekreterl olarak değiştirilmişti.

Üçüncü Kongre, Partinin devrimci siyasetini yüksekte tuttu ve bu siyasete uygun olarak, sosyalizmin iktisadi temelinin inşasının yeni görevlerini tespit etti; önceliği, tarımın kollektifleştirilmesinin tamamlanması görevine verdi.

2. AEP'NİN ULUSLARARASI KOMÜNİST HAREKET İÇİNDEKİ ESAS TEHLİKE OLAN MODERN REVİZYONİZME KARŞI MÜCADELESİ

Üçüncü Kongresinden sonra AEP, uluslararası komünist hareket içinde modern revizyonizmin yayılmasının ve canlanmasının yol açtığı tehlikeli bir durumla yüz yüze geldi.

Uluslararası Komünist Hareket içinde Revizyonizmin Yeniden Canlanması

1956 yılının ikinci yarısında yaratılan durum, SBKP 20. Kongresinin bir sonucuydu. Komünist ve işçi partilerinin büyük çoğunluğunu derin bir ideolojik karışıklık dalgası kapladı. SBKP'nin büyük itibarından ve otoritesinden yararlanan Kruşçev grubu, izlemekte oldukları Marksist-Leninist yolun yerine 20. Kongrenin revizyonist yolunu geçirmelerini sağlamak amacıyla diğer partilerin yönetimlerine sürekli bir baskı uyguladı. Revizyonizmin yayılmasına karşı çıkanları, Partilerin yönetiminden uzaklaştırmak için entrikalar düzenledi. Öte yandan Tito kliği, «Yugoslav yolunun zaferi» hakkında büyük bir gürültü kopardı ve başarabildiği her yerde, Marksist-Leninist partilerin ve sosyalist düzenin dağılmasını hızlandırmak amacıyla akla gelebilecek her yoldan müdahalelere girişti. Uluslararası revizyonizm tarafından «Stalinizme» karşı, «dogmatizme» karşı, «kişinin putlaştırılmasına» karşı mücadele sloganları altında girişilen anti-komünist kampanya sırasında Sovyet yöneticileri ile Yugoslav revizyonistleri yakın işbirliği yaptılar. Bu kampanya sırasında Kruşçev ile Tito, fa-

aliyetlerini koordine etmek ve hangi partide hangi yöneticinin tasfiye edileceğini ve kimin başa geçirileceğini kararlaştırmak için görüşmeler yaptılar.

Bu şartlar altında, çeşitli komünist ve işçi partilerinin saflarındaki oportünistler ortalığa döküldüler ve Sovyet yöneticilerinin ve Tito'cuların doğrudan desteğini alarak, Marksizm-Leninizme karşı bir saldırıya giriştiler. Bütün dünyada karşı-devrimci oldukları açıkça bilinen parti aleyhtarı unsurların çoğunun itibarı iade edildi.

Palmiro Togliatti'nin başını çektiği İtalyan oportünistleri, kapitalist ülkelerin revizyonistleri arasında, Marksizm-Leninizme karşı yürütülen kampanyada başı çekiyorlardı. Sovyet düzeninin ve halk demokrasisinin yozlaştığı görüşünü ortaya attılar ve bunun yerine «sınırsız bir demokrasi düzeni»nin geçirilmesi gerektiğini ileri sürdüler. Aynı zamanda «Yugoslav tecrübesine» övgüler düzdüler, «tek parti hegemonyasına karşı mücadele» kisvesi altında uluslararası komünist hareketin Marksizm-Leninizme dayanan birliğine ve ortak siyasi çizgisine saldırdılar ve «çok merkezcilik» (hareket içinde birçok merkezin yaratılması) tezini icat ettiler. «İtalyan sosyalizmi yolu» sloganıyla, yani devrimci ayaklanmaları ve burjuva iktidarını yıkma teşebbüslerini reddeden reformcu parlamenter yol sloganıyla ortaya çıktılar. İtalyan revizyonistlerine göre böyle bir yol, batının bütün kapitalist ülkeleri için tek geçerli yoldu.

Revizyonizm, sosyalist ülkeler arasında en fazla Polonya'da ve Macaristan'da yayıldı ve derinleşti. Revizyonist ve anti-sosyalist faaliyet ve görüşlerinden dolayı mahkum edilmiş parti aleyhtarı unsurlar, Kruşçev grubunun yardımıyla bu ülkelerin işçi partilerinin yönetimine geçtiler. Proletarya diktatörlüğü felce uğratıldı. Batı burjuvazisinin ideoloji ve kültürünün her yere yayılmasına izin verildi. Çeşitli şehirlerde «kültür çevreleri» kisvesi altında karşı devrimci fesat yuvaları kuruldu. Revizyonistlerin amacı, proletarya diktatörlüğünü ve sosyalist düzeni tamamen yok etmekti.

Emperyalistler, revizyonistlerin elverişli bir zemin ya-

rattığı sosyalist ülkelerdeki durumdan yararlanarak, karşı-devrimi teşvik ettiler, yaydılar ve örgütlediler ve revizyonistlerle dolaylı ya da dolaysız işbirliği halinde sosyalist düzenin ortadan kaldırılması ve kapitalizmin geri getirilmesi için çalışmaya koyuldular.

Uluslararası emperyalizm ve revizyonistler elbirliğiyle, 1956 Haziranında Polonya'nın Poznan şehrindeki karşı-devrimci isyanı ve 1956 Ekim-Kasım aylarında Macaristan'daki karşı-devrimci ayaklanmayı örgütlediler.

Macaristan Halk demokrasisi tamamen yok olma tehlikesiyle karşı karşıyaydı. Macaristan İşçi Partisi yıkılmıştı. Revizyonistlerin ihanetine uğrayan Macaristan komünistleri ve emekçi halkı, umutsuzca direnişe geçti. Macaristan'daki karşı-devrim, bütün dünyada anti-komünist bir kampanyanın başlatılmasına yol açtı. Sosyalist sistem ciddi bir sınavla karşı karşıyaydı.

Sosyalist ülkelerin halkları ve dünyadaki bütün devrimci güçler Macaristan'da sosyalizmin kaderinden büyük kaygı duyuyorlardı. Macaristan Halk Cumhuriyetinde Sovyet birlikleri mevcut olduğu halde, Kruşçev grubu karşı-devrimi bastırmak üzere onları harekete geçirmekte tereddüt ediyordu. Ancak tabandan gelen büyük baskı karşısında ve özellikle Macaristan'ın kendi nüfuz alanının dışına kaymakta olduğunu gördüğü zaman, Sovyet Ordusunun Macaristan devriminin savunucularının yardımına koşmasına izin verdi. Karşı-devrim ezildi.

Macaristan karşı-devrimi, revizyonizmin mahsulüydü. Macaristan revizyonistlerinin en hararetli destekleyicileri olan ve karşı-devrimin tezgahlanmasında özel bir rol oynayan Yugoslav revizyonistleri, karşı-devrim yenilgiye uğrayınca bayrağı yarıya indirdiler. Tito, bu ayaklanmayı, «Rakosi rejiminin vahim hatalarının ve bu rejimi devirmede gösterilen tereddüdün» yarattığı «bütün halkın ayaklanması» olarak nitelendirdi! Öte yandan, Sovyet Ordusunun yardımını, «vahşi ve kabul edilemez bir müdahale» olarak tanımladı. Karşı devrimin ele başısı İmre Nagy, Budapeşte'deki Yugoslav elçiliğine sığındı.

Karşı-devrimin yenilgiye uğratılmasından sonra, onun hazırlanmasında en az Tito kliği kadar sorumluluk taşıyan Sovyet yönetimi, her türlü yola başvurarak ağır suçunun izlerini örtbas etmeye çalıştı. Macaristan devletinin başına kendi getirdiği İmre Nagy'i feda etti. Tito'culardan farklı olarak, Sovyet yönetimi, bu ayaklanmayı gerçekte de olduğu gibi «karşı-devrimci» olarak nitelendirmek zorunda kaldı. Bununla beraber, karşı-devrimin gerçek sorumluları olan revizyonistleri değil, «dogmatikleri» suçladı.

Macaristan karşı-devrimi yenilgiye uğradı, ama kökleri yok edilmedi. Revizyonizm Macaristan'da ortadan kaldırılmadı, sadece geri çekildi. İmre Nagy'nin yakın işbirlikçileri, devletteki ve yeniden örgütlenen iktidar partisindeki siyasi kilit mevkilerini korudular.

AEP'nin Devrimci Enternasyonalist Tutumu

AEP en ufak br tereddüt göstermeden Macaristan'ın devrimci emekçi halkının yanında yer aldı ve bütün Arnavutluk halkını onlara her türlü yardımda bulunmak üzere seferber etti. AEP «Zeri i Popullit»te (Halkın Sesi) şunu belirtti:

> «Arnavutluk halkı, Macaristan'ı sosyalist kamptan koparmayı, işçilerin ve köylülerin rejimini devirmeyi ve sermayenin vahşi diktatörlüğünü kurmayı amaçlayan emperyalistlerin ve faşist karşı-devrimcilerin kanlı eylemlerini nefretle mahkum eder.»(1)

Arnavutluk Halk Cumhuriyeti Hükümeti de özel bir bildiri yayınlayarak şu çağrıda bulundu:

> «Bu şartlar altında, Macaristan halkının bütün bu yıllar boyunca kazandığı sosyalist zaferler kararlılıkla savunulmalıdır.»(2)

---

(1) «Zeri i Popullit» Başyazısı, 30 Ekim 1956.

(2) Arnavutluk Halk Cumhuriyeti Hükümetinin Bildirisi, 3 Kasım 1956. «Zeri i Popullit», 4 Kasım 1956.

AEP ve bütün Arnavutluk halkı, Macaristan halkının zaferini, bütün sosyalist ülkelerin ve bütün hürriyetine düşkün halkların zaferi olarak sevinçle karşıladı.

Bu acı olayları tahlil eden AEP, karşı-devrimin suçunu sözümona «dogmatikler»de, «eski Macaristan yöneticilerinde» bulan Sovyet ve Macar yöneticilerinden farklı olarak, gerçek suçluların revizyonistler olduğunu belirtti ve onları, «(Macaristan'daki) yönetimde, Partinin ve devletin yönetici bir kurmaydan, güçlü ve güvenilir bir önderlikten yoksun kalmasına sebep olan ani ve sürekli değişiklikler yapmakla»(1) eleştirdi.

AEP, Macaristan'da meydana gelen olaylardan, ülke içindeki ve uluslararası alandaki faaliyetleri için önemli dersler çıkardı.

Enver Hoca yoldaş karşı-devrimin yenilgisinden hemen sonra şöyle demişti:

> «Macaristan halkının trajedisi, kuşkusuz dünyadaki bütün dürüst insanlar için büyük bir ders olacaktır; zafer sarhoşluğuna kapılanlara ve emperyalistlerin ve gericiliğin demagojik sloganlarını dinleyerek, uyanıklığı elden bırakan ve onun yerine oportünizmi ve tehlikeli bir ılımlı tavrı koyan herkese ders olacaktır...
>
> Parti ve Arnavutluk halkı hiçbir zaman tuzağa düşmemiştir ve hiçbir zaman da düşmeyecektir; «halk sosyalizmi», «devrimci sosyalizm» gibi sloganlarla ya da proleter demokrasisinden başka her şeye benzeyen ne idüğü belirsiz «demokrasi» gibi aldatmacalarla yanlış yola sürüklenmeyecektir...
>
> Bu yüzden Partimiz, Marksist-Leninist teorinin saflığını korumak, saflarını ideolojik ve örgütsel bakımdan güçlendirmek ve emekçi halkın uluslararası dayanışmasını derinleştirmek uğruna yürüttüğü ilkeli mücadelesini bugün her zamankinden daha fazla yoğunlaştırmak göreviyle karşı karşıyadır; Partimiz, Mark-

(1) «Zeri i Popullit»in Başyazısı, 5 Kasım 1956.

sist-Leninist ilkelerin savunulması uğruna yürütülen mücadeleyi, bu ilkelere dayanan mücadeleyi, tek doğru mücadele olarak görmektedir.»(1)

Macaristan'daki karşı-devrimin yarattığı ciddi uluslararası durum, 29-30 Ekim 1956'da Mısır'a yapılan ingiliz-Fransız-İsrail saldırısıyla daha da kötüleşti. Bu olay, emperyalizmin ve gericiliğin, hürriyet ve barıştan yana olan güçlere yönelttiği genel saldırının yeni bir halkasıydı.

Böyle bir durumla karşı karşıya kalan Arnavutluk Emek Partisi, yoğunlaşmış emperyalist-revizyonist baskıya karşı koyabilmek için kendisinin ve halkın hazırlığının arttırılmasını zorunlu gördü. Aynı zamanda, uluslararası komünist hareketin bir müfrezesi olarak AEP, revizyonizmi teşhir etmeye ve yayılmasını önlemeye katkıda bulunmayı enternasyonalist bir görev bildi.

Uluslararası komünist hareket içindeki ve dünyadaki durum, 1957 Şubatındaki Merkez Komitesi Genel Toplantısında incelendi. Bu Genel Toplantıda Enver Hoca yoldaş, durumun derin bir Marksist-Leninist tahlilini yaptı ve Partinin emperyalizme ve revizyonizme karşı yürüttüğü devrimci mücadelesindeki görevlerini bir kere daha önemle belirtti.

Emperyalistler ve çeşitli revizyonistler —Yugoslav, Macar, Polonyalı, İtalyan ve diğerleri— faaliyetlerini sosyalist kampın ve uluslararası komünist hareketin birliğine yöneltmişlerdi. Onlar, bütün sosyalist ülkeleri Sovyetler Birliğinden koparark onu tecrit etmeyi ve dünya komünist hareketini parçalamayı amaçlıyorlardı. Bu amaçla, Ekim Devrimi'nin ve Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin inşasının zafer ve tecrübelerinin evrensel önemini inkar etmeye çalıştılar. Aynı şekilde SBKP 20. Kongresinin revizyonist tezleri ve kararları da, bu zafer ve tecrübelere karşı yöneltilmişti. Bu şartlar altında, Sovyetler Birliği'nin savunul-

---

(1) Enver Hoca, 8 Kasım 1956 Resmi Toplantısında Yapılan Konuşma. «Zeri i Popullit», 9 Kasım 1956.

ması uğruna yürütülen mücadele, sosyalizmin savunulması uğruna, Marksizm-Leninizmin savunulması uğruna yürütülen bir mücadeleydi. Bu nedenle AEP,

> **«Sovyetler Birliği'nin etrafında sosyalist ülkelerin ve kardeş komünist ve işçi partilerinin birliğini savunmayı ve çelikleştirmeyi»**(1)

gerekli saydı.

Merkez Komitesi, bu somut şartlarda revizyonizme karşı mücadelenin en büyük önemi kazandığını tespit etti. Komünistlere ve bütün emekçi halka,

> «bu şartlar altında, ideolojik alandaki mücadelenin **her şeyden önce geldiğini»**(2)

derin bir şekilde kavramaları talimatını verdi.

AEP, Marksizm-Leninizmin temel ilkelerini, revizyonistlerin darbelerine karşı kararlılıkla ve sebatla savunacağını açıkça ilan etti.

Her şeyden önce, uluslararası revizyonizmin, işçi sınıfı partisinin önder rolü, proletarya diktatörlüğü ve sınıf mücadelesine ilişkin Marksist-Leninist öğretiler konusunda ideolojik karışıklık yaratma çabalarının teşhir edilmesi gerekiyordu.

> Enver Hoca yoldaş, bütün tarihî tecrübenin bize, «partinin önder rolünün, sosyalist devrimin sürdürülebilmesi ve sosyalizmin ve komünizmin inşa edilebilmesi için hayati zir zorunluluk»(3)

olduğunu öğrettiğini söyledi.

Marksist-Leninist partinin önderliğini inkar etmek demek, işçi sınıfını yönetici bir kurmaydan yoksun bırakmak,

---

(1) Enver Hoca, 13 Şubat 1957'de AEP Merkez Komitesi Genel Toplantısına Sunulan «Uluslararası Durum ve Partinin Görevleri Üzerine Rapor». Tiran 1957, s. 37.

(2) Aynı yerde, s. 71.

(3) Aynı yerde, s. 50.

onu tamamen silahsızlandırmak ve burjuvazinin hakimiyetini devam ettirmek demekti.

AEP, proletarya diktatörlüğünün ortadan kaldırılmasının ya da «liberalleştirilmesi»nin geniş çapta propagandasını yapan revizyonistleri teşhir ederek, önemle şunu belirtti:

> «Proletarya diktatörlüğünü ortadan kaldırmamalıyız; tam tersine, onu mümkün olduğu kadar güçlendirmeli, zayıflatılmasına, «liberalleştirilmesine» ve saflarında karışıklık ve dağınıklık yaratılmasına izin vermemeliyiz, çünkü bu tam da düşmanların istediği şeydir.»(1)

Parti, proletarya diktatörlüğünü inkar edenlerin, Marksizm-Leninizmin tümünü inkar ettiklerini ve komünizm düşmanlarının safına geçtiklerini gösterdi.

Parti, revizyonistlerin, sınıf mücadelesinin inkarı «teorisini» yayarak emekçi halkı yanıltma çabalarının oluşturduğu ciddi tehlikeye işaret etti. Parti şunu öğretiyordu: Sınıf mücadelesi,

> «sömürücü sınıfların ya da onların kalıntılarının varlığına, emperyalizmin ajanlarının varlığına, geniş bir küçük üretici sektörünün varlığına, halkın bilincindeki kapitalist kalıntıların varlığına ve nihayet emperyalizmin varlığına bağlı olan objektif bir gerçektir.»(2)

Revizyonizm, Marksizm-Leninizme karşı yürüttüğü mücadeleyi başlıca üç demagojik sloganın ardına gizledi: «Marksizm-Leninizmin yaratıcı bir biçimde geliştirilmesi ve dogmatizme karşı mücadele», «Marksizm-Leninizmin her ülkenin somut şartlarına yaratıcı bir biçimde uygulanması» ve «Stalinizme» ya da «kişinin putlaştırılmasına karşı mücadele.»

AEP, revizyonistlerin, yeni şartlarda ve her ülkenin somut şartlarında Marksizm-Leninizmin yaratıcı bir biçimde geliştirilmesi ve uygulanması doğru görüşünün sadece

---

(1) Aynı yerde, s. 58.

(2) Aynı yerde, s. 60.

bezirganlığını yaptıklarını belirtti. Revizyonistler bu görüşleri Marksizm-Leninizmin temel ilkelerini inkar etmek, ihanetlerini gizlemek ve başkalarına «somut sosyalizmi» ve «milli komünizmi» zorla benimsetmek için kullanıyorlardı. Enver Hoca yoldaş şuna işaret etti:

> «Marksist-Leninistler, Marksizm-Leninizmin yaratıcı bir biçimde geliştirilmesinden, onun temel ilkelerinin inkar edilmesini değil, aksine bu teorinin, işçi sınıfının mücadele tecrübesinden ve bilimin gelişmesinden elde edilen yeni sonuçlarla zenginleştirilmesini anlarlar... Marksizm-Leninizm bir bilimdir ve onun geliştirdiği objektif kanunlar mutlak gerçeklerdir... Bu kanunların ne modası geçer, ne de inkâr edilebilirler... Sosyalizmin inşasının temel meseleleri, ortak meselelerdir; toplumun gelişme kanunlarının milli sınırları yoktur. Tarihi tecrübe bu ortak meselelerin şunlar olduğunu göstermektedir: proletarya diktatörlüğü, yani işçi sınıfının Marksist-Leninist partisinin önderliğinde işçi sınıfı iktidarının kurulması, işçi sınıfının köylülükle ve diğer emekçi tabakalarla olan ittifakının her yoldan güçlendirilmesi, temel üretim araçları üzerindeki kapitalist mülkiyetin tasfiye edilmesi ve sosyalist mülkiyetin kurulması, tarımın sosyalist bir biçimde örgütlenmesi, ekonominin planlı gelişmesi, Marksist-Leninist teorinin rehberliği, sosyalist devrimin zaferlerinin, eski sömürücü sınıfların ve emperyalist devletlerin yıkıcı çabalarına karşı kararlılıkla savunulması».(1)

AEP, «Stalin'in putlaştırılmasına karşı», «Stalin'in hatalarına karşı», «Stalinizme karşı» yürütülen mücadelenin, Marksizm-Leninizme karşı yürütülen bir mücadele olduğunu; bütün komünist ve işçi partilerinin başına revizyonistleri getirebilmek üzere, bu partilerin devrimci çizgilerinin oportünist ve reformcu çizgiyle değiştirilmesi yolunu

(1) Aynı yerde, s. 40 41.

açma hedefini güden bir mücadele olduğunu bir kere daha ortaya koydu.

> «Biz, Stalin'in bütün olumlu devrimci yanlarını yok saymaya çalışanların hiçbiriyle aynı fikirde değiliz... Herkesin bildiği gibi Stalin, Lenin'den sonra Marksizm-Leninizmi bütün düşmanlarına ve revizyonistlere karşı savunan ve bu bilimin daha da geliştirilmesine son derece değerli katkılarda bulunan büyük bir Marksistti.»(1)

Partimiz o sırada mücadelesini, Marksizm-Leninizme karşı girişilen saldırının bayraktarlığını yapan Yugoslav revizyonistlerine yöneltmişti. Ne var ki, bu mücadelenin, her ülkedeki ve her partideki revizyonizme karşı yürütüldüğünü ve Enver Hoca yoldaşın raporundaki görüşlerin, 20. Kongrenin revizyonist görüşlerine karşı ortaya konduğunu anlamak hiç de zor değildi.

Enver Hoca yoldaşın, Merkez Komitesi Genel Toplantısı tarafından onaylanan «Uluslararası Durum ve Partinin Görevleri Üzerine Rapor»u, AEP'nin, 20. Kongreden sonra uluslararası komünist hareket içinde ortaya çıkan temel ilke meselelerindeki kararlı Marksist-Leninist tutumunu daha da berraklaştırdı. Bu rapor, modern revizyonizme karşı mücadelede komünistlerin elinde güçlü bir silah oldu.

AEP'nin, 20. Kongrenin çizgisini benimsememekte kararlı davranması ve kendi genel devrimci çizgisinde ısrar etmesi, SBKP yönetiminde huzursuzluk yarattı.

Bu huzursuzluk, 1957 Nisanında, başında Enver Hoca yoldaş ve Mehmet Şehu yoldaşın bulunduğu AEP ve Arnavutluk Halk Cumhuriyeti heyetleri SBKP Merkez Komitesinin ve SSCB hükümetinin davetlisi olarak Moskova'ya gittiklerinde, Sovyet yönetimi tarafından açıkça ortaya kondu. Tartışmalar sırasında Enver Hoca yoldaş durumu ve o dönemdeki şartlarda AEP'nin mücadelesini açıklarken, AEP'nin devrimci tutumundan hoşnut olmayan ve buna çok

(1) Aynı yerde, s. 43.

kızan N. Kruşçev, «Öyle görünüyor ki, siz Arnavutlar bizi Stalin'in yoluna geri döndürmek istiyorsunuz»! diyerek onun sözünü kesti. AEP'nin Yugoslav revizyonistlerine karşı tutumunu, «onlarla olan anlaşmazlıkları körüklemek» isteyen ve «objektif olmayan» bir tutum olarak nitelendirdi ve onlara «haksız bir şekilde saldırılmamasını» istedi! AEP'nin ve Arnavutluk halkının bazı düşmanlarını himayesine almakta tereddüt etmedi ve onların itibarlarının iade edilmesini istedi. Enver Hoca yoldaşın ve heyetin diğer üyelerinin, AEP'nin Marksist-Leninist görüşlerini ve faaliyetini savunmada gösterdikleri kararlı tutuma sinirlenen Kruşçev, «Siz Arnavutlar yaradılıştan öfkeli ve sektersiniz»!! «Sizinle anlaşmaya varmak imkansız. Bu tartışma burada biter»!!! diyerek tehditler savurdu. Bu olay, AEP'nin Marksist-Leninist çizgisiyle Kruşçev grubunun revizyonist yolu arasındaki ilk çatışmaydı.

Sovyet yönetimi, savurduğu tehditlere rağmen, görüşmeleri sona erdirmeye cesaret edemedi. Kruşçev grubu hâlâ AEP'nin «inadından» vazgeçeceği ve kendi diktasına boyun eğeceği umudunu besliyordu. Kruşçev'in amacına ulaşmak için kullanmak isteyeceği araçlardan biri de, Sovyetler Birliği'nin yaptığı iktisadi yardımdı. Kruşçev, bu yardım olmadan Arnavutluğun bir adım bile ilerleyemeyeceğini sanıyordu! Sovyetler Birliği, Arnavutluk Halk Cumhuriyeti'ne kurtuluşundan 1955 yılına kadar verdiği 422 milyon eski ruble tutarındaki borcu bu amaçla sildi. Daha sonradan da görüldüğü gibi Sovyet yönetimi bu borcu gerçek dostluk ve proleter enternasyonalizmi ilkelerine bağlılığı yüzünden silmiş değildir. AEP, Arnavutluk Halk Cumhuriyeti Hükümeti ve Arnavutluk halkı ise, bu yardımı bir iane olarak değil, kardeşçe bir yardım, Sovyet halkının kardeş bir sosyalist ülke halkına enternasyonalist yardımı olarak değerlendirdi. Ne tehditler, ne de «hediyeler», AEP'nin Marksist-Leninist önderliğinin genel devrimci çizgisini sonuna kadar savunma kararlılığını sarsamadı.

Enver Hoca yoldaş Moskova'da şöyle demişti:

«Marksizm-Leninizmin saflığının korunması, revizyonizme karşı mücadele edilmesi, uyanıklığın arttırılması, Arnavutluk Emek Partisinin başlıca görevlerindendir. Partimiz... Arnavutluk'ta sosyalizmi başarıyla inşa etmek için doğru yolunda kararlılıkla ilerleyecektir.»(1)

Tiran'a geri döndüğü zaman ise şunu bir kere daha belirtti:

«...ister Yugoslavlar, ister Arnavutlar ya da başkaları olsun, Marksist-Leninist fikirleri revizyona tabi tutmak isteyen herkese karşı mücadelemizden bir an bile vazgeçmeyeceğiz.»(2)

AEP'nin devrimci enternasyonalist tutumu, 1957 Kasımında Moskova'da yapılan komünist ve işçi partileri toplantısında da dile getirildi.

Bu toplantıda Kruşçev grubu, SBKP 20. Kongresinin revizyonist yolunu uluslararası komünist hareketin genel çizgisi olarak kabul ettirmeye çalıştı. Bu çabalar, toplantıya katılan heyetlerin herkesçe bilinen revizyonist unsurları tarafından desteklendi.

Kapitalizmden sosyalizme geçiş, savaş ve barış konularındaki ilke meseleleri üzerinde şiddetli bir mücadele cereyan etti. Revizyonistler, emperyalist savaşlar, silahlı ayaklanma ve sosyalist devrim, devrimde ve sosyalist inşada işçi sınıfı partisinin önder rolü, proletarya diktatörlüğü vb. konularındaki Marksist-Leninist öğretilerin modasının geçmiş olduğunu iddia ettiler. Ekim Sosyalist Devrimini ve Sovyet düzenini karalamaktan bile çekinmediler. Toplantının belgelerinin yazılması sırasında, ABD emperyalizmini, barışın ve halkların baş düşmanı olarak göstermemekte direttiler ve hattâ emperyalizmin adını bile anmak istemediler. Son iki yılın olaylarıyla açıkça ispatlan-

---

(1) Enver Hoca, Moskova'daki Arnavutluk Sovyet Dostluk Toplantısında Yapılan Konuşma. «Zeri i Popullit», 17 Nisan 1957.

(2) Enver Hoca, Tiran Toplantısında yapılan Konuşma. «Zeri i Popullit», 14 Mayıs 1957.

mış olmasına rağmen, uluslararası komünist hareket içindeki esas tehlikenin revizyonizm olduğunun ilan edilmesini hiçbir şekilde kabul etmediler.

Çaşında Enver Hoca yoldaşın bulunduğu AEP heyeti, bu anti-Marksist görüşlerin teşhir edilmesine değerli bir katkıda bulundu. Bu yoldaki çabalarını toplantıda Marksizm-Leninizmin temel ilkelerini savunan Çin Komünist Partisi heyetinin ve öteki heyetlerin çabalarıyla birleştirdi.

Bilimsel tartışmaların sarsılmaz mantığıyla karşı karşıya kalan revizyonistler, tutumlarını sürdüremediler ve geri çekilmek zorunda kaldılar.

Ortak olarak hazırlanan ve toplantı tarafından kabul edilen Bildiri, uluslararası komünist hareketin tecrübesini ve sosyalist devrimin ve sosyalist inşanın evrensel kanunlarını özetledi ve komünist ve işçi partilerinin ortak görevlerinin yanı sıra, onlar arasındaki ilişkileri düzenleyen kuralları da ortaya koydu. Bildiri, Marksizm-Leninizmin devrimci ilkelerine dayanıyordu.

Revizyonizm ve sağ oportünizm, toplantı tarafından uluslararası komünist hareket içindeki esas tehlike olarak tanımlandı. Aynı zamanda toplantı, bunun kaynaklarını tespit etti ve burjuva etkisinin varlığını iç kaynak, emperyalist baskıya teslimiyeti de dış kaynak olarak nitelendirdi.

Bildirinin devrimci muhtevasını göz önünde tutan AEP heyeti ve Marksizm-Leninizmi savunan öteki partilerin heyetleri, SBKP 20. Kongresinin sözümona uluslararası komünist harekette yeni bir dönem açan bir kongre olduğu yolundaki yanlış ifadenin değiştirilmemesine razı oldular. Aslında bu bir tavizdi. Ama Sovyetler Birliği'ni, komünizm düşmanları tarafından yöneltilen azgınca saldırılar karşısında savunmanın ve hareketin birliğini korumanın zorunlu kıldığı haklı bir tavizdi.

Ama gene de 1957 Moskova Bildirisi genel olarak 20. Kongrenin revizyonist yoluna karşı çıkıyordu. Bu Bildirinin kabul edilmesi, devrimci Marksist-Leninist güçler için bir zaferdi. Emperyalizme ve revizyonizme karşı mücade-

lelerinde komünist ve işçi partileri için ortak bir mücadele programı oluşturuyordu.

AEP, kendi heyetinin, komünist ve işçi partileri toplantısındaki faaliyetini tamamen onayladı ve bu faaliyeti enternasyonalist bir katkı olarak değerlendirdi. AEP, bildirinin devrimci görüşlerini benimsedi ve onları Marksizm-Leninizmin saflığının korunması uğruna yürüttüğü mücadelenin temeli haline getirdi.

PARTİNİN KÖYLÜK BÖLGELERDE SOSYALİST İLİŞKİLERİN KURULMASI VE İKİNCİ BEŞ YILLIK PLANIN TAMAMLANMASI UĞRUNA YÜRÜTTÜĞÜ MÜCADELE

Parti, siyasi ve ideolojik mücadeleyi öne çıkarırken, Üçüncü Kongrenin tespit ettiği iktisadi ve sosyal görevleri de ihmal etmedi. Aksine, bu görevlerin yerine getirilmesini, başta gelen büyük bir siyasi mesele olarak gördü.

Tarımın Büyük Çapta Kollektifleştirilmesi Çalışması

AEP'nin, esas dikkati tarımın geniş ölçüde kollektifleştirilmesine yönelmişti. Bu alandaki çalışma iki yönde sürdürüldü: Esas önemli yön olarak yeni tarım kooperatiflerinin kurulması ve henüz kooperatiflere katılmamış olan köylülerin kooperatiflere üye olmaları için ikna edilmesi. Kollektifleştirme esas olarak ovaları ve dağlık bölgeleri kapsıyordu. Parti örgütleri köylülerin yeni kooperatifler kurma konusundaki inisiyatifini her yoldan desteklediler ve bunun için her köyde büyük çoğunluğun karar vermesini bekiemediler. Kooperatifler az sayıda köylü ailesinin katılmasıyla da kurulabilirdi.

Parti Merkez Komitesi bütün üyelerini ve birçok önde gelen Parti ve devlet kadrosunu, köylük bölgelerdeki komünistlere ve köylülere kollektifleştirme görevinin yerine getirilmesinde yardımcı olmakla görevlendirdi. Başta devlet tarım işletmeleri olmak üzere, sanayi ve inşaat işlet-

melerindeki emekçi halk, şehirlerdeki kültür kurumları ve Parti örgütleri tarımın sosyalist dönüşümü için seferber edildi.

Parti, koliektifleştirmenin yaygınlaştırılmasının yanı sıra, yeni ve eski kooperatiflerin iktisadi ve örgütsel bakımdan güçlendirilmesi için de geniş bir çalışma yürüttü. Tarım kooperatiflerinin 1956 Eylülünde yapılan üçüncü kongresinde yeni Tüzüğün kabul edilmesi bu bakımdan özel bir öneme sahipti. Yeni Tüzükte kooperatiflerin iç hayatının temel kuralları, üyelerin hakları ve görevleri ve kooperatiflerin iktisadi faaliyeti daha da geliştirilmişti. Kooperatife üye olan her ailenin sahip olacağı özel arazi parçasının sınırları yeniden tespit edilmiş ve daha eşit bir şekilde düzenlenmişti. Devlet makinalar, kadrolar, tarım kredileri vb. sağlayarak kooperatifleri desteklemekteydi.

Parti aynı zamanda kollektifleştirme çalışması sırasında ortaya çıkan eksiklik ve zaaflara karşı da kararlılıkla mücadele etti. Devletin kendilerine ekmek sağlayacağı ve bütün diğer ihtiyaçlarını da karşılayacağı ümidiyle kooperatiflerin kurulmasını kabul eden bazı köylülerde ve köylük bölgelerdeki bazı komünistlerde beliren hatalı eğilimle mücadele etti. Tüzükte tespit edilenden daha büyük miktarda özel araziye sahip olma eğilimiyle de mücadele edildi. Kooperatifler kurmada idari yetkilerin kötüye kullanılması ve köylülerin serbest iradesini tanımama eğilimleri mahkum edildi.

Parti, özellikle, sınıf düşmanının kollektifleştirmeyi engelleme yolundaki her türlü çabasını bastırmak için harekete geçirildi. Emperyalistlerin ve Yugoslav revizyonistlerinin yolladığı bölücüler tarafından kışkırtılan zengin köylüler, baltalama faaliyetlerine girişmeye ve karışıklıklar çıkarmaya kalkıştılar. Sınıf düşmanları şu sloganlarla ortaya çıktılar: «Kooperatif kurmada acele etmeyin, kooperatif kurmanın 1960 yılına kadar süresi var», «kooperatiflerde açlıktan öleceksiniz», «kollektifleştirme, toprağı köylüden almak için bir hiledir». Gizliden gizliye, köylüleri kooperatiflere girmemeleri için kandırmaya çalıştılar. Bir

kooperatif kurulduğu zaman ise, üyeleri Tüzüğe uymamaya teşvik ediyor, hoşnutsuzluk yaratıyor ve onları bölmeye çalışıyorlardı. Devlete karşı olan yükümlülüklerin yerine getirilmesini engellemeye ve makinaların kullanılmasını önlemeye çalıştılar.

Partinin çalışması ve köylü kitlelerinin devrimci coşkunluğu sonucunda, zengin köylülerin ve diğer düşmanların çabaları sınırlı kaldı ve yenilgiye uğratıldı. Tamamen tecrit ve teşhir oldular. Kollektifleştirme, Partinin kararlaştırdığı yolda ve hızda ilerledi. Kollektifleştirme için yürütülen mücadele, özellikle de sınıf düşmanlarına karşı verilen mücadele köylülüğün siyasi bilincini daha da çelikleştirdi ve onu Partiye daha sıkı bir şekilde bağladı. Tarımın kollektifleştirilmesi hareketi, yüce bir yurtseverlik davası haline geldi.

Parti tarımın geniş çapta kollektifleştirilmesinin başından itibaren hayvancılığa ilişkin zararlı bir eğilimi tespit etmişti. Bir yandan, şahsi menfaat peşinde koşan önemli sayıda köylü, elindeki fazla çiftlik hayvanlarını kooperatiflere satmakta tereddüt ediyordu. Çoğu zaman kooperatife katılmadan önce hayvanlarını ya kesiyor ya da satıyorlardı. Dolayısıyla, yeni kooperatiflerin büyük çoğunluğu çok sınırlı sayıda kollektif sürüye sahipti. Öte yandan, Parti komiteleri çiftlik hayvanlarının kollektifleştirilmesi konusunda, toprağın kollektifleştirilmesinde gösterdikleri ilgiyi gösteremediler. Bunun sonucunda kollektifleştirilmiş ekili topraklar yüzde otuza ulaşırken, kollektifleştirilmiş ineklerin sayısı yüzde 6'yı, koyun ve keçilerin sayısı ise yüzde 10'u geçmiyordu.

Çiftlik hayvanlarının bu durumu, halk ekonomisine ve tarımın sosyalist bir biçimde örgütlenmesi davasına zarar verdi. Bu duruma son vermek amacıyla, çiftlik hayvanlarının kollektifleştirilmesini, toprağın kollektifleştirilmesine paralel olarak hızlandırmak ve hayvancılığı, özellikle koyun ve davar yetiştiriciliğini geliştirmek ve ilerletmek için özel tedbirler alındı.

Aynı zamanda Parti, tarımın yaygın bir biçimde kol-

lektifleştirilmesinin ilk yılında elde edilen tecrübelerden daha başka dersler de çıkardı. Birçok komünist arasında ortaya çıkan, mevcut durumdan memnun olma eğilimiyle savaştı ve başarıdan sarhoşluğa kapılmamak gerektiği talimatını verdi. Kollektifleştirme tecrübesini daha iyi yaymak ve genelleştirmek için tedbirler alındı. Özellikle devlet tarafından, makina ve traktör istasyonları, devlet tarım işletmeleri, tarım kredileri, özel tohum ve damızlık hayvan sağlama yoluyla kooperatiflere yapılan yardım arttırıldı. Kooperatif işletmelerini güçlendirmek için 1957 yılında meyva ve zeytin ağaçlarının ve asmaların dikilmesinde büyük adımlar atıldı. Merkez Komitesi, bütün halk ekonomisi için gerekli kadroların daha hızlı yetiştirilmesi ve arttırılması meselesini ele alırken, sosyalist tarım için gerekli kadroların eğitimine özel önem verdi. Devletin yönetim organlarında ve Parti cihazında çalışan diğer komünistler ve tarım uzmanları kooperatiflerde çalışmak üzere köylük bölgelere gönderildiler.

1957 yılı tarımın kollektifleştirilmesinde köklü bir dönüm noktası oldu. Kollektifleştirilen topraklar, toplam ülke topraklarının yüzde 58'ine ulaştı. Bütün köyler birer kooperatif haline getirildi. Bazı bölgelerde kollektifleştirme, köylü ailelerinin topraklarının yüzde 90'ını kapsıyordu Vlora, Bilişt, Kolonya, Cerrik, Saranda ve diğer bazı bölgelerde bütün köylerde kooperatifler kuruldu.

Sosyalist sektör, tarımda hakim sektör haline geldi. Sosyalist sektör, 1957 yılında toplam tahıl ürününün aşağı yukarı yarısını, pamuğun dörtte üçünü ve şeker pancarının yüzde 90'ını üretiyordu. Köylük bölgelerdeki iktisadi, sosyal ve kültürel durum daha da gelişti. Bu başarılar kollektifleştirmenin sonuna kadar ilerletilmesinin sağlam bir teminatı oldu.

İç Kaynakların Değerlendirilmesi İçin Kitlelerin Seferber Edilmesi

1957 yılı sadece kollektifleştirmede değil, bütün halk ekonomisinde büyük bir ilerlemeyi belirledi. Toplam sa-

nayi üretimi 1956 yılına göre yüzde 26 oranında artış gösterdi. Sanayinin bütün temel dallarında plan hedefleri büyük ölçüde aşıldı. Tarım üretimi yüzde 15 oranında arttı.

Bu başarılara dayanılarak, 1957 Ekiminden itibaren vesika sistemi tamamen kaldırıldı ve tüketim maddelerinin fiyatları düşürüldü. Bu, büyük bir iktisadi ve siyasi zaferdi. Vesika sisteminin tamamen kaldırılması ve devletin tespit ettiği sabit fiyatlar temelinde sınırlamasız serbest ticarete geçilmesi, sosyal üretimin, «yapılan işin miktar ve niteliğine göre» sosyalist ilkesine uygun olarak daha eşit bir şekilde bölüşülmesinde önemli bir etken oldu. Emekçi kitlelerin yaşama şartları düzeltildi. Milli gelir yüzde 14 oranında arttı. Kişi başına alış-veriş hacmi 1956 yılına göre yüzde 19 oranında artış gösterdi. Eğitim ve sağlık hizmetleri daha da yaygınlaştırıldı. Ülkenin en büyük eğitim ve bilim merkezi olan Tiran Devlet Üniversitesi kuruldu. Halk ekonomisinin gelişmesinde 1957 yılında görülen dönüm noktasının kökleri, emekçi kitleleri saran devrimci coşkunlukda, iktisadi işletmeler, kooperatifler ve devlet organlarında çalışmanın daha iyi örgütlenmesinde ve ekonominin Parti tarafından daha etkili bir biçimde yönetilmesinde yatıyordu.

İkinci beş yıllık plan döneminin ilk iki yıllık plan uygulamasını tahlil eden Parti, ülkede, keşfedilmesi ve ekonominin ve kültürün hızlı gelişmesinin hizmetine verilmesi gereken kullanılmayan zengin kaynaklar bulunduğu sonucuna vardı. Bu mesele geniş kitlelerin tartışmasına sunuldu. Aynı zamanda, devlet planlama organlarına beş yıllık plan endekslerini, onları daha da yükseltmek amacıyla yeniden incelemek görevi verildi. Bu meselenin halk arasında tartışılması, devlet planlama komisyonunun tahminlerini aşan iç kaynakların ortaya çıkmasını sağladı.

1958 Şubatında yapılan Merkez Komitesi Genel Toplantısı esas olarak emekçi halkın önerilerine dayanarak, ikinci beş yıllık planın bütün endekslerini yükseltme kararı aldı. Böylece sanayi ve tarım üretiminin Üçüncü Kongre tarafından kararlaştırılan toplam hacmi, yüzde 17 ora-

nında arttırılmış oldu. Özellikle yatırımlarda ve sabit sermaye birikiminde önemli artışlar oldu. Halkın refah ve kültür düzeyini gösteren endekslerde de artış oldu. İkinci beş yıllık plana yapılan ilaveler, esas olarak iç birikime ve kaynaklara dayanıyordu. Başlatılan dönüşümü sonuna kadar sürdürebilmek için, Parti, kendi güçlerini ve şehir ve köydeki emekçi halkın tükenmeyen enerjisini harekete geçirdi. Temel Parti örgüt ve komitelerinin önderlik, örgütleme ve açıklama çalışmaları önemli ölçüde düzeltildi. İşçiler ve kooperatif çiftçileri ve emekçi kadınlar arasından, sosyalist inşa çalışmasında ve sınıf düşmanlarına karşı mücadelede sınanmış yeni üyeler alınarak Parti örgütlerinin bileşimi güçlendirildi.

Sendikalar, emekçi halkın komünist ruhla eğitilmesi ve «dikkatimizi üretime verelim» sloganının uygulanması yolundaki çabalarını arttırdılar. Üretim propagandasını yoğunlaştırdılar ve işçileri ekonominin yönetimine çekme çalışmalarını geliştirdiler.

İşçilerin üretim toplantıları canlandı. Yeni yarışma biçimleri ortaya çıktı ve yaygınlaştı ve emekçi halkın yaratıcı inisiyatifi daha da arttı. Makinaların ömrünü uzatma, üretim kapasitelerini israf etmeme ve sonuna kadar kullanma hareketi geniş ölçüde yayıldı. Birçok önde gelen işçi, maddi çıkarlarını bir yana attı ve kendi gelişmiş tugaylarını terkederek, gerilikten kurtarmak üzere başka tugaylara gitti. «Bir-artı-iki» hareketi (her vasıflı işçinin iki kişinin eğitimini üzerine alması) ortaya çıktı.

Her kooperatif üyesinin 300 çalışma gününü doldurması hareketi bütün köylük bölgelere yayıldı. Tarımın makinalaştırılmasında çalışan işçiler, traktörlerin ömrünü uzatmak ve yakıttan tasarruf etmek ileri ilkesine dört elle sarıldılar.

Emekçi kitlelerin devrimci seferberliği, ülkenin iktisadi gelişmesini daha da hızlandırdı. 1958 yılı için tesbit edilen genişletilmiş sanayi üretimi planı hedeflerinin aşılması, Partinin iç kaynakların keşfedilmesi ve işletilmesi yolunda verdiği talimatların doğruluğunu kanıtladı.

Tarımın Kollektifleştirilmesinin Genel Olarak Tamamlanması.

Tarımın kollektifleştirilmesi hızla ilerledi. 1959 yılının sonunda kollektifleştirilen toprağın miktarı yüzde 83'e ulaştı; bu arada bütün tarım sektörü, ülkenin ekili topraklarının yüzde 86'sından fazlasını kapsıyordu. Böylece genel olarak tarımın kollektifleştirilmesi tamamlanmıştı. Sadece çok dağlık bölgelerdeki bazı aile işletmeleri henüz kooperatiflere katılmamıştı. Üçüncü Parti Kongresinin talimatı, zamanından bir yıl önce tamamlanmıştı.

Tarımın kollektifleştirilmesinin tamamlanması, iktisadi ve sosyal alanda sosyalist devrimin en önemli tarihi zaferlerinden birini oluşturuyordu. Bu, köylük bölgelerde yeni sosyalist üretim ilişkilerinin kurulmasına yol açtı. Tarımın kollektifleştirilmesi, **ikinci devrim, köylük bölgelerdeki iktisadi ve sosyal ilişkilerde en köklü devrimci değişiklikti.** Köylük bölgelerdeki üretici güçlerin hızla gelişmesi ve köyün sosyal ve kültürel hayatında köklü değişikliklerin gerçekleştirilmesi yolunu açtı.

Tarımın kollektifleştirilmesinin tamamlanması, Partinin 3. Kongresinin köylük bölgelerdeki sosyalist yeniden örgütlenmenin hızlandırılması yolundaki talimatının ne kadar doğru ve zamanında olduğunu kanıtladı.

AEP, tarımın kollektifleştirilmesinde daima ülkenin siyasi ve iktisadi gelişmesi şartlarını göz önünde tuttu. Tarımın kooperatifleşmesinin biçimleri, yöntemleri ve hızı, bu şartlara uygun olarak tesbit edildi.

Kollektifleştirme, köylülüğün küçük özel mülkiyetinin varolduğu şartlarda başladı ve sürdürüldü. Yeni sosyalist sanayinin, tarımı modern tarımsal üretim araçları ile donatamayacak durumda olduğu bir sırada yürütüldü. AEP, kollektifleştirmeyi ne sanayileşmenin tamamlanmasını bekleyerek suni bir biçimde ertelemeyi, ne de gerekli siyasi, iktisadi ve sosyal şartlar yaratılmadan suni bir biçimde hızlandırmayı doğru bulmuyordu. Bu nedenle kollektifleştirme, ülkenin sanayileşmesinin tamamlanması beklenmeden başladı ve sürdürüldü.

Buna rağmen, kollektifleştirmenin başlamasından itibaren tarım kooperatifleri, devlet makina ve traktör istasyonlarındaki makinaları kullandılar. Köylük bölgelerde geniş çapta kollektif üretim için kullanılacak tarım makinaları, ticari mübadele ve kredi yoluyla sosyalist ülkelerden sağlandı.

Tarımın kollektifleştirilmesi, artel tipi tarım kooperatifi temelinde başladı ve tamamlandı. Bu tip kooperatifleşmede, toprak, üretim araçları, ve emek tamamen kamulaştırılıyordu. Gelir, kollektif işletmenin her üyesinin yaptığı işe göre bölüşülüyordu.

Kollektifleştirme süreci sırasında, üretimin kooperatifleşmesinin sadece emeğin kamulaştırılmasına dayanan kollektif çiftlikler şeklindeki başlangıç biçimlerini kullanma çabaları görüldü. Ancak köylüleri kooperatifleşme hareketine çekerek tarım kooperatiflerine geçişin ara biçimleri görevini yapacak olan bu tip kooperatifler kısa ömürlü oldu ve köylük bölgelerde geniş ölçüde yayılmadı. Köylüler başka ara biçimler kullanmadan doğrudan ve derhal tarım kooperatiflerine geçtiler.

Arnavutluğun köylük bölgeleri, geçmişten hiçbir kooperatifleşme geleneği devralmamıştı. Dolayısıyla köylülük, Partinin ortaya koyduğu kooperatifleşme biçimini benimsedi. Arnavutluk köylüsünün Partiye büyük bir güveni vardı. Köylüler, Partinin önderliği altında yabancıların ve toprak ağalarının boyunduruğundan kurtulmuş ve toprağın efendisi olmuşlardı. Partinin onlara daima doğru yolu gösterdiğine ve onların çıkarlarını kararlılıkla savunduğuna kendi tecrübeleriyle inanmışlardı. Artel tipi tarım kooperatiflerini benimsemelerinin nedeni işte buydu.

Arnavutluğun köylük bölgelerinde yapılan toprak reformundan sonra, toprak miktarı ve diğer tarım araçları yönünden, köylüler arasında büyük bir iktisadi farklılık kalmamıştı. Bu nedenle, kooperatiflerde birleştikleri zaman, üyeler arasında, kooperatifleşmenin ara biçimlerine başvurmayı gerekli kılacak kadar büyük iktisadi menfaat çelişmeleri yoktu.

Tarımın geniş ölçüde kollektifleştirilmesi, Partinin zengin köylülere karşı izlediği siyaseti değiştirmedi. Bu dönemde de, zengin köylülere karşı yürütülen mücadele eski iktisadi kısıtlama, siyasi tecrit ve onları sınıf olarak ortadan kaldırma siyasetine uygun olarak sürdürüldü. Zengin köylüler genel olarak mallarına el konulmasına gerek kalmadan sınıf olarak ortadan kalktılar. Zengin köylülere karşı zor ve şiddet sadece halk iktidarının kanunlarına ve kurallarına uymadıkları ve bu iktidara karşı siyasi suçlar işledikleri zaman kullanıldı.

1960 yılında hâlâ 1500 kadar, yani toplam köylü ailelerinin yüzde birinden daha az sayıda zengin köylü ailesi vardı. Zengin köylüler artık eski iktisadi temellerini kaybetmişlerdi. Her biri 3 hektar civarında toprağa, bir sığır ve 10 koyuna sahipti. Bu zengin köylülere karşı da eski siyaset izlendi. Bu siyaset sayesinde zengin köylülerin sayısı azalmaya ve iktisadi güçleri zayıflamaya devam etti. Kısıtlama siyasetiyle birlikte, Parti uyanıklığı elden bırakmadan ve gerektiğinde sert darbeler indirmekte tereddüt etmeden zengin köylülerin özellikle onların çocuklarının yeniden eğitimine önem verdi.

Tarımın kollektifleştirilmesinin tamamlanması ve sosyalist ticaretin güçlenmesi, şehirlerdeki kapitalist unsurların büyük ölçüde azaltılmasını mümkün kıldı. Küçük özel tüccarlar, faaliyeti devlet denetimi altında olan ticari kollektiflerde örgütlendiler. O zamana kadar kendi başına çalışmaya devam etmiş olan az sayıda zanaatkarın büyük bölümü, zanaatkar kooperatiflerine katıldı.

Kollektifleştirme sürecinin başında, büyük ya da küçük her köyde ayrı kooperatifler kuruldu. Kooperatiflerin yeni kurulduğu, imkanlarının kısıtlı olduğu ve kadroların henüz kollektif ekonomiyi yönetme tecrübesine sahip olmadıkları bir sırada, her köyde ayrı kooperatiflerin kurulması zorunlu bir aşamaydı.

Tarımın kollektifleştirilmesi tamamlanmak üzereyken, küçük kooperatifler gittikçe kendi iktisadi ve örgütsel güçlenmelerinin ve köylük bölgelerdeki üretici güçlerin

hızlı gelişmesinin ihtiyaçlarına cevap veremez duruma geldiler. Bu şartlarda, kooperatifleri genişletmek ve güçlendirmek zorunlu bir hale geldi; kooperatife üye olan köylüler de bunu hissediyor ve talep ediyorlardı. Bunun için Parti, küçükleri birleştirerek daha büyük kooperatifler kurma görevini tesbit etti. Ancak bu birleştirmenin, kooperatif üyelerinin serbest iradesine ve tamamen ikna olmalarına dayanarak, ihtiyatla yapılması gerektiğini önemle belirtti. Bu, uzun vadeli bir görevdi; bir kampanya şeklinde aceleyle yerine getirilemezdi.

Gene de, 1959 yılı başında köylülüğün coşkunluğuna kapılan bazı bölgelerde kooperatiflerin birleştirilmesinin, günün en temel meselesi olduğunu ve bu birleştirmenin bir iki yılda tamamlanabileceğini ilan ettiler. Bunun sonucunda Parti talimatları çarpıtıldı. Mesele derinlemesine incelenmeden, örgütlenme biçimleri ve işleyiş kuralları tesbit edilmeden birleşik kooperatifler kuruluyordu. Kooperatiflerin birleştirilmesi sadece ovalık bölgelere değil, dağlık bölgelere de yayılmaktaydı. Bazı genişletilmiş kooperatifler 4000 hektara kadar toprağa sahip 10-15 köyü kapsıyordu. Bazı kadrolar kooperatiflerin iktisadi ve örgütsel güçlendirilmesi meselesinin bu şekilde kolayca çözüleceğini sanıyorlardı.

Merkez Komitesi, bu eksiklikleri farketti ve onları düzeltmek için zamanında tedbir aldı. Kooperatiflerin vakitsiz ve aceleci bir şekilde birleştirilmesinin kollektifleştirme davasına zarar verebileceğini önemle belirtti. Kooperatiflerin şartlarının derinlemesine incelenmesi ve birleştirmenin buna uygun olarak kararlaştırılması talimatını verdi.

Bundan sonra birleştirme hareketi daha ihtiyatla sürdürüldü; daha iyi incelendi ve sadece ovalık bölgelerde uygulandı. Başlangıçta genişletilmiş kooperatifler sadece 2-3 köy birleştirilerek kuruldu. Aynı zamanda devlet onlara tarım makinaları, tarım kredileri ve uzmanlar vererek yaptığı iktisadi yardımı arttırdı. Partinin birleşik kooperatiflerin yönetimini güçlendirmek amacıyla köylük böl-

gelere yolladığı birçok şehirli kadro bu kooperatiflerin başkanlığına seçildi.

Küçük kooperatiflerin büyük birimler halinde birleştirilmesi, onların iktisadi ve örgütsel bakımdan sağlamlaşmaları için yeni imkanlar yarattı. Genişletilmiş kooperatiflerde toprak ve makinalardan daha iyi yararlanıldı ve kooperatif üyelerinin emeği daha verimli hale geldi. Çeşitli tarım kolları arasında daha iyi koordinasyon sağlandı, yatırımlar daha yararlı bir biçimde yapıldı ve idari masraflar azaltıldı. Kooperatiflerin genişletilmesi, tarımda yeni sosyalist düzenin yarattığı avantajlardan daha iyi yararlanılmasını sağladı.

Tarımın kollektifleştirilmesi, sosyalist dünya görüşünün köylülük tarafından benimsenmesi için yeni bir iktisadi ve sosyal temel yarattı. Gene de, köylülük bu dünya görüşünü Partinin eğitici çalışması ve diğer iktisadi ve örgütsel tedbirler olmaksızın, kendi başına ve bir anda benimseyemezdi. Köylüler yüzyıllardır bireysel ekonomik sistemde yaşamaya ve çalışmaya alışmış olduklarından özel mülkiyet duyguları ve özlemleri son derece köklüydü. Bu durum ifadesini örgütsel alanda ve çalışmaya ve kollektif mülkiyete karşı tavırda ortaya çıkan eksiklik ve yetersizliklerde buluyordu.

Bu şartlarda Parti, kooperatif üyelerinin bütün çabalarını kollektif ekonominin gelişmesi üzerinde yoğunlaştırmalarını, üretime daha fazla katılmalarını ve çalışma disiplinlerini güçlendirmelerini sağlamak için, onların arasında yürüttüğü eğitim çalışmasına hız verdi. Ayrıca emeğin örgütlenmesi ve karşılığının verilmesi ve Tüzüğün uygulanması için özel tedbirler alındı.

Kooperatifleri yönetme yöntemi düzelmeye başladı. Kooperatif üyeleri kollektif ekonomiye daha fazla ilgi gösterdiler. İşlenmemiş toprakları tarıma elverişli hale getirme çabalarını arttırdılar. Devlet ile kooperatifler arasındaki iktisadi ilişkiler daha da güçlendirildi.

Tarımın kollektifleştirilmesi, köylük bölgelerde maddi ve kültürel hayat şartlarında da değişiklikler yaptı. 1956

-1960 yılları arasında köylüler 30 bin kadar yeni ev yaptılar. 1959 yılında köylük bölgelerde orta ve yüksek derecede eğitim görmüş yüzlerce kadro ve uzman çalıştıran 2500'den fazla okul ve 1300 kültür evi ve merkezi vardı.

İkinci Beş Yıllık Planın Zamanından Önce Tamamlanması

Tarımın kollektifleştirilmesinin tamamlanması çalışmasının yanı sıra, Parti, halk ekonomisinin bütün dallarında ikinci beş yıllık planın hedeflerine ulaşılması için mücadele ediyordu.

Planın nicelik bakımından tamamlanmasını gözden kaçırmadan, bütün dikkatini özellikle üretimin niteliği üzerinde topladı. Sosyalist inşaanın ilk yıllarında, üretici güçlerin düzeyinin çok düşük olması ve ülkenin karşı karşıya kaldığı pek çok zorluklar, esas dikkatin üretimin niceliğine yöneltilmesini zorunlu kılmıştı. Şimdi artık aksamakta olan nitelik meselesine daha fazla önem vermek gerekiyordu. Parti bunu sadece iktisadi bir mesele olarak değil, aynı zamanda siyasi ve ideolojik bir mesele olarak da gördü. Üretimin niteliği bir ülkenin iktisadi ve kültürel gelişmesinin ne düzeyde olduğunu gösterir. Sosyalist düzen şartlarında, nitelik, çalışmadaki sosyalist bilinç düzeyinin bir ifadesidir ve sosyalist yurtseverliğin yükselmesini ve halkın kendi gücüne olan inancının artmasını etkiler.

1959 Aralığında Parti Merkez Komitesi şu sloganı attı: «Niceliğe sırtımızı dönmeden, yüzümüzü niteliğe çevirelim». Aynı zamanda artık emekçi halkın ücretinin yalnız ya da esas olarak niceliğe göre değil, üretimin ya da hizmetin niteliğine göre de tesbit edilmesi talimatını verdi. Niteliğin geliştirilmesinin üzerinde ısrarla durulması, çalışmaya karşı sosyalist bir tutum almada emekçi halkın eğitimini doğrudan etkiledi.

Bu talimatı uygulamaya koymak için, emeğin örgütlenmesini ve karşılığının ödenmesini düzeltmeyi amaçla-

yan bir dizi iktisadi tedbir alındı. İş normları ve işçilerin sınıflandırılması yeniden gözden geçirildi. Ekonominin bütün dallarında ücret oranları niteliğe yakından bağlıydı. Kişisel çıkarları toplumun çıkarlarına bağımlı kılmak ilkesinden hareket edilerek, maddi ve manevi müşevvikler arasında daha doğru bir ilişki kuruldu. Parti örgütleri, bu tedbirlerin devrimci önemini ortaya koymak ve bazı kesimlerde görülen para peşinde koşmak eğiliminin ve «para olmazsa yarışma da olmaz» şeklindeki hatalı görüşün sosyalizme vermekte olduğu zararı açıklamak amacıyla emekçi halk içinde geniş bir siyasi çalışmaya giriştiler.

Emeğin örgütlenmesini ve karşılığının verilmesini düzeltmek için alınan tedbirler emekçi halk tarafından doğru bir biçimde kavrandı. Sosyalist yarışmanın yeni ve daha yüksek bir düzeye çıkarılmasına yardımcı oldular. 1960 yılında sosyalist çalışma bölükleri ve tugayları kurma hareketi doğdu ve bütün ülkeye yayıldı. Bu hareketin düsturu, Partinin «Sosyalist Tarzda Çalışın, Öğrenin ve Yaşayın» sloganı idi. Bu hareket, üretimi arttırmada, niteliği geliştirmede, teknolojiyi ve mesleki eğitimi geliştirmede ve emekçi halkın sosyalist bilincini güçlendirmede büyük bir itici güç oldu. Bu, üretim çalışmasını, öğrenme ve sosyalist hayat tarzı ile bütünleştirmede yardımcı oldu. Yeni buluşları ve işin rasyonelleştirilmesini geliştirme hareketi de yeni güç kazandı.

İkinci beş yıllık plan tamamlandı ve hattâ aşıldı. Planın özellikle sanayi, ulaşım ve sermaye yatırımı ve inşaat alanlarında ortaya koyduğu görevler gözle görülür bir şekilde aşıldı. İkinci beş yıllık planın toplam sanayi hacmine dört yıl dokuz ayda; 1960 yılı için tesbit edilen sanayi üretimi düzeyine ise 1959 yılında ulaşıldı. 1960 yılında toplam sanayi üretimi hacmi, 1955 yılının 2.2 katıydı, 1938 yılının ise 25 katıydı. En yüksek gelişme hızına madencilik, elektrik, makina yapımı ve inşaat malzemesi sanayilerinde erişildi. Bunlara paralel olarak hafif sanayi ve besin maddeleri üretimi de gelişti. Bunun sonucu, sanayinin çeşitli kollarının yapısında belirgin bir düzelme

görüldü. Sanayi 1960 yılında toplam milli gelirin aşağı yukarı yüzde 40'ını oluşturuyordu.

İkinci beş yıllık plan döneminde 250 büyük iktisat ve kültür projesi gerçekleştirildi. Yeni petrol yatakları ve yeni ferro-nikel, krom, bakır ve kömür madenleri işletmeye açıldı. Bu projelerin gerçekleştirilmesi yeni şehirlerin kurulmasına yol açtı.

Tarım alanında en büyük zafer kollektifleştirmenin tamamlanmasıydı. 1960 yılında tarımdaki sosyalist sektör, ekili toprakların yüzde 87'isini kapsıyordu. Beş yıllık planın özellikle son iki yılındaki çok kötü hava şartlarına rağmen, 1960 yılında tarım üretimi 1955 yılına kıyasla yüzde 25 oranında artmıştı. Ekili toprakların alanı yüzde 13 oranında arttı. Buğday dışında bütün tarım ürünlerinden elde edilen mahsül arttı. Tütün, pamuk ve şeker pancarı üretiminde önemli artışlar oldu.

Sanayi ve tarım üretiminin artması, emek üretkenliğinin artması ve üretim maliyetinin düşmesi, halkın refah ve kültür düzeyinde artışa yol açan temel etkenlerdi. 1955 yılına kıyasla 1960 yılında milli gelir yüzde 48, işçilerin ve memurların gerçek ücretleri yüzde 29, köylülerin gerçek gelirleri ise yüzde 35 oranında arttı. İkinci beş yıllık plan döneminde kitle tüketim mallarının fiyatları 6 kere düşürüldü. Bu indirimlerden halkın 7 milyar 200 milyon eski lek kazancı oldu. Mal dolaşımı hacmi, doğal nüfus artışı oranından 2-3 kat daha büyük bir hızla arttı.

Eğitim ve kültürün gelişmesinde olduğu kadar, halk sağlığının korunmasında da önemli bir ilerleme kaydedildi. 1960 yılında her beş kişiden biri okula gidiyordu. Yüksek eğitim görmüş kadro sayısı 1955 yılındakinin üç katına çıkmıştı. Ortalama hayat süresi 62 yıla çıktı.

İkinci beş yıllık planın görevlerinin başarıyla tamamlanması, ülkemizin sosyalist inşaası yolunda iktisat ve kültürün daha da gelişmesi için yeni başlangıç noktaları yarattı.

4. REVİZYONİST GÖRÜŞLERİN VE SOVYET YÖNETİCİLERİNİN BÖLÜCÜ FAALİYETLERİNİN ELEŞTİRİSİ

1957 Kasımında yapılan komünist ve işçi partileri toplantısı, revizyonizmi bir süre için durdurdu ama uluslararası komünist hareket içinde yayılmasını ve derinleşmesini önleyemedi.

Uluslararası Revizyonizmin Daha da Yayılması

Yugoslav revizyonistleri toplantının Bildirisini açıkça «SBKP 20. Kongresinin inkarı», «Geriye atılmış bir adım» ve «Stalinizme geri dönüş» olarak niteleldiler. Bildirinin devrimci muhtevasına karşı şiddetli bir kampanya açtılar ve 1958'de yayınladıkları ve «uluslararası manifesto» adı altında sundukları anti-Marksist «program»larını aceleyle onun karşısına çıkardılar.

Başını Kruşçev'in çektiği Sovyet yönetimi de ortak Bildirinin devrimci sonuçlarını bir yana itti ve 20. Kongrenin revizyonist sonuçlarının propagandasını yapmaya ve onları uygulamaya devam etti. ABD emperyalistlerine yaklaşmak ve onlarla daha yakın işbirliği yapmak için hiçbir fırsatı kaçırmadı. Kruşçev, ABD başkanını ve yüksek görevlilerini «barışı ve Sovyetler Birliği ile işbirliğini gerçekten arzulayan» «makul insanlar» olarak tanımladı. Günümüz şartlarında, her türlü savaşın haksız ve zalim bir savaş olacağını bütün dünyaya ilan etti. Birleşmiş Milletler Örgütünden, «düzeni koruyacak»(!) polis ve Birleşmiş Milletler tarafından hiç şüphesiz halk savaşlarını ve ayaklanmalarını bastırmak amacıyla kurulacak «uluslararası silahlı kuvvetler» dışında, her ülkenin ve bütün halkların «tamamen ve genel olarak silahsızlandırılmasını» sağlamasını istedi. «Silahsız, ordusuz ve savaşsız yeni bir dünyanın» daha 1960'larda kurulmuş olacağı aldatmacasını yaymaya girişti!

Ancak her tür revizyonizmin olduğu gibi, Kruşçev'in siyasetinin de demagojik, eklektik ve çelişkili bir niteliği

vardı. Bir yandan ABD'yi övüp onunla yakın işbirliğine girişilmesini isterken, öte yandan da onu saldırgan ve dünyanın jandarması olmakla suçluyordu. ABD başkanını bazan «bir dost», «büyük bir insan», «makul» ve «barışsever» diye överken, bazan da ona «cellat», «çocuk yuvasını bile yönetemiyecek bir adam» diyerek saldırıyordu. Bir yandan, Tito'yu ve Yugoslav tecrübesini öve öve göklere çıkartıyor, öte yandan Yugoslav revizyonizmini «Truva atı», Tito'yu da «diğerleriyle uygun adım yürümeyen» bir kişi olarak nitelendiriyordu. Aynı şekilde Yugoslav Komünist Birliğinin Marksizm düşmanı programını da istemeye istemeye mahkum etmek zorunda kaldı. Böylece Kruşçev grubu, bir yandan halkın kafasını karıştırarak ve oportünizmden maceracılığa, maceracılıktan oportünizme geçerek, bir yandan da sosyalist kampı ve uluslararası komünist hareketi en sonunda arkadan hançerlemeye hazırlanarak revizyonizm yolunda ilerledi.

Aynı zamanda revizyonizm birtakım sosyalist ve kapitalist ülkelerin komünist ve işçi partileri arasında da durmadan yayılıyor ve derinleşiyordu.

Revizyonistlerin, özellikle Sovyet yönetiminin çizgisi ve faaliyeti, uluslararası komünist hareket içindeki ideolojik kargaşalığı arttırdı.

Revizyonizmin yayılmasını emperyalizm ve gericilik için çok yararlı gören ABD emperyalistleri bu durumdan yararlanmak için her türlü yola başvurdular. Asya, Afrika ve Latin Amerika'daki saldırgan faaliyetlerini arttırdılar, Batı Almanya'yı tehlikeli bir savaş yatağı haline getirdiler, askeri üslerini genişlettiler ve termonükleer askeri güçlerini arttırdılar. Aynı zamanda, revizyonistlerin, siyasi iktidarın liberalleştirilmesi ve sosyalist ülkelerde burjuva ideolojisinin yayılması yolundaki her faaliyetini ve her görüşünü teşvik ederek barışçı karşı-devrim yoluyla dünya sosyalist sistemini yıkma taktiğini uyguladılar.

Arnavutluk Emek Partisi, revizyonizmin yayılmasını ve onun sosyalist kamp ve uluslararası komünist hareket için teşkil ettiği büyük tehlikeyi kaygıyla izledi. Revizyonizme karşı mücadeleyi en önemli görevlerinden biri olarak gördü.

Yugoslav Komünist Birliğinin programının ilan edilmesi, uluslararası revizyonizmin anti-Marksist ideolojisine ve bütün alanlardaki faaliyetine ağır darbeler indirmek için uygun bir fırsat yarattı. Yugoslav programını, Proudhon, Bernstein, Kautski, Troçki ve Buharin'in çürümüş teorilerinin yeni bir kılıf altında bir araya getirilmesi olarak nitelendiren Partimiz, şu sloganı ortaya attı:

> «Modern revizyonizmin teşhir edilmesi ve teorik ve siyasi yönden yıkılması için tavizsiz mücadele»(1)

Kruşçev'in ve çeşitli komünist partilerindeki diğer revizyonistlerin oportünist tutumundan dolaylı olarak söz eden AEP, şuna işaret etti:

> «Yugoslav revizyonistlerinin, emperyalistlerin hizmetinde oynadıkları rolü ancak gözlerini kasten kapayanlar göremez»(2)

AEP, revizyonist görüşleri ciddi bir biçimde eleştiren, Marksizm-Leninizmin temel öğretilerine ilişkin revizyonist tahrifatları açığa çıkartan ve işçi sınıfı partisi ve onun önder rolü, proletarya diktatörlüğü ve sosyalizme geçişin devrimci yolunu savunan bir dizi makalenin yayınlanmasını sağladı.

AEP yönetimi, ideolojik ve siyasi alanda uluslararası revizyonizme darbeler indirirken, N. Kruşçev ve grubu-

---

(1) Bkz. AEP Merkez Komitesi Genel Toplantısı Kararı, 20 Haziran 1958. Merkezi Parti Arşivleri ve «Zeri i Popullit», 22 Haziran 1958.

(2) «Teorik ve Siyasi Yönden Tamamen Yıkılıncaya Kadar Modern Revizyonizmle Amansızca Mücadele Edilmelidir», «Zeri i Popullit», 22 Haziran 1958.

nun tavır ve faaliyetlerini de dikkatle izledi. Onların, Marksist-Leninist ilkelerden gitgide daha da fazla uzaklaştıklarını ve ABD emperyalistlerine ve Tito'cu revizyonistlere hergün biraz daha yaklaştıklarını gördü. Revizyonizmi kavrama süreci sürekli olarak derinleşiyordu. AEP önderliği, başını Kruşçev'in çektiği Sovyet yönetimi hakkında gitgide daha fazla şüphe ve tereddüde düşmeye başladı. Bu durum, Partinin, Kruşçev'in onu bölmek ve revizyonist yola saptırmak için kurduğu tuzaklara düşmesine büyük ölçüde yardımcı oldu. Sovyet yönetimi, Arnavutluk Halk Cumhuriyetine üçüncü beş yıllık plan için yeni krediler verilmesini öngören anlaşmanın imzalanmasından ve özellikle Kruşçev'in 1959 Mayıs'ında Arnavutluğa yaptığı ziyaretten sonra durumun değişeceği yolunda boş hayaller beslemekteydi.

Sovyet yönetiminin revizyonist yolun izlenmesi için yaptığı ısrarlı taleplerin tam tersine, AEP kararlılıkla kendi Marksist-Leninist yolunda yürüdü ve Yugoslav revizyonizmine ve genel olarak modern revizyonizme karşı yürüttüğü mücadeleyi yoğunlaştırdı.

Aynı zamanda AEP Merkez Komitesi, SBKP Merkez Komitesini Kruşçev'in bazı Arnavutluk aleyhtarı hareketlerinden dolayı protesto etti. Bu protestolardan biri, Sovyet Başbakanı ile gerici Yunan politikacısı Venizelos arasındaki görüşme ile ilgiliydi. Kruşçev, Arnavutluğa yaptığı ziyaret sırasında Korça'da Yunanlılar gördüğünü iddia etmiş ve «Kuzey Epir'in özerkliği»ne ilişkin şoven talebi mahkûm etmemişti. Belgrad'daki Sovyet elçisinin bir toplantıda, Yugoslav revizyonist yöneticisi Rankoviç'in Arnavutluk Halk Cumhuriyeti'ne yönelttiği hakaret ve suçlamalara karşı çıkmaması da protesto edildi.

Bütün bunlar, Kruşçev grubunun anti-Marksist tutumuna karşı AEP'nin artan muhalefetini göstermekteydi.

Bunlara rağmen 1960 yılının ilk yarısına kadar AEP ile Sovyet yönetimi arasındaki ideolojik ayrılıklar kamu oyuna açıklanmadı ve iki ülke arasındaki devlet ilişkilerini etkilemedi.

Aynı zamanda AEP, ABD emperyalistlerinin ve Tito kliğinin Arnavutluk Halk Cumhuriyeti aleyhtarı planlarını ve düşmanca faaliyetlerini bozmak için uyanıklığını sürdürdü. 1960 yazında Parti organlarına, devlet yönetimine ve orduya sızmayı başaran yabancı gizli servislerin eski ajanlarından oluşan gizli bir devlet aleyhtarı örgüt ortaya çıkarıldı ve yerle bir edildi. Böylece Amerikan 6. Filosunun, Yunanlı kralcı faşistlerin ve Yugoslav revizyonistlerinin silahlı müdahalesi ile birlikte yürütülecek karşı devrimci bir ayaklanmayı örgütlemek için girişilen komplo bastırıldı. Böylelikle bu komplodan haberdar olan, onu destekleyen ve kendi amaçları için kullanmaya niyetlenen Sovyet revizyonist yönetiminin planı da bozulmuş oldu.

AEP'nin Bükreş Toplantısında Takındığı İlkeli Marksist-Leninist Tutum

Kruşçev revizyonist grubu, Romanya İşçi Partisinin Kongresine katılan komünist ve işçi partileri heyetlerinin 1960 Haziranında yaptıkları toplantıda, uluslararası komünist hareketi arkadan vurarak ona kesin bir darbe indirmeye çalıştı.

Daha önce yapılan anlaşmaya göre bu toplantıda, sadece dünya komünist ve işçi partilerinin toplantısının yeri ve zamanı tartışılacak ve ortak bir karara bağlanacaktı.

Başında Hüsnü Kapo yoldaşın bulunduğu AEP heyeti, hiç beklenmedik bir şekilde Kruşçev tarafından düzenlenen ve tamamen farklı bir niteliğe sahip olan uluslararası bir toplantıyla karşı karşıya kaldı. Bu nitelikte bir toplantı, Çin Komünist Partisi heyeti ve diğer partilerin temsilcilerinin çoğu için de beklenmedik bir olaydı. Ancak Sovyet heyetinin toplantının başlamasından birkaç saat önce, Çin Komünist Partisine kara çalan sakin ve suçlamalarla dolu bir belgeyi dağıtması daha da şaşırtıcı ve daha da endişe verici bir olaydı. Kruşçev, toplantıda bu iftiraların tartışılması, Çin Komünist Partisinin mahkum

edilmesi ve uluslararası komünist hareketten atılması için elinden geleni yaptı.

Toplantı çok gergin bir hava içinde geçiyordu. Çeşitli partilerin temsilcileri ne diyeceklerini, nasıl bir tutum alacaklarını bilemiyorlardı. Çin Komünist Partisi heyeti baştan aşağı iftiradan ibaret olan bu suçlamaları reddetti. AEP heyeti tarafından bu durumdan hemen haberdar edilen AEP Merkez Komitesi, durumun son derece ciddi olduğunu tesbit etti ve sosyalist kampın ve uluslararası komünist hareketin, Kruşçev'in tezgahladığı büyük bir komployla karşı karşıya olduğu sonucuna vardı. Sovyet yönetiminin Çin Komünist Partisine yönelttiği iftira dolu suçlamaları kabul etmek, çok zararlı sonuçlar doğuracaktı. Parti Merkez Komitesinin talimatlarına uygun olarak Hüsünü Kapo yoldaş, bu toplantıdan Çin Komünist Partisinin sözümona «hatalarının» tartışılmasına ve ÇKP'nin mahkum edilmesine karşı kesin bir tutum aldı. Bükreş toplantısının hazırlıklarının yetersiz olduğunu ve komünist ve işçi partileri arasındaki ilişki kurallarına ters düştüğünü söyledi. AEP heyeti, SBKP ile ÇKP arasındaki ayrılıklar hakkında, sadece bir tarafın ortaya koyduğu belgelere dayanılarak doğru bir karara varılamayacağına işaret etti. Ayrılıklar hakkında bir karara varabilmek için Çinli yoldaşların söyleyeceklerini de dinlemek gerekirdi. Bu ayrılıklar önce bu iki parti arasında tartışılmalıydı. Eğer çözülemezse, sosyalist ülkelerin komünist ve işçi partilerinin bir toplantısında ele alınabilirdi. Daha sonra bu toplantının kararları, usule uygun olarak toplanacak olan ve bütün Marksist-Leninist partilerin katılacağı uluslararası bir konferansta tartışılmalıydı.

AEP heyetinin bu ilkeli tutumu bazı heyetler tarafından desteklendi. Kruşçev ise bu tutumu, AEP'nin giriştiği bir «isyan» hareketi olarak tanımladı ve ona şiddetle saldırdı. Bükreş toplantısındaki ısrarlı çabalarına rağmen Sovyet yönetimi Çin Komünist Partisini uluslararası komünist hareketten atmayı başaramadı. Orada, bütün komünist ve işçi partilerinin 1960 Kasımında bir toplantı yap-

maları kararlaştırıldı. Özel bir komisyona bu toplantının hazırlıklarını yapma görevi verildi. Komisyon, Arnavutluk Emek Partisinin de dahil olduğu yirmi altı partinin temsilcilerinden oluşuyordu.

Kruşçev revizyonist grubu tarafından düzenlenen uluslararası komplo başarısızlıkla sonuçlandı. Böylece bu grup Bükreş'te ilk yenilgisine uğramış oldu. Bu yenilgi bir bütün olarak modern revizyonizmin yenilgisiydi. Modern revizyonizm o andan itibaren gerilemeye başladı. Başını Kruşçev'in çektiği Sovyetler Birliği Komünist Partisi yönetiminin bir hainler kliği olduğu ve Marksizm-Leninizm ve sosyalizm için ciddi bir tehlike teşkil ettiği artık oldukça açığa çıkmıştı.

AEP Merkez Komitesi, Bükreş heyetinin tutumunu ilkeli bir Marksist-Leninist tutum olarak değerlendirdi ve Bükreş toplantısının çalışmaları ve N. Kruşçev'in düzenlediği komplo hakkında bütün Partiye bilgi verdi. Temel Parti örgütleri AEP heyetinin bu toplantıda takındığı tutumu oybirliğiyle desteklediler.

Sovyet Yönetiminin Saldırılarına Karşı AEP'nin Kararlı Tutumu

Bükreş toplantısının hemen ardından, AEP'ne boyun eğdirmek ve Sovyet yönetiminin revizyonist çizgisini ve bütün bölücü faaliyetlerini desteklemeye zorlamak amacıyla AEP'ne karşı şiddetli bir saldırıya girişildi.

Darbeler birçok yönden indirildi. Baş hedef, AEP Merkez Komitesiydi. Sovyet yönetimi Merkez Komitesini bölmeye, boyun eğdirmeye ve ne pahasına olursa olsun, Bükreş'teki tutumundan vazgeçmesini ve «kışkırtıcılara» karşı tedbirler almasını sağlamaya çalıştı. Sovyet yönetiminin sadece Arnavutluk'taki durumu tersine çevirmek için değil, aynı zamanda Bükreş toplantısında elde edemediğini komünist ve işçi partilerinin gelecek toplantısında elde edebilmek için de buna ihtiyacı vardı.

Bu amaçla Kruşçev grubu, aşağılık küçük burjuva

ihtiraslara kapılan ve kuvvetli kariyerist duygulara sahip olan, AEP Merkez Komitesi Siyasi Bürosu üyesi Liri Belişova'yı kullandı. Bu grup tarafından Moskova'da işlenen ve kışkırtılan Liri Belişova, Sovyet yönetiminin anti-Marksist çizgisinin çığırtkanlığını yaparak Parti çizgisine karşı çıktı. Ama onun çabalarının karşısına, Merkez Komitesinin çelikten birliği ve Partinin ilkelere bağlı devrimci Marksist-Leninist yolundan taviz vermeme kararlılığı dikildi. Böylece Kruşçev'in Merkez Komitesini değiştirme ya da onun durumunu sarsma çabaları boşa çıkartıldı. Arnavutluk komünistlerinin Bolşevik Partisine ve Sovyetler Birliği'ne besledikleri sınırsız sevgiden yararlanan Sovyet yönetimi, karışıklık yaratmaya ve onları kendi Partilerinin Marksist-Leninist önderliğine karşı ayaklandırmaya çalıştı. Sovyet yönetimi, generallerle, subaylarla, Parti ve devlet organlarındaki kadrolarla, iktisat ve kültür görevlileriyle temas sağlamak için Arnavutluk'ta büyük bir hareket serbestisine sahip olan Tiran'daki Sovyet elçiliği görevlilerini kullandı. Kruşçev'in ajanları, AEP önderliğinin «Marksist-Leninist çizgiden sapması» ve «Arnavutluk-Sovyet dostluğuna» «ihaneti» konusundaki «endişelerini» belirttiler. Daha sonraları, «Sovyetler Birliği'nin yanında mı yer alacaksınız, yoksa yönetiminizin yaptığı gibi ona karşı mı çıkacaksınız?» gibi kışkırtıcı sorular sormaya başladılar. Kruşçev grubu ümitlerini özellikle Sovyet okullarında eğitim görmüş olan kadrolara bağlamıştı. Ama bütün çabaları ve ümitleri suya düştü. Partinin devrimci bir sağduyuyla donattığı ve çelikleştirdiği Arnavutluk Komünistleri, Sovyetler Birliği Komünist Partisi ile Sovyet yönetiminin Marksizm düşmanı ve Arnavutluk aleyhtarı faaliyetlerini birbirinden ayırmasını bildiler. Kruşçev revizyonistleri, Parti saflarında ne tek bir gedik buldular, ne de tek bir gedik açabildiler. Onların planları, Merkez Komitesi etrafındaki bu çelikten birlik karşısında paramparça oldu. Belirgin yalpalamalar göstermiş ve sapmaları ve oportünizmi yüzünden sık sık eleştirilmiş olan AEP Denetim Komisyonu Başkanı Koço Taşko, Liri Belişova'yı iz-

leyerek Sovyet baskısına boyun eğdi. Her ikisi de düşman ilan edildiler ve Partiden atıldılar.

Sovyet yönetimi saldırılarını iktisadi ve kültürel alanlarda da sürdürdü. Arnavutluk Halk Cumhuriyeti Hükümeti ile Sovyetler Birliği Hükümeti arasında yapılmış anlaşmalara rağmen, malların ve sanayi araç ve gereçlerinin Arnavutluğa teslimini erteledi, bazan da tamamen durdurdu. Halkın günlük ekmeğini sağlamak için istenen bir miktar tahılı vermeyi reddetti. Bu talepte bulunulmasının nedeni 1960 yılındaki olağanüstü kuraklığın kıtlık yaratmış olmasıydı. Kıtlığın Arnavutluk halkını Partiye karşı ayaklanmaya zorlayacağını düşünen Kruşçev grubu, bu durumu AEP'ne boyun eğdirmek için bir baskı aracı olarak kullandı. Partiyi ve Arnavutluk Halk Cumhuriyeti Hükümetini, Arnavutluk Halk Ordusuna her çeşit silah ve askeri teçhizatı yollamayı durdurmakla tehdit etti.; bu davranışının nedenini de, «Siz Varşova Paktında sadece geçici olarak bulunuyorsunuz,» diyerek açıkladı.

1960 yılının Ağustos ayında Sovyet yönetimi AEP Merkez Komitesine yolladığı mektupta, «Arnavutluk Emek Partisinin ve Sovyetler Birliği Komünist Partisinin Kasım ayında yapılacak olan toplantıya tam bir görüş birliği halinde gitmeleri gerektiğini» ileri sürdü! Başka bir deyişle AEP, hem Bükreş'te savunduğu ilkeli tutumdan, hem de Marksist-Leninist çizgisinden vazgeçmeliydi. Kruşçev grubu «aksi takdirde, Bükreş'te tutuşturulan anlaşmazlık kıvılcımı alev alacaktır» diyerek tehditte bulundu.

AEP, Çin Komünist Partisine ve dolayısıyla sosyalist kampa ve uluslararası komünist harekete karşı canice bir işbirliğinden başka bir şey olmayan böyle bir «birliği» hiçbir şart altında kabul edemezdi. Bu yüzden Sovyet yönetiminin bu alçakça isteğini reddetti.

Bu arada dünya komünist ve işçi partilerinin genel toplantısının Bildiri taslağını hazırlayacak ve formüle edecek 26 partiden oluşan komisyonda bulunan AEP heyeti, revizyonistlerin Marksizm düşmanı bir belge kaleme alınması için gösterdikleri çabalara karşı kararlılıkla mücadele ediyordu.

İkinci Moskova Toplantısında
AEP'nin Kruşçev Revizyonistlerini Eleştirmesi

81 Komünist ve işçi partisinin, 1960 Kasımında Moskova'da yapılan toplantısına katılan AEP heyetinin başında Enver Hoca yoldaş bulunuyordu.

Heyet bu toplantıda Merkez Komitesinin, Marksist - Leninist çizgisinin savunulması talimatını kararlılıkla uyguladı. Kruşçev ve yardakçılarının AEP'nin direncini kırmak amacıyla, daha büyük iktisadi yardım vadederek ve «Sovyet görevlileri hata yapmış olabilir» diyerek teklif ettikleri pazarlıkları nefretle reddetti.

AEP, «bundan böyle Arnavutluk ile Sovyetler Birliği arasındaki ilişkiler yeni bir temel üzerinde kurulacaktır» diyen Kruşçev'in yeni tehditleri karşısında dahi boyun eğmedi!

Enver Hoca yoldaş, Moskova toplantısında yaptığı konuşmada, ayrılıkların kaynaklandığı temel meseleler hakkında AEP'nin ilkeli görüşünü ortaya koydu. Özellikle savaş ve barış, barış içinde bir arada yaşama, sosyalizme geçiş yolları, Stalin meselesi, Yugoslav revizyonizmi meselesi ve modern revizyonizmin uluslararası komünist hareket için teşkil ettiği tehlike ve komünist ve işçi partileri arasındaki ilişkiler üzerinde durdu.

Uluslararası alandaki yeni güç dengesinin sosyalizm lehine değişmesi sonucu emperyalizmin tabiatının da değiştiği ve sözümona «silahsız, ordusuz ve savaşsız bir dünyanın» kurulması için ABD emperyalizmi ile anlaşmaya varmanın ve işbirliği yapmanın mümkün olduğu yolunda aldatmacalar yayan, başını Kruşçev'in çektiği Sovyet yönetimini ve diğer revizyonistleri doğrudan eleştiren Enver Hoca yoldaş şöyle dedi:

> «Arnavutluk Emek Partisi, emperyalizmin, en başta da ABD emperyalizminin, ne çehresinin ne de tabiatının değişmediği kanısındadır. Emperyalizm saldırgandır ve ağzında tek bir diş kalsa dahi saldırgan olmaya devam edecektir... Dünyayı yeni bir sa-

vaşa sürükleyebilir. Dolayısıyla biz,... sosyalizm bütün dünyada ya da dünya ülkelerinin büyük çoğunluğunda zafer kazanana kadar, artık dünya savaşı çıkmayacağı hakkında hiçbir kesin teminat verilemeyeceğini halklara kavratmak gerektiğinde ısrar etmeye devam ediyoruz.»(1)

«Bunu görmeyen kördür, görüp de gizleyen ise emperyalizme hizmet eden bir haindir.»(2)

Barışın korunmasını ve sağlamlaştırılmasını çok önemli bir görev sayan AEP heyeti, bu görevin, emperyalizmin elebaşılarıyla yapılan boş konuşmalar yoluyla, ABD emperyalistleriyle iyi geçinerek, onlara tavizler vererek ve onların baskısına boyun eğerek yerine getirilemiyeceği konusundaki inancını açıkladı. Bu görev ancak, saldırgan emperyalist planları bozmak amacıyla kararlı bir siyasi ve ideolojik mücadele yürütmekle, kitlelerin uyanıklığını ve devrimci şevkini sürekli olarak arttırmakla ve halkları uyutmayı amaçlayan her oportünist tutumu, her görüşü ve her faaliyeti, ahlaki çöküşe ve rehavete yönelen her eğilimi amansızca mahkum etmekle yerine getirilebilirdi. Emperyalistlerin yeni bir dünya savaşını başlatmalarını imkansız kılmak için, onlara sosyalist kampın bütün iktisadi, askeri, ahlaki ve siyasi gücüyle ve uluslararası işçi sınıfının, milli kurtuluş hareketlerinin ve bütün hürriyetine düşkün dünya ülkelerinin ve halklarının gücüyle karşı koymak gerekirdi.

Sosyalist kampın askeri gücünün ve hazırlığının en yüksek düzeyde olmasının zorunlu olduğu bir sırada, Kruşçev grubunun atom bombasını sosyalist ülkelerden saklamakta ısrar etmesini ve bu ülkelerin ordularına nükleer silah sağlamada isteksizlik göstermesini AEP tamamen yersiz buldu ve mahkum etti.

---

(1) Enver Hoca, 1960 Kasımında Komünist ve İşçi Partilerinin Moskova Toplantısında yapılan Konuşma. Merkezi Parti Arşivleri.

(2) Aynı yerde.

Enver Hoca yoldaş «Çin atom bombasına neden sahip olmasın?» diye sordu. «Biz sahip olması gerektiği görüşündeyiz... Biz atom bombasını kendimizi savunmak için kullanırız. Halkımız dağları bekleyen korkudur, der. Emperyalistler de bizden korkmalıdır, hem de çok korkmalıdır.»(1)

Enver Hoca daha sonra, farklı sosyal sistemlere mensup devletlerin bir arada yaşaması meselesini revizyonistlerin oportünist bir biçimde yorumlamasını ve uygulamasını eleştirdi. Barış içinde bir arada yaşamayı Sovyetler Birliği'nin ve bütün sosyalist ülkelerin genel çizgisi olarak gösteren Sovyet yönetiminin tutumunu, Marksizm düşmanı bir tutum olarak nitelendirdi. Enver Hoca yoldaş AEP'nin görüşünü şöyle ifade etti: farklı sosyal sistemlere mensup devletlerin barış içinde bir arada yaşaması siyaseti, sosyalist ülkelerin dış siyasetinin yönlerinden sadece biridir. Bu siyasetin daha önemli diğer iki yönü ise, sosyalist ülkeler arasında kardeşçe işbirliği ve karşılıklı yardım ve ezilen halkların emekçi kitlelerinin emperyalizme ve gericiliğe karşı yürüttükleri devrimci kurtuluş mücadelelerine sınırsız destek ve yardımdır.

Kruşçev grubu emperyalizmle her şart altında bir arada yaşama, uzlaşma ve işbirliği siyaseti izlemekle sınıf mücadelesini reddetmiş oldu. Revizyonistler, farklı sosyal sistemlere mensup devletlerin bir arada yaşamasını, pratikte kapitalist ülkelerde sömüren ve sömürülen sınıflar arasındaki ve bağımlı ve sömürge ülkelerle emperyalist devletler arasındaki ilişkileri kapsayacak kadar genişlettiler. Enver Hoca yoldaş şunu belirtti:

> «İki zıt sistemin barış içinde bir arada yaşaması, modern revizyonistlerin iddia ettikleri gibi sınıf mücadelesinden vazgeçmek anlamına gelmez. Tam tersine sınıf mücadelesi devam etmelidir; emperyalizme karşı, burjuva ve revizyonist ideolojiye karşı si-

(1) Aynı yerde.

yasi ve ideolojik mücadele daha da yoğunlaştırılmalıdır. Bir yandan, Leninist barış içinde bir arada yaşamanın emperyalizme ilkelerden hiçbir taviz vermeden gerçekleştirilmesi için sürekli mücadele yürütülürken, bir yandan da kapitalist ülkelerdeki sınıf mücadelesi ve sömürge ve bağımlı ülke halklarının milli kurtuluş hareketi daha da geliştirilmelidir.»(1)

Arnavutluk Emek Partisi heyeti, kapitalist ülkelerdeki komünist ve işçi partilerinin temel görevinin şu olduğu kanısındaydı: emperyalizme ve onların ülke içindeki bütün uşaklarına hayatı yaşanmaz hale getirmek; onların iktisadi ve askeri temellerini yıkmak; hakimiyetlerini ortadan kaldırmak; bir siyasi baskı rejimi olan iktidarlarını yıkmak; ve yeni bir halk iktidarı kurmak için halk kitlelerini emperyalizme ve onların ülke içindeki bütün uşaklarına karşı ayaklandırmak. Bu yeni halk iktidarı proletarya diktatörlüğü olarak güçlendirilmeli ve geliştirilmeliydi. Sosyalizme geçiş ancak böyle sağlanabilirdi.

Halk iktidarını kurmak ve sosyalizme geçmek için hangi yolun kullanılacağı meselesi Marksist-Leninistler için açıktı, ancak Enver Hoca yoldaşın ortaya koyduğu gibi, Kruşçev bu meseleyi oportünistleri memnun edecek biçimde tahrif ediyor ve karıştırıyordu.

«Şimdiye kadar kan dökmeden ve şiddete başvurmadan iktidarı ele geçirmiş tek bir halk, tek bir proletarya ve tek bir parti yoktur... Partimiz bu konuda şöyle düşünüyor: her iki yolu da izlemeye, özellikle iktidarın şiddet kullanarak ele geçirilmesi yolunu izlemeye hazır olmalıyız; çünkü bu yönden iyi hazırlanmış olursak, ilk imkanın (barışçı yol) başarıya ulaşma şansı daha da artar.»(2)

Enver Hoca yoldaş Stalin meselesine ilişkin olarak Kruşçev grubunu, 20. Kongre'de bu meseleyi doğru, ob-

(1) Aynı yerde.
(2) Aynı yerde.

jektif ve Marksist-Leninist bir tarzda ele almamakla ve Stalin'i ve onun eserini haksız yere mahkum etmekle eleştirdi. Bu mesele sadece Sovyetler Birliği'ni değil bütün uluslararası komünist hareketi ilgilendiriyordu. Dolayısıyla diğer kardeş partilere danışılmadan Stalin'in 20. Kongrede mahkum edilmesi, keyfi bir karar ve vahim bir hataydı.

> «Arnavutluk Emek Partisi... Stalin yoldaşın bu tarzda ve bu şekilde mahkum edilmesi meselesinde ikna olmamıştır ve asla da olmayacaktır.
> Arnavutluk Emek Partisi, Stalin'in adını ve büyük eserini o dönemin tümünden silmenin ne doğru, ne normal ne de Marksist olduğu görüşündedir. Stalin'in güzel ve ölümsüz eseri hepimiz tarafından savunulmalıdır. Bunu savunmayan oportünist ve korkaktır.»(1)

Marksizm-Leninizmi savunmak, sosyalist kampın ve uluslararası komünist hareketin birliğini korumak için AEP, modern revizyonizmle sonuna kadar mücadele etmeyi ve onu teşhir etmeyi zorunlu görüyordu. Enver Hoca yoldaş şunu önemle belirtti,

> «Moskova konferansından bu yana geçen üç yıl, modern revizyonistlerin, komünist hareket ve sosyalist kamp içindeki bölücüler ve sosyalizm ve işçi sınıfının yeminli düşmanları olduklarını tamamen doğrulamıştır.»(2)

Enver Hoca yoldaş Sovyet yönetimini, 1957 Moskova Bildirisini uygulamamakla, Yugoslav revizyonist grubunu orada kararlaştırıldığı gibi mahkum etmemekle, onunla anlaşmaya varmakla ve itibarını iade etmekle eleştirdi. AEP, J.V. Stalin'in Yugoslav revizyonistleri konusunda yaptığı değerlendirmenin yanlış değil aksine tama-

---

(1) Aynı yerde.

(2) Aynı yerde.

men doğru olduğu hakkındaki kesin görüşünü açıkladı. Emperyalizmin çok tehlikeli ajanları oldukları için onlara karşı amansız bir ideolojik ve siyasi mücadele sürdürülmeliydi. AEP'nin bu değerlendirmeyi daha iyi kavramasının nedeni Tito'cuların ABD emperyalistleri ile işbirliği halinde yürüttükleri düşmanca faaliyeti bizzat yaşamış olmasıydı.

Enver Hoca yoldaş revizyonizmin sadece Yugoslavya'da bulunmadığına işaret etti. Revizyonizm, diğer partiler arasında da son derece tehlikeli bir şekilde yayılmaktaydı. Bu nedenle, 1957 Moskova Bildirisinin modern revizyonizmi esas tehlike olarak tanımlaması doğruydu ve bu tehlike tamamen ortadan kaldırılana kadar da geçerliliğini korumalıydı. Dolayısıyla Kruşçev grubunun, modern revizyonizmin şimdiden teşhir olmuş ve altedilmiş sayılması yolundaki talebi tamamen hatalıydı ve Yugoslav markalı revizyonizmden çok daha tehlikeli olan Kruşçev revizyonizmini maskelemeyi amaçlıyordu. Macaristandaki karşı-devrimin, Sovyet yönetiminin bilgisi ve doğrudan desteği altında Macaristan ve Yugoslav revizyonistleri tarafından hazırlandığını olgularla gösterdikten ve Polonya'da ve diğer sosyalist ülkelerde ve pek çok komünist ve işçi partisinde meydana gelen endişe verici olayların, revizyonizmin yayılmasının sonucu olduğuna işaret ettikten sonra, Enver Hoca yoldaş toplantıya katılanlara şöyle hitap etti:

> «Biz, 20. Kongreden sonra uluslararası komünist hareket içinde, kampımızda böyle olayların niçin meydana geldiğini soruyoruz? Bu olaylar acaba Arnavutluk Emek Partisi yönetiminin sekter, dogmatik, karamsar olması yüzünden mi meydana geliyor?
>
> Böyle bir şey bizi çok kaygılandırmalı, bu hastalığın nedenini araştırmalı ve onu iyileştirmeliyiz. Bu hastalık hiç kuşkusuz, Tito döneğinin sırtını sıvazlıyarak ya da Sovyet yoldaşların iddia ettikleri gibi Bil-

diriye, modern revizyonizm tamamen altedilmiştir diye bir not düşerek iyileştirilemez.»(1)

Kruşçev grubunun Bükreş'te Çin Komünist Partisi aleyhinde tezgahladığı oyun ve bu toplantıdan sonra Çin Komünist Partisine ve Arnavutluk Emek Partisine karşı giriştiği düşmanca faaliyetler büyük bir endişe yarattı. Bu faaliyetler, uluslararası komünist hareketin ve sosyalist kampın birliği için doğrudan bir tehlike teşkil ediyordu. Enver Hoca yoldaş buna bağlı olarak Sovyet yönetimini sert ve ilkeli bir biçimde eleştirdi:

> «Arnavutluk Emek Partisi oybirliğiyle, Sovyet yoldaşların Bükreş'te vahim bir hata işledikleri ve Çin Komünist Partisini haksız olarak mahkum ettikleri görüşündedir... Bükreş toplantısı hiçbir şart altında unutulmamalı, tam tersine uluslararası komünist hareket için bir leke olarak şiddetle mahkum edilmelidir.»(2)

Arnavutluk Emek Partisi heyeti, Sovyet yönetiminin daha sonra, Bükreş'te işlediği vahim hatayı bilinçli olarak daha da geliştirdiğine işaret etti. Arnavutluk heyeti, AEP'nin hatalı yolu izlemesi ve Sovyet yönetiminin Çin Komünist Partisine karşı takındığı anti-Marksist tavrı desteklemesi için Kruşçev grubunun giriştiği azgın faşist saldırı hakkında komünist ve işçi partileri toplantısına bilgi verdi. Bu amaca ulaşmak için Kruşçev ve öteki Sovyet liderleri, tıpkı birer bezirgân gibi davranarak Moskova'daki AEP heyeti üzerinde baskılarını sürdürmüşlerdi. Daha ilk toplantıda heyetimiz şöyle bir seçimle karşı karşıya bırakıldı: «Arnavutluk ya 200 milyonun (Sovyetler Birliği) ya da 650 milyonun (Çin Halk Cumhuriyeti) yanında yer almalıdır»!! ya «barış içinde bir arada yaşamayı kabul etmeli ya da ABD'nin tek bir atom bombasının Arnavutluğu ve Arnavutluk halkını yer yüzünden silmesini göze alma-

(1) Aynı yerde.

(2) Aynı yerde.

lıdır»!! Emperyalizmin temsilcileri bile Arnavutluk halkını böyle bir seçimle karşı karşıya bırakmamış ve böyle tehditlerde bulunmamıştı. Bu tehditlerle hiçbir şey elde edemeyince, Kruşçev Çin heyetine şöyle demişti: «Arnavutluğu biz kaybettik, siz kazandınız»! Daha sonra komünist ve işçi partilerinin toplantısının arifesinde, Sovyet yönetimi bütün heyetlere, Çin Komünist Partisinin aleyhinde iftiralar ve suçlamalarla dolu, AEP'yi de «Marksizm-Leninizmden uzaklaşmak»la ve «Sovyet aleyhtarı» olmakla suçlayan belgeler dağıttı.

Kruşçev grubunun bu tamamen anti-Marksist faaliyetleri hakkında toplantıya bilgi veren Enver Hoca yoldaş, onlara hitaben şöyle dedi:

> «Bu korkunç suçlamalar nedir, anlaşılan bir kağıt oyununda olduğu gibi kaybedilmekte ya da kazanılmakta olan Partimize, halkımıza ve sosyalist ülkemize karşı bu 'kumarbaz' tavrı nedir?.. Siz Arnavutluğu alınıp satılan bir mal olarak görüyorsunuz... Arnavutluğun alınıp satılan bir mal olarak görüldüğü bir dönem gerçekten yaşandı o sırada başkaları Arnavutluğun var ya da yok olmasının kendilerine bağlı olduğunu düşünüyorlardı, ancak ülkemizde Marksist-Leninist fikirlerin zafer kazanmasıyla o dönem sona erdi...
>
> Sen, Kruşçev yoldaş, küçük halkımıza ve Arnavutluk Emek Partimize el kaldırdın; ama biz, bizim halkımızın hürriyeti uğruna da kanını dökmüş olan Sovyet halkının ve Lenin'in yüce partisinin, senin bu faaliyetlerine katılmadığına inanıyoruz.»(1)

AEP heyeti, Sovyet yönetimine yönelttiği bu sert ama ilkeli eleştiriyle sadece uluslararası komünist hareketin ve sosyalist kampın birliğini korumayı amaçladığını açıkladı. Hatalar ve kötü eğilimler apaçık ortaya konmadan, şiddetle mahkum edilmeden ve Marksist-Leninist bir te-

(1) Aynı yerde.

mel üzerinde düzeltilmeden birlik korunamazdı. Arnavutluk Emek Partisini susturmaya ve hatalı yollarını ona zorla benimsetmeye çalışanlara, Enver Hoca yoldaş şu cevabı verdi:

> «...Hiç kimse, Arnavutluk küçük olduğu için, Emek Partisi küçük olduğu için, Arnavutluğun ve Emek Partisinin, bir kimsenin hatalı olduğunu bile bile, onun dediğini yapacağını sanmasın... Marksizm-Leninizm bize konuşmak hakkını vermiştir ve hiç kimse ne siyasi ve iktisadi baskı yoluyla ne de bize tehditler ve küfürler savurmakla bu hakkı elimizden alamaz.»(1)

Komünist ve işçi partilerinin bu toplantısında, uluslararası komünist hareket içinde iki zıt çizginin —Marksist-Leninist çizginin ve revizyonist çizginin— billurlaşması daha da belirginleşti.

Sovyet yönetimi bildiri taslağı hazırlayan komisyonda patlak veren çatışmayı bu toplantıda bastırmaya çalıştığı halde, bu iki çizgi arasındaki mücadele artık kaçınılmaz hale gelmişti. Kruşçev'in konuşmasında ve bir çok heyet başkanının konuşmasında, uluslararası komünist hareket içindeki çelişmelerden ve ayrılıklardan, sanki böyle bir şey yokmuş gibi hiç bahsedilmedi. Kruşçev revizyonistleri, böylelikle Çin Komünist Partisinin ve Arnavutluk Emek Partisinin, toplantıdan önce dağıtılan Sovyet belgelerindeki iftiralara cevap vermelerini önlemek için iki zıt çizginin varlığını gizlemeyi amaçlıyorlardı. Bu şekilde, ayrılıkların suçunu Çin Komünist Partisinin ve Arnavutluk Emek Partisinin sırtına yıkmak için, Kruşçev grubunun revizyonist görüşlerinin ve bölücü ve yıkıcı faaliyetlerinin eleştirilmesinden kaçınmak istiyorlardı. Ancak bu taktik tam bir başarısızlıkla sonuçlandı. Arnavutluk ve Çin heyetlerinin yönelttiği eleştirilerden sonra, uluslararası komünist hareket içindeki iki çizgi arasındaki mücadele son derece şiddetlendi.

---

(1) Aynı yerde.

Bütün partilerin temsilcileri, tartışılan meseleler hakkındaki tutumlarını şu ya da bu yönde açıklamak zorunda kaldılar. Bu noktada revizyonistler, toplantıya katılanların dikkatlerini ilke meselelerinden saptırmaya ve toplantıyı Çin Komünist Partisine ve Arnavutluk Emek Partisine alçakça saldırıların yöneltildiği bir kürsü haline getirmeye çabaladılar. Ama bu çabaları da boşa çıktı. Marksist-Leninist partilerin heyetlerinin çoğu, proleter enternasyonalizminin devrimci çizgisini savunarak Çin Komünist Partisini ve Arnavutluk Emek Partisini desteklediler. Revizyonistler geri çekilmek zorunda kaldı.

Seksen bir komünist ve işçi partisinin toplantısında kabul edilen Bildiri genel olarak devrimci Marksist-Leninist ilkeleri içeriyordu. Kruşçev revizyonistlerinin uluslararası komünist harekete kendi revizyonist çizgilerini zorla kabul ettirme çabası boşa çıkarıldı. Marksist-Leninist çizgi bir zafer daha kazandı.

Seksen bir komünist ve işçi partisinin 1957'de yapılan toplantısında, «kapitalizmden sosyalizme geçiş dönemi» olarak tanımlanan çağımızın niteliği, yeni Bildiride şöyle ifade edildi:

> «Ekim Sosyalist Devrimiyle başlayan ve esas niteliği kapitalizmden sosyalizme geçiş olan çağımız, iki zıt sosyal sistem arasında mücadele çağı, sosyalist devrimler ve milli kurtuluş devrimleri çağı, emperyalizmin çöküşü ve sömürgecilik sisteminin parçalanması çağı, diğer halklarını sosyalizm yoluna girmesi ve sosyalizmin ve komünizmin dünya çapında zafere ulaşması çağıdır.»(1)

Böylece revizyonistler, çağımızın niteliğinin eksik tanımlanmasından istedikleri gibi yararlanma ve çağımızı, devrimlerin ve kurtuluş savaşlarının olmadığı, barış içinde bir arada yaşama ve iktisadi yarışma çağı olarak gösterme imkanından yoksun bırakıldılar.

---

(1) Komünist ve İşçi Partileri Temsilcileri Toplantısının Bildirisi. Kasım 1960.

Sovyet yönetiminin sunduğu taslakta bulunan ve onlar tarafından pratikte uygulanan bir dizi revizyonist tez de reddedildi. Bu tezler: «Barış içinde bir arada yaşama, sosyalist ülkelerin dış siyasetlerinin genel çizgisidir»; «Sosyalizme barış içinde geçiş imkanları sürekli olarak artmaktadır»; «Bu dönemde bütün savaşları önlemek mümkündür» vb. idi.

Kruşçev revizyonistlerinin isteklerinin aksine Bildiri, şu meseleleri açıkça ortaya koydu: emperyalizmin tabiatı değişmemiştir ve hâlâ saldırgan savaşların kaynağıdır; esas saldırgan güç ve savaş körükleyicisi ABD emperyalizmidir: ABD aynı zamanda dünya gericiliğinin merkezi, uluslararası jandarma ve bütün dünya halklarının düşmanıdır; yeni bir dünya savaşını önlemek için, esas darbeyi ABD emperyalizmine vurarak ve ortak bir anti-emperyalist cephe kurarak bütün halkları emperyalizme karşı mücadeleye seferber etmek gerekir; milli kurtuluş savaşları yeni bir dünya savaşını önlemede önemli bir güç oluşturmaktadır; bu savaşlar, sosyalist ülkeler ve uluslararası komünist ve işçi hareketi tarafından her bakımdan desteklenmelidir; Bütün Marksist-Leninist partiler bağımsız ve eşittir, danışma yoluyla ortak görüşlerini oluştururlar ve aynı amaç uğruna yürütülen mücadelede ortak hareket ederler, vb.

Kruşçev revizyonistlerinin, 1957 Bildirisinde ortaya konduğu gibi revizyonizmin esas tehlike olarak tanımlanmasını önleme çabaları boşa çıkarıldı ve bu tanım yeni Bildiride de yer aldı. Bildiride ayrıca şuna işaret edildi:

> «Komünist partileri, modern revizyonist teorilerin yoğunlaşmış bir ifadesi olan uluslararası oportünizmin Yugoslav biçimini oy birliğiyle mahkum ettiler. Yugoslav Komünist Birliği Yöneticileri... Marksizm-Leninizme ihanet ettikten sonra... ülkelerini sosyalist kamptan ayırdılar ve onu ABD emperyalistlerinin ve öteki emperyalistlerin sözümona «yardımına» bağımlı kıldılar... Yugoslav revizyonist yöneticilerin daha

da fazla teşhir edilmesi ve komünist hareketi ve işçi hareketini Yugoslav revizyonistlerinin anti-Leninist görüşlerinden korumak için faal bir mücadele yürütülmesi, Marksist-Leninist partiler için hâlâ zorunlu bir görevdir.»(1)

Bununla beraber Bildiri, 1957 Bildirisinde yer alan ve bu bildiride de tekrarlanan, Sovyetler Birliği Komünist Partisi 20. Kongresinin yaptığı değerlendirme gibi, bazı yanlış değerlendirmeleri ve bazı hatalı tezleri de içeriyordu. AEP bu değerlendirmelere ve hatalı tezlere tamamen karşıydı ve toplantıda görüşlerini açıkça ortaya koydu. AEP heyeti, muhtevası genel olarak doğru olduğu için Bildiriyi imzaladı. Sosyalist kampın ve uluslararası komünist hareketin birliği uğruna bazı hatalı değerlendirmeleri kabul etti.

Merkez Komitesi Genel Toplantısı, AEP heyetinin seksen bir komünist ve işçi partisinin toplantısındaki faaliyetini tamamen ve oybirliğiyle onayladı. Heyetin tutumunu «kararlı ve ilkeli» bir tutum, konuşmayı ve bütün faaliyeti ise «çok olumlu ve yararlı» olarak değerlendirdi.

Merkez Komitesi, bütün Partiye heyetin tutumu ve faaliyeti hakkında bilgi verirken, heyetin toplantıda Sovyet yönetimine yönelttiği sert, ilkeli ve yoldaşça eleştirinin nedenlerini ve amaçlarını da açıkladı. AEP böyle bir eleştiri ile, Kruşçev ve takipçilerinin bölücü faaliyetine son vermeyi ve uluslararası komünist hareketin birliğini güçlendirmeyi amaçlamıştı. Sovyet yönetiminin AEP'nin iç işlerine müdahalesine son vermesini sağlamayı, ayrılıkları ortadan kaldırmayı ve dolayısıyla AEP ile SBKP arasındaki, Arnavutluk Halk Cumhuriyeti ile Sovyetler Birliği arasındaki kardeşçe ilişkileri ve sosyalist kampı korumayı ve güçlendirmeyi amaçlamıştı. AEP böyle davranmasaydı, devrimci ve enternasyonalist Marksist-Leninist bir parti olamazdı. AEP üyelerine, Marksizm-Leninizmin

(1) Aynı yerde.

saflığını savunmada daima dürüst, ilkeli ve cesur davranmalarını, ve zaafları ortadan kaldırmak ve sosyalizm davasını ilerletmek için, eleştiri ve öz-eleştiriyi güçlü bir silah olarak kullanmalarını öğretti.

Uluslararası komünist hareket içinde Kruşçev revizyonistlerinin faaliyetleriyle yaratılan bu karışık şartlarda, AEP heyetinin Bükreş'teki birinci toplantıda ve Moskova'daki ikinci toplantıda gösterdiği bu cesur ve ilkeli Marksist-Leninist tutum, AEP'nin devrimci olgunluğunun yüksek düzeyini ortaya koydu. Bu tutum, Marksizm-Leninizm ile modern revizyonizm arasında patlak veren şiddetli mücadelede Arnavutluk komünistleri için büyük bir örnek oldu. Dünya devrimci Marksist-Leninist güçlerinin AEP'ye olan yakınlığını ve desteğini daha da arttırdı.

AEP bir yandan kendi heyetinin Moskova toplantısında gösterdiği tutumu onaylar ve onu örnek alırken, diğer yandan da Çin Komünist Partisi tarafından yürütülen kararlı, devrimci ve ilkeli mücadeleyi, Marksizm-Leninizmin bu toplantıda revizyonizme karşı kazandığı zafere tayin edici bir katkı olarak değerlendirdi. Uluslararası komünist hareket içindeki büyük ilke meselelerinde ortak bir mücadele vermeleri ve aynı devrimci görüşleri savunmaları, iki parti arasındaki bağları ve işbirliğini güçlendirdi.

İKİNCİ CİLDİN SONU

«Arnavutluk Emek Partisi Tarihi»nin Türkçe baskısı üç cilt olacaktır. Eserin 1929 - 1944 yıllarını kapsayan ilk iki bölümü, daha önce birinci cilt olarak yayınlanmıştı. Elinizdeki ikinci cilt, Aralık 1944 - 1948 dönemini anlatan 3. bölümü («Ülkenin Yeniden İnşası ve Sosyalist Devrimin İlerletilmesi Mücadelesinde Arnavutluk Komünist Partisi»), 1948 - 1955 dönemini anlatan 4. bölümü («Partinin, Geri Bir Tarım Ülkesi Olan Arnavutluğu, Bir Tarım - Sanayi Ülkesi Haline Getirme Mücadelesi») ve 1956 - 1960 dönemini anlatan 5. bölümü («Arnavutluk Emek Partisi ve Sosyalizmin İktisadî Temelinin İnşasını Tamamlamak İçin Verdiği Mücadele») kapsamaktadır. Üçüncü cilt, emperyalist ve revizyonist kuşatmaya karşı mücadeleyi ve ülke hayatının devrimcileştirilmesini anlatan 6. ve 7. bölümleri kapsayacak şekilde, yakında yayınlanacaktır.

15 LİRA